

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2024

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3350 og 5568

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2024

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3350 og 5568

Innhold

Del I	Innledning	9	Kap. 3329 Arkivformål	105
1	Regjeringens kultur- og likestillingspolitikk	11	<i>Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)</i>	106
1.1	Hovedmål for kultur- og likestillingspolitikken	11	Kap. 334 Film- og dataspillformål	108
1.2	Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for 2024	11	Kap. 3334 Film- og dataspillformål	114
1.3	Ytringsfrihet	14	Kap. 335 Medieformål	114
2	Oversikt over budsjettforslaget for 2024	16	Kap. 3335 Medieformål	123
3	Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak	20	Kap. 337 Kompensasjons- og vederlagsordninger	124
Del II	Budsjettforslag	33	Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser ..	126
4	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	35	Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	128
	<i>Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)</i>	35	Kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet	129
Kap. 300	Kultur- og likestillingsdepartementet	35	<i>Programkategori 08.45 Likestilling (kap. 350–353)</i>	130
Kap. 3300	Kultur- og likestillingsdepartementet	37	Kap. 350 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	132
	<i>Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 315)</i>	38	Kap. 3350 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	133
Kap. 315	Frivillighetsformål	39	Kap. 351 Likestilling	134
	<i>Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)</i>	46	Kap. 352 Nedsatt funksjonsevne	141
Kap. 320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.	50	Kap. 353 Likestillings- og diskrimineringsombudet	146
Kap. 3320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.	61	Del III Andre saker	149
Kap. 322	Bygg og offentlige rom	62	5 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd	151
Kap. 3322	Bygg og offentlige rom	69	5.1 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd – totalt	151
Kap. 323	Musikk og scenekunst	69	5.2 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til kulturformål	151
Kap. 3323	Musikk og scenekunst	74	5.2.1 Overskuddet til kulturformål i 2024	154
Kap. 325	Allmenne kulturformål	74	5.3 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til idrettsformål	155
Kap. 3325	Allmenne kulturformål	83	5.3.1 Overskuddet til idrettsformål i 2024	158
Kap. 326	Språk- og bibliotekformål	83	5.4 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner	158
Kap. 3326	Språk- og bibliotekformål	89	5.5 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til helse- og rehabiliteringsformål	159
Kap. 327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	90	5.6 Fordelingen av overskudd fra Norsk Tippings bingoterminaler ...	159
Kap. 3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	92	5.7 Fordelingen til tiltak mot spilleproblemer	159
Kap. 328	Museer m.m.	93	5.8 Grasrotandelen	159
Kap. 329	Arkivformål	102		

6	En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk	160	9.3	Kultur- og likestillings- departementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som arbeidsgiver	174
7	Frivillighetspolitikken	161	10	Oppfølging av FNs bærekraftsmål	181
7.1	Målene for frivillighetspolitikken ...	161	11	Omtale av klima- og miljø- saker	191
7.1.1	Bred deltakelse og aktivitet i hele landet	162	12	Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet	196
7.1.2	Gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor	163	Forslag	199	
7.1.3	En samordnet frivillighets- politikk	165	Vedlegg		
8	Samfunnssikkerhet og beredskap	166	1	Gjeldende romertallsvedtak fra tidligere år	207
9	Likestilling i budsjettet og oppfølging av aktivitets- og redegjørelsespliktene	168	2	Fordeling av enkeltstående tilskudd	208
9.1	Overordnet om departementets arbeid for likestilling og mot diskriminering	168	3	Fordeling av engangstilskudd til lokale tiltak og prosjekter	221
9.2	Kultur- og likestillings- departementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet	168	4	Omtale av ledernes ansettelses- vilkår i heleide statlige foretak	223
9.2.1	Kultur- og likestillings- departementets likestillingsarbeid som offentlig myndighet	168			
9.2.2	Underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet	170			

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer	20	Tabell 4.11	Fordeling av museenes totale inntekter 2020–2022	101
Tabell 4.1	Norsk kulturfond – Kulturrådets hovedfordeling av midler 2022 ..	54	Tabell 4.12	Fordeling av museenes totale kostnader 2020–2022	101
Tabell 4.2	Antall søknader og tildelinger ...	55	Tabell 4.13	Nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet 2020–2022	105
Tabell 4.3	Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2022	57	Tabell 4.14	Fordeling av bevilgningen på post 71	118
Tabell 4.4	Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2021–2022	57	Tabell 4.15	Tall for NRK AS 2018–2023	122
Tabell 4.5	Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt	60	Tabell 4.16	Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk	126
Tabell 4.6	Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning	65	Tabell 5.1	Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2023	151
Tabell 4.7	KORO – antall prosjekter i arbeid 2020–2022	67	Tabell 5.2	Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål 2023	155
Tabell 4.8	Antall publikum og arrangementer totalt og på turné i 2022 for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) og Riksteatret	73	Tabell 5.3	Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2023	158
Tabell 4.9	Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet	87	Tabell 9.1	Rapportering på aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver	174
Tabell 4.10	Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke	99	Tabell 9.2	Kultur- og likestillingsdepartementet (kjønn, lønn, stilling) per 31. desember 2022. Prosent og tall (N)	175

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2023–2024)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2024

Utgiftskapitler: 300–353

Inntektskapitler: 3300–3350 og 5568

*Tilråding fra Kultur- og likestillingsdepartementet 21. september 2023,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Støre)*

Del I
Innledning

1 Regjeringens kultur- og likestillingspolitikk

1.1 Hovedmål for kultur- og likestillingspolitikken

«Kultur er et helt samfunns identitet, det er ryggraden i et folk»¹

Forfatter Tor Åge Bringsværd

Alle skal ha mulighet og frihet til å leve et godt og trygt liv slik de selv ønsker. Å utjevne forskjeller slik at alle kan delta fritt og på likefot, er fundamentet for regjeringens likestillingspolitikk og grunnsteinen i kulturpolitikken.

Det er viktig for samfunnet og demokratiet vårt at alle kan delta og bidra. Kunst, kultur, idrett, frivillighet, frie medier og offentlig debatt er opplevelser, arenaer og fellesskap som alle skal ha tilgang på. Det betyr mye for hver og en av oss, i livet vi lever.

Vi står overfor verdensomspennende utfordringer som klimaendringer, krig og økende oppslutning om antidemokratiske bevegelser. I møte med disse utfordringene spiller kunst- og kulturlivet, frivilligheten og frie medier en helt avgjørende rolle. Kunstnerisk frihet, yringsfrihet, likestilling og like muligheter til deltakelse er helt grunnleggende forutsetninger for demokratiet vårt.

Regjeringen står fast ved hovedprioriteringene for kultur- og likestillingspolitikken, som er nedfelt i Hurdalsplattformen. Regjeringen vil:

- styrke og legge til rette for et åpent, mangfoldig og variert kunst- og kulturliv som er til for alle
- fremme frivilligheten og «den norske modellen», og legge til rette for at alle, spesielt barn og unge, har mulighet til å delta i idrett og fritidsaktiviteter
- sikre yringsfriheten gjennom de frie og redaktørstyrte mediene, og legge til rette for at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud
- trappe opp arbeidet for likestilling og mot diskriminering på alle samfunnsområder

Arbeidet med å nå FNs bærekraftsmål står sentralt for regjeringen og må foregå på alle samfunnsområder, særlig er klima- og miljømessig bærekraft et prioritert område. Kulturlivet og frivilligheten bidrar i høy grad til både sosial og økonomisk bærekraft. Regjeringen har som mål å stimulere til mer grønn omstilling i kultursektoren.

1.2 Hovedprioriteringer i budsjettforslaget for 2024

Regjeringens budsjettforslag for Kultur- og likestillingsdepartementet i 2024 er på til sammen 24,5 mrd. kroner. Det er en økning på 1,2 mrd. kroner fra saldert budsjett 2023, eller tilsvarende 5,0 pst. Dersom anslagsendringene i strømstøtteordningen for frivillige organisasjoner holdes utenfor, er økningen i budsjettforslaget på 1,8 mrd. kroner eller 7,7 pst.

Regjeringen er opptatt av at kulturinstitusjonene, kunstnerne, de frivillige organisasjonene, medievirksomhetene og andre som mottar statlig støtte over Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett, skal ha gode og forutsigbare rammevilkår. En stor del av økningen i budsjettforslaget er derfor knyttet til lønns- og prisomregning av tilskuddsbevilgningene. Den ekstraordinære prisomregningen som ble innarbeidet i statsbudsjettet i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2023, jf. omtale i Prop. 118 S (2022–2023), er lagt til grunn og videreført i budsjettforslaget for 2024. Budsjettforslaget bygger videre på oppdaterte anslag for lønns- og prisvekst i 2024.

Forslaget til utgiftsbevilgninger dekker en stor bredde av virkemidler og tiltak, som både omfatter faste driftsbevilgninger til statlige virksomheter og statlig eide selskaper, samt driftstilskudd til en rekke kulturinstitusjoner, frivillige organisasjoner, medievirksomheter og aktører som skal bidra til å fremme likestilling. I tillegg kommer en rekke stipend-, vederlags- og tilskuddsordninger som er innrettet mot hele bredden av norsk kunst- og kulturliv.

Utover lønns- og prisjustering inneholder regjeringens budsjettforslag for Kultur- og likestil-

¹ Fra boken «Samtaler med en svart hund», Gyldendal 2003.

lingsdepartementet i 2024 en rekke satsinger og prioriteringer. Prioriteringene bygger på regjerings politikken, og er blant annet knyttet til arbeidet med å:

- utjevne sosiale forskjeller og gi like muligheter til deltakelse
- legge til rette for kunst og kultur i hele landet
- sikre arbeidsplasser og trygge arbeidsvilkår i kunst- og kultursektoren
- styrke arbeidet for likestilling og mot diskriminering på alle samfunnsområder

Hovedprioriteringene i budsjettforslaget er nærmere omtalt nedenfor.

Like muligheter til deltakelse og gode rammevilkår for frivillig sektor

Regjeringen vil bekjempe ulikhet og urettferdighet i samfunnet. Kampen mot forskjells-Norge er en kamp for å bevare vår samfunnsmodell. Alle har rett til å kunne ta del i gode kulturopplevelser, fritidsaktiviteter og idrett. På få områder blir urettferdigheten tydeligere enn når barn og unge blir stående utenfor på grunn av foresattes økonomi eller bakgrunn. Regjeringen vil derfor styrke og verne om de generelle ordningene som skal sikre at alle, og spesielt barn og unge, har like muligheter til deltakelse.

I budsjettforslaget for 2024 er dette bl.a. ivare tatt gjennom følgende prioriteringer:

- Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til ordningen for merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner med 415 mill. kroner, dvs. en økning fra 2 025 mill. kroner til 2 440 mill. kroner i 2024. Samlet innebærer dette at ordningen er styrket med nær 700 mill. kroner fra Solberg-regjeringens budsjettforslag for 2022. Ordningen er det viktigste virkemiddelet for å styrke hele bredden av frivillig sektor og for å legge til rette for aktivitet og deltakelse over hele landet. Regjeringen vil med forslaget legge til rette for full merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner i 2024.
- Regjeringen går inn for full merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg, og foreslår å øke bevilgningen til ordningen med 89,8 mill. kroner. Ordningen skal bidra til bred anleggsutbygging i hele landet og støtter opp under regjeringens mål om at idrett og fysisk aktivitet skal være tilgjengelig for alle.
- Regjeringen foreslår å videreføre strømstøtteordningen for frivillige organisasjoner. Formålet med ordningen er å motvirke negative konsekvenser som høye strømpriser vil ha for fri-

villig sektor, og å bidra til at organisasjonene kan opprettholde sitt aktivitetsnivå. Ordningen har tilnærmet samme innretning som for husholdningene.

- Regjeringen vil prioritere frivilligsentralene, og legger med det til rette for frivillighet og engasjement i lokalsamfunnene. Tilskuddet til frivilligsentraler foreslås økt med 38 mill. kroner, noe som også vil legge til rette for opprettelse av flere sentraler i kommunene.
- Regjeringen har som mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, og vil derfor utarbeide en handlingsplan for deltakelse. I budsjettforslaget er det satt av 10 mill. kroner til å følge opp tiltak i handlingsplanen på Kultur- og likestillingsdepartementets område.
- Regjeringen vil bidra til at det utvikles et bærekraftig alternativ til gummigranulat på kunstgressbaner, og foreslår å bevilge 5,5 mill. kroner til formålet.

Lokalt og regionalt kulturløft

Kultur bidrar til å skape levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte. Regjeringen vil derfor gjennomføre et løft for kulturen som skal komme hele landet til gode, og særlig satse på den lokale og regionale kulturen. Regjeringens kulturpolitikk støtter opp under et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv, og vil legge til rette for samspill mellom den profesjonelle og den frivillige kulturen. Regjeringen vil ivareta de samlende kulturinstitusjonene, og satse på det frie feltet.

I budsjettforslaget for 2024 er dette bl.a. ivare tatt gjennom følgende prioriteringer:

- Regjeringen foreslår å fordele til sammen 5,7 mrd. kroner i driftstilskudd til musikk- og scenekunstinstitusjoner (kap. 323) og museer (kap. 328). Det er en økning på 395 mill. kroner, eller tilsvarende 7,4 pst., fra saldert budsjett 2023. Ivaretagelse av kulturinstitusjonene er avgjørende for at befolkningen i hele landet skal ha tilgang på kunst og kultur av høy kvalitet.
- Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til flere enkeltinstitusjoner for at disse skal kunne ta i bruk nye formidlingsarenaer og utvikle nye publikumstilbud. Det omfatter bl.a. nye driftstilskudd til Kvääniteatteri i Nord-Troms, Grovuddalssatsingen til Det Norske Teatret, IBSEN Museum og Teater i Oslo og Kunstsilo i Kristiansand. I tillegg kommer økte driftstilskudd til flere regionale museer og kulturinstitusjoner over hele landet, som er nærmere omtalt i budsjettforslaget under Del II. Økningene framkommer også av vedlegg 2.

- Regjeringen foreslår å fordele i alt 50 mill. kroner i engangstilskudd til lokale kulturtiltak og prosjekter over hele landet. Forslaget støtter opp under regjeringens arbeid med å løfte fram den lokale og regionale kulturen. Formålet er å gi støtte til utviklingen av nye kulturtilbud over hele landet. En samlet framstilling av forslaget er gitt i vedlegg 3.
- Som ledd i regjeringens satsing på språk, lese-lyst og litteraturformidling foreslås det en økning på 11 mill. kroner til ulike litteraturtiltak og språktiltak. Departementet foreslår å styrke litteraturordninger under Kulturrådet med 7 mill. kroner, jf. kap. 320, post 55. Som oppfølging av regjeringens handlingsplan for norsk fagspråk foreslår departementet en økning på 3 mill. kroner til Nasjonalbiblioteket, jf. kap. 326, post 01. I tillegg foreslås det å øke tilskuddet til Nynorsk pressekontor med 1 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår å gi tilsagn om statlig tilskudd til to nye byggeprosjekter under ordningen for nasjonale kulturbygg i 2024, med samlet tilsagn om 235 mill. kroner til å realisere Domkirkeodden historiesenter på Hamar og 95 mill. kroner til oppgradering av konserthuset Olavshallen i Trondheim. I tillegg foreslår regjeringen å bevilge 8 mill. kroner til videreføring av forprosjekt til nytt bygg for samlokalisering av Nordnorsk Kunstmuseum og Arktisk Filharmon i Tromsø.
- Regjeringen foreslår å styrke tilskuddene til den regionale filmvirksomheten med 30 mill. kroner. Den regionale filmpolitikken skal både legge til rette for tiltak som er rettet mot talenter, barn og unge, og stimulere til regional bransjebygging. De økte bevilgningene skal bidra til at det finnes livskraftige filmmiljøer i hele landet. Satsingen er nærmere omtalt under Del II, kap. 334.
- Regjeringen vil legge fram en ny strategi for dataspillpolitikken. Som ledd i dette arbeidet foreslår regjeringen å styrke satsingen på dataspill med 10 mill. kroner, hvorav 2,5 mill. kroner skal nyttes til å styrke Norsk filminstituttets kunnskap og kompetanse om dataspillkultur og 7,5 mill. kroner til å styrke Filmfondets ordninger for utvikling og lansering av dataspill.
- Regjeringen foreslår å utvide tilsagnsfullmakten for insentivordningen for film- og serieordninger fra 100 mill. kroner til 130 mill. kroner. Utvidelsen innebærer at det kan lyses ut og tildeles tilsagn til nye prosjekter innenfor en samlet søknadsramme på om lag 84 mill. kroner i 2024. Insentivordningen har til formål å

fremme kultur, historie og natur i Norge, samtidig som den skal bidra til økt aktivitet i den norske filmbransjen.

Trygt arbeid – kunstnerkår

Regjeringen la den 9. juni 2023 fram Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstnarkår*. Meldingen presenterer regjeringens mål for kunstnerpolitikken framover. Regjeringens mål for kunstnerpolitikken er bl.a. å legge til rette for at kunstnere skal kunne virke nasjonalt og internasjonalt, og å sikre kunstnere rimelig betaling og gode arbeidsvilkår og at de kan virke over hele landet.

Regjeringen foreslår å følge opp flere av tiltakene som er varslet i kunstnermeldingen, gjennom bl.a. følgende prioriteringer i budsjettforslaget for 2024:

- Regjeringen foreslår å bevilge 488,7 mill. kroner til kunstnerstipendordningene. Det er en økning på 48,2 mill. kroner, eller tilsvarende 10,9 pst. fra saldert budsjett 2023. Økningen gir grunnlag for å opprette 44 nye stipendhjemler i 2024. I tillegg foreslås stipendsatsene økt fra ca. 229 000 kroner i saldert budsjett 2023 til ca. 318 000 kroner i 2024. Opptrappingen av ordningene under Statens kunstnerstipend står sentralt i arbeidet med å styrke kunstnerens arbeidsvilkår.
- Regjeringen foreslår å øke bevilgningene til kompensasjons- og vederlagsordningene for rettighetshavere og kunstnere med 42,9 mill. kroner, jf. omtale under Del II, kap. 337. I forslaget inngår en økning på 15 mill. kroner i økt driftsstøtte til statlig støttede visningssteder, som skal øremerkes utstillingsvederlag og honorar til kunstnere. Offentlig finansierte institusjoner og visningssteder har et særlig ansvar for å sørge for rimelig betaling til kunstnere.
- Norsk scenekunst har gjennomgått stor utvikling og vekst de siste årene. Flere scenekunstgrupper har vokst ut av Kulturrådets ordninger, men er heller ikke som institusjoner å regne. Regjeringen har varslet at den vil etablere en ordning som gjør at disse aktørene kan drive langsiktig og forutsigbart, og foreslår i tråd med dette å etablere en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper under Norsk kulturfond med en ramme på 26 mill. kroner.
- Regjeringen har som mål at kulturaktører og kunstnere fra de nasjonale minoritetene og det samiske samfunnet skal kunne virke på egne premisser. Profesjonelle kompetansemiljø som

forvalter disse gruppernes kunst og kultur, er en viktig forutsetning for dette. Regjeringen foreslår derfor et tilskudd til det samiske kunstnerkollektivet Dáiddadállu og det kvenske teateret Kvääniteatteri.

Et likestilt og mangfoldig samfunn

Arbeidet for likestilling og mot diskriminering skal foregå på alle samfunnsområder. Selv om vi er kommet langt i arbeidet med et likestilt, mangfoldig og trygt samfunn for alle i Norge, er det fortsatt arbeid som gjenstår. Regjeringen vil fortsette sitt arbeid for et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked, og vil i 2024 lansere en strategi for likestilling mellom kvinner og menn. Regjeringen tar også sikte på å legge fram en melding til Stortinget om arbeidet mot seksuell trakassering. Innsatsen for et tryggere, mer inkluderende og likestilt samfunn for lhbt+-personer vil bli fulgt opp gjennom regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026).

- Regjeringen vil bidra til et løft for likestillingen og foreslår samlet å styrke bevilgningene på likestillingsområdet med 18 mill. kroner. De økte midlene skal blant annet nyttes til å etablere en landsdekkende struktur for likestillingsarbeidet ved å opprette og drifte et femte likestillingssenter. Videre foreslås det satt av midler til arbeidet med den kommende strategien for likestilling mellom kvinner og menn, og til tiltak i arbeidet mot seksuell trakassering.
- Regjeringen foreslår å øke tilskuddene til organisasjoner som arbeider med å fremme likestilling på ulike diskrimineringsgrunnlag med 3,5 mill. kroner.
- Regjeringen foreslår å øke bevilgingen til Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda med 3,5 mill. kroner. Nemnda har de siste årene fått nye ansvarsområder, knyttet til bl.a. saker om seksuell trakassering og gjengjeldelse ved varslings. Økningen skal bidra til å sikre et godt diskrimineringsvern og skal redusere saksbehandlingstiden i nemnda.

Mediemangfold

Økonomisk usikkerhet, desinformasjon, teknologutviklingen og de globale plattformsselskapene skaper utfordringer for mediebransjen. Regjeringen vil understøtte mediernes demokratiske funksjon og skape forutsigbarhet for bransjen med de fireårige økonomiske styringssignalene. I en tid med krig i Europa og sterke krefter som ønsker å

svekke tilliten til myndighetene, er vi helt avhengige av et mangfold av kritiske redaktørstyrte medier. Vi trenger en levende offentlig debatt mellom borgere som har kritisk medieforståelse og digital motstandskraft. Regjeringen vil fortsette å jobbe for effektiv regulering av de store teknologiselskapene gjennom oppfølging av EU-reguleringer som tydelig plasserer mer ansvar hos plattformene.

- Stortinget vedtok ved behandlingen av Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet fireårige økonomiske styringssignaler for NRK og den direkte mediestøtten. Bevilgningene til den direkte mediestøtten og tilskuddet til NRK skal i perioden 2024–2026 justeres hvert år i takt med pris- og lønnsvekst. Bevilgningsforslagene er i tråd med dette vedtaket.
- Statens avtale med TV 2 om kommersiell allmennkringkasting på TV utløper 31. desember 2023. Departementet har i 2023 lyst ut en ny avtale for perioden 2024–2029 og mottok én søknad – fra TV 2. Departementet behandler nå søknaden med sikte på at staten inngår en avtale med TV 2 om et nytt femårig oppdrag. Avtalen innebærer at TV 2 kan få en årlig kompensasjon for nettokostnadene knyttet til oppdraget med inntil 150 mill. kroner i året.
- Medietilsynet vil i 2024 få flere nye oppgaver og bevilgningen er derfor foreslått økt med 2 mill. kroner. Dette skal bl.a. dekke kostnader knyttet til nye oppgaver tilsynet vil få ved gjennomføringen av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester.

1.3 Ytringsfrihet

Ytringsfriheten står sterkt i Norge. I en lang rekke internasjonale sammenligninger kommer Norge ut på topp: Ingen steder er pressefriheten bedre, og få steder er oppslutningen om ytringsfrihet som verdi, større. Dette legger til rette for et levende demokrati preget av bred deltakelse og høy grad av tillit. Og det legger til rette for frihet og utviklingsmuligheter for den enkelte.

Ytringsfrihetskommisjonen la i fjor høst fram en helhetlig gjennomgang av ytringsfrihetens stilling i Norge, for første gang siden tusenårskiftet. Utredningen fikk navnet *En åpen og opplyst offentlig samtale*. Tittelen refererer til myndighetenes grunnlovsfestede ansvar for å sørge for at det finnes velfungerende kanaler for utveksling av informasjon og meningsytringer i samfunnet, det såkalte infrastrukturkravet.

Medier, kunst- og kulturinstitusjoner og sivilsamfunnet er alle sentrale deler av infrastrukturen for formidling av ytringer og samfunnsdebatt. Mediene bidrar med faktasjekket og etterrettelig informasjon, fungerer som offentlig «vaktbikkje» og som arena for politisk debatt. Kunst- og kulturinstitusjoner – med teatre, konsertscener, biblioteker, museer, forlag, kinoer, kulturfrivilligheten osv. – er arenaer og tilretteleggere for uttrykk som kan underholde, provosere, bevege, enga-

sjere og gi innsikt. Den offentlige samtalen hviler ikke minst på et aktivt og mangfoldig sivilsamfunn, med bl.a. frivillige organisasjoner, institusjoner og politiske partier. Arbeidet for likestilling og mot diskriminering legger også til rette for ytringsfrihet og bred samfunnsdeltakelse. Oppfølging av Ytringsfrihetskommisjonens utredning vil derfor berøre mange av departementets saksområder det kommende året.

2 Oversikt over budsjettforslaget for 2024

Utgifter fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
Administrasjon					
300	Kultur- og likestillingsdepartementet	211 368	208 721	225 559	8,1
	<i>Sum kategori 08.10</i>	<i>211 368</i>	<i>208 721</i>	<i>225 599</i>	<i>8,1</i>
Frivillighetsformål					
315	Frivillighetsformål	3 193 480	3 561 520	3 510 728	-1,4
	<i>Sum kategori 08.15</i>	<i>3 193 480</i>	<i>3 561 520</i>	<i>3 510 728</i>	<i>-1,4</i>
Kulturformål					
320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.	2 205 485	2 264 562	2 435 626	7,6
322	Bygg og offentlige rom	339 488	558 981	480 483	-14,0
323	Musikk og scenekunst	2 834 393	2 916 772	3 096 865	6,2
325	Allmenne kulturformål	1 825 222	435 253	467 467	7,4
326	Språk- og bibliotekformål	1 037 822	1 011 691	1 075 537	6,3
327	Nidaros domkirkes restaurerings- arbeider mv.	98 385	95 188	100 912	6,0
328	Museer m.m.	2 110 303	2 383 215	2 598 605	9,0
329	Arkivformål	465 646	492 849	487 295	-1,1
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>10 916 744</i>	<i>10 158 511</i>	<i>10 742 790</i>	<i>5,8</i>
Medieformål m.m.					
334	Film- og dataspillformål	909 747	963 902	1 045 912	8,5
335	Medieformål	7 414 873	7 523 958	7 960 997	5,8
337	Kompensasjons- og vederlags- ordninger	294 060	315 030	357 940	13,6
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	106 232	102 615	108 263	5,5
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>8 724 912</i>	<i>8 905 505</i>	<i>9 473 112</i>	<i>6,4</i>

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
	Likestilling				
350	Sekretariatet for Diskriminerings- nemnda	25 471	26 496	31 393	18,5
351	Likestilling	113 493	134 634	159 095	18,2
352	Nedsatt funksjonsevne	319 310	337 037	349 020	3,6
353	Likestillings- og diskriminerings- ombudet	48 980	50 195	53 380	6,3
	<i>Sum kategori 08.45</i>	<i>507 254</i>	<i>548 362</i>	<i>592 888</i>	<i>8,1</i>
	Sum programområde 08	23 553 758	23 382 619	24 545 117	5,0
	Sum utgifter	23 553 758	23 382 619	24 545 117	5,0

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
Administrasjon					
3300	Kultur- og likestillingsdepartementet		96	100	4,2
	<i>Sum kategori 08.10</i>		<i>96</i>	<i>100</i>	<i>4,2</i>
Kulturformål					
3320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.	11 487	4 676	4 881	4,4
3322	Bygg og offentlige rom	26 028	34 491	36 008	4,4
3323	Musikk og scenekunst	16 741	31 412	32 793	4,4
3325	Allmenne kulturformål	2 955	2 341	2 444	4,4
3326	Språk- og bibliotekformål	39 037	40 239	42 008	4,4
3327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	39 324	37 556	39 209	4,4
3329	Arkivformål	2 797	7 846	8 191	4,4
	<i>Sum kategori 08.20</i>	<i>138 369</i>	<i>158 561</i>	<i>165 534</i>	<i>4,4</i>
Medieformål m.m.					
3334	Film- og dataspillformål	7 709	13 851	14 461	4,4
3335	Medieformål	950	3 120	4 101	31,4
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser	20 296	16 414	16 785	2,3
	<i>Sum kategori 08.30</i>	<i>28 955</i>	<i>33 385</i>	<i>35 347</i>	<i>5,9</i>
Likestilling					
3350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda			1 000	100,0
	<i>Sum kategori 08.45</i>			<i>1 000</i>	<i>100,0</i>
Skatter og avgifter					
5568	Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet	103 166	106 620	104 950	-1,6
	<i>Sum kategori 08.50</i>	<i>103 166</i>	<i>106 620</i>	<i>104 950</i>	<i>-1,6</i>
	Sum programområde 08	270 490	298 662	306 931	2,8
	Sum inntekter	270 490	298 662	306 931	2,8

Under Kultur- og likestillingsdepartementet blir stikkordet «kan overføres» foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30-49

(i 1 000 kr)				
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2023	Forslag 2024
315	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	5 128	10 850
315	71	Strømstøtteordning for frivillige organisasjoner		140 400
320	72	Kunstnerstipend m.m.	15 617	301 170
322	21	Spesielle driftsutgifter	11 488	43 610
322	70	Nasjonale kulturbygg	310 723	398 300
323	21	Spesielle driftsutgifter	11 351	70 000
325	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	20 081	31 500
325	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m.	3 866	140 160
326	21	Spesielle driftsutgifter	4 397	18 235
329	21	Spesielle driftsutgifter	1 644	5 270
334	21	Spesielle driftsutgifter		7 420
334	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner	57 287	42 000
334	73	Regionale filmvirksomheter		145 000
334	75	Internasjonale film- og medieavtaler	6 047	21 330
335	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier	13 207	23 000
337	71	Vederlagsordninger mv.	2 091	299 850
339	21	Spesielle driftsutgifter	3	6 695
351	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	5 798	37 440
352	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter	7 724	28 480

3 Oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak

Nedenfor gis en oversikt over oppfølging av anmodnings- og utredningsvedtak under Kultur- og likestillingsdepartementet. Oversikten inkluderer alle vedtak fra stortingssesjonen 2022–2023, samt de vedtakene fra tidligere stortingssesjoner som kontroll- og konstitusjonskomiteen i Innst.

186 S (2022–2023) mente ikke var kvittert ut. I tabellen nedenfor angis det også hvorvidt departementet planlegger om rapporteringen knyttet til anmodningsvedtaket nå avsluttes, eller om departementet vil rapportere konkret på vedtaket også i neste års budsjettproposisjon.

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtaks nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2022–2023	558	Forsterke og utvide arbeidet med Frivillighetsregisteret	Nei
2022–2023	559	Enhetlig definisjon av frivillige organisasjoner	Nei
2022–2023	560	Harmonisere og forenkle søkbare ordninger	Nei
2022–2023	607	Vurdering av økonomiske levekår for personer med nedsatt funksjonsevne	Nei
2022–2023	637	Løfte idrett og friluftsliv i områdesatsingsprogrammet	Ja
2022–2023	638	Legge fram plan for å inkludere alle barn som ønsker det i idrettslagene og friluftsliv lokalt	Nei
2022–2023	796	Universell utforming av lydbøker	Nei
2022–2023	797	Regulering av strømmemarkedet i bokloven	Nei
2022–2023	798	Vurdere endringer i fastprisreglene for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet	Nei
2022–2023	799	Vurdere virkningen av bokloven i markedet	Nei
2022–2023	800	Utrede muligheten for bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk	Nei
2022–2023	801	Ekstern gjennomgang av avanseregulering i bokmarkedet	Nei
2021–2022	403	Følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur»	Nei
2021–2022	501	Styrke samarbeidet for en sunnere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten	Ja
2021–2022	502	Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten – sette ned kompetansegruppe	Ja
2021–2022	503	Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten	Nei
2020–2021	755	Stortingsmelding om seksuell trakassering	Nei

Tabell 3.1 Oversikt over anmodnings- og utredningsvedtak, ordnet etter sesjon og nummer

Sesjon	Vedtak nr.	Stikkord	Rapportering avsluttes (Ja/Nei)
2020–2021	788	Innlemme symbolspråk i språkloven	Nei
2018–2019	706	Endre forskrift om kringkasting	Nei
2017–2018	199	Kunstnermelding	Ja
2017–2018	695	Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spill-selskaper.	Nei
2017–2018	729	Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag	Nei
2017–2018	730	Vurdere regler om at leverandører av netjtjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag	Nei
2017–2018	731	Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig	Nei
2017–2018	894	Tiltak i melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede	Ja
2017–2018	895	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede	Ja
2017–2018	896	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til arbeid	Ja
2017–2018	897	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til helsetjenester	Ja
2017–2018	900	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – universell utforming skolebygg	Ja
2017–2018	901	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – kjøpe og eie bolig	Ja
2017–2018	902	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – likeverdige tjenester	Ja
2017–2018	903	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – koordinering av tjenester	Ja
2017–2018	904	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne	Ja
2017–2018	905	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – fritidsaktiviteter og livssyn	Ja
2017–2018	906	Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – skolefritidsordning	Ja
2014–2015	60	Nasjonalgalleriet	Nei

Stortingssesjon (2022–2023)

Forsterke og utvide arbeidet med Frivillighetsregisteret

Vedtak nr. 558, 28. mars 2023

«Stortinget ber regjeringen forsterke og utvide arbeidet med Frivillighetsregisteret, blant annet slik at informasjon fra registeret danner grunnlag for samtlige søknadsordninger administrert på statlig nivå. Arbeidet skal gjøres i samråd med frivillig sektor.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 249 S (2022–2023) og Dokument 8:49 S (2022–2023) *Representantforslag om en bedre støtteordning for organisasjoner og frivilligheten.*

Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp anbefalingene i rapporten *Videreutvikling av Frivillighetsregisteret*, i samarbeid med Brønnøysundregistrene, Lotteri- og stiftelsestilsynet og frivillig sektor. Brønnøysundregistrene har igangsatt et prosjekt, med støtte fra Medfinansieringsordningen, som tar sikte på at flere, og mer oppdaterte, opplysninger legges til Frivillighetsregisteret. Prosjektet sikter også mot å integrere Frivillighetsregisteret tettere med relevante statlige forvaltningssystemer, og skal også samordnes med tilskudd.no. Videre vil Kultur- og likestillingsdepartementet høsten 2023 starte arbeidet med å revidere frivillighetsregisterloven. Lovgjennomgangen tar blant annet sikte på å legge til rette for forenkling i forvaltningen overfor frivillig sektor. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Enhetlig definisjon av frivillige organisasjoner

Vedtak nr. 559, 28. mars 2023

«Stortinget ber regjeringen sikre at man i større grad bruker en enhetlig definisjon av «frivillig organisasjon» i den statlige forvaltningen, med utgangspunkt i registreringsrett i Frivillighetsregisteret.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 249 S (2022–2023) og Dokument 8:49 S (2022–2023) *Representantforslag om en bedre støtteordning for organisasjoner og frivilligheten.*

Kultur- og likestillingsdepartementet starter høsten 2023 arbeidet med å revidere frivillighetsregisterloven. Registreringsrett i Frivillighetsre-

gisteret skal i den forbindelse gjennomgås. Som en oppfølging av lovarbeidet vil Kultur- og likestillingsdepartementet vurdere hvordan registreringsrett i Frivillighetsregisteret kan gjøres til felles inngangskriterium i ordninger som berører frivillig sektor. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Harmonisere og forenkle søkbare ordninger

Vedtak nr. 560, 28. mars 2023

«Stortinget ber regjeringen igangsette et arbeid for å harmonisere og forenkle de mange søkbare ordningene som forvaltes av departement, direktorat og statlig sektor, herunder vurdere mer samkjørte systemer for søknader og rapportering for statlige tilskuddsordninger, samkjørte søknadsfrister og tidspunkt for svar/utbetaling, og innføre raskere saksbehandling av tilskudd og regler for overføring av tilskudd til neste budsjettår når tildelingen kommer seint, og en tilrettelegging for at tilskudd i større grad gis som flerårige tilskudd og driftstilskudd. Arbeidet skal gjøres i samråd med frivillig sektor.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 249 S (2022–2023) og Dokument 8:49 S (2022–2023) *Representantforslag om en bedre støtteordning for organisasjoner og frivilligheten.*

Oppfølging av anmodningsvedtaket krever koordinert innsats fra flere statlige etater. Revidering av frivillighetsregisterloven, som startes opp høsten 2023, vil berede grunnen for at registrering i Frivillighetsregisteret kan være inngangskriterium for statlige ordninger beregnet for frivillig sektor. Prosjektet som ledes av Brønnøysundregistrene har som målsetting at Frivillighetsregisteret skal inneholde flere og mer oppdaterte opplysninger, og at registeret skal bli tettere integrert med andre statlige forvaltningssystemer. Disse to prosjektene vil danne utgangspunkt for en mer enhetlig statlig forvaltning av tilskudd til frivillig sektor. Hele 13 departementer forvalter tilskudd til frivillig sektor, og det er derfor avgjørende at felles grep blir implementert i hele departementsfellesskapet. Kultur- og likestillingsdepartementet har tatt initiativ til å opprette et tverrdepartementalt forum for den statlige frivillighetspolitikken. Felles retningslinjer for statlige tilskudd til frivillig sektor og forenkling av statlige tilskuddsordninger vil drøftes i forumet.

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdering av økonomiske levekår for personer med nedsatt funksjonsevne

Vedtak nr. 607, 18. april 2023

«Stortinget ber regjeringen i oppfølgingen av Likestillings- og mangfoldsutvalget gjøre en vurdering av de økonomiske levekårene og tiltak for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 224 S (2022–2023) og Dokument 8:77 S (2022–2023) *Representantforslag om hva det koster å være funksjonsnedsatt – et offentlig utvalg som skal utrede de økonomiske levekårene for personer med nedsatt funksjonsevne og deres nærmeste familie.*

Likestilling- og mangfoldsutvalgets utredning NOU 2023: 13 *På høy tid – realisering av funksjonshindredes rettigheter* ble overlevert kultur- og likestillingsministeren 2. mai 2023. Utredningen inneholder ingen særlig vurdering av økonomiske levekår.

Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt Bufdir i oppdrag å innhente en undersøkelse av de økonomiske levekårene for personer med funksjonsnedsettelse og deres familier. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Løfte idrett og friluftsliv i områdesatsingsprogrammet

Vedtak nr. 637, 9. mai 2023

«Stortinget ber regjeringen løfte idrett og friluftsliv som en satsing i sitt arbeid med områdesatsingsprogrammet ut 2024, og ha som mål å øke driftstilskuddet til idrettsklubber i levekårsutsatte områder.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 291 S (2022–2023) og Dokument 8:121 S (2022–2023).

Over Kommunal- og distriksdepartementets budsjett bevilges det tilskudd til områdesatsing i byer (kap. 590 Planlegging og byutvikling, post 65 Områdesatsing i byer). Tilskuddet har brede mål og kriterier, slik at kommunene har et handlingsrom for å prioritere innsatsen innenfor årlige handlingsplaner. Kriterier for tilskuddet er blant annet at innsatsen skal omfatte tiltak som bidrar til

gode og trygge bo-, oppvekst- og nærmiljøer og inkludering og deltakelse på ulike samfunnsarenaer og i frivilligheten. Det er en forutsetning fra departementet at kommunene ser tiltakene som de får tilskudd til på kap. 590, post 65 i sammenheng med andre statlige midler til de geografiske områdene som satsingen omfatter.

Klima- og miljødepartementet har siden 2017 øremerket midler på kap. 1420 Miljødirektoratet, post 78 Friluftslivformål til utvikling av grønne områder i områdesatsingene i Oslo. I 2023 utgjør dette beløpet 5 mill. kroner. Disse midlene brukes sammen med kommunens midler til å utvikle og tilrettelegge turveier, parker og andre grøntområder for friluftsliv og rekreasjon. I tillegg kan det etter søknad gis midler til sikring og tilrettelegging av friluftslivsområder innenfor alle områdesatsingene, gjennom ordningene på kap. 1420 Miljødirektoratet, post 30 Statlige erverv, bevaring av viktige friluftslivsområder og post 78 Friluftslivformål.

Kultur- og likestillingsdepartementet har fordelt et tilskudd på 125 mill. kroner fra spillemiddeleverskuddet til idretten i levekårsutsatte områder som en ekstrainsats i 2023. Oslo, Bergen, Trondheim, Drammen og Stavanger, som er kommuner som er en del av områdesatsingsprogrammet, er tildelt over 45 mill. kroner av midlene. Midlene skal bidra til å holde foreldrebetalingen og aktiviteter som er kostnadsdrivende nede.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Legge fram plan for å inkludere alle barn som ønsker det, i idrettslagene og friluftsliv lokalt

Vedtak nr. 638, 9. mai 2023

«Stortinget ber regjeringen legge fram en plan for hvordan staten skal bidra til å inkludere alle barn som ønsker det, i idrettslagene og friluftsliv lokalt, slik at store kostnader ikke er til hinder for deltakelsen for den enkelte.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 291 S (2022–2023) og Dokument 8:121 S (2022–2023).

Regjeringen starter høsten 2023 arbeidet med en handlingsplan for økt deltakelse i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter. Frivillig sektor vil involveres i arbeidet. Regjeringen vil følge opp vedtaket med den kommende handlingsplanen for deltakelse.

Universell utforming av lydbøker

Vedtak nr. 796, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen utrede universell utforming av lydbøker.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Regjeringen vil utrede problemstillingen og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Regulering av strømmemarkedet i bokloven

Vedtak nr. 797, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan strømmemarkedet kan reguleres i bokloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant annet inkludere en endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur, samt en grundig vurdering av å opprette en særskilt uavhengig nemnd som skal vurdere mulige brudd på bokloven, enten for rådgivende uttalelser eller også med vedtakskompetanse.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Regjeringen vil utrede problemstillingen og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdere endringer i fastprisreglene for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet

Vedtak nr. 798, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekvenser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksemplarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarkedet enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det legges opp til at fastprisperi-

oden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Regjeringen vil utrede spørsmålene i løpet av 2024 og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Vurdere virkningen av bokloven i markedet

Vedtak nr. 799, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virkningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bokdefinisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bøker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Loven trer i kraft 1. januar 2024. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når loven har virket i noe tid.

Utrede muligheten for bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk

Vedtak nr. 800, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil høsten 2023 sette ut et oppdrag om å utrede problemstillingen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Ekstern gjennomgang av avanseregulering i bokmarkedet

Vedtak nr. 801, 8. juni 2023

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som

varslet, for å avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen, for bestemmelsen om slik regulering settes i kraft.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 461 L (2022–2023) og Prop. 82 L (2022–2023) *Lov om omsetning av bøker (bokloven)*.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil høsten 2023 sette ut et oppdrag om å utrede problemstillingen. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2021–2022)

Følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur»

Vedtak nr. 403, 1. mars 2022

«Stortinget ber regjeringen følge opp veilederen «Møteplasser for dataspill og datakultur» og vurdere hvordan man ytterligere kan bidra til å gjøre det enklere for kommuner og andre som ønsker å utvikle attraktive, tilgjengelige og inkluderende møteplasser der barn og ungdom som er interesserte i datakultur, opplever å bli sett og kan føle seg trygge.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 155 S (2021–2022) og Dokument 8:24 S (2021–2022) *Representantforslag om et løft for den digitale spillkulturen*.

Regjeringen vil følge opp vedtaket med den kommende strategien for dataspillpolitikken.

Styrke samarbeidet for en sunnere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten

Vedtak 501, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen om å ha god dialog med idretten for å styrke samarbeidet for en sunnere idrett og å bidra til å hindre kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten*.

Regjeringen har løpende dialog med Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF). Det framgår av Kultur- og likestil-

lingsdepartementets tilskuddsbrev til NIF for 2023 at idrettens arbeid mot spiseforstyrrelser «Sunn idrett» skal prioriteres innenfor rammen av det statlige tilskuddet.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten – sette ned kompetansegruppe

Vedtak 502, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen sette ned en tverrfaglig, koordinerende kompetansegruppe hvor Norges idrettsforbund inviteres til administrativt å lede utarbeidelsen av et forslag til en handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten*.

Regjeringen har invitert NIF til å nedsette og lede arbeidet med handlingsplan for en tryggere idrett, og for å forebygge kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser.

NIF har satt ned en arbeidsgruppe og utformet mandat for gruppas arbeid. Utvalget er bredt sammensatt og består av representanter for idretten, helsesektoren og forskningsmiljøer. Kultur- og likestillingsdepartementet bidrar med midler til utvalsarbeidet.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten

Vedtak 503, 28. april 2022

«Stortinget ber regjeringen legge frem et forslag til en handlingsplan for en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten, som bygger på forslaget utarbeidet av en tverrfaglig, koordinerende kompetansegruppe. Dette forslaget til handlingsplan skal legges frem i et samarbeid mellom Kulturdepartementet, Helse- og omsorgsdepartementet og Kunnskapsdepartementet.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 246 S (2021–2022) og

Dokument 8:71 S (2021–2022) *Representantforslag om en tryggere idrett og forebygging av kroppsmisnøye og spiseforstyrrelser i idretten.*

Regjeringen har løpende dialog med NIF om saken. NIF rapporterer at arbeidsgruppa er godt i gang med arbeidet og vil legge fram sine erfaringer og anbefalinger i form av en handlingsplan mot slutten av 2023. Planen skal inneholde strategiske og operative forslag til løsninger i idretten og miljøet rundt, som foresatte, skoler, utdanningsinstitusjoner og helsevesen. Gruppen skal også komme med forslag til hvordan de forskjellige tiltakene kan finansieres.

Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2020–2021)

Stortingsmelding om seksuell trakassering

Vedtak nr. 755, 11. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en stortingsmelding med en bred gjennomgang av ulike arbeidsfelt og sektorer i samfunnet, der det foreslås tiltak som kan bidra til å forebygge seksuell trakassering i det norske samfunnet. Arbeidet må omfatte alle typer trakassering, samt trusler og vold.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 270 S (2020–2021) og Dokument 8:135 S (2019–2020) *Representantforslag om en norsk offentlig utredning om seksuell trakassering.*

Regjeringen har igangsatt arbeid med en melding til Stortinget om seksuell trakassering. Den skal kartlegge omfanget av seksuell trakassering i arbeidslivet, innenfor skole og utdanning og på barn og voksnes fritidsarenaer. Meldingen vil gjøre rede for utfordringer og foreslå forebyggende tiltak.

Innlemme symbolspråk i språkloven

Vedtak nr. 788, 25. mars 2021

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en sak om symbolspråk, der det foreslås hvordan retten til symbolspråk kan innlemmes i språkloven.»

Dokumentene som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 253 L (2020–2021) og Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk.*

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Språkloven gir ingen konkrete, individuelle rettigheter, bortsett fra de rettene som er videreført fra målloven, og som gjelder nynorsk og bokmål. Formålet med loven er å sikre status og vern for norsk, samiske språk, kvensk, romani, romanes og norsk tegnspråk.

Gjennom dialogmøter er det avklart at interesseorganisasjonene ønsker seg en anerkjennelse av ASK (alternativ og supplerende kommunikasjon) som språk – ut fra en argumentasjon fra miljøene om at ASK er et språk på linje med de andre språkene som er omfattet av språkloven. Departementet anerkjenner på den ene siden det viktige likestillingsperspektivet som ligger i en slik argumentasjon. På den andre siden viser relevante språkfaglige miljøer til at ASK er et kommunikativt verktøy for å uttrykke språk, og at det ikke regnes som et språk i konvensjonell lingvistisk forstand. Språkloven omfatter nettopp konvensjonelle språk.

Muligheten til å kommunisere er en grunnleggende rettighet. Kommunikasjon påvirker tilgangen til og kvaliteten på offentlige tjenester. Det er viktig at offentlige myndigheter og virksomheter vurderer hensynet til personer som har behov for alternativ og supplerende kommunikasjon når de utformer sektorpolitikk og tjenester. Kultur- og likestillingsdepartementet vurderer i samråd med berørte aktører og departementer hvordan dette ansvaret kan uttrykkes tydeligere i språkpolitikken og relevant regelverk. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2018–2019)

Endre forskrift om kringkasting

Vedtak nr. 706, 21. juni 2019

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om kringkasting slik at fotball-VM og fotball-EM for kvinner anses som begivenheter av vesentlig samfunnsmessig betydning, på linje med andre tilsvarende idrettsarrangementer, og sikres vederlagsfri visning.»

Vedtaket ble truffet ved behandlingen av Innst. 391 S (2018–2019) *Innstilling fra finanskomiteen om revidert nasjonalbudsjett 2019, om tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2019, og om endringer i skatter og avgifter i statsbudsjettet for 2019.*

Kultur- og likestillingsdepartementet har i høringsnotat om forslag til gjennomføring av

endringsdirektivet til AMT-direktivet foreslått å legge til fotball-VM og fotball-EM for kvinner i listen over viktige begivenheter i kringkastingsforskriften. Høringen er avsluttet og departementet jobber videre med forslaget. Regjeringen kommer tilbake til Stortinget på egnet måte.

Stortingssesjon (2017–2018)

Kunstnermelding

Vedtak nr. 199, 12. desember 2017

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen Kunstnermelding»

Dokumentene som ligger til grunn for vedtaket, er Innst. 14 S (2017–2018) og Prop. 1 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp gjennom Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstnarkår*, som regjeringen la fram 9. juni 2023. Meldingen presenterer regjeringens mål for kunstnerpolitikken framover, jf. omtale under programkategori 08.20. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Innføring av DNS-blokkering av nettsidene til uregulerte spillere

Vedtak nr. 695, 7. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen stanse pengespill hos uregulerte pengespillere ved å innføre DNS-blokkering av nettsidene deres. Regjeringen bes i budsjett for 2019 omtale fremdriftsplanen for dette arbeidet.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 242 S (2017–2018). jf. Dokument 8:110 S (2017–2018) *Representantforslag om en mer ansvarlig spillpolitikk*.

Kultur- og likestillingsdepartementet sendte 21. september 2021 et lovforslag på høring om DNS-blokkering på nettsider med uregulerte pengespill. Departementet sendte 13. april 2023 på høring et tillegg til det opprinnelige høringsnotatet, med en redegjørelse for forslaget personvernmessige konsekvenser som hadde høringsfrist 25. mai 2023. Regjeringen vil fremme en lovproposisjon om forslaget for Stortinget høsten 2023.

Utrede tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag

Vedtak nr. 729, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede en tvisteløsningsordning for fastsetting av rimelig vederlag og komme tilbake til Stortinget med egen sak på egnet måte.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Departementet vil utrede saken og sende et forslag på alminnelig høring, og deretter komme tilbake til Stortinget. Utredningen vil skje i sammenheng med gjennomføringen av EUs digitalmarkedsdirektiv ((EU) 2019/790).

Vurdere regler om at leverandører av nettjenester må bidra til at rettighetshavere får vederlag

Vedtak nr. 730, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere om norske myndigheter kan gi regler som sikrer at leverandører av nettjenester som lagrer og tilgjengeliggjør store mengder av verk og annet kreativt innhold lastet opp av brukere, må bidra til at rettighetshaverne får vederlag for slik bruk av deres materiale.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Den såkalte verdigap-problematikken gjelder i hele Europa og er omfattet av digitalmarkedsdirektivet ((EU) 2019/790). Anmodningsvedtaket vil bli behandlet i forbindelse med gjennomføringen av direktivet. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Utrede om strømming av åndsverk i klasserom skal bli vederlagspliktig

Vedtak nr. 731, 15. mai 2018

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig, slik at det blir mulig for

partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 258 L (2017–2018), jf. Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk (åndsverkloven)*.

Regjeringen vil følge opp anmodningsvedtaket i forbindelse med den varslede gjennomgangen av åndsverklovens undervisningsbestemmelser. Dette vil skje når EUs digitalmarkedsdirektiv ((EU) 2019/790) skal gjennomføres i norsk rett, jf. også omtale i Prop. 104 L (2016–2017) *Lov om opphavsrett til åndsverk mv. (åndsverkloven)*. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Tiltak i melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede

Vedtak nr. 894, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding med forslag til tiltak for at utviklingshemmede skal få oppfylt sine menneskerettigheter på lik linje med andre.»

Dokumentet som ligger til grunn for vedtaket, er representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp gjennom Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett*, som regjeringen la fram 4. november 2022. I meldingen redegjør regjeringen for det menneskerettslige grunnlaget for politikken for personer med utviklingshemming. Meldingen inneholder en analyse av hvordan situasjonen er i dag, sammen med en beskrivelse av tidligere politikk. Meldingen utdyper noen av de overordnede utfordringene på feltet, og innsatser for å møte disse utfordringene.

Anmodningsvedtak nr. 894 blir oppfattet som Stortingets hovedvedtak knyttet til representantforslaget om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming. Vedtakene nr. 895–906, med unntak av vedtak 898, er knyttet til tema og innhold i stortingsmeldingen. Kultur- og likestillingsdepartementet har koordinert regjeringens oppfølging av vedtak 894 og tilknyttede vedtak under dette.

Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede

Vedtak nr. 895, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på utviklingshemmedes rett til å uttrykke sin mening eller hevde sin rett på lik linje med andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett* 4. november 2022, se rapportering på vedtak nr. 894. Retten til å uttrykke sin mening og å få sine rettigheter oppfylt er sentrale tema i meldingen. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til arbeid

Vedtak 896, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på tiltak som sikrer utviklingshemmede retten til arbeid, herunder tilrettelagt yrkesfagutdanning.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett* 4. november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til arbeid. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – rett til helsetjenester

Vedtak 897, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på utviklingshemmedes rett til lik tilgang til helsetjenester av god kvalitet som resten av befolkningen.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyr og sett 4.* november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til helse. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – universell utforming skolebygg

Vedtak 900, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på tilrettelagt undervisning for utviklingshemmede elever i den ordinære skolen, herunder universell utforming av eksisterende skolebygg.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyr og sett 4.* november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til utdanning. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – kjøpe og eie bolig

Vedtak 901, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på at utviklingshemmede skal ha samme mulighet til å kjøpe og eie egen bolig som andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyr og sett 4.* november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til bolig. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – likeverdige tjenester

Vedtak nr. 902, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre at tjenesteapparatet for mennesker med utviklingshemming innehar tilstrekkelig kompetanse til at utviklingshemmede får likeverdige tjenester innenfor ulike samfunnsområder, på linje med alle andre.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyr og sett 4.* november 2022. Kompetanse i tjenestene er et sentralt tema i meldingen. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – koordinering av tjenester

Vedtak 903, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre god koordinering av tjenestene til utviklingshemmede i overgangssituasjoner og mellom løpende tjenester, internt i kommunene, og mellom kommune, fylkeskommune og stat.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrtd og sett 4.* november 2022. Koordinering er et sentralt tema i meldingen. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

Vedtak nr. 904, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes rettigheter der det legges vekt på å sikre at FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) fullt ut skal gjennomføres på alle relevante samfunnsområder, blant annet gjennom en helhetlig tilnærming på departementsnivå for hvordan man skal nå politiske målsettinger for utviklingshemmede, og sikre en koordinert innsats.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshem-*

ming – Det handlar om å bli høyrtd og sett 4. november 2022. Meldingen er utarbeidet i samarbeid mellom flere sentrale departementer, og CRPD ligger til grunn for meldingen og regjeringens politikk. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – fritidsaktiviteter og livssyn

Vedtak 905, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge frem en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter der det legges vekt på å sikre alle muligheter til å drive med meningsfylte fritidsaktiviteter og muligheter for livssynsutøvelse.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettigheter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrtd og sett 4.* november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til å delta i kultur- og fritidsaktiviteter. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Melding til Stortinget om sikring av menneskerettighetene for utviklingshemmede – skolefritidsordning

Vedtak 906, 12. juni 2018

«Stortinget ber regjeringen legge fram en Stortingsmelding om sikring av utviklingshemmedes menneskerettigheter, der det foretas en kartlegging av om det er store forskjeller i praksis mellom kommuner og fylkeskommuner, når det gjelder skolefritidsordning/tilbud etter skoletid fra 4. årstrinn til og med videregående skole, herunder innhold i tjenestene og egenbetaling fra foreldrene, og gi en vurdering av i hvilken grad det er opplæringsloven eller lov om helse- og omsorgstjenester, som skal dekke slike tjenester, sett i lys av FN-konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter.»

Anmodningsvedtaket ble gjort i forbindelse med behandling av et representantforslag om rettighe-

ter og likeverd for utviklingshemmede og om tiltak som styrker de grunnleggende rettighetene til mennesker med utviklingshemming, jf. Dokument 8:172 S (2017–2018) og Innst. 377 S (2017–2018).

Regjeringen la fram Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyr og sett* 4. november 2022. Meldingen har et eget kapittel om retten til utdanning, der gratis SFO for elever med behov for det omtales. Anmodningsvedtaket anses som fulgt opp, og rapporteringen avsluttes.

Stortingssesjon (2014–2015)

Nasjonalgalleriet

Vedtak nr. 60, 1. desember 2014

«Stortinget ber regjeringen vurdere om Nasjonalgalleriet kan være en del av Nasjonalmuseet

for kunst, arkitektur og design uten ny totalrenovering.»

Dokumentet som ligger til grunn for anmodningsvedtaket, er Innst. 2 S Tillegg 1 (2014–2015) fra finanskomiteen om nasjonalbudsjettet for 2015 og forslaget til statsbudsjett for 2015.

Statsbygg er gitt i oppdrag å se nærmere på muligheten for å etablere en ny moderne scene for Nationaltheatret på Tullinløkka. I den forbindelse skal det også vurderes om en del av arealbehovet kan dekkes ved å plassere publikumsarealer og en del andre teaterfunksjoner i deler av bygningen Nasjonalgalleriet. Det er naturlig å avvente utfallet av denne mulighetsstudien før det eventuelt arbeides videre med andre alternativer. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Del II
Budsjettforslag

4 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programkategori 08.10 Administrasjon (kap. 300)

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
300	Kultur- og likestillingsdepartementet	211 368	208 721	225 599	8,1
	Sum kategori 08.10	211 368	208 721	225 599	8,1

Utgifter under programkategori 08.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	183 743	186 141	197 579	6,1
50–89	Overføringer til andre	27 625	22 580	28 020	24,1
	Sum kategori 08.10	211 368	208 721	225 599	8,1

Kap. 300 Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	182 592	184 961	196 369
21	Spesielle driftsutgifter	1 151	1 180	1 210
78	Tilskudd til priser og konkurranser m.m.	10 288	10 380	12 730
79	Til disposisjon	17 337	12 200	15 290
	Sum kap. 300	211 368	208 721	225 599

Innledning

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for den statlige politikken og forvaltningen på

områdene kultur, likestilling og diskriminering, medier, idrett, frivillighet, pengespill og lotteri.

Budsjettforslag 2024**Post 01 Driftsutgifter**

Bevilgningen på posten skal dekke departementets egne lønns- og driftsutgifter.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 2 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon på kap. 325, post 01, jf. omtale under kap. 325, post 01.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som departementet får i merinntekter på kap. 3300, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke særskilte driftsutgifter i Kultur- og likestillingsdepartementet som ikke naturlig dekkes av bevilgningen på post 01.

Post 78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til ulike prisutdelinger og konkurranser. Posten foreslås økt med 1,5 mill. kroner til opprettelse av Kim Frieles minnepris, som skal deles ut første gang i 2024. Fordelingen av bevilgningen på posten fremkommer av vedlegg 2.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere på posten vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 79 Til disposisjon

Bevilgningen på posten foreslås stilt til departementets disposisjon og skal dekke nye behov som oppstår i budsjettåret. Bevilgningen på posten kan også nyttes til å dekke tilskudd til enkelttiltak og prosjekter som i sin karakter ikke hører hjemme under andre tilskuddsposter på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet 3 mill. kroner i engangstilskudd til to tiltak,

som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under Del I. Fordelingen av bevilgningen fremkommer av vedlegg 3.

Rapport 2022

Organisering og drift av departementet

Departementet skal være et utviklingsorientert og effektivt faglig sekretariat for den politiske ledelsen. Departementet skal samtidig være en tydelig etatsstyrer og utføre forvaltningsoppgaver på en god måte. For å nå målene arbeider departementet blant annet med kontinuerlig utvikling av organisasjon, ledelse og medarbeiderskap.

Underliggende virksomheter

Kultur- og likestillingsdepartementet hadde i 2022 følgende underliggende virksomheter: Arkivverket, Diskrimineringsnemda, Kunst i offentlige rom (KORO), Kulturtanken, Likestillings- og diskrimineringsombudet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Medietilsynet, Nasjonalbiblioteket, Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, Norsk filminstitutt, Norsk kulturråd, Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek, Riksteatret og Språkrådet.

Tilskuddsforvaltning

Tilskuddsbevilgninger utgjør den klart største delen av Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett. Av de samlede utgiftene på om lag 23,5 mrd. kroner som var ført under Kultur- og likestillingsdepartementet i statsregnskapet for 2022, utgjorde tilskudd (overføringer til andre) 21 mrd. kroner, eller tilsvarende 89 pst. av de samlede utgiftene. Mer enn halvparten av budsjettet ble fordelt på ulike enkelttilskudd (navngitte tilskudd), mens de øvrige tilskuddsbevilgningene var fordelt på ulike søkbare ordninger. Søkbare ordninger forvaltes i hovedsak av Kultur- og likestillingsdepartementets underliggende virksomheter. Det er Stortinget som fastsetter størrelsen på navngitte tilskudd.

Kap. 3300 Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter		96	100
	Sum kap. 3300		96	100

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra egenbetalinger i forbindelse med seminarer, konferanser m.m., jf. kap. 300, post 01.

Programkategori 08.15 Frivillighetsformål (kap. 315)

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
315	Frivillighetsformål	3 193 480	3 561 520	3 510 728	-1,4
	Sum kategori 08.15	3 193 480	3 561 520	3 510 728	-1,4

Utgifter under programkategori 08.15 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	9 088	10 230	10 850	6,1
50–89	Overføringer til andre	3 184 392	3 551 290	3 499 878	-1,4
	Sum kategori 08.15	3 193 480	3 561 520	3 510 728	-1,4

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til frivillighetsformål, herunder idrett og frivillig kulturliv. Departementets hovedoppgaver på disse feltene er:

- forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner
- samordning av statlig frivillighetspolitikk

Den statlige frivillighetspolitikken omtales i Del III, kapittel 7.

Mål

Et sentralt mål for den statlige frivillighetspolitikken er at alle skal ha muligheten til å delta, uavhengig av bakgrunn. Regjeringens viktigste virkemiddel for å nå et slikt mål er å sørge for at frivillig sektor har gode rammevilkår, i form av forutsigbar finansering og enkle regelverk og støtteordninger å forholde seg til.

Aktuelle saker

I budsjettet for 2024 gjør regjeringen en rekke prioriteringer som styrker rammevilkårene for frivillig sektor og bidrar til økt deltakelse:

- Regjeringen vil legge til rette for full merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner i 2024. Ordningen når ut til over 22 000 organisasjoner.
- Regjeringen går også inn for å gi full merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg. Ordningen bidrar til anleggsbygging i hele landet.
- Regjeringen fortsetter å prioritere frivilligsentralene, og legger med det til rette for at folk kan bidra og være aktive i sitt lokalmiljø.
- Regjeringen har som mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, og vil derfor utarbeide en handlingsplan for deltakelse.

- Regjeringen vil bidra til at det utvikles et bærekraftig alternativ til gummigranulat på kunstgressbaner. Bevilgningsforslagene til frivillighetsformål er omtalt under kap. 315.

Kap. 315 Frivillighetsformål

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	9 088	10 230	10 850
60	Tilskudd til frivilligsentraler	214 937	221 280	259 250
61	Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser	309 230	770 000	
70	Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	2 030 774	2 025 000	2 440 000
71	Strømstøtteordning for frivillige organisasjoner, <i>kan overføres</i>			140 400
72	Tilskudd til frivillig virksomhet for barn og unge	4 080		
73	Tilskudd til studieforbund m.m.	166 260	171 165	191 000
75	Aktivitetsstøtta	16 809	7 415	5 378
78	Frivillighetstiltak	39 920	21 350	31 050
82	Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	343 507	300 000	389 800
86	Idrettstiltak	58 875	35 080	43 000
	Sum kap. 315	3 193 480	3 561 520	3 510 728

Innledning

Kapitlet omhandler tilskudd til frivillig sektor og til enkelte idrettsformål. Bevilgningene under kapitlet bygger opp under de overordnede målene for den statlige frivillighets- og idrettspolitikken. Frivilligheten er uavhengig, og de frivillige organisasjonene setter selv mål for sin virksomhet og utvikling. Den endelige måloppnåelsen på området er derfor i stor grad avhengig av frivillighetens egne prioriteringer.

Det foreslås å endre nummer på post og betegnelse for strømstøtteordningen, fra post 61 Midlertidig tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser til post 71 Strømstøtteordning for frivillige organisasjoner, *kan overføres*. I tillegg foreslås det å endre betegnelsen på post 75 fra Herreløs arv til Aktivitetsstøtta.

Mål og strategier for 2024

Frivillige organisasjoner bidrar til kompetanse, læring og inkludering og gir folk i alle aldre mulighet til å møtes, engasjere seg og være en del av et fellesskap. Frivilligheten er en bærebjelke i det norske demokratiet, og skaper tillit og fellesskap. Idrett og frivillig kulturliv bidrar særskilt til å skape levende lokalsamfunn og et godt liv for den enkelte.

Bevilgningene til frivillighetsformål skal bidra til å skape en selvstendig og sterk frivillig sektor med plass til alle. Regjeringen legger følgende mål til grunn for frivillighetspolitikken:

1. Bred deltakelse og aktivitet i hele landet
2. Gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor
3. Enkle regelverk og ordninger
4. En samordnet frivillighetspolitikk

For en mer detaljert omtale av regjeringens frivillighetspolitikk vises det til Del III, kapittel 7.

Budsjettforslag 2024

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal gå til forskning, utredning og andre utviklingsoppgaver på frivillighetsområdet. Forskning og kunnskapsutvikling er et sentralt virkemiddel for å nå frivillighetspolitiske mål.

Bevilgningen på posten skal dekke kostnadene til Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, til et femårig forskningsprogram (2020–2024) med særlig fokus på sivilsamfunnets vilkår. Senteret er basert på et forpliktende samarbeid mellom Institutt for samfunnsforskning og NORCE Norwegian Research Centre AS, og forsker på følgende temaer:

- perspektiver på deltakelse
- frivillige organisasjoners rammevilkår
- endringer i frivillig sektor
- frivillighetens samfunns effekter

Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver og samordner arbeidet.

Bevilgningen på posten skal utover dette dekke utgiftene til drift og videreutvikling av tilskudd.no. Tilskudd.no ble lansert i desember 2022, og løsningen inneholder en digital oversikt over statlige tilskudd til frivillig sektor. Det innbefatter oversikt over statlige tilskuddsordninger og enkeltstående tilskudd og fordeling etter tilskuddsforvalter, organisasjonskategori og geografisk tilhørighet. Løsningen bidrar til forenkling for både forvaltningen og for frivillige organisasjoner.

Av bevilgningen på posten er det videre foreslått å sette av midler til oppfølging av rapporten om videreutvikling av Frivillighetsregisteret. Dette gjelder særlig gjennomgangen av lov 29. juni 2007 nr. 88 om register for frivillig virksomhet (frivillighetsregisterloven) som igangsettes i 2023.

Post 60 Tilskudd til frivilligsentraler

Frivillig aktivitet skjer der mennesker bor – i lokalsamfunnene. Regjeringen vil støtte opp om en aktiv og lokal frivillighetspolitikk. Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor.

Bevilgningen på posten skal gå til tilskuddsordningen for frivilligsentraler i kommunene.

Regjeringen foreslår en økning på 38 mill. kroner. Bevilgningsforslaget legger til rette for en videreføring av tilskuddsnivået for sentraler som mottok midler fra ordningen i 2023 og tar høyde for at det opprettes nye sentraler. I forslaget inngår en overføring av 450 000 kroner fra kap. 300, post 79 til Costa Blanca Nord Frivilligsentral.

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen og kommunene søker tilskudd på vegne av frivilligsentraler i egen kommune, jf. forskrift 30. juni 2022 nr. 1272 om tilskudd til frivilligsentraler.

Av bevilgningen på posten foreslås et tilskudd på 2,35 mill. kroner til Norges Frivilligsentraler, som er interesseorganisasjon og ressurscenter for frivilligsentralene. Tilskuddet skal bl.a. bidra til kompetanseutvikling i frivilligsentralene.

Den foreslåtte bevilgningen vil også kunne dekke utgifter i Lotteri- og stiftelsestilsynet til forvaltning av ordningen.

Post 70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen til frivillige organisasjoner er regjeringens viktigste virkemiddel for å styrke hele bredden av frivillig sektor. Ordningen gjør frivillige organisasjoner i stand til å legge til rette for aktivitet og deltakelse i hele landet. Bevilgningen på posten skal kompensere for kostnader frivillige organisasjoner har til merverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester i den frivillige og ikke-fortjenestebaserte delen av virksomheten. I 2024 søker frivillige organisasjoner om kompensasjon av utgifter de har hatt til merverdiavgift i 2023.

Regjeringen er opptatt av å styrke de brede ordningene og sørget for full kompensasjon i både 2021 og 2022. Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til ordningen med 415 mill. kroner, til totalt 2 440 mill. kroner i 2024. Lotteri- og stiftelsestilsynet kan benytte midler på posten til forvaltning av ordningen.

Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søknader.

Lotteri- og stiftelsestilsynet fører kontroll med at bestemmelsene i forskriften og vedtak fastsatt med hjemmel i forskriften blir oppfylt, jf. forskrift 23. oktober 2018 nr. 1600 om merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner. Tilsynet tar også stikkprøver i etterkant av tildelingen av midler. Lotterinemnda er klageinstans.

Det vises til presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen i Prop. 1 S (2021–2022).

tur med vekt på barn og unge. Satsingen er en av seks nærmiljøsatser i Oslo og arbeidet er et eksempel for områdesatser i andre deler av Norge.

Regjeringen har som mål at alle barn og unge skal ha mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Høsten 2023 igangsettes arbeidet med en handlingsplan for deltakelse. Bevilgningen på posten foreslås økt med 10 mill. kroner til oppfølging av tiltak i handlingsplanen.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 2.

Post 82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Bevilgningen på posten skal kompensere for merverdiavgiftskostnader som idrettslag og foreninger har ved bygging av idrettsanlegg. Kompensasjon av merverdiavgift skal bidra til anleggsutbygging i hele landet, og støtter opp under regjeringens mål om at idrett og fysisk aktivitet skal være tilgjengelig for alle.

Ordnningen forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Lotteri- og stiftelsestilsynet kan benytte midler på posten til forvaltning av ordningen.

Det gis kompensasjon innenfor rammen Stortinget bevilger for det enkelte år. Dersom bevilgningen ikke rekker til full kompensasjon, vil den prosentvise avkortningen være lik for alle godkjente søknader. I perioden 2014–2023 er det gjennom tilleggsbevilgninger gitt full kompensasjon til alle godkjente søknader i ordningen. Regjeringen legger til rette for full kompensasjon også i 2024, og foreslår at bevilgningen økes med 89,8 mill. kroner.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 86 Idrettstiltak

Bevilgningen på posten dekker i hovedsak tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge, blant annet en tilskuddsordning for sykkelritt.

Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge kan tildeles på bakgrunn av søknad og skal utgjøre et bidrag til gjennomføringen av arrangementet. For å motta statlig tilskudd til idrettsarrangementer er det en forutsetning at arrangementet er fullfinansiert. Staten påtar seg ikke noen økonomiske forpliktelser utover tilskuddet eller har et ansvar for arrangementets totalbudsjett. Det forutsettes også et godt antido-

pingarbeid og en antidopingavtale med Stiftelsen Antidoping Norge.

Gjennom tilskuddsordningen for internasjonale sykkelritt kan det gis tilskudd til ritt som kan ha deltakende lag på UCI Women's World Tour og UCI World Tour-nivå. For å bidra til å utvikle kvinnesykling vil internasjonale sykkelritt for kvinner i Norge bli prioritert.

Tilskuddet til sykkelrittet Arctic Race of Norway er næringspolitisk begrunnet og utbetales på bakgrunn av avtale med fylkeskommunene i Nord-Norge.

Bevilgningen på posten skal også dekke driftstilskudd til to anlegg av nasjonal verdi.

Regjeringen vil vurdere å opprette en søknadsbasert ordning for internasjonale idrettsarrangementer i Norge fra og med 2025.

Regjeringen ønsker å bidra til at det utvikles et reelt og bærekraftig alternativ til gummigranulat, i lys av EUs kommende omsetningsforbud. Gummigranulat benyttes på om lag 2 000 kunstgressbaner i Norge, og fører til et betydelig utslipp av mikroplast. Regjeringen foreslår å bevilge 5,5 mill. kroner til dette formålet. Norges Fotballforbund vil motta midler for å kartlegge status og alternativer til gummigranulat på kunstgressbaner.

Regjeringen foreslår også en bevilgning på 2 mill. kroner i engangstilskudd til Femundløpet.

Forslag til fordeling til enkeltstående tilskudd av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 2.

Rapport 2022

Det første kvartalet av 2022 var preget av covid-19-pandemien, med strenge smittevernrestriksjoner fram til og med 11. februar. Etter denne datoen har det ikke vært noen smittevernrestriksjoner, men det har tatt tid for frivilligheten å gjenoppta normal aktivitet. Forskning utført av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor viser at pandemien førte til en liten nedgang i medlemskap i frivillige organisasjoner og en noe større nedgang i graden av frivillig innsats. Organisasjonene har også meldt fra om utfordringer med å rekruttere nye frivillige. På vei ut av pandemien ble frivilligheten også rammet av betydelig økte strømpriser. Regjeringen var raskt på banen med å etablere en strømstøtteordning for frivillig sektor. Ordningen har bidratt til å dempe de negative konsekvensene høye strømpriser har hatt for frivilligheten. I tillegg har regjeringen sørget for full merverdiavgiftskompensasjon i både 2021 og 2022. Disse prioriteringene støtter opp om regjeringens viktigste frivillighetspolitiske mål – å legge til rette for bred deltakelse i idrett og frivil-

lighet i hele landet ved å sørge for at frivillig sektor har gode rammevilkår. Høye strømpriser og ettervirkningene av pandemien har imidlertid skapt usikkerhet i sektoren, med særlig virkning for aktivitetsnivået i organisasjonene.

Forskning og utredning

Forskning og kunnskapsutvikling bidrar til å oppnå de frivillighetspolitiske målene. Kultur- og likestillingsdepartementet gir tilskudd til Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor for å øke kunnskapen om frivillig sektors rammevilkår og samfunnsbetydning. Innenfor senterets fire programområder ble følgende rapporter publisert i 2022:

- *Finansieringens tveeggde sverd: Det politiske og økonomiske forholdet mellom interesseorganisasjoner og staten* (rapport 2022:6)
- *Frivillige organisasjoners sivilsamfunnsrolle: påvirkningsstrategier og tilgang til politiske beslutningsfora* (rapport 2022: 3)
- *Frivillige organisasjoners arbeid for inkludering av barn og unge: barrierer, virkemidler og samspill med kommunene i inkluderingsarbeidet* (rapport 2022: 2)
- *Helsefrivillighetens samfunnsbidrag under koronapandemien* (rapport 2022: 9)
- *Unge deltakelse i kulturfrivilligheten: sosiale forskjeller i barn og ungdoms deltakelse i lokale kulturaktiviteter og inkludering i frivillige kulturorganisasjoner* (rapport 2022: 5)
- *Offentlige og offentlig finansierte kulturinstitusjoner: utfordringer knyttet til betaling, kulturfaglighet og personvern i frivilligheten* (rapport 2022: 4)
- *Frivillige aktørers roller i områdesatsinger: en kunnskapsoversikt* (2022:1)

Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor i tilleggsoppdrag å undersøke de langsiktige konsekvensene pandemien har hatt for frivillig sektor. Forskningen tar for seg økonomiske konsekvenser og rekruttering og frafall av medlemmer og frivillige. Høsten 2022 ble rapporten *Frivillighet i pandemiens tid: koronapandemiens betydning for frivillig innsats og lokale frivillige organisasjoner* (2022:08) lansert. Sluttrapporten vil ferdigstilles høsten 2023. Rapporter og andre publikasjoner fra senteret er tilgjengelig på nettstedet sivilsamfunn.no.

Tilskuddet til tilskudd.no (tidligere Digitaltilskudd) har bidratt til utviklingen av en digital oversikt over statlige tilskudd til frivillige organi-

sasjoner. Tilskudd.no ble lansert i desember 2022. Nettstedet gir en god oversikt over tilskuddsordninger frivillige organisasjoner kan søke støtte fra, hvilke forvaltere som fordeler midler og hvordan tildelingene fordeler seg etter organisasjon, organisasjonskategori og geografisk tilhørighet. Oversikten er nyttig både for frivillig sektor og forvaltningen, og det vurderes fortløpende hvordan løsningen kan videreutvikles.

Strømsstøtteordning for frivillig sektor

Det var en betydelig økning i strømprisene høsten 2021, og regjeringen innførte derfor en støtteordning for frivillig sektor med virkning fra desember 2021. Formålet med støtteordningen er å motvirke negative konsekvenser de høye strømprisene har for frivillig sektor og bidra til at organisasjonene kan opprettholde aktivitetsnivået. Fra desember 2021 til og med mars 2022 ble ordningen forvaltet av kommunene. Denne modellen ble valgt for å sørge for rask utbetaling til organisasjonene. Fra og med april 2022 er Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter. Ordningen har tilnærmet samme innretning som strømstønsordningen for husholdninger. Støtten beregnes etter dokumentert forbruk, og har kvartalsvise søknadsrunder med fortløpende utbetaling av støtte. Ordningen er enkel for søkerne, som kun trenger å registrere og dokumentere strømforbruket per måned. I perioden april–september 2022 fikk søkerne dekket 80 pst. av prisforskjellen mellom 70 øre per kWt og den månedlige gjennomsnittsprisen. I perioden oktober–desember ble støttesatsen hevet til 90 pst. Stortinget har bevilget til sammen 550 mill. kroner til strømstøtteordningen for frivillig sektor, for perioden desember 2021–desember 2022. Det er utbetalt om lag 461 mill. kroner i strømstøtte for den nevnte perioden (utbetalt i 2022 og 2023).

Stortinget bevilget 15 mill. kroner til idrettslag som hadde økte kostnader til gass i 2022. Formålet med bevilgningen var å opprettholde aktivitetsnivået i idrettslagene som har gass som energikilde. Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité har stått for fordeling av i overkant av 3 mill. kroner til 36 idrettslag.

Frivilligsentraler

Frivilligsentralene skal stimulere til frivillig innsats, være åpne møteplasser for befolkningen og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. I 2022 ble det fordelt om lag 213 mill. kroner til 483 frivilligsentraler i hele landet. Norges

Frivilligsentraler, frivilligsentralenes interesseorganisasjon og ressurscenter, mottok et tilskudd på 2 mill. kroner.

En ny forskrift for tilskudd til frivilligsentraler trådte i kraft i august 2022. Den gjelder fra og med fordelingen for 2023. Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen.

Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner

Merverdiavgiftskompensasjonsordningen er den største ordningen for frivillig sektor og når hele bredden av frivillig sektor både geografisk, på ulike organisasjonsnivå og på tvers av sektorer. Flertallet av mottakerne er små lag og foreninger på lokalt nivå, og det kreves ingen rapportering på bruken av midlene.

I 2022 mottok 22 200 frivillige lag og organisasjoner midler fra ordningen. Regjeringen er opp-tatt av å styrke de brede ordningene. Derfor ble bevilgningen til kompensasjonsordningen i 2022 økt med over 200 mill. kroner sammenlignet med året før. Det samlede godkjente søknadsbeløpet var 2 027 mill. kroner. For andre år på rad fikk alle frivillige lag og organisasjoner utbetalt hele den godkjente søknadssummen. Rundt 95 pst. av tildelt beløp går til organisasjoner som benytter forenklet søknadsmodell. I organisasjoner som består av flere organisasjonsledd fremmes søknaden av sentralleddet på vegne av hele organisasjonen. Dette bidrar til en vesentlig forenkling for små lag og foreninger. Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen, og på deres nettsider er det en oversikt over fordelingen av tilskudd etter geografisk tilhørighet og organisasjonskategori.

Kulturstøtta

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) mottar tilskuddet og videreforder midlene i ordningen Kulturstøtta, tidligere LNU Kultur. Formålet med tilskuddet er å styrke og stimulere barn og unges deltakelse i kulturaktiviteter. I 2022 innvilget LNU om lag 4,2 mill. kroner fordelt på 28 søknader, til 17 mottakere. Oversikt over tildelingene ligger på tilskudd.no. Der står det også en kort omtale av prosjektene som har fått innvilget støtte, mer om tilskuddsordningens formål, hvem som kan søke og motta tilskudd, hva tilskuddet kan brukes til og krav til rapportering.

Fra og med 2023 blir tilskuddet til Kulturstøtta finansiert av spillemidler til kulturformål.

Studieforbund

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse forvalter tilskuddet til studieforbund som er godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet. I 2022 har tilskuddet i henhold til formålet for ordningen gått til opplæring i regi av frivillige organisasjoner i hele landet og bidratt til å redusere opplæringskostnader for deltakerne. Av bevilgningen på 166 mill. kroner mottok Voksenopplæringsforbundet (Vofo) 10 mill. kroner. Studieforbundene mottok i tillegg 9,4 mill. kroner av spillemidler til kulturformål i 2022.

Tallet på kurstimer var lavere enn normalt i 2020 og 2021 på grunn av pandemien. Studieforbundene godkjent av Kultur- og likestillingsdepartementet hadde en gjennomsnittlig økning i antall kurstimer på 20 pst. fra 2021 til 2022. Dette er likevel 13 pst. lavere enn i 2019, siste normale år før pandemien. Det er imidlertid stor spredning mellom studieforbundene, der noen har hatt høyere vekst enn andre.

Etter anmodning fra Vofo videreførte departementet i 2022 et midlertidig unntak fra krav om fysiske samlinger i forskrift om studieforbund godkjent av Kulturdepartementet. Unntaket ble først innført 27. mars 2020 som følge av smittevernrestriksjoner som gjorde det utfordrende å arrangere fysiske kurs. Ved forlengelse av unntaket vektla departementet at digitale kurs kan være et viktig virkemiddel for å få kursvirksomheten i gang etter pandemien. Samtidig varslet departementet at det skulle igangsettes et arbeid med å se på regelverket for fysiske og digitale kurs, eventuelt hybride kurs. Et forslag til endringer i forskrift om studieforbund godkjent av Kulturdepartementet av 8. desember 2020 nr. 2896 ble sendt på høring 1. desember 2022. Forskriften ble endret ved forskrift 30. juni 2023 nr. 1198.

Aktivitetsstøtta – Herreløs arv til frivillige organisasjoner

Tilskuddsordningen Aktivitetsstøtta finansieres av såkalt herreløs arv, nettoformue fra avdøde som ikke har arvinger etter lov eller testament. Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) fordeler midlene. Barn og unge med funksjonsnedsettelse skal prioriteres ved fordelingen.

På bakgrunn av evaluering av ordningen var det i 2022 én søknadsfrist for ordningen og det er blitt enklere å søke og rapportere. Fra og med 2022 blir tiltak for barn og unge med funksjons-

nedsattelser gitt høyere prioritet ved fordelingen av midler, i tråd med forskrift.

Tilskuddene i 2022 bidro til ulike aktiviteter for barn og unge, for eksempel prosjektet Para Golfjentene og 40-årsjubileet til AKKS, en ideell musikkorganisasjon som arbeider for kjønnsbalanse i alle ledd av musikkbransjen.

Oversikt over tildelinger ligger på tilskudd.no. Her ligger også en kort omtale av prosjektene som har fått innvilget støtte, mer om tilskuddsordningens formål, hvem som kan søke og motta tilskudd, hva tilskuddet kan brukes til og krav til rapportering.

Områdesatsing

I 2022 fikk Oslo kommune et tilskudd på 5 mill. kroner til områdesatsingen Groruddalssatsingen. Gjennom delprogram nærmiljø har midlene bidratt til tiltak innen frivillighet, kunst og kultur med vekt på barn og unge. Departementet ga i tillegg 2,5 mill. kroner av spillemidler til idrettsformål til tiltak som skulle bidra til idrett og fysisk aktivitet i Oslo Sør-satsingen.

Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg

Formålet med ordningen er å lette finansieringen av anleggsinvesteringer for idrettslag og foreninger. Ordningen bidrar til en bred og omfattende anleggsbygging over hele landet. I 2022 godkjente Lotteri- og stiftelsestilsynet 388 søknader om kompensasjon. Samlet godkjent søknadssum var 343,5 mill. kroner. Alle søkere fikk 100 pst. innvilgelse av godkjente søknadsbeløp.

Tilskudd til internasjonale idrettsarrangementer i Norge

I 2022 utbetalte departementet tilskudd til følgende internasjonale idrettsarrangementer i Norge, Ekstremidrettsveko Voss, Worldcup Triathlon Bergen, Ladies Tour of Norway, Tour of Norway og Arctic Race of Norway. Slike arrangementer bidrar til opplevelser for deltakere, publikum og frivillige og gir også positive bidrag til det lokale næringslivet. Departementet tildelte også driftsstøtte til to anlegg av nasjonal verdi, Lillehammer bob- og akebane og Vikersund skiflyvningsbakke.

Ekstraordinære tilskudd i forbindelse med ankomst av flyktninger fra Ukraina

I 2022 ble det bevilget 10 mill. kroner på kap. 315, post 78 til inkludering av nyankomne fra Ukraina i kulturfrivilligheten. Midlene ble fordelt av Ungdom og Fritid til tiltak i ungdomsklubber, Norsk musikkråd til lokale kulturtiltak og Den norske kirke til inkluderende kulturtiltak i regi av sogn og fellesråd.

Tilskuddsmidlene har bidratt til at flyktninger fra Ukraina har deltatt i kulturaktiviteter i hele landet, både i mottak og lokalsamfunn. De nyankomne har kunnet delta i kulturaktiviteter de har vært del av i hjemlandet, enten det er kor, musikk eller teater; og barn og unge har møtt jevnaldrende, ofte med like interesser innen kunst og kultur.

Programkategori 08.20 Kulturformål (kap. 320–329)

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.	2 205 485	2 264 562	2 435 626	7,5
322	Bygg og offentlige rom	339 488	558 981	480 483	-14,0
323	Musikk og scenekunst	2 834 393	2 916 772	3 096 865	6,2
325	Allmenne kulturformål	1 825 222	435 253	467 467	7,4
326	Språk- og bibliotekformål	1 037 822	1 011 691	1 075 537	6,3
327	Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.	98 385	95 188	100 912	6,0
328	Museer m.m.	2 110 303	2 383 215	2 598 605	9,0
329	Arkivformål	465 646	492 849	487 295	-1,1
	Sum kategori 08.20	10 916 744	10 158 511	10 742 790	5,8

Utgifter under programkategori 08.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	1 878 667	1 884 083	1 997 195	6,0
30–49	Nybygg, anlegg mv.	112 826	119 448	79 900	-33,1
50–89	Overføringer til andre	8 925 251	8 154 980	8 665 695	6,3
	Sum kategori 08.20	10 916 744	10 158 511	10 742 790	5,8

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til kunst- og kulturformål. Bevilgningene skal bidra til et fritt og uavhengig kunst- og kulturliv som er åpent, inkluderende og mangfoldig.

Statlige midler til kulturformål forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. Dette innebærer at tilskuddsmottakerne er faglig uavhen-

gige, og at beslutninger som krever kunst- og kulturfaglig skjønn, ikke underlegges statlig styring.

Mål

Regjeringens kulturpolitikk vil støtte opp under et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv og satse særlig på den lokale og regionale kulturen. Folk skal ha tilgang til kunst og kultur av høy kvalitet, uavhengig av hvem de er og hvor de bor.

Regjeringen vil legge til rette for flere kulturarbeidsplasser og kompetansemiljø over hele landet og at kunstnere og kulturarbeidere får bedre rettigheter og arbeidsmuligheter. Kulturfrivilligheten skal løftes og sikres gode rammebetingelser. Barn og unge skal oppleve kunst og kultur som er laget for dem, som involverer dem, og som de kan delta i, og de skal få tilgang til de arenaene de trenger for å utvikle skaperglede, engasjement og utforskertrang.

Regjeringen vil sikre både materielle og immaterielle uttrykk som dokumenterer landets historie. Museene, Arkivverket og Nasjonalbiblioteket m.fl. skal ha økonomiske og bygningsmessige rammevilkår som gir disse viktige institusjonene handlingsrom for å bygge opp, ta vare på, forske på, gjøre tilgjengelig og formidle et bredt spekter av samlinger.

Regjeringen vil sikre at norsk fremdeles skal være et vitalt, fullverdig og samfunnsbærende språk i landet vårt. Nynorsk og bokmål er likestilte språk, og som det minst brukte skriftspråket skal nynorsk fremmes og sikres gode vilkår. Alle språk er bærere og formidlere av identitet, innhold og kultur. Spesielt for små språksamfunn er dette sentrale perspektiv. Regjeringen vil derfor sikre arbeidet med å styrke bokmål, nynorsk, de samiske språkene, de nasjonale minoritetsspråkene og norsk tegnspråk i tråd med språkloven.

Internasjonal aktivitet og samarbeid er en forutsetning for å skape og utvikle kunst og kultur som speiler mangfoldet av befolkningen, og gir publikum i hele landet tilgang til relevant kultur. Et fritt og levende kulturliv er en forutsetning for demokratiet. Regjeringen legger derfor stor vekt på å delta på internasjonale arenaer der tiltak for å fremme yringsfrihet og kunstnerisk frihet blir diskutert, og der normer for ny kulturpolitikk blir utviklet, både i nordisk, europeisk og global sammenheng. Regjeringen vil legge til rette for at kulturutøvere fra Norge kan inngå i internasjonale samarbeid og delta i nettverk som kan bidra til kunstnerisk utvikling.

Aktuelle saker

Kunstnermelding

Regjeringen la den 9. juni 2023 fram Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstmarkår*. Meldingen presenterer regjeringens mål for kunstnerpolitikken framover. De overordnede målene skal bidra til at kunstnerne

- har gode muligheter til å virke som kunstner nasjonalt og internasjonalt

- får rimelig betaling for kunstnerisk arbeid og er tydelig inkludert i kunstnerrelevante politikkområder
- kan virke over hele landet

Meldingen foreslår at den statlige finansieringen av kunstnerpolitikken skal baseres på tre grunnleggende prinsipper: armlengdes avstand og fagfellevurderinger, kunstnerisk frihet og yringsfrihet og en forvaltning som sikrer likebehandling, habilitet og åpenhet.

Kulturfrivillighetsstrategi

Regjeringen la 27. april 2023 fram kulturfrivillighetsstrategien *Rom for deltakelse* (2023–2025). Arbeidet med strategien ble gjennomført i samarbeid med organisasjoner innen kulturfrivilligheten, kommunesektoren og departementer. Strategien bidrar til å løfte lokal og regional kultur, og etablerer kulturfrivilligheten som eget politikkområde under både kulturpolitikken og frivillighetspolitikken. Strategien gjennomgår utfordringer for kulturfrivilligheten og peker på tiltak innen fire innsatsområder:

- gode rammebetingelser for kulturfrivilligheten
- tilgang på egnede lokaler for kulturaktivitet
- bred deltakelse og tilgang på kulturaktiviteter
- samspill mellom profesjonell og frivillig kulturliv

Regjeringen vil følge opp tiltakene i strategiperioden, og mål og oppfølging i 2024 omtales under kap. 325.

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken

I perioden mars 2022 til mars 2023 gjennomførte analyseselskapet Oxford Research, i samarbeid med Høgskolen på Vestlandet, en kartlegging av Den kulturelle skolesekken (DKS) og en evaluering av Kulturtanken på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Sluttrapporten fra oppdraget konkluderer med at Kulturtanken er en nødvendig del av en velfungerende DKS-ordning, og at virksomheten har god måloppnåelse. Rapporten konkluderer imidlertid med at gjeldende mål for Kulturtanken er lite egnet til å gjøre noe med forbedringspunktene som blir avdekket i evalueringen. På bakgrunn av dette har Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet revidert målene som ligger til grunn for styring av Kulturtanken. De nye målene blir presentert i kap. 325. Øvrige anbefalinger i rapporten blir fulgt opp av departementene på egnet måte.

Ordning for scenekunstgrupper

Regjeringen har tidligere varslet en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper. Det foreslås å etablere en ny ordning som skal forvaltes av Kulturrådet for å sikre armlengdes avstand. Det vises til omtale under kap. 320, post 55.

Insentivordning for ny norsk dramatikk

Regjeringen har i Hurdalsplattformen varslet en ny insentivordning for ny, norsk dramatikk. Arbeidet med denne ordningen vil starte opp høsten 2023. Departementet vil involvere et bredt fagfelt i arbeidet med ordningen.

NOU om musikk

Regjeringen har som mål at folk skal ha tilgang til kunst og kultur, uavhengig av hvem de er og hvor de bor. Folk skal ha mulighet til å oppleve musikk både som deltakere og publikum, gjennom frivilligheten, skolen og i det profesjonelle musikkfeltet. For å bedre vilkårene for musikkvirksomhet, effektiv bruk av ressurser og et fortsatt levende musikkliv i hele landet har regjeringen oppnevnt et utvalg som skal foreta en helhetlig gjennomgang av musikkfeltet i form av en offentlig utredning (NOU). En helhetlig gjennomgang av musikkfeltet vil bidra til oppdatert og ny kunnskap og gi nye analyser som kan ligge til grunn for framtidig politikktutvikling. Musikkutvalget startet sitt arbeid høsten 2023 og skal levere sin utredning våren 2025.

Kulturdirektoratet og endringer i kulturrådsloven

Stortinget har vedtatt endringer i kulturrådsloven som har til hensikt å tydeliggjøre skillet mellom såkalte armlengdeoppgaver og direktoratsoppgaver, ved å rendyrke kulturrådsloven som en lov om Kulturrådet som armlengdeorgan. Endringen innebærer ingen endring i virksomhetens organisering eller oppgaver. Skillet mellom oppgavene framheves også ved at virksomheten fra 1. januar 2023 har fått navnet Kulturdirektoratet, mens rådskollegiet bærer navnet Kulturrådet.

ABM-perspektivet

ABM-sektoren omfatter institusjoner innen de tre kategoriene arkiv, bibliotek og museum. Disse inngår alle i forvaltningen av vårt kollektive samfunnsminne, selv om de har forskjellig hovedfokus. Det er mange overlappende innsatsområder,

og alle tre institusjonskategoriene har gjensidig nytte av å samarbeide med hverandre.

Det overordnede siktemålet med å se ABM-feltet i en større sammenheng, er at kulturarven skal være lett tilgjengelig for flest mulig både digitalt og fysisk. Å legge til rette for åpne kanaler og et mest mulig sømløst samarbeid mellom ABM-institusjoner kan i denne sammenhengen være et viktig organisatorisk virkemiddel.

Oppbyggingen av Nasjonalbiblioteket i Rana har gjort denne virksomheten til en viktig tjenesteyter overfor hele ABM-sektoren. Med ferdigstillelsen av det sterkt utvidede anlegget i fjellet i Mo i Rana blir det lagt til rette for et nært samarbeid mellom Arkivverket og Nasjonalbiblioteket, men også med andre institusjoner i ABM-sektoren. Siden 2020 har Nasjonalbiblioteket hatt i oppdrag å digitalisere Norges kulturarv, herunder papirmateriale, fotografi, film og lydopptak, fra arkiv, bibliotek og museum over hele landet. Arbeidet gjøres ved Nasjonalbibliotekets digitaliseringsanlegg i Mo i Rana.

I samarbeid med Nasjonalbiblioteket digitaliserer Arkivverket de mest brukte og prioriterte arkiv. Digitalisert materiale blir publisert i Digitalarkivet, som er etablert som fellesløsning for langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av digitale arkiver fra både statlig, kommunal og privat sektor. Dette tilrettelegger også for mer effektiv saksbehandling i det offentlige.

For museene er det arbeidet Nasjonalbiblioteket utfører med å digitalisere fotosamlinger, lyd- og videoopptak m.m., tjenester som de færreste museene tidligere har hatt mulighet til å få gjort. Dette er viktig både i et bevarings- og et formidlingsperspektiv. For fag- og forskningsbibliotekene og folkebibliotekene representerer depotfunksjonen i Mo i Rana en vesentlig forenkling av samlingsforvaltningen.

Arkivverket er også i dialog med museer med sikte på å finne fram til nye og bedre modeller for regional forvaltning av privatarkiver m.m. Anno museum planlegger et nytt *Domkirkeodden historiesenter* på Hamar. Konseptet er utviklet i nært samarbeid med Arkivverket og vil bli et viktig eksempel på en ny type samarbeidsrelasjon mellom den statlige arkivetaten og museer i det nasjonale museumsnettverket.

NOU om norsk tegnspråk

Som oppfølging av Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk (språklova)*, jf. Innst. 253 L (2020–2021), ble det i august 2021 nedsatt et offentlig utvalg som skulle utrede tilgangen på tegnspråk i ulike

samfunnssektorer. Tegnspråkutvalget la i juni 2023 fram NOU 2023: 20 *Tegnspråk for livet. Forslag til en helhetlig politikk for norsk tegnspråk*. Rapporten ble sendt på høring i september 2023. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer regjeringens oppfølging etter høringen.

Arkivlov

Utredningen fra Arkivlovutvalget, NOU 2019: 9 *Fra kalveskinn til datasjø*, ble sendt på høring i 2019. Departementet sendte deretter et forslag til ny arkivlov på alminnelig høring med høringsfrist i januar 2022. Departementet jobber med en lovproposisjon. For å få på plass et oppdatert og samlet regelverk så snart som mulig, er arbeidet med ny forskrift også igangsatt.

Litteratur

Hovedmålet med litteraturpolitikken er å legge til rette for bredde, kvalitet og mangfold innen fag- og skjønnlitteratur, og god tilgjengelighet til litteraturen for alle. Flere litteraturpolitiske virkemidler bidrar til dette. Under innkjøpsordningene for litteratur kjøper Kulturrådet inn nye boktitler som sendes til bibliotek over hele landet. Ordningen har stor betydning for forfatter- og forlagsøkonomien og befolkningens tilgang til et mangfold av bøker. Fastprisordningen innebærer at alle nye norske bøker har fastpris en viss periode. Ordningen er et av de mest sentrale virkemidlene for å bidra til gode og stabile rammevilkår for aktører som skaper og omsetter norsk litteratur. Videre er omsetning av bøker fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd. Stipend- og vederlagsordninger er viktige for forfatterøkonomien, jf. omtale under kap. 337, post 71. Regjeringen ønsker at flere skal lese. Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet samarbeider om en leselyststrategi. Departementene har fått innspill til strategien både gjennom innspillsmøte og skriftlige innspill. Gjennom arbeidet med strategien vil regjeringen bidra til å skape en kultur for lesing, slik at lesing blir noe som kan gi glede gjennom hele livet. Strategien må ses i sammenheng med den nasjonale bibliotekstrategien. Tiltakene i bibliotekstrategien som følges opp av Nasjonalbiblioteket, forlenges ut 2025. Stortinget vedtok et forslag til boklov i juni i år. Bokloven skal sikre fastprissystemet og bidra til de litteraturpolitiske målene.

Rehabilitering av Nationaltheatret

Nationaltheatrets hovedbygning fra 1899 har behov for rehabilitering. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheater-bygningen skal bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet. Det ble i 2022 besluttet at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre. Statsbygg har fått i oppdrag å gjennomføre videre utredning. Arbeidet med prosjektutvikling, herunder utvikling av et alternativ med bruk av Tullinløkka og nasjonalgalleribygningen, pågår og skal etter planen være ferdigstilt første halvår 2024. Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av arbeidet med sikring av Nationaltheater-bygningen i 2024.

Urfolk og nasjonale minoriteter

Kulturpolitikken skal ta hensyn til at det samiske samfunnet og de nasjonale minoritetene selv skal kunne forvalte og formidle egen kultur, og samtidig sørge for at denne også er omfattet av den nasjonale kulturpolitikken.

Regjeringen har som ambisjon å gjennomføre et nytt løft for kulturen som skal komme hele landet til gode. Det skal satses på den regionale og lokale kulturen. Samisk og nasjonale minoriteters kultur og språk vil være en naturlig del av dette.

Profesjonelle kompetansemiljø innen samisk og nasjonale minoriteters kultur bidrar til utvikling på egne premisser, og likeverdige samarbeid med kulturfeltet for øvrig. Det samiske kunsterkollektivet Dáiddadállu er et slikt unikt og etterspurt kompetansemiljø. Regjeringen har derfor lagt fram forslag om å sikre virksomheten i Dáiddadállu fra 2024, jf. kap. 325, post 72. Det kvenske teateret Kvääniteatteri AS forvalter kunnskap om kvensk kunst, kultur og språk, og skal betraktes som et kvensk kompetansemiljø. Regjeringen har lagt fram forslag om å styrke driften av Kvääniteatteri fra 2024, jf. kap. 320, post 75.

Samiske kulturbygg danner viktig infrastruktur for å styrke og bevare samisk identitet, språk og kultur. Statsbygg bygger på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet et samlokalisert nybygg for det samiske nasjonalteatret Beaivváš og Samisk vide-regående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Det samlokaliserte nybygget skal etter planen ferdigstilles i 2024, og regjeringen har lagt fram forslag om midler til Sametinget til husleiekompensasjon til Beaivváš fra 2024.

Det samiske museet RiddoDuottarMuseat i Karasjok har behov for nye lokaler, bl.a. for å kunne vise for publikum den betydelige samiske kunstsamlingen som forvaltes av museet, og for å kunne ta imot gjenstandene som skal tilbakeføres gjennom Bååstede-prosjektet. Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av forprosjektfasen i 2024.

Bodø 2024

Bodø europeisk kulturhovedstad 2024 åpner i februar 2024. Den europeiske dimensjonen i prosjektet er sentral og innebærer kontakt, samarbeid og nettverksbygging med både tidligere og kommende europeiske kulturhovedsteder. Kulturhovedstedene skal fremme kulturens bidrag til langsiktig samfunnsutvikling i regionen. Prosjek-

tet skal gjennomføres i tråd med formålene for Kreativt Europa-programmet.

Bodø har et sterkt fokus på ungdom og på bærekraftig samfunnsutvikling i nord. Samiske språk og samisk kultur vil være bærende elementer i programmet, som vil omfatte en rekke samiske kulturprosjekter i løpet av kulturhovedstadsåret.

Samarbeid med Russland

Myndighetssamarbeid med Russland er stilt i bero grunnet krigshandlingene i Ukraina. Dagens situasjon vil etter alt å dømme bli langvarig. Mye av det bilaterale kultursamarbeidet med aktører fra Russland i nord er opphørt. Det gjelder også samarbeidet med Russland knyttet til fora som Barentsrådet. Her vil samarbeidet med de øvrige aktørene kunne fortsette.

Kap. 320 Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	205 644	199 202	210 676
51	Fond for lyd og bilde	47 670	49 080	52 240
55	Norsk kulturfond	909 771	936 910	1 007 760
71	Statsstipend	7 161	6 600	7 000
72	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	269 372	266 620	301 170
73	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	157 557	167 330	180 530
74	Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.	334 250	353 405	377 495
75	Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.	274 060	285 415	298 755
	Sum kap. 320	2 205 485	2 264 562	2 435 626

Innledning

Bevilgningene under kapitlet består av driftsmidler til Kulturdirektoratet, statsstipend, tilskuddsmidler til kulturtiltak, og avsetninger til Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend.

Midlene til Norsk kulturfond, Fond for lyd og bilde og Statens kunstnerstipend skal forvaltes etter prinsippet om armlengdes avstand. De kolle-

giale organene er derfor ikke underlagt departementets instruksjonsmyndighet i sitt arbeid når det gjelder kunst- og kulturfaglig skjønn, og kan ikke instrueres når det gjelder enkeltvedtak om fordeling av tilskudd og stipend og garantiinntekter.

Stortinget vedtok 8. juni 2023 endringer i kulturrådsloven, jf. Innst. 422 L (2022–2023). Endringene tydeliggjør skillet mellom ulike oppgaver, såkalte armlengdeoppgaver og direktoratsoppgaver, ved å rendyrke kulturrådsloven som en

lov om Kulturrådet som armlengdeorgan. Skillet tydeliggjøres også ved at virksomheten med virkning fra 1. januar 2023 har fått navnet Kulturdirektoratet, mens rådskollegiet går under navnet Kulturrådet. Lovendringen innebærer ingen endring i virksomhetens organisering eller oppgaver.

Mål og strategier for 2024

Målene for bevilgningene under kapitlet er

- et nyskapende, bærekraftig og mangfoldig kunst- og kulturliv
- god tilgang og økt bruk av kunst og kultur i hele landet
- god, relevant og tilgjengelig kunnskap om kultursektoren
- effektiv og god forvaltning

Kulturdirektoratet

Kulturdirektoratet er en statlig virksomhet som har hele landet som virkeområde. Direktoratet er sekretariat for de kollegiale organene Kulturrådet, styret for Fond for lyd og bilde og utvalget for Statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. I tillegg forvalter Kulturdirektoratet tilskudd blant annet til museer, kunst- og kulturinstitusjoner og nasjonale minoriteter og har oppgaver knyttet til museumsutvikling og internasjonalt kultursamarbeid. Virksomheten er nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. Kulturdirektoratet skal gjennom sin rolle som kunnskapsprodusent bidra til å gi departementet et godt faglig grunnlag for kulturpolitiske beslutninger. Kulturdirektoratets internasjonale arbeid skal bidra til å styrke kunstnerisk frihet og ytringsfrihet og legge grunnlag for at aktører fra Norge benytter internasjonale muligheter.

Kulturdirektoratet jobber i henhold til sin strategi for perioden 2023–2030 for et nyskapende, bærekraftig og mangfoldig kunst- og kulturliv, økt bruk av kunst og kultur for flere, og at kunst og kultur verdsettes høyt i samfunnet.

Kulturrådet

Kulturrådet har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Kulturrådet forvalter Norsk kulturfond og andre statlige tilskudd som er lagt til rådet, og er et rådgivende organ for staten i kulturspørsmål.

Kulturrådet har i sin strategi for perioden 2021–2024 valgt to satsingsområder som skal

bidra til å sikre at formålet for Norsk kulturfond innfris. De to satsingsområdene er «Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetiske praksiser» og «Større ytringsrom – friksjonsfylte fellesskap». Strategien virkeliggjøres blant annet gjennom rådets prioriteringer av tilskudd, økt dialog med kunst- og kulturfeltet og forsøksordninger og videreutvikling av de faste tilskuddsordningene.

Kulturrådet har ti medlemmer oppnevnt av Kongen i statsråd for fire år av gangen. Oppnevningen er rullerende, slik at halvparten av rådets medlemmer står på valg hvert annet år. Rådet oppnevner fagutvalg, der medlemmene sitter i to år av gangen. Sammensetningen av fagutvalgene sikrer bred kunstfaglig kompetanse og skal i tillegg ivareta kjønnsmessig likevekt og geografisk spredning. Det er per nå totalt 119 utvalgsmedlemmer og ni varamedlemmer til utvalgene. Det er fagutvalgene som i all hovedsak behandler søknader til Norsk kulturfond etter en første gjennomgang av administrasjonen. Fagutvalgene har full myndighet til å fatte vedtak i enkeltsaker i de fleste tilskuddsordninger.

Rådet kan omgjøre utvalgenes vedtak til søkers gunst. Hvis det oppstår dissens i et fagutvalg, eller hvis saken er viktig eller prinsipiell i den forstand at den krever det brede skjønn som bare kan utøves av et samlet råd, løftes saken til rådet for endelig vedtak.

Statens kunstnerstipend

Stipend- og garantiinntektsordningen for kunstnere skal bidra til at målene i den statlige kunstnerpolitikken nås ved å legge forholdene til rette for at enkeltkunstnere, gjennom å motta direkte tilskudd fra staten, skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv.

Kultur- og likestillingsdepartementet oppnevner utvalget for Statens stipend og garantiinntekter for kunstnere hvert fjerde år. To av fem representanter er oppnevnt etter innstilling fra Kunstnernettverket. Utvalget tildeler midler etter innstilling fra sakkyndige komiteer oppnevnt av kunstnerorganisasjonene. Det er per nå 125 komitémedlemmer totalt.

Fordelingen av midlene mellom de ulike kunstnergruppene (kvotefordelingen), blir fastsatt av departementet etter høringsinnspill fra kunstnerorganisasjoner og innstilling fra utvalget.

Fond for lyd og bilde

Fond for lyd og bilde skal fremme produksjon og formidling av innspillinger av lyd- og filmopptak

og fordeles til beste for rettighetshavere innenfor musikk, scene og film. Fondet er i tillegg en kollektiv kompensasjon til rettighetshavere for den lovlige kopiering av deres verker som skjer til privat bruk.

Fond for lyd og bilde forvaltes av et styre på sju medlemmer som oppnevnes for tre år av gangen. Styreleder oppnevnes av Kultur- og likestillingsdepartementet, mens øvrige medlemmer oppnevnes etter innstilling fra rettighetshaverorganisasjonene. Styret i Fond for lyd og bilde oppnevner faglige utvalg og underutvalg som behandler søknader om prosjektstøtte fra fondet. Det er per nå totalt 38 utvalgsmedlemmer og like mange varamedlemmer.

Styret for Fond for lyd og bilde arbeider i henhold til sin strategi for perioden 2021–2025 etter prioriteringene kollektiv kompensasjon, solide kunstnerskap og kunstnerisk kvalitet og mangfold.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for de ansatte i Kulturdirektoratet og utgifter til drift av råd, styre og utvalg.

Bevilgningen på posten er økt med 850 000 kroner til Kulturdirektoratets arbeid med nasjonale minoriteter, jf. omtale i Kommunal- og distriktsdepartementets Prop. 1 S (2023–2024).

Post 01 kan overskrides med inntil samme beløp som Kulturdirektoratet får i merinntekter på kap. 3320, post 01, og regnskapsførte inntekter på kap. 3320, post 03, jf. forslag til vedtak II.

Post 51 Fond for lyd og bilde

Bevilgningen på posten skal dekke tilskuddsordninger og avsetninger under Fond for lyd og bilde.

Posten gjelder også en kollektiv kompensasjonsordning til rettighetshavere for kopiering av åndsverk til privat bruk, jf. omtale under kap. 337, post 70.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 55 Norsk kulturfond

Bevilgningen på posten skal dekke Kulturrådets tilskuddsordninger og avsetninger under Norsk kulturfond. Kulturrådet fordeler fondsavsetningen på bakgrunn av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Norsk kulturfond kan nyttes til enkeltstående

og flerårige prosjekter og til tiltak av mer varig karakter. Etter nærmere bestemmelse fra departementet kan i tillegg enkelte driftsutgifter ved ordningene dekkes av fondet.

Etter forslag fra Kulturrådet flyttes fire barne- og ungdomstiltak som tidligere har mottatt driftstilskudd fra Norsk kulturfond, ut av fondet. Dette omfatter tilskudd til prosjektet Agenda X (i regi av Antirasistisk senter), Den unge scene (Det Norske Teatret), Trafo.no (Fluks) og JM Norway. Bevilgningen på kap. 320, post 55 foreslås som følge av dette redusert med 9,3 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 325, post 78.

Norsk scenekunst har gjennomgått stor utvikling og vekst de siste årene. Flere scenekunstgrupper har etablert seg og jobbet over år, men er ikke som institusjoner å regne. Regjeringen ønsker å ivareta disse og foreslår å etablere en ny tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper med en ramme på 26 mill. kroner. Ordningen skal rettes mot scenekunstgrupper som kan vise til aktivitet over lang tid, og den skal forvaltes av Kulturrådet for å sikre armlengdes avstand. Posten økes som følge av dette med tilsvarende beløp, hvorav 6 mill. kroner er overført fra post 75.

Som ledd i regjeringens satsing på litteraturformidling og leselyst foreslås det å styrke Kulturrådets innkjøpsordning og produksjonstilskudd for tegneserier med 2 mill. kroner og ordningen for distribusjon av kulturfondsbøker til skolebibliotek med 5 mill. kroner. Dette må ses i sammenheng med regjeringens kommende leselyststrategi.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 71 Statsstipend

Bevilgningen på posten går til statsstipendiater. I løpet av 2023 har én stipendiat gått av med pensjon. Ved inngangen til 2024 er det 11 statsstipendiater, og én av disse vil gå av med pensjon i løpet av året. Regjeringen legger ikke opp til at det skal utnevnes nye stipendiater i 2024.

Post 72 Kunstnerstipend m.m., kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter arbeidsstipend, arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere, diversestipend, diversestipend for nyutdannede kunstnere, æresstipend/lønn, samt fire stipend til nordiske forfattere. Formålet er å utvikle kunstnerskap, sikre et fritt og uavhengig kulturliv og gi kunstnere forutsigbarhet over tid.

Bevilgningen dekker også vederlag til stipendkomiteene. Komiteene gir sakkyndig innstilling om fordeling av midlene til utvalget for Statens stipend og garantiinntekter for kunstnere. I 2024 er det også satt av midler til kunnskapsinnhenting.

Regjeringen har som mål å fortsette opptrappingen av ordningene under Statens kunstnerstipend. Bevilgningen foreslås derfor økt med 17,5 mill. kroner. Økningen skal gå til å styrke arbeidsstipendene med 37 nye stipendhjemler, til å styrke avsetningen til de to diversestipendene, til en ny avsetning til kunnskapsinnhenting og til å øke stipendkomitevederlaget. Dette er i tråd med forslag til prioriteringer i den nylig fremlagte Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstnarkår* om kunstnerpolitikken.

Stipendkomitevederlaget er foreslått økt med 1 mill. kroner. 2 mill. kroner er foreslått satt av til kunnskapsinnhenting. Bevilgningen på posten foreslås for øvrig fordelt på følgende stipendordninger:

Diversestipend og diversestipend for nyutdannede kunstnere

Det foreslås 20,3 mill. kroner til diversestipend og 18,2 mill. kroner til diversestipend for nyutdannede kunstnere i 2024. Utvalget for Statens kunstnerstipend kan vurdere eventuell overføring mellom disse ordningene ut fra endringer i kunstnergruppens sammensetning og behov.

Arbeidsstipend

Det foreslås å styrke ordningen med 37 nye arbeidsstipendhjemler slik at det blir 693 ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere. Utvalget for Statens kunstnerstipend fastsetter antall kvoter fordelt mellom ordinære arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere.

Stipendstørrelsen foreslås økt fra 299 289 kroner i saldert budsjett 2023 til 318 352 kroner i 2024.

Andre stipend

I bevilgningsforslaget er det innarbeidet midler til ulike stipendordninger som er under utfasing, herunder stipend for eldre fortjente kunstnere. I tillegg er det innarbeidet 200 000 kroner til en æreslønn.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 73 Garantiinntekter og langvarige stipend, overslagsbevilgning

Bevilgningen gjelder garantiinntekter, stipend for etablerte kunstnere og stipend for seniorkunstnere.

Bevilgningen foreslås økt med 2,5 mill. kroner til å styrke de langvarige stipendene med sju stipendhjemler.

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved totalt 57 garantiinntekter og 440 stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere i 2024. I løpet av 2024 vil det bli frigjort totalt fire hjemler som kan tildeles som stipend fra måneden etter at de blir frigjort.

Stipendstørrelsen foreslås økt fra 299 289 kroner i saldert budsjett 2023 til 318 352 kroner i 2024.

Det tildeles ikke nye garantiinntekter, da ordningen er under utfasing. I henhold til forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere kan kunstnere få sin garantiinntektshjemmel omdannet til tiårig stipend for etablerte kunstnere og seniorkunstnere.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til drift og utvikling til organisasjoner og kompetansesentre m.m. på kulturområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til, går fram av vedlegg 2.

Tilskuddet til Rom for Dans foreslås økt med 2 mill. kroner for å dekke økte husleiekostnader for virksomheten.

Tilskuddet til Kunstsentrene i Norge (KiN) foreslås økt med 600 000 kroner for å styrke KiNs arbeid med regionale prosjektmidler for visuell kunst.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet 1,7 mill. kroner i engangstilskudd til fire tiltak, som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I. Fordelingen av bevilgningen framkommer av vedlegg 3.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte organisasjoner og kompetansesentre m.m. vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 75 Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.

Bevilgningen omfatter tilskudd til drift og utvikling av kunst- og kulturtiltak som litteraturhus, kunstscener, kunsthaller, ensembler og kompanier m.m. på kulturområdet. Oversikt over hvilke tiltak det foreslås midler til, går fram av vedlegg 2.

Som følge av etableringen av en ny, søkbar tilskuddsordning for etablerte scenekunstgrupper foreslås tilskuddene til Jo Strømgren Kompani og Verdensteatret avviklet, jf. omtale under post 55. Bevilgningen på posten er på denne bakgrunn foreslått redusert med 6 mill. kroner, mot tilsvarende økning i bevilgningen på kap. 320, post 55.

I statsbudsjettet for 2023 fikk Black Box Teater en økning i bevilgningen på 4 mill. kroner for å dekke kostnader til nye lokaler, jf. Prop. 1 S (2022–2023). Etter dette har situasjonen endret seg, slik at teatret kan bli værende i sine nåværende lokaler. Tilskuddet til Black Box Teater og bevilgningen på posten foreslås på denne bakgrunn redusert med 1 mill. kroner.

Departementet foreslår et driftstilskudd til Kvääniteatteri på 4 mill. kroner. Formålet med tilskuddet er å skape og formidle kvensk scenekunst. Dette vil bidra til å ivareta språket, bygge identitet og kultur samt synliggjøre utfordringer for kvener spesielt og minoriteter generelt.

Driftstilskuddet til Nordic Black Theatre foreslås økt med 1 mill. kroner. Formålet med tilskuddet er å bidra til at teaterkompaniet kan videreutvikle sin kunstneriske virksomhet.

I bevilgningsforslaget på posten er det innarbeidet 850 000 kroner i engangstilskudd til to tiltak, som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I. Fordelingen av bevilgningen framkommer av vedlegg 3.

Samovarteatret mottok i 2023 et engangstilskudd på 1,5 mill. kroner. Dette foreslås ikke videreført i 2024.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m. vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

Rapport 2022

Rapporten nedenfor gir en samlet vurdering av måloppnåelsen basert på den årlige rapporteringen fra Kulturdirektoratet om oppnådde resultater for 2022. Tallene er i all hovedsak hentet fra virksomhetens årsrapport for 2022.

Målene for bevilgningene til Norsk kulturråd i 2022 var å fremme produksjon og formidling av

ulike kunst- og kulturuttrykk, utvikle rollen som kunnskapsprodusent, utvikle kunst- og kulturfeltet, stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke, styrke internasjonalt samarbeid og bidra til at kunst- og kulturlivet oppleves som tilgjengelig, representativt og relevant. Målet om å utvikle kunst- og kulturfeltet ble i 2022 integrert i de andre målene. Rapporteringen for dette målet er derfor integrert under de andre målene.

Samlet sett vurderer departementet måloppnåelsen til å være tilfredsstillende.

Fremme produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk

Norsk kulturfond – Kulturrådet

Tabell 4.1 Norsk kulturfond – Kulturrådets hovedfordeling av midler 2022

	2022
Tverrgående tilskuddsordninger	60 618
Visuell kunst	77 261
Musikk	378 518
Scenekunst	166 485
Litteratur	185 586
Tidsskrift og kritikk	13 650
Kulturvern	27 653
Totalt	909 771

Bevilgningen til Norsk kulturfond var i 2022 på om lag 910 mill. kroner. Fondet ble i tillegg styrket med 60 mill. kroner for å stimulere til økt aktivitet i forbindelse med covid-19. Rammen for scenekunst i Norsk kulturfond ble ytterligere styrket med 4 mill. kroner i desember 2022.

Kulturrådet bidro gjennom Norsk kulturfond i 2022 til at det ble skapt kunst og kultur innenfor et bredt spekter av sjangre og uttrykksformer i hele landet. Den midlertidige styrkingen i forbindelse med covid-19 bidro til økt mangfold i kulturlivet og til å støtte kunstnere og arrangører som ble særlig rammet av pandemien.

Norsk kulturfond retter seg i hovedsak mot det frie kunst- og kulturfeltet og omfatter rundt 40 tilskudds- og innkjøpsordninger. Tilskudd fordeles av Kulturrådet på grunnlag av kunst- og kulturfaglige vurderinger. Ut fra et helhetlig blikk på kunst- og kulturfeltet justerte rådet i 2022 ordninger og tok initiativ til særskilte utlysninger.

Kulturrådet tildelte i 2022 både ettårige og flerårige tilskudd, samt noen mer varige tilskudd til både kunstnere og virksomheter.

Sett bort fra innkjøpsordningene for litteratur, mottok Kulturrådet 7 138 søknader til Norsk kul-

turfond i 2022. Antallet er omtrent det samme som i 2021. Antall tildelinger var 3 409. Samlet tildelingsprosent var 48. Den høye tildelingsprosenten inkluderer søknader og tildelinger til ekstra stimuleringsmidler forbindelse med covid-19.

Tabell 4.2 Antall søknader og tildelinger

	Søknader		Tildelinger	
	2021	2022	2021	2022
Tverrgående tilskuddsordninger	354	381	174	185
Visuell kunst	1 284	1395	631	606
Musikk	3 636	3382	1 607	1 784
Scenekunst	1 257	1 283	462	400
Litteratur	325	368	232	252
Kulturvern	216	223	111	117
Tidsskrift og kritikk	160	106	86	65
Totalt	7 232	7 138	3 303	3 409

Tverrgående tilskuddsordninger

Kulturfondets avsetning i 2022 til tverrgående tilskuddsordninger omfattet ARENA – tilskuddsordning for bygg og infrastruktur, gjesteoppholdsstøtte for arenaer, tverrfaglig kulturvirksomhet, tverrfaglige tiltak – prosjektstøtte og aspirantordningen.

Samlet bidro ordningene til å oppfylle Kulturrådets mål gjennom å stimulere til tverrfaglige praksiser, styrke mangfold og motvirke strukturell diskriminering i kunst- og kulturrelaterte yrker. I 2022 ble det satt i gang en forsøksordning for aspiranter med funksjonsnedsettelse med mål om å motivere til sysselsetting og arbeidspraksis for flere med funksjonsnedsettelse i kunst- og kultursektoren. Det kom inn 17 søknader til utlysningen, og sju aspiranter ble tildelt stipend. Tildelinger fra fondet støttet også opp under arenaenes infrastrukturbehov, og bidro til at befolkningen har tilgang til et bredt spekter av kulturarenaer over hele landet.

Kulturrådet mottok 381 søknader til fondets tverrgående ordninger i 2022, og 49 pst. av dem ble innvilget.

Visuell kunst

Kulturfondets avsetning til visuell kunst fremmer produksjon og formidling av uttrykk innenfor alle

sjangre. Kulturrådet ga i 2022 tilskudd til utstillinger, visningssteder, kunstfestivaler, publikasjoner, manusutvikling, assistenter, utstyr og drift.

Pandemien rammet enkeltkunstnere og institusjoner i det visuelle kunstfeltet hardt ved at flertallet av kunstnere, kritikere og kuratorer opplevde reduserte muligheter til å stille ut og selge kunst, reise og samhandle. I 2022 var ettervirkningen særlig merkbar i form av lavere internasjonal virksomhet enn tidligere. Kulturfondets midler bidro samtidig til fortsatt aktivitet og til å sikre grunnleggende økonomiske vilkår for å skape og formidle visuell kunst.

Kulturrådet gjennomførte en ekstraordinær utlysning fra kulturfondet innenfor visuell kunst i 2022. Utlysningen hadde som mål å kartlegge og prøve ut muligheter for å distribuere og formidle kunstbøker til et bredt publikum.

Kulturrådet mottok 1 284 søknader til visuell kunst i 2022, og 49 pst. av dem ble innvilget.

Musikk

Kulturrådet forvalter landets største tilskuddsordninger på musikkområdet og gir muligheter for virksomhet og utvikling i det frie profesjonelle musikklivet. Kulturfondets ordninger dekker hele produksjons- og formidlingskjeden og skal bidra til at et mangfold av musikk og kvaliteter blir skapt, produsert og formidlet til flest mulig.

Det ble gitt tilskudd til et bredt spekter av musikkproduksjoner, arrangører og festivaler i 2022. Deler av feltet bar fremdeles preg av pandemien. Særlig nye musikkproduksjoner ble utfordret av at konsertarenaer var belagt av konserter utsatt under pandemien. Kulturrådet valgte å omfordele midler fra komposisjons- og produksjonsstøtteordningen til turnéordningen hvor det i 2022 var sterk økning i antall søknader. Kulturfondet bidro med dette til å få flere utøvere og deres produksjoner ut på arenaer over hele landet.

Kulturrådet mottok 3 382 søknader til musikkformål i 2022, og 53 pst. av dem ble innvilget.

Scenekunst

Avsetningen til scenekunstformål bidrar til at scenekunst på høyt kunstnerisk nivå utvikles og skapes, sikrer rekruttering av nye stemmer til scenekunstheltet og styrker infrastrukturen for visning av scenekunst rundt i landet.

Søknadene til Kulturfondets ordninger for scenekunst viste i 2022 stor spredning i uttrykk, sjanger, tematikk og geografi. Prosjektene som fikk tilskudd, omfattet mange ulike temaer og formater på forestillinger, og det var en klar tendens til økning i planlagte visninger av forestillinger sammenlignet med 2021. Skeivt kulturår bidro til at bearbeiding av skeive identiteter som tema var sterkt representert i søknader og tildelinger. Kulturfondets forprosjektordning er en ordning som er viktig i rekrutteringen av nye stemmer til scenekunsten. I 2022 ble det gitt tilskudd til mange søkere som aldri tidligere har søkt Kulturfondet.

Kulturrådet mottok 1 283 søknader til scenekunstformål i 2022, og 31 pst. av dem ble innvilget.

Litteratur

Kulturfondets avsetning til litteraturformål legger til rette for at det blir utgitt en mangfoldig litteratur av høy kvalitet på både bokmål og nynorsk, og at den blir gjort tilgjengelig for lesere gjennom folkebibliotekene.

Innkjøpsordningene for litteratur utgjør hoveddelen av avsetningen og bidrar til økte forfatterinntekter, styrking av redaksjonelle miljøer og tilgjengeliggjøring av litteratur i skole- og folkebibliotekene. Rådets forsøksordning med distribusjon av kulturfondbøker til skolebibliotek ble i 2022 vedtatt forlenget med ett år i påvente av en sluttevaluering. Gjennom ordningen får barn og unge tilgang til en stor bredde av titler gjennom de 200 bibliotekene som er omfattet av ordningen.

Foreløpige tilbakemeldinger fra skolebibliotekene som er med i forsøket, tyder på at ordningen har vært svært vellykket og bidrar til økt utlån av bøker.

Under tilskuddsordningen for litteraturformidling bevilget rådet 5,5 mill. kroner i 2022 til en egen utlysning for styrket formidling av litteratur for barn og unge. Det ble gitt tilskudd til en rekke prosjekter som tar sikte på å motvirke utenforskap, og utlysningen nådde ut til nye søkere over hele landet.

Antall påmeldte titler til innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur var 1 208 i 2022. 619 titler ble innkjøpt. Kulturrådet mottok 368 søknader til litteraturformål (unntatt innkjøpsordningene) i 2022, og 68 pst. av dem ble innvilget.

Kulturvern

Avsetningen til kulturvernformål skal stimulere til innsamling, dokumentasjon, bevaring og formidling av kulturarv i Norge.

I forvaltningen av Kulturrådets tilskuddsordninger på fagområdet kulturvern har rådet også i 2022 prioritert å gi tilskudd til prosjekter hvor urfolk, minoriteter og marginaliserte gruppers historie og kulturarv blir dokumentert og formidlet, og der kunst og kultur som springer ut fra ulike tradisjoner, ivaretas. Videre har det vært et mål å stimulere tiltak som fornyer formidlingen og gir økt deltakelse blant barn og unge. Prosjekter hvor de involveres og får innsikt i historie og kulturarv gjennom egen utforskning og bruk, er blitt spesielt prioritert. Dokumentasjon og formidling av fenomener i vår samtid og nære fortid har også vært sentralt.

Kulturrådet mottok 223 søknader til kulturvernformål i 2022, og 52 pst. av dem ble innvilget.

Tidsskrift og kritikk

Kulturfondets avsetning til tidsskrift og kritikk skal styrke og kvalitetssikre den offentlige yrings- og refleksjonskulturen. Tidsskriftene formidler, fortolker og kritiserer bredden av kunstens og kulturens formuttrykk, idétilfang og temaer. De skal stimulere til interesse for, og debatt om, kunst og kultur.

Tilskudd til tidsskrift og kritikk har i 2022 stimulert til tenkning og diskusjon om kunst- og kulturpraksiser, fagforståelser og kulturpolitiske rammevilkår for kunstutøvelse, samt lagt til rette for at flere stemmer deltar i det offentlige ordskiftet i Norge. Tilskuddene har også bidratt til at det finnes flere redaksjonelle miljøer innenfor samme

fagområde, noe som igjen sikrer en utvidelse av ytringsrommet.

Kulturfondets innretning med subsidierte abonnementer til bibliotekene for tidsskrift ble evaluert i 2022. Med bakgrunn i evalueringen besluttet Kulturrådet å legge om ordningen. I 2022 kunne tidsskriftene søke om å bli kjøpt inn til

folkebibliotek for årgangen 2023, og parallelt med dette kunne bibliotek melde interesse for å motta ulike tidsskrift. 39 tidsskrift søkte om å få bli med på den nye ordningen.

Kulturrådet mottok 106 søknader til tilskuddsordningen for tidsskrift og kritikk i 2022, og 61 pst. av søknadene ble innvilget.

Tabell 4.3 Norsk kulturfond: Forholdet mellom antall søknader og antall tildelinger fordelt på fylke i 2022

Bostedfylke	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent nasjonalt	Tildelingsprosent i fylket
Agder	255	121	4	47
Innlandet	344	178	5	52
Møre og Romsdal	138	81	2	59
Nordland	218	118	3	54
Oslo	2835	1348	40	48
Rogaland	297	143	4	48
Svalbard	4	3	0	75
Troms og Finnmark	342	188	6	55
Trøndelag	563	238	7	42
Utlandet	85	29	1	34
Vestfold og Telemark	296	142	4	48
Vestland	884	436	11	44
Viken	877	384	11	44
Totalt	7 232	3 303	48	100

Tabellen er basert på søkerens egne opplysninger. Inkluderer ikke innkjøpsordningene for litteratur.

Fond for lyd og bilde

Tabell 4.4 Nøkkeltall Fond for lyd og bilde 2021–2022

	2021	2022
Antall søknader	3 281	3 341
Antall tildelinger	1 005	1 032
Søknadssum (i 1 000 kroner)	317 460	333 354
Tildelt sum (i 1 000 kroner)	44 970	50 680

Samlet tildelingssum inkluderer overføring av ubrukte midler fra tidligere år og tilbakeføring av midler for ikke-fullførte prosjekter.

Bevilgningen til Fond for lyd og bilde for 2022 var på om lag 48 mill. kroner. Fondet ble i 2022 midlertidig styrket med 40 mill. kroner for å treffe grupper som falt utenfor regjeringens kompensasjons- og stimuleringsordninger for kultursekto-

ren i forbindelse med covid-19-pandemien. I tillegg fordelte styret for Fond for lyd og bilde i overkant av 2,8 mill. kroner av tilbakeførte midler som følge av tidligere avbrutte prosjekt.

Styret fordelte i 2022 midler til elleve tilskuddsordninger innen musikk, film, scenekunst og visuell kunst. Økt volum av tildelinger som følge av midlertidig styrking av fondet gjorde det mulig å ivareta et større mangfold og mer bredde slik at flere nye stemmer og små profesjonelle aktører nådde opp i konkurransen mot de mer etablerte og større aktørene.

I 2022 ble det gitt tilskudd til markedsføring av film og musikk, produksjon av videokunst og gjenopptakelse av sceneforestillinger. Det ble videre gitt tilskudd til prosjekter innenfor produksjon og formidling av lydopptak, turnévirkosomhet, komponering og utvikling av tekst til musikk, samt produksjon og formidling av scenekunst, foto, videokunst og digital kunst. Det ble også gitt tilskudd til produksjon av kortfilm og dokumentarfilm, manus, originalmusikk i audiovisuelle produksjoner og til tverrkunstneriske prosjekter. Fond for lyd og bilde bidro også med midler til markedsføring av musikkutgivelser, markedsføring av kortfilmer og dokumentarer og til gjenopptakelse av sceneforestillinger på nye arenaer.

Driftstilskudd til kulturinstitusjoner og -organisasjoner

Det ble i 2022 bevilget midler til drift og aktivitet for 78 virksomheter på kap. 320, post 74, og til 53 virksomheter på kap. 320, post 75. Kulturdirektoratet kvalitetssikret søknader og rapporter fra virksomhetene, vurderte budsjettøknader og måloppnåelse på aggregert nivå. Tilskuddene bidro i 2022 til å fremme produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturuttrykk i samsvar med målene for kapitlet.

Utviklingsprogram for kulturinstitusjoner

Kulturdirektoratets utviklingsprogram for kulturinstitusjoner hadde som formål å støtte prosjekter i kulturinstitusjonene som kan resultere i nye verktøy, metoder og modeller med vekt på det digitale markedet, for markedsføring, effektivisering av inntektsmodeller og tilrettelegging av informasjon til publikum. Utviklingsprogrammet har erfaringsutveksling mellom institusjonene som et definert mål, og institusjoner som mottar tilskudd, blir en del av et nettverk hvor erfaringer deles underveis og etter prosjektperioden.

I 2022 fikk sju kulturinstitusjoner finansiering gjennom utviklingsprogrammet til prosjekter innenfor digitalisering og effektivisering av drift. 25 institusjoner søkte om til sammen 20 mill. kroner i 2022. Utviklingsprogrammet hadde en ramme på 5 mill. kroner. Tilskudd har blant annet bidratt til

kunnskap om brukere av kunst og kultur, digital formidling og markedsføring og grønn kulturturisme.

Museum

Kulturdirektoratets museumsvurderinger gir oversikt over museumsarbeidet i det nasjonale museumsnettverket. Vurderingene ble i 2022 utvidet med ytterligere informasjon om museenes arbeid og strategier for økt mangfold og inkludering.

Kulturdirektoratet forvalter treårige utviklingsprogrammer for museumssektoren som er finansiert av spillemidler. I perioden 2021–2023 har 17 museumsprosjekter over hele landet mottatt tilskudd på til sammen 45 mill. kroner, jf. også omtale i Del III.

Kulturdirektoratet forvalter også tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene, finansiert av spillemidler. I 2022 tildelte Kulturdirektoratet 11,5 mill. kroner i sikringsmidler til museer, jf. nærmere omtale i Del III.

I 2022 leverte Kulturdirektoratet, Nasjonalbiblioteket og Arkivverket en felles anbefaling om digital infrastruktur for langtidsbevaring av digitale og digitaliserte museumssamlinger. Kulturdirektoratet gjennomførte også prosjektet koordinert samlingsutvikling for større mangfold og representasjon i kunstsamlingene.

Utvikle rollen som kunnskapsprodusent

Kulturdirektoratet og Kulturrådet arbeider kontinuerlig med å bygge kunnskap om kunst- og kultursektoren. Målet med kunnskapsutviklingen er å sikre at de ulike virkemidlene er treffsikre, og at politikkutviklingen er mest mulig kunnskapsbasert.

Kulturdirektoratet og Norsk filminstitutt sluttrapport *Sterkere tilbake* ble publisert i 2022. Rapporten var svar på Kultur- og likestillingsdepartementets oppdrag om å kartlegge og analysere konsekvensene av covid-19-pandemien og vurdere virkemidler for en styrket framtidig kultursektor.

Kulturdirektoratets rapport *Kunst i tall 2021 – inntekter fra musikk, litteratur, visuell kunst og scenekunst* ble lansert høsten 2022. Rapporten viderefører og oppdaterer tilsvarende målinger fra tidligere år, og viser blant annet hvordan pandemien i særlig grad rammet framføring av musikk og scenekunst, og viser en økning i visuell kunst og litteratur.

Som del av oppdraget som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren, arbeidet Kulturdirektoratet i 2022 med kunnskapsprosjektet Tilgjengelige kunstnerskap, som skal identifisere hva som fremmer og hindrer personer med funksjonsnedsettelse fra å virke som profesjonelle kunstnere i Norge. Rapporten *Tilgjengelige kunstnerskap?* ble publisert i 2023.

Kulturrådet publiserte i 2022 antologien *Estetiske praksiser i den digitale produksjonens tidsalder*, som var sluttresultatet av forskningsprogrammet Digital kultur og estetiske praksiser. Programmetts formål var å undersøke hvordan de digitale teknologiene og mediene som er en stadig større del av hverdagslivet, også har følger for kunst- og kulturfeltets uttrykksformer, bruksmønstre og økonomi.

Fra forskningssatsingen Kunst og sosiale fellesskap kom antologien *Kunstskapte fellesskap* og boken *Digtoplæsning. Former og fellesskaber*. Satsingens hensikt har vært å bidra til kunnskap om sammenhenger og gjensidige forbindelser mellom kunstneriske praksiser og kunstuttrykk, og kulturelle og sosiale fellesskap. Kulturrådet jobbet i 2022 også med forskningssatsingens del III.

I 2022 ferdigstilte Kulturrådet evalueringen av kunstnerassistentordningen, *Unge kunstnerskap i utvikling*. Evalueringen viser at ordningen fungerer godt, både når det gjelder å utvikle unge kunstnerskap, og å overføre kompetanse mellom etablerte og uetablerte kunstnere.

Kulturrådet jobbet i 2022 også med forskningsprogrammet Skapende praksiser i musikk. Programmet skal bidra til kunnskap om hvordan og innenfor hvilke kontekster musikk i dag komponeres, skapes og produseres.

Stimulere til profesjonelt kunstnerisk virke

Statens kunstnerstipend

Bevilgningen til Statens kunstnerstipend var om lag 455 mill. kroner i 2022. I tillegg kom overførte midler fra 2021 og 33,2 mill. kroner i ekstraordinære stimuleringsmidler til økt aktivitet i forbindelse med covid-19.

Statens kunstnerstipend tildelte 1 121 nye stipend til 23 kunstnergrupper innen litteratur, musikk, scenekunst, visuell kunst, film, design, arkitektur, journalistikk og kritikk i 2022. Formålet med stipendordningene er å gi kunstnere anledning til å videreutvikle sitt kunstneriske virke og ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Ordningene treffer kunstnere i ulike faser av kunstnerskapet gjennom egne stipender for kunstnere i etableringsfasen og for senior-kunstnere.

Av de 1 121 stipendene var 100 midlertidige arbeidsstipend, en følge av den ekstra bevilgningen på 33,2 mill. kroner. Ved å kanalisere bevilgningen gjennom Statens kunstnerstipend sikret man at stipendene kom raskt ut på en ressurseffektiv måte. I tillegg var 30 stipend midlertidige ettårige stipend da utvalget benyttet en del av overførte midler fra 2021 til formålet.

Etter en ekstraordinær økning av søkere under nedstengingen i 2021 hadde Statens kunstnerstipend en nedgang på antall søkere i 2022. Det kan være sammensatte årsaker til nedgangen, bl.a. var det besluttet gjenåpning og opphevelse av restriksjoner i søknadsperioden. Utvalget for statens kunstnerstipend viser til at dette er med på å styrke antakelsen om at søkertall til en viss grad gjenspeiler behov i feltet.

Tabell 4.5 Antall søkere og tildelinger av stipend og garantiinntekt

Stipendordning	Søknader		Nytildelte/mottakere	
	2021	2022	2021	2022
Arbeidsstipend	3 962	3 165	429/647	343/577
Arbeidsstipend yngre/nyetablerte kunstnere	1 666	1 353	145/198	163/214
Diversestipend	3 984	3 242	359	344
Diversestipend nyutdannede kunstnere	298	295	234	228
Stipend for etablerte kunstnere	962	780	26/234	35/264
Stipend for seniorkunstnere	336	288	5/167	8/145
Stipend for eldre fortjente kunstnere	-	-	147	125
Garantiinntekt	-	-	89	81

Statsstipend

Statsstipendiatene avgir årlig rapport om sitt arbeid til Kulturdirektoratet. I 2022 var antall statsstipendiater 14. I løpet av året gikk to stipendiater ut av ordningen.

Kulturell og kreativ næring

Kulturdirektoratet hadde i 2022 som oppdrag å legge til rette for økt bruk, investering i og omsetning av kunst og kultur gjennom å styrke strukturene rundt kunstnere og institusjoner som jobber med distribusjon, salg og formidling, som en del av oppdraget om kulturell og kreativ næring. I tilskuddsordningen Næringsutvikling ble det behandlet 137 søknader om 52,6 mill. kroner. Kulturdirektoratet fordelte 9,8 mill. kroner til 29 virksomheter innen arkitektur, dataspill, design, film, kulturvern, litteratur, mote, musikk, scenekunst og visuell kunst. Mange av prosjektene som mottok tilskudd i 2022, brukte erfaringene fra pandemien og hadde enten en gjenoppbyggende eller omstillende karakter, tydelige ambisjoner innenfor digital innovasjon, og fokus på pilotering og testing. Ordningen har vist seg å være et viktig redskap for de små og mellomstore kulturbedriftene til å tenke strategisk og langsiktig, og med mulighet til å iverksette tiltak for å styrke sin økonomiske bærekraft.

Styrke internasjonalt samarbeid

Kulturdirektoratets arbeid med forvaltning av og informasjon om Kreativt Europa, EØS-kulturpro-

grammet og avsetningen til norsk-islandsk kultursamarbeid har, sammen med Kulturrådets tilskuddsordninger, bidratt til å styrke norske kulturaktørers internasjonale samarbeid. Kulturdirektoratet har også styrket eget internasjonalt samarbeid gjennom deltagelse i internasjonale nettverk og fora og samarbeid med andre land.

2022 var andre år av ny programperiode for EUs kulturprogram Kreativt Europa. Norsk deltakelse har økt fra forrige programperiode. I 2022 søkte 15 norske aktører som prosjektledere og 54 norske aktører inngikk i andre søknader til samarbeidsprosjekter i programmet. Det er en økning på 17 søknader fra 2021.

Ved utgangen av 2022 var 240 norske kunst- og kulturaktører deltakere i 260 prosjekter i åtte land i den delen av EØS-midlene som Kulturdirektoratet arbeider med. Kulturdirektoratet arbeider i tillegg med flere såkalte bilaterale prosjekter, som bidrar til å styrke det faglige samarbeidet mellom Norge og EØS-mottakerlandene.

Norsk-islandsk kultursamarbeid skal bidra til et mangfoldig kultursamarbeid mellom Norge og Island. 15 av 31 søknader fikk støtte til norsk-islandsk kultursamarbeid i 2022. På oppdrag fra departementet har Kulturdirektoratet gjennomført to nordiske arrangementer som inngikk i programmet for det norske formannskapet for kultur i Nordisk ministerråd i 2022.

I arbeidet med 2003-konvensjonen legger Kulturdirektoratet vekt på å løfte urfolks immaterielle kulturarv og sivilsamfunnets sentrale plass.

Bidra til et kunst- og kulturtilbud som oppleves som tilgjengelig, representativt og relevant

Kulturdirektoratet er nasjonal koordinator for mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. I 2022 har direktoratet bygget kunnskap og mobilisert til handling for mer mangfold i kunst- og kulturlivet og i egen virksomhet.

Kulturdirektoratet la i 2022 fram en kartlegging om mangfoldsarbeidet i norske kulturinstitusjoner. Arrangementsserien Møteplass for mangfold ga sektoren økt kompetanse om data og statistikk, om publikumsmangfold i praksis, og om skeivt kulturliv. Større kunnskapsprosjekter som Tilgjengelige kunstnerskap utviklet etterspurt kunnskap om kunstnere med funksjonsnedsettelse i Norge. Det er videre gjennomført flere piloter for å øke mangfoldet i ulike tilskuddsordninger. Eksempler på dette er Kulturrådets aspirantordning, som resulterte i at flere med funksjonsnedsettelse arbeider i kultursektoren, og et kompetanseprogram for flerkulturelle kulturentreprenører, som nådde et stort tilfang av nye stemmer.

Prioriteringen av samisk og nasjonale minoriteters immaterielle kulturer er fulgt opp. En rekke arrangementer har bidratt til å øke forståelse for, kunnskap om og å anerkjenne verdien av å videreføre samisk immateriell kulturarv blant samiske aktører og overfor storsamfunnet. Arbeidet har også løftet sentrale problemstillinger som knyttes til vern og videreføring av kunnskap på et allsmisk nivå.

Skeivt kulturår ble gjennomført i 2022 med et vell av aktiviteter fra institusjoner og aktører som fylte året med innhold. Av statlige midler ble det i 2022 bevilget 5 mill. kroner fra spillemidler til kulturformål. Midlene er tildelt søkere fra alle fylker og til store og små virksomheter. Tilskuddene har ført til varige ringvirkninger for skeiv kultur.

I 2022 forvaltet Kulturdirektoratet to støtteordninger som skal bidra til å bevare, utvikle og syn-

liggjøre de nasjonale minoritetenes kultur, språk og historie: Den kollektive oppreisningen til romani-folket/taterne, hvor 4,3 mill. kroner ble fordelt til 27 prosjekter i 2022, og Prosjekttilskudd til nasjonale minoriteter, der 25 prosjekter mottok tilskudd på til sammen 2,4 mill. kroner.

Kulturdirektoratet forvalter også ordningen Driftstilskudd til organisasjoner for nasjonale minoriteter, som i tillegg til å styrke kultur og språk også skal bidra til å styrke de nasjonale minoritetenes egenorganisering. I 2022 ble sju organisasjoner tildelt til sammen 5,6 mill. kroner gjennom denne ordningen.

Arbeidet med kapasitetsbygging hos nasjonale minoritetssøkere er videreført. Dialogmøtene og veiledningen som ble gjennomført, har gitt resultater i form av økt kompetanse i feltet og bedre kvalitet på søknader og rapporter.

I løpet av året har det vært en egen satsing på den kollektive oppreisningen for taterne/romani-folket. Det ble utarbeidet nye nettsider som vektla klarspråk og tydelig veiledning, og det ble gjennomført en kommunikasjonskampanje. Satsingen resulterte i økt søkermangfold og flere søkere.

Kulturrådet har i 2022 jobbet med å skape refleksjon og å skaffe innsikt om hvordan det tenkes og jobbes blant søkerne til Kulturfondet. Søkere til ulike tilskuddsordninger er bedt om å gjøre rede for tiltak for redusert miljø- og klimabelastning og andre tema som kulturelt mangfold, inkludering, tilgjengelighet og kjønnsbalanse. På jakt etter mer mangfold er det også lyst ut ordninger med vekt på samarbeid, nettverk og møteplasser. I 2022 har det vært en vesentlig økning i søknader som omhandler universell utforming og tilgjengelighet. Kulturrådet øremerket midler til nasjonale minoritetsspråk og litteratur fra minoritetsspråklige forfattere i Norge samt formidling av litteratur for barn og unge.

Kap. 3320 Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	4 662	4 676	4 881
03	Refusjon	6 825		
	Sum kap. 3320	11 487	4 676	4 881

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Kulturdirektoratet, jf. kap. 320, post 01.

Post 03 Refusjoner

Posten gjelder eventuelle refusjoner, jf. kap. 320, post 01.

Kap. 322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	24 256	29 491	26 073
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	28 682	41 140	43 610
50	Kunst i offentlige rom	8 750	11 750	12 500
70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	277 800	476 600	398 300
	Sum kap. 322	339 488	558 981	480 483

Innledning

Midlene som bevilges over dette kapitlet omfatter den statlige virksomheten Kunst i offentlige rom (KORO) og investeringstilskudd til Nasjonale kulturbygg. Kapitlet omfatter også omtale av statlige byggeprosjekter hvor Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver.

Egnede lokaler for kunst og kultur legger til rette for at kulturlivet kan tilby møteplasser og arenaer for kulturaktiviteter tilgjengelig for alle, og gi rom for å skape, bevare og formidle kunst og kultur av høy kvalitet over hele landet.

Lokaler for kulturaktiviteter som oppføres med statlige midler skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Det vurderes som positivt hvis slike lokaler bidrar til kulturelle møteplasser, der medvirkning, aktivitet og digitale tjenester står sentralt. God arkitektur skal gi attraktive, funksjonelle og universelt utformede byggverk og omgivelser.

Kunst i offentlige rom skal bidra til at alle kan møte relevant kunst i samspill med omgivelsene. Dette bidrar også til å styrke den offentlige debatten, og til arenaer for kritisk refleksjon om arkitektur og kunst i offentlige rom i samarbeid med relevante aktører.

Mål og strategier for 2024

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2024 er å legge til rette for

- produksjon, bevaring, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunstuttrykk

- oppføring eller ombygging av bygg og lokaler for kulturinstitusjoner som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon

Kunst i offentlige rom

KORO er statens fagorgan for kunst i offentlige rom og er organisert som en statlig etat under Kultur- og likestillingsdepartementet. Virksomheten produserer og finansierer kunst i offentlige rom over hele Norge og ved norske utenriksstasjoner. Den faglige virksomheten er underlagt prinsippet om armlengdes avstand.

Kjernevirksomheten til KORO er å produsere kunstprosjekter i statlige nybygg, samt å gi oppdrag og utviklingsmuligheter til kunstfeltet. KORO er en nær samarbeidspart for Statsbygg, Forsvarsbygg og andre statlige byggherrer. I tillegg forvalter KORO to kunstordninger for hhv. leiebygg og eldre statsbygg (LES) og for kommuner, fylkeskommuner og det frie feltet (LOK). KORO driver rådgivningstjenester innenfor sitt fagfelt for aktører over hele landet.

Det mest omfattende prosjektet for KORO i årene framover vil være kunstprosjektet for nytt regjeringskvartal. KORO vil være faglig og administrativt ansvarlig for gjennomføring av kunstprosjektet. KORO fikk oppgaven med det permanente minnstedet for 22. juli i regjeringskvartalet fra Kommunal- og distriktsdepartementet i 2022.

KORO har det overordnede forvaltningsansvaret for statens kunstsamling i offentlige rom, som er bygget opp siden virksomheten ble etablert i

1977. Samlingen utgjør over 9 000 registrerte verk, fordelt på over 1 000 lokasjoner. Den landsdekkende samlingen er unik i sitt slag og er i sin helhet offentlig tilgjengelig på Digitalt Museum. Fra 1992 og fram til nå er samlingen fullregistrert. Arbeidet med å komplettere registreringene fram til 1992 har hatt høy prioritet og det forventes at dette arbeidet er fullført innen utgangen av 2023.

Gjennom oppfølging av brukeravtaler, befaringer og løpende kontakt med mottakerinstitusjonene, samt seminarer og andre former for kunnskapsdeling, driver KORO en omfattende rådgivning og veiledning av forvaltning av kunst i offentlige rom. Forvaltningskompetansen inngår i kunstproduksjoner under statlig ordning, der råd om materialvalg og produksjonsmåter kan forlenge levetid, begrense vedlikeholdskostnader og forebygge verdiforringelse av samlingen. KORO gir også råd til kommuner og fylkeskommuner om forvaltning av kunst i offentlig rom. KORO arbeider for å bidra til effektiv ressursbruk og kunnskapsdeling om kunstens rolle i steds- og byutviklingsprosjekter gjennom et nettverk for steds- og byutvikling.

Nasjonale kulturbygg

Regjeringen er opptatt av å sikre gode lokaler for museumsvirksomhet, musikk- og scenekunst m.m. Dette bidrar til å øke kvaliteten på kunst og kultur. Målet med tilskudd fra posten Nasjonale kulturbygg er å bidra til å sikre tilgang til gode arenaer over hele landet. For å søke om investeringstilskudd fra denne ordningen, må søknaden gjelde bygninger og lokaler for institusjoner og tiltak som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Byggeprosjektene skal dekke behovet for forsvarlig areal, økt funksjonalitet eller økt sikkerhet gjennom planlegging, ombygging eller nybygg. Bygningene skal ha høy arkitektonisk kvalitet. Det vurderes som positivt hvis prosjektet innebærer bærekraftige, kostnads- og energieffektive løsninger, og hvis prosjektet bidrar til kulturelle møteplasser, der medvirkning, aktivitet og digitale tjenester står sentralt. Hovedregelen er at den maksimale statlige tilskuddsandelen er 1/3 av den delen av prosjektet som er i samsvar med målene for posten. Det vil være en fordel at øvrig finansiering er bekreftet i form av bindende tilsagn fra andre tilskuddsytere. Tilsagnene om statlig tilskudd til mottakere fra denne posten er fast og blir ikke justert for eventuelle endringer i kroneverdi, kostnadsutvikling eller endringer i prosjektets innhold. Departementet følger opp prosjek-

tene ut fra framdrift og de rapporterte likviditetsbehovene.

Statlige byggeprosjekter

Kultur- og likestillingsdepartementet er oppdragsgiver for statlige byggeprosjekter i kultursektoren. Dette gjelder lokaler for statlige etater, enkelte store nasjonale institusjoner og samiske prosjekter, hvor gjeldende praksis er at bygg normalt oppføres i regi av Statsbygg på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet. Midler til slike statlige byggeprosjekter fremmes over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett. Regelverket for håndtering av slike byggesaker forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet, og det stilles også krav om ekstern kvalitetssikring for prosjekter som antas å ha et kostnadsnivå over terskelverdien fastsatt av Finansdepartementet.

Nasjonalbiblioteket har behov for lokaler for 70 nye medarbeidere ved sitt anlegg i Mo i Rana. Det ble i 2022 igangsatt utvidelse av anlegget til dette formålet, og prosjektet skal etter planen ferdigstilles i løpet av andre halvår 2024. Prosjektet gjennomføres av Statsbygg som et brukerfinansiert prosjekt innenfor husleieordningen i staten.

Statsbygg gjennomfører på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet forprosjektering av rehabilitering av Nationaltheatret. Regjeringen legger vekt på at Nationaltheater-bygningen må bevares samtidig som teatret også i framtiden skal ha lokaler som legger til rette for teaterdrift av høy kunstnerisk kvalitet. Kultur- og likestillingsdepartementet har gitt Statsbygg i oppdrag å føre prosjektet fram til ferdig forprosjekt, og arbeidet ble igangsatt i andre halvår 2018. Det endelige anslaget for kostnadsrammen for forprosjektet har vist en betydelig økning sammenliknet med anslaget ved oppstart av forprosjektet i 2018. Det ble i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 derfor besluttet at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre før det eventuelt fremmes forslag om gjennomføring, og at det må gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at bygget skal kunne benyttes fram til rehabilitering kan settes i gang. Arbeidet med planlegging og sikring ble igangsatt i 2022 og er videreført i 2023. Arbeidet med prosjektutvikling, herunder utvikling av et alternativ med bruk av Tullinløkka og nasjonalgalleribygningen, skal etter planen være ferdigstilt første halvår 2024, og vil utgjøre beslutningsunderlag for regjeringens vurdering av prosjektet.

Statsbygg har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet igangsatt bygging av samlokalisert

nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i Kautokeino. Det samlokaliserte prosjektet vil ha stor betydning for den samiske kulturen i Norge og vil være en viktig del av infrastrukturen for å styrke og bevare samisk identitet, språk og kultur. Nybygget oppføres innenfor husleieordningen i staten, og skal etter planen ferdigstilles i 2024. Regjeringen foreslår derfor å øke bevilgningen til Sametinget over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett med i alt 8,3 mill. kroner knyttet til dekning av kostnadsdekkende husleie i 2024, jf. Kommunal- og distriktsdepartementets kap. 560 Samiske formål, post 50 Samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Det samiske museet RiddoDuottarMuseat (RDM) i Karasjok har behov for nye lokaler, bl.a. for å kunne vise for publikum den betydelige samiske kunstsamlingen som forvaltes av museet, og for å kunne ta imot gjenstandene som skal tilbakeføres gjennom Bååstede-avtalen. Kultur- og likestillingsdepartementet ga i 2023 Statsbygg i oppdrag å igangsette forprosjektering av nybygg for RDM. Regjeringen foreslår midler til videreføring av forprosjektfasen i 2024 over Kommunal- og distriktsdepartementets kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kunst i offentlige rom (KORO), samt evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak på departementets område.

På posten ble det i 2023 bevilget 5 mill. kroner til forprosjekt for nye lokaler for RiddoDuottarMuseat i Karasjok. For 2024 foreslås midlene videreført på Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett, kap. 2445 Statsbygg, post 30 Prosjektering av bygg.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i merinntekt på kap. 3322, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten gjelder hovedsakelig prosjektkostnader som KORO har i kunstprosjekter ved nye statlige bygg (oppdragsvirksomhet). Disse midlene finansieres i sin helhet ved inntekter fra statlige byggherrer/oppdragsgivere, hovedsakelig av Kommunal- og distriktsdepartementet gjennom Statsbygg. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som KORO får i

merinntekt på kap. 3322, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Bevilgningen omfatter også KORO's prosjektkostnader for de søkbare kunstordningene som KORO forvalter, samt andre kunnskaps- og utviklingsprosjekter.

Post 50 Kunst i offentlige rom

Bevilgningen på posten skal benyttes til lokalsamfunnsordningen (LOK).

Departementet foreslår at KORO får fullmakt til å gi tilsagn til kunstproduksjon på inntil 5,6 mill. kroner utover bevilgningen i 2024 til denne ordningen, jf. forslag til vedtak III.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Post 70 Nasjonale kulturbygg, kan overføres

Bevilgningen på posten gjelder tilskudd til nasjonale kulturbygg.

Det er foreslått en bevilgning på 398,3 mill. kroner til nasjonale kulturbygg i 2024. I tillegg foreslår departementet en tilsagnsfullmakt på 448,4 mill. kroner utover bevilgningen for 2024, jf. forslag til vedtak III.

Forslag til fordeling av bevilgning framgår av tabellen under.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Prosjektsøknader 2024

For 2024 er det vurdert i alt 43 prosjektsøknader til Nasjonale kulturbygg. Prosjektene fordeler seg over hele landet og gjelder i hovedsak museer og scenekunstinstitusjoner. Av disse søknadene er 27 søknader som er fornyet fra tidligere år, åtte er nye søknader, og ytterligere åtte dreier seg om allerede innvilgede prosjekter som søker om tilleggsbevilgning som følge av høy prisvekst. Prosjektene omfatter både nybygg og oppgraderinger/ombygging av eksisterende bygningsmasse. Samlet er det søkt om 5,8 mrd. kroner.

Innenfor foreslått bevilgning og tilhørende tilsagnsfullmakt for utbetaling i senere budsjettår, vil igangsatte prosjekter videreføres i tråd med prosjektenes framdrift. Det er i 2024 foreslått midler til to nye investeringsprosjekter. Det gjelder Anno museums nybygg ved Domkirkeodden i Hamar og Olavshallen i Trondheim. Nybygget på Domkirkeodden gir plass til nye faste og tempor-

ære utstillinger. Bygget vil utgjøre et regionalt historiesenter som også omfatter offentlige og private arkiver fra Innlandet, herunder også dokumentksamlinger fra Arkivverket på Hamar. Oppgraderingen av Olavshallen vil føre til bedre sikkerhet både for ansatte og publikum, forbedret infrastruktur for produksjon av musikk og scenekunst og muligheter for bruk av flere saler samtidig, noe som igjen åpner for økning i antall produksjoner og besøkstall. I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 ble det vedtatt å øke tilsagnsrammen for Norsk Skogfinsk Museums nye formidlingsbygg på Svullrya fra 106,6 til 126,6 millioner kroner.

Tromsø kommune har etter initiativ fra KUD i 2021 sett behovene for lokaler for Nordnorsk Kunstmuseum og Arktisk Filharmoni i Tromsø i sammenheng, og utredet ulike alternativer. Tromsø kommune har vedtatt å gå videre med samlokalisering og har søkt om statlig medfinansiering på i alt 12 mill. kroner til videre prosjektering. Det ble i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2023 vedtatt å bevilge 4 mill. kroner til Tromsø kommune til å videreutvikle prosjektet. Resterende del av den statlige finanseringen av denne prosjekteringen, 8 mill. kroner, foreslås bevilget i 2024.

Tabell 4.6 Nasjonale kulturbygg – fordeling av bevilgning

Prosjekter	Vedtaksår	Samlet tilsagn	Tidl. bevilget	(i mill. kroner)	
				Bevilgn. forslag 2024	Gjenstår til senere år
Bergen kommune – ombygging av <i>Sentralbadet</i> i Bergen til scenekunsthuss	2016	230	205	25	0
Helgeland museum, nytt museumsanlegg i Mosjøen	2018	32,5	26,5	6	0
Musea i Sogn og Fjordane – fellesmagasin i Angedalen, Førde	2019	40	32,3	7,7	0
Kristiansund kommune – nye lokaler for Operaen i Kristiansund og Nordmøre museum	2019	150	105	45	0
Norsk Skogfinsk Museum – nytt formidlingsbygg på Svullrya, Grue	2020	126,6	56	30,6	40
<i>Den Nationale Scene</i> i Bergen – modernisering av teaterbygningen	2021	608,4	426	100	82,4
Hardanger og Voss museum – Fartøyvern-senteret <i>Tett på</i>	2021	43	35	8	0
Museum Nord, <i>Skrei</i> opplevelsessenter i Lofoten	2021	162	70	80	12
<i>Ibsen 2028</i> : Ibsens barndomshjem Venstøp og formidlingssenter Skien bibliotek	2022	95	23	41	31
Tromsø kommune – forprosjekt til nytt bygg for samlokalisering av Nordnorsk Kunstmuseum og Arktisk Filharmoni	2023	12	4	8	0
Anno museum, nybygg på Domkirkeodden		235		27	208
Olavshallen i Trondheim, oppgradering		95		20	75
Sum prosjekter med tilsagn				398,3	448,4

Kultur- og likestillingsdepartementet foreslår at det gis tilsagn om tilskudd over posten Nasjonale kulturbygg til følgende to nye prosjekter i 2024:

Anno museum, nybygg på Domkirkeodden

Foreslått tilskudd: 27 mill. kroner samt tilsagn om ytterligere 208 mill. kroner i senere budsjettår, slik at den samlede statlige medvirkningen blir 235 mill. kroner.

Anno museum har fremmet søknad om statlig medfinansiering til å realisere Domkirkeodden historiesenter på Hamar. De søker om et tilskudd på 235 mill. kroner, hvilket utgjør 69 pst. av totalprosjektet på 343 mill. kroner. Det nye bygget vil gi en helårs formidlingsarena på Hamar, noe museet til nå ikke har hatt. Det er et tett samarbeid mellom Anno museum og Arkivverket om å integrere museums- og arkivfunksjonene i nybygget på Domkirkeodden. Dette vil sikre at bred faglig kompetanse vil bli samlet på ett sted, til nytte for begge institusjonene og for publikum. Det å kombinere ulike fagfelt gir en større dimensjon, og den faglige veiledningen, forskningen og kunnskapsproduksjonen blir bedre i et tverrfaglig miljø. Det er dette som ligger i begrepet regionalt historiesenter, og som er forankret i Stortinget gjennom behandlingen av Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet*, med tilslutning fra en samlet stortingskomité.

Olavshallen i Trondheim, oppgradering

Foreslått tilskudd: 20 mill. kroner samt tilsagn om ytterligere 75 mill. kroner i senere budsjettår, slik at den samlede statlige medvirkningen blir 95 mill. kroner.

Olavshallen AS, som er heleid av Trondheim kommune, har søkt om statlig medfinansiering til oppgraderingen av konserthuset Olavshallen. Søknadssummen utgjør 41 pst. av den totale prosjekt-kostnaden på 230 mill. kroner. Det vises til et stort behov for oppgradering av teknisk utstyr og øvrig tilrettelegging for å få universell utforming og en

mer effektiv drift. Olavshallen har rundt 320 konserter i året og et årlig besøk på om lag 180 000 publikummere. Trondheim Symfoniorkester & Opera, som mottar årlig driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet, har sitt faste tilholdssted her. Tiltakene i bygget vil føre til bedre sikkerhet både for ansatte og publikum, forbedre infrastrukturen for produksjon av musikk og scenekunst og gi muligheter for bruk av flere saler samtidig. Dette åpner for en ytterligere økning i antall produksjoner og besøkstall.

Rapport 2022

Målene for bevilgningene til bygg og offentlige rom i 2022 var å legge til rette for produksjon, formidling og etterspørsel av ulike visuelle kunsttrykk, samt oppføring av kulturbygg som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon.

Departementet vurderer måloppnåelsen for bevilgningene til bygg og offentlige rom som tilfredsstillende.

Kunst i offentlige rom (KORO)

KOROs virksomhet har som mål å sikre at flest mulig skal kunne oppleve kunst av høy kvalitet i offentlige inne- og uterom over hele landet. Oppdraget ivaretas gjennom produksjon og finansiering, formidling og forvaltning av kunst, samt gjennom funksjonen som kompetansesenter for kunst i offentlige rom. KOROs arbeid bidrar til å utvikle samtidskunsten, og til å gi kunstnere oppdrag.

Departementet vurderer måloppnåelsen for bevilgningene til KORO som tilfredsstillende, jf. rapport nedenfor.

KORO arbeider i tråd med en strategiplan for 2020–2024.

KORO har prosjektlederansvar i alle prosjekter som settes i gang i kunstordningen for statlige nybygg, og forvaltet i 2022 i tillegg to søkbare kunstordninger, LES og LOK, samt utfasing av de to tidligere kunstordningene KOM og URO.

Tabell 4.7 KORO – antall prosjekter i arbeid 2020–2022

	2020	2021	2022
Statlige bygg	42	45	57
LES – Leiebygg / eldre statlige bygg	13	32	22
LOK – Lokalsamfunnsordningen (ny i 2019)	155	236	284
KOM – Kommunale og fylkeskommunale bygg/ URO – Offentlige uterom	148	67	12
Sum	358	380	375

I 2022 var KORO prosjektleder, produsent og/eller tilskuddsyter i 375 prosjekter. Av disse var 57 knyttet til statlige nybygg og leiebygg, og 296 knyttet mot regionale og lokale miljøer.

I ordningen for nye statlige bygg påtar KORO seg oppdrag fra statlige byggherrer og andre statsfinansierte oppdragsgivere. Blant de statlige byggherrene er Statsbygg den klart største oppdragsgiveren. Tilveksten i antallet nye oppdrag i statlig ordning var større i 2022 enn i 2021. I 2022 fikk KORO også oppdrag fra Forsvarsbygg, Stortinget, Bane Nor og helseforetak. Den statlige byggevirkosomheten er historisk høy, og prosjektene er større og mer komplekse.

Produksjon av kunst, og spesielt bygningsintegret kunst, strekker seg normalt over tre-fire år. De fleste kunstprosjektene varierer i størrelse og omfatter mer enn ett kunstverk, med et antall varierende fra ett til flere titalls verk per prosjekt. Kunsten i nytt regjeringskvartal vil være KORO's største oppdrag noensinne. I 2021 ble den første kunstplanen godkjent, og i løpet av 2022 ble det avholdt to store lukkede konkurranser, en for A-blokkens inngangsparti og en for Johan Nygaards plass. Kunstplanen i regjeringskvartalet innebærer også rekuratering og integrering av eldre verk og temporære prosjekter. KORO har også fått oppdrag om et permanent minneste for 22. juli i regjeringskvartalet og om et kunstprosjekt i forbindelse med det nye 22. juli-senteret i Høyblokken. Senteret vil ha en sterk fysisk nærhet til minneste, og de to stedene vil utfylle hverandre i å forvalte nasjonens minne om 22. juli.

Fra 2020 er de to tidligere kunstordningene KOM og URO erstattet av Lokalsamfunnsordningen (LOK). Uavsluttede prosjekter fra de to tidligere ordningene gjennomføres innenfor rammen av den nye ordningen.

KORO har et overordnet ansvar for forvaltningen av kunst fra statlige prosjekter og kan pålegge tiltak. Arbeidet med forvaltning av kunstsamlingen har hatt gode resultater gjennom hele 2022. I tillegg til å iverksette tiltak for å ivareta eksisterende kunst, arbeidet KORO også med forebyggende forvaltningstiltak i alle pågående prosjekter. I 2022 består samlingen av 9 054 verk på 1 038 steder i Norge og ved norske ambassader i utlandet som har kunst fra KORO.

Arbeidet med produksjon, formidling og forvaltning av kunst gjør at KORO er en stor oppdragsgiver for kunstnere, kuratorer og kunstkonsulenter. I 2022 var fire kuratorer ansatt på åremål i KORO. Videre ga KORO oppdrag til 107 kunstnere og 56 kuratorer og kunstkonsulenter.

Nasjonale kulturbygg

På denne posten gis det tilskudd, og tilsagn om tilskudd som strekker seg over flere budsjettår. I 2022-budsjettet bevilget Stortinget tilskudd og tilsagn til i alt 19 ulike investeringsprosjekter fra denne posten. Prosjektene omfatter både museer og scenekunstarenaer og har god geografisk spredning. De største prosjektene er moderniseringen av teaterbygningen ved *Den Nationale Scene* i Bergen, Bergen kommunes ombygging av *Sentralbadet* i Bergen til scenekunsthuss og Sørlandets kunstmuseums nye anlegg *Kunstsilo* i Kristiansand. Av andre prosjekter kan nevnes Kristiansund kommunes realisering av nye lokaler for Operen i Kristiansund og Nordmøre museum, oppføring av et nytt formidlingsbygg for Norsk Skogfinsk Museum på Svullrya i Grue kommune, samt Museum Nords opplevelsessenter *Skrei* i Lofoten. Ansvaret for gjennomføringen av byggeprosjektene på denne posten ligger hos tilskuddsmottakeren.

Poster på Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett – statlige byggeprosjekter

Prosjekter under planlegging

Rehabilitering av Nationalteatret

Stortinget vedtok i forbindelse med 2018-budsjettet bevilgning til oppstart av forprosjektering av rehabilitering av Nationalteatret. Stortinget sluttet seg i forbindelse med behandlingen av revidert nasjonalbudsjett 2022 til at prosjektet skal gjennomgås og utredes videre, og at det må gjennomføres nødvendige tiltak for å sikre at bygget skal kunne benyttes fram til rehabilitering kan settes i gang. Arbeidet med planlegging og sikring ble igangsatt i 2022 og videreføres i 2023.

Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av midler til videre arbeid med nødvendig sikring i 2024 over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett, jf. kap. 530, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.

RiddoDuottarMuseat

Stortinget vedtok i forbindelse med 2023-budsjettet bevilgning til oppstart av forprosjekt for nye lokaler for RiddoDuottarMuseat i Karasjok.

Kultur- og likestillingsdepartementet har i 2023 gitt Statsbygg i oppdrag å igangsette forprosjektfasen med videre planlegging og utvikling av konseptet nybygg for RiddoDuottarMuseat.

Regjeringen har lagt fram forslag om videreføring av midler til forprosjektering over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettkap. kap. 2445, post 30 Prosjektering av bygg.

I tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg planlegges prosjektet realisert som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette innebærer at Statsbygg vil være byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Videreføring av igangsatte prosjekter – status

Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole – nybygg

Stortinget vedtok i desember 2021 igangsetting av prosjektet om nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole i 2022. Aktiviteter som ble gjennomført i prosjektet i 2022, har hatt hovedvekt på regulering, detaljprosjektering og igangsetting på byggeplass med grunnarbeider og oppføring av råbygg. Det er også forbedret kontrahering av brukerutstyr. Prosjektet er i gjennomføringsfasen og skal etter planen ferdigstilles andre halvår 2024.

Utgiftene til byggeprosjektet for nybygg for Beaivváš og Samisk videregående skole og reindriftsskole, bevilges over Kommunal- og distriktsdepartementets budsjett, kap. 2445, post 33 Videreføring av ordinære byggeprosjekter.

I tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg vil prosjektet realiseres som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Dette innebærer at Statsbygg vil være byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Ferdigstilte prosjekter – rapport

Fjellanlegget i Mo i Rana

Prosjektet om nytt sikringsmagasin og nytt arkivmagasin i Nasjonalbibliotekets anlegg i fjellet i Mo i Rana ble vedtatt av Stortinget i desember 2016.

Prosjektet innebærer en betydelig utvidelse av den fysiske og digitale magasinkapasiteten for Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, og vil ha en viktig rolle i å sikre vår felles hukommelse for kommende generasjoner. Prosjektet øker Arkivverkets magasinkapasitet med ca. 73 000 hyllemeter, og Nasjonalbibliotekets magasinkapasitet med ca. 40 000 hyllemeter. Prosjektet ble ferdigstilt i 2022, og offisielt åpnet i januar 2023. Aktiviteter som ble gjennomført i 2022 hadde hovedvekt på ferdigstillelse av bygg og installasjon av automatiske lagringsløsninger.

Byggeprosjektet ble gjennomført innenfor husleieordningen i staten, og bygningen eies og forvaltes av staten ved Statsbygg.

Saemien Sijte

Prosjektet om nybygg for det sørsamiske museet Saemien Sijte i Snåsa ble vedtatt igangsatt av Stortinget i desember 2018. Nybygget ble ferdigstilt ved årsskiftet 2021/2022 og museet åpnet for publikum 18. juni 2022. Museets nye hovedutstilling ble åpnet for publikum 23. oktober 2022.

Prosjektet innebærer funksjonelle lokaler og uteområder for Saemien Sijte slik at museet kan forvalte, formidle, forske på og fornye sørsamisk identitet, språk og kulturarv. Saemien Sijte skal være arena og møtested og fungere som samisk forsknings- og formidlingsinstitusjon samt gi publikum økt kunnskap og forståelse om sørsamisk historie, kultur og tilstedeværelse.

Byggeprosjektet ble i tråd med gjeldende prosedyre for samiske kulturbygg realisert som et ordinært prosjekt innenfor husleieordningen i staten. Statsbygg er byggherre, eier, forvalter og utleier av nybygget.

Kap. 3322 Bygg og offentlige rom

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter		149	155
02	Inntekter ved oppdrag	26 028	34 342	35 853
	Sum kap. 3322	26 028	34 491	36 008

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter knyttet til prosjekter i regi av Kunst i offentlige rom (KORO) m.m., jf. kap. 322, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter knyttet til KOROs oppdragsvirksomhet ved kunstprosjekter ved nye statlige bygg, jf. kap. 322, post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres.

Kap. 323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	98 798	100 556	105 740
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	63 665	66 046	70 000
22	Forsvarets musikk	51 215	52 745	56 230
60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	23 145	23 830	25 400
70	Musikk- og scenekunstinstitusjoner	2 597 570	2 673 595	2 839 495
	Sum kap. 323	2 834 393	2 916 772	3 096 865

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningene til Riksteatret og 33 musikk- og scenekunstinstitusjoner landet rundt, Kultur- og likestillingsdepartementets andel av bevilgningene til Forsvarets musikk og tilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge. Kulturrådet forvalter også tilskudd til festivaler, arrangører, scener, kompanier, ensembler og andre tiltak på musikk- og scenekunstmrådet, jf. kap. 320 Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.

Mål og strategier for 2024

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2024 er å legge til rette for

- produksjon og formidling av ulike musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet over hele landet
- kunstnerisk utvikling og fornyelse av musikk- og scenekunstuttrykk
- et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt og mangfoldig publikum

Musikk- og scenekunstinstitusjonene utgjør et viktig fundament i norsk kunst- og kulturliv. Den landsdekkende strukturen bidrar til tilgang til kunst og kultur, kulturarbeidsplasser og gode levevilkår over hele landet. Bevilgningene skal bidra til å sikre rammevilkårene for institusjonenes produksjon og formidling av musikk og scenekunst, slik at de sammen bidrar til å nå de overordnede målene i et langsiktig perspektiv.

Institusjonene har ulik størrelse og profil, organisering og eierstruktur, og også ulike ram-

mebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold. Samlet bidrar de til måloppnåelsen på feltet, og skal ikke hver for seg innfri alle mål. Institusjonene definerer selv målene for sin virksomhet på bakgrunn av de nasjonale målene for kulturpolitikken og målene for bevilgningene til musikk og scenekunst.

Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstnarkår* framhever at de offentlig finansierte orkestrene og scenekunstinstitusjonene og Forsvarets musikk bidrar til inntekter og til oppdrag og ordnede ansettelsesforhold for kunstnere på feltet. Institusjonene er også viktige som potensielle samarbeidspartnere og fagmiljø for kunstnere fra det ikke-institusjonelle feltet. Særlig på scenekunstoffeltet har det over år vært en økende grad av samarbeid mellom institusjonene og den prosjektbaserte delen av feltet. Det bidrar til bedre ressursutnyttelse og også til at det totale tilbudet av scenekunst av høy kunstnerisk kvalitet når ut til et bredere publikum over hele Norge.

Institusjonene er viktige bidragsytere for at folk over hele landet får tilgang til kunst og kultur. Kultur- og likestillingsdepartementet forventer at institusjonene har strategier for å medvirke til mer mangfold i kunst- og kulturlivet, og at de arbeider aktivt for å sikre at disse arenaene oppleves som relevante, tilgjengelige og inkluderende for alle i befolkningen.

Regjeringen har tidligere varslet en ordning for etablerte scenekunstgrupper. En slik ordning foreslås etablert fra 2024 under Norsk kulturfond med en ramme på 26 mill. kroner, jf. omtale under kap. 320, postene 55 og 75.

Regjeringen har oppnevnt utvalget som skal foreta en helhetlig gjennomgang av musikkfeltet i form av en offentlig utredning (NOU). Arbeidet har startet opp, og utvalget hadde sitt første møte i september 2023. Regjeringens mål med utredningen er å bedre vilkårene for musikkvirksomhet, effektiv bruk av ressurser og et fortsatt levende musikkliv i hele landet. Utvalget skal levere sin utredning våren 2025.

Fra spilleoverskuddet i Norsk Tipping i 2023 er 10 mill. kroner fordelt til ulike prosjekt- og utviklingsmidler på scenekunstoffeltet, samt 19,7 mill. kroner til ulike tiltak for publikumsutvikling, mangfold og inkludering, jf. Del III, kap. 5.2.

Riksteatret

Riksteatret ble opprettet ved lov i 1948 og har som formål «å fremja arbeidet med å føra dramatisk

kunst ut til folket i bygd og by og på andre tenlege måtar å auka kjennskapen til god dramatisk kunst», jf. lov om Riksteatret av 13. desember 1948. Gjennom å tilby profesjonell scenekunst i hele landet supplerer teatret det øvrige scenekunsttilbudet. Teatret har årlig et allsidig repertoar med ca. 10 produksjoner på om lag 70 faste spillesteder over hele landet. Riksteatret presenterer både egenproduksjoner, samarbeidsproduksjoner og innkjøpte produksjoner fra andre teatre og frie grupper.

Departementet vil høsten 2023 sette i gang arbeidet med en evaluering av Riksteatret. Evalueringen vil se på Riksteatrets rolle og funksjon, og hvordan virksomheten svarer på behov og utfordringer som finnes på scenekunstoffeltet.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene ved Riksteatret, utenom turnévirksomheten. Utgifter til turnévirksomheten dekkes av post 21, jf. omtale nedenfor.

Videre skal bevilgningen dekke husleie for Riksscenes lokaler, samt utgifter til evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og visse fellestiltak på musikk- og scenekunstoffeltet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter under kap. 3323, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen skal dekke utgifter ved Riksteatrets turnévirksomhet.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Riksteatret får i merinntekter på kap. 3323, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 22 Forsvarets musikk

Bevilgningen på posten skal dekke 40 pst. av utgiftene til drift av fire av korpene i Forsvarets musikk, jf. omtale under kap. 1720 i Prop. 1 S (2023–2024) Forsvarsdepartementet og Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016). Dette omfatter Sjøforsvarets musikkorps i Bergen, Hærens musikkorps i Harstad, Kongelig norske marines musikkorps i Horten og Luftforsvarets musikkorps i Trondheim. Kultur- og likestillingsdepartementet samarbeider med Forsvarsdepartementet om videre utvikling av korpene.

Post 60 Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge

Bevilgningen på denne posten gjelder driftstilskudd til Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge, som omfatter Musikk i Nordland, Scene Nord og Nordnorsk Jazzsenter. Landsdelsmusikerordningen produserer og formidler musikk av høy kvalitet til kulturhus og lokale arrangører i hele Nord-Norge.

Post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner

Bevilgningen på posten gjelder driftstilskudd til institusjoner på musikk- og scenekunstheltet, jf. vedlegg 2. Staten dekker hele det offentlige driftstilskuddet til Dansens Hus, Den Nationale Scene, Den Norske Opera & Ballett, Det Norske Teatret, Musikkelskapet Harmonien, Nationaltheatret og Oslo-Filharmonien. For de øvrige institusjonene på posten er finansieringen delt mellom staten og regionen, og en forutsetning for statstilskuddet er at regionen bevilger sin andel på 30 pst., jf. forslag til vedtak IV, nr. 1.

Regjeringen foreslår følgende økninger i driftstilskudd:

- 4 mill. kroner til Det Norske Teatret til satsingen i Groruddalen, herunder aktiviteten på Rømmen Scene, som tidligere har mottatt tilskudd fra spilleoverskuddet i Norsk Tipping
- 3 mill. kroner til Bergen Nasjonale Opera til å styrke den kunstneriske aktiviteten
- 2,5 mill. kroner til Musikkelskapet Harmonien til å styrke den kunstneriske aktiviteten
- 1 mill. kroner til Turnéteatret i Trøndelag til økt turnéaktivitet i Trøndelag

Økningene til Det Vestnorske Teateret og Teater Vestland, på hhv. 3,5 mill. kroner og 2 mill. kroner for 2023, foreslås videreført for 2024.

Utover dette er det i bevilgningsforslaget på posten innarbeidet 4,4 mill. kroner i engangstilskudd til fem tiltak, som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I. Fordelingen av bevilgningen går fram av vedlegg 3.

Operalåven i Hallingdal fikk i 2023 et engangstilskudd på 1,9 mill. kroner, som ikke foreslås videreført for 2024.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte mottakere på musikk- og scenekunstheltet vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet for budsjettåret 2023.

Rapport 2022

Rapporten omfatter institusjoner og tiltak under kap. 323. I tillegg rapporteres resultatene for Beavvváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig driftstilskudd over Sametingets budsjett.¹ Kulturdirektoratet presenterer en utvidet statistikk for musikk- og scenekunstheltet på sine nettsider.

Målene for bevilgningene til musikk og scenekunst i 2022 var å legge til rette for

- produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet
- kunstnerisk utvikling og fornyelse
- et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt publikum

Bevilgningene skal bidra til å sikre rammevilkårene for institusjonenes produksjon og formidling av musikk og scenekunst og sette dem i stand til å bidra til den samlede måloppnåelsen i et langsiktig perspektiv. Institusjonene avgir rapport om sin virksomhet til departementet. Rapportene inngår i en samlet vurdering av institusjonenes måloppnåelse.

Rapporteringen for 2022 viser at musikk- og scenekunstinstitusjonene fortsatt opplever ettervirkningene av koronapandemien og påvirkes også av kostnadsveksten generelt i samfunnet. Publikum vender nå gradvis tilbake til teater- og konsertsalene. Likevel er flere institusjoner bekymret for at endret publikumsatferd i kombinasjon med strammere husholdningsøkonomi kan bli en utfordring for institusjonenes egeninntekter framover.

Samlet sett vurderer departementet den sektorpolitiske måloppnåelsen i 2022 som tilfredsstillende.

Produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet

Riksteatret

Målene for Riksteatret i 2022 var at teatret skal tilby et scenekunstreperioar av høy kvalitet, og fremme kunstnerisk utvikling og fornyelse, bygge fellesskap gjennom et scenekunsttilbud som er tilgjengelig, representativt og relevant for publikum i hele Norge, og være en aktiv samarbeidspartner for ulike aktører i scenekunstheltet.

Riksteatret har rapportert om god måloppnåelse i 2022 når det gjelder kvalitet i produksjon og formidling. Ambisjonen om nyskaping, relevans og kvalitet bidro til både kunstneriske suksesser

¹ Kilde: Kulturdirektoratet og institusjonenes årsrapporter.

og publikumssuksesser. Riksteatret presenterte et variert repertoar på 73 spillesteder over hele landet. Besøkstallene ble fortsatt noe lavere i 2022 enn normalen før pandemien, men teatret klarte å opprettholde et kontinuerlig tilbud av forestillinger gjennom hele perioden og en god relasjon til store publikumsgrupper.

Teatret spilte 413 forestillinger totalt for om lag 73 000 publikummere. Tilsvarende tall for 2021 var 286 forestillinger og om lag 50 000 publikummere. Totalt antall produksjoner i 2022 var 7 (mot 9 i 2021), hvorav én var i samarbeid med Teatret Vårt og Nordland Teater. Antall samarbeidsproduksjoner var færre enn normalt, siden andre teatre prioriterte egne produksjoner på egen scene som tidligere ikke hadde blitt vist på grunn av restriksjoner knyttet til pandemien.

Gjennom egne tiltak og i samarbeid med lokale aktører jobber Riksteatret aktivt med å styrke kontakten med og kunnskapen om publikum med tanke på å utvide publikumsgrunnlaget. Antall publikummere på 72 ulike formidlingsarrangementer var omlag 5 600, mot om lag 5 060 publikummere på 20 formidlingsarrangementer i 2021.

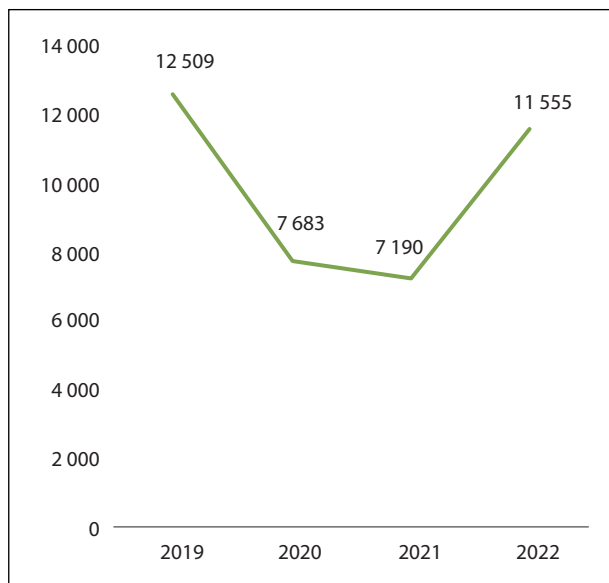
Riksteatret har i 2022 også tilbudt digitale visninger av ulike forestillinger. I samarbeid med Applaus Scene har om lag 60 000 skoleelever sett forestillinger digitalt i klasserommet. Alle formidlingsarrangementer på litteraturhus og bibliotek var tilgjengelige digitalt.

Gjennom kompetansedeling, hospitantopphold og ulike andre tiltak bidro Riksteatret til utvikle samarbeidet med kulturhusene og institusjonsteatrene.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

I 2022 mottok 33 musikk- og scenekunstinstitusjoner tilskudd over kap. 323, post 70. Institusjonene har ulik størrelse og profil, og de har også ulike rammebetingelser når det gjelder økonomiske, geografiske, befolkningsmessige og markedsmessige forhold.

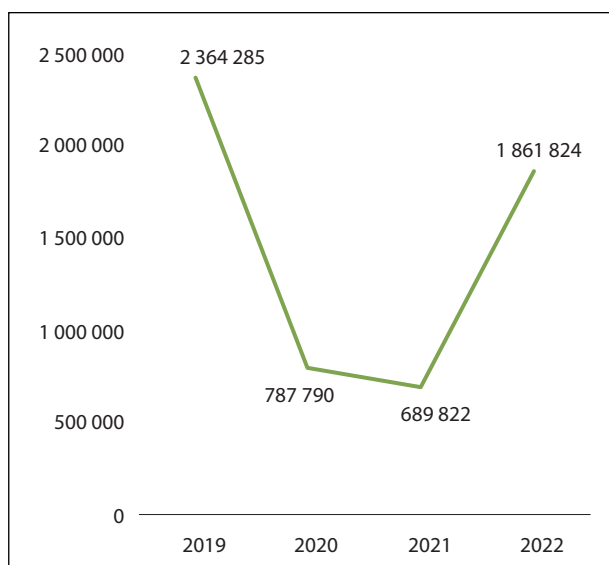
Under koronapandemien klarte mange institusjoner å opprettholde et relativt høyt aktivitetsnivå der arrangementer ble gjennomført, tross store antallsrestriksjoner. Flere institusjoner rapporterte også om bredt digitalt formidlingstilbud. Institusjonene fokuserte på å holde produksjonsaktiviteten i gang, både for å ivareta kunstnerisk nivå og utvikling, og for å forberede en rask gjenåpning. Aktivitetstallene for 2022 vitner om at dette har vært en vellykket strategi. Tross ned-

Figur 4.1 Antall arrangementer totalt for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) 2019–2022

stengning på starten av året og utfordringer knyttet til å starte opp virksomheten på kort varsel, endte institusjonenes samlede aktivitet i 2022 på et vesentlig høyere nivå enn i 2021. Institusjonene viste om lag 11 600 forestillinger, konserter og formidlingsaktiviteter i 2022 (mot om lag 7 200 i 2021). Det er en økning på 61 pst. fra året før, og kun 14 pst. under nivået for 2019.

Flere institusjoner rapporterer om at det har vært vanskeligere å få publikum tilbake enn forventet, og det er også tegn til endrede vaner, bl.a. mindre forhåndssalg. Antall publikummere økte fra om lag 690 000 i 2021 til om lag 1 862 000 i

Figur 4.2 Antall publikummere totalt for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) 2019–2022

2022. Selv om dette er en økning på 170 pst., er antall publikummere for musikk- og scenekunstinstitusjonene fortsatt om lag 21 pst. under nivået for 2019.

Tabell 4.8 Antall publikum og arrangementer totalt og på turné i 2022 for musikk- og scenekunstinstitusjoner (post 70) og Riksteatret¹

	Antall publikummere totalt	Antall arrangementer totalt	Publikum på turné	Arrangementer på turné
Musikk- og scenekunstinstitusjonene	1 861 824	11 555	210 608	1 595
Riksteatret	78 666	485	66 575	441
Totalt	1 940 490	12 040	277 183	2 036

¹ Inkluderer både kunstnerisk aktivitet og formidlingsarrangementer.

Kunstnerisk utvikling og fornyelse

Kunstnerisk utvikling er gjennomgående nedfelt både i institusjonenes strategier og egne mål. Institusjonene rapporterte for 2022 om fokus på nyskaping og fornyelse.

I 2022 presenterte musikk- og scenekunstinstitusjonene til sammen 146 uroppføringer/-framføringer (151 i 2021), som er på nivå med tall fra før pandemien. Antall framførte norske samtidsmusikkverk (200) og utenlandske samtidsverk (245) var de høyeste på fem år. På scenekunstheltet er det en moderat nedgang i antall framføringer av samtidsdramatik og ny koreografi sammenliknet med siste normalår 2018 og 2019. Flere av scenekunstinstitusjonene har meldt om et etterslep av planlagte produksjoner som ennå ikke er oppført grunnet pandemien, noe som kan være en medvirkende årsak til nedgangen.

Rapporteringen på scenekunstheltet gir inntrykk av at stadig flere har gått over til repertoarmodell og utvikler dette videre. Det vil si at teatrene veksler mellom flere forestillinger på samme scene i en periode, i stedet for en og en forestilling av gangen etter hverandre. Institusjonene vektlegger at repertoarmodellen gir mer fleksibilitet i produksjon, formidling og kunstnerisk utvikling, lengre levetid på produksjoner og bedre mulighet til å legge til rette for publikum med tilhørende økte billettinntekter.

Under pandemien har mange av institusjonene tatt i bruk alternative måter å nå ut til publikum på. Et generelt inntrykk i rapporteringen for 2021 var at aktivitet og utvikling når det gjelder digital formidling og teknologi i 2021 var mindre sammenliknet med 2020. Inntrykket av mindre aktivitet på dette området er forsterket i 2022, men det er forskjeller mellom institusjonene. Flere institu-

sjoner er tydelige på at de prioriterer produksjoner på de fysiske arenaene. Flere av de mindre og regionale scenekunstinstitusjonene nedprioriterer helt eller delvis digitale tiltak og formidlingstilbud. Orkestrene/musikkinstusjonene har en høyere aktivitet, der enkelte også framhever den digitale satsingen som sentral for å nå et bredere publikum, også internasjonalt.

Et musikk- og scenekunstheltet som er tilgjengelig for et bredt publikum

Alle institusjonene, så nær som de minste operatiltakene, rapporterer særskilt om formidlingsaktiviteter rettet mot et fysisk publikum. Med formidlingsaktivitet menes arrangement som ikke primært er av kunstnerisk karakter, men som for eksempel prøver å gi dypere innsikt i og økt engasjement for de kunstneriske aktivitetene i institusjonen, og å øke tilgjengeligheten til dette. I 2022 har besøket på disse arrangementene tatt seg veldig opp, og nærmer seg 2019-nivået. Institusjonene rapporterer om til sammen 242 000 publikummere på nærmere 4 000 formidlingsarrangementer. Tilsvarende tall i 2021 var 143 200 publikummere på om lag 1 500 formidlingsarrangementer.

Arbeidet med publikumsutvikling var naturlig nok krevende under pandemien, men bevisstheten om dette er tydelig hos institusjonene ved at temaet er med i strategier og rapportering om måloppnåelse. Flere melder om gjennomførte eller planlagte publikumsundersøkelser, og det rapporteres på en rekke målgruppeorienterte tiltak, særlig mot barn og unge.

Andelen barn og unge i publikum utgjorde 27 pst. av institusjonenes totale publikumstall i 2022, mot 35 pst. i 2021. Andelen aktiviteter rettet

mot barn og unge av institusjonenes totale arrangementer utgjorde 27 pst., mot 30 pst. i 2021.

Institusjonenes turnévirksomhet gir flere tilgang til musikk og scenekunst av høy kvalitet. I 2022 gjennomførte musikk- og scenekunstinstitusjonene om lag 1 600 forestillinger, konserter og formidlingsarrangementer på turné i Norge for et publikum på 210 600. Tilsvarende var det om lag 1 820 arrangementer og 95 700 publikummere på turné i 2021. Under pandemien var turnéaktiviteten høy, men med et svært begrenset publikum grunnet restriksjonene. Antall gjennomførte arrangementer på turné i Norge har derfor gått ned med rundt 17 pst., mens antall publikummere har økt med om lag 120 pst. Sammenlignet med siste normalår – hvor det ble gjennomført om lag 2 570 arrangementer på turné – er imidlertid turnévirksomheten redusert med 38 pst.

Mange av institusjonene har kulturelt mangfold høyt på dagsordenen og gir et overveiende godt inntrykk av ambisjonene på dette området. Rapporteringen viser et bredt spekter av tiltak, og

flere fikk også ekstra tilskudd i 2022 til arbeidet med kulturelt mangfold.

Selv om mange aktører kan vise til en rekke mangfoldstiltak, er det færre som vurderer og måler resultatene av tiltakene. Aktørene som rapporterer godt på mangfold, jobber på flere felt samtidig. De har fokus på både publikum, program og organisasjon, jobber internt og eksternt og bruker innsikten fra arbeidet til å gjøre endringer.

Andre musikk- og scenekunsttiltak

Det ble i 2022 bevilget midler til andre tiltak, jf. post 60 og kap. 320, postene 74 og 75, som også bidro til eller tilrettela for måloppnåelsen.

Beaivváš Sámi Našunálateáhter, som mottar statlig tilskudd gjennom Sametinget, viste 130 forestillinger (mot 125 i 2021) for om lag 6 600 publikummere i 2022 (mot 11 600 i 2021). 91 (mot 26 i 2021) av teatrets forestillinger ble spilt på turné for et publikum om lag 5 000 (10 700 i 2021).

Kap. 3323 Musikk og scenekunst

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	349	372	388
02	Billett- og salgsinntekter m.m.	16 392	31 040	32 405
	Sum kap. 3323	16 741	31 412	32 793

Post 01 Ymse inntekter

Posten omfatter ymse inntekter ved Riksteatret, jf. kap. 323, post 01.

Post 02 Billett- og salgsinntekter m.m.

Posten gjelder salg av billetter og program ved Riksteatret m.m., jf. kap. 323, post 21.

Kap. 325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	73 379	76 079	72 057
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	28 743	28 389	31 500
52	Norges forskningsråd	14 770	15 205	30 510
71	Kultur som næring	60 938	20 940	21 000
72	Kultursamarbeid i nordområdene	12 960	13 130	13 530

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
73	Bodø – Europeisk kulturhovedstad 2024	34 000	33 000	32 270
75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	93 282	97 900	140 160
77	Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett ifb. covid-19	1 348 759		
78	Barne- og ungdomstiltak	68 836	60 045	33 940
82	Nobels Fredssenter	34 320	35 330	37 500
86	Talentutvikling	55 235	55 235	55 000
	Sum kap. 325	1 825 222	435 253	467 467

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgningen til Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge (heretter Kulturtanken), midler til forskning og utvikling, kulturell og kreativ næring, internasjonalt arbeid i nordområdene, kulturtiltak på Svalbard, europeisk kultursamarbeid og arbeid med UNESCO, Nobels Fredssenter, barne- og ungdomstiltak, talentutvikling og tilskudd til en rekke institusjoner og tiltak som på ulike måter bidrar til å nå målene.

Mål og strategier for 2024

Bevilgningene til allmenne kulturformål skal i 2024 bygge opp under de overordnede nasjonale målene for kulturpolitikken, jf. programomtalen 08.20.

Målene for bevilgningene til allmenne kulturformål i 2024 er å legge til rette for

- at barn og unge har tilgang til og kan delta i kunst- og kulturaktiviteter uavhengig av bakgrunn, bosted og økonomiske ressurser
- økt mangfold og likestilling i kulturlivet
- bred rekruttering til kulturlivet gjennom talentutviklingsarbeid i hele landet
- økt forskningsbasert kunnskap om departementets ansvarsområder
- økt kultursamarbeid på tvers av landegrenser
- kunstnerisk frihet og yringsfrihet internasjonalt
- et løft for lokal og regional kulturfrivillighet

Bevilgningene til Kulturtanken, til barne- og ungdomstiltak og talentutvikling skal bidra til at alle

barn og unge får et kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet, uavhengig av bakgrunn, bosted og økonomiske ressurser.

I *Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025)*, som ble lagt fram i april 2023, framheves kulturfrivillighetens sentrale plass i utviklingen av gode lokalsamfunn. Regjeringen mener at regional og lokal kulturfrivillighet bør løftes og styrkes, og gis gode rammebetingelser. En sterk kulturfrivillighet skal bidra til kulturaktiviteter i hele landet.

Kulturfrivilligheten får det meste av sin statlige finansiering av spillemidler til kulturformål. Se ellers omtale av frivillig kulturliv under Del III, kapittel 5.

Bevilgningen går videre til å følge opp Kultur- og likestillingsdepartementets internasjonale forpliktelser på kulturfeltet. Det internasjonale engasjementet på kulturfeltet omfatter samarbeid med aktører som UNESCO, Europarådet og EU/EØS. Innenfor nordisk og arktisk område omfatter kultursamarbeidet blant annet Nordisk ministerråd, Barentsrådet, Den nordlige dimensjon og Østersjørådet.

Bevilgningen bidrar til regjeringens arbeid med å fremme kunstnerisk frihet og yringsfrihet som en del av det internasjonale arbeidet, og å videreføre støtteordninger for aktører som vil arbeide internasjonalt.

Kulturtanken

I perioden mars 2022 til mars 2023 gjennomførte analyseselskapet Oxford Research en kartlegging av Den kulturelle skolesekken (DKS) og en evaluering av Kulturtanken på oppdrag fra Kultur-

og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet. Konklusjoner og anbefalinger i sluttrapporten fra oppdraget er nærmere presentert under Rapport 2022 i dette kapitlet og under aktuelle saker i Programkategori 08.20 Kulturformål.

På bakgrunn av evalueringen ser Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet behov for å revidere formålsbeskrivelsen og virksomhetsmålene for å tydeliggjøre Kulturtankens ansvar og bidra til bedre oppgaveløsning og måloppnåelse. Kulturtanken skal være statens forvaltningsorgan på området barne- og ungdomskultur, hvor sentrale oppgaver er å gi råd til departementene i spørsmål om barne- og ungdomskultur, tilrettelegge for samarbeid og samordne innsats på feltet i dialog med relevante aktører, ha oversikt over og videreutvikle kunnskap på området og forvalte ulike virkemidler. Med barne- og ungdomskultur menes kunst- og kulturuttrykk som har barn og unge som målgruppe, både som mottakere, deltakere og aktører. Kulturtanken skal, innenfor de målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet og Stortinget, arbeide for å nå målene på området.

En sentral oppgave for Kulturtanken på barne- og ungdomskulturområdet er å ivareta det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS) for alle kunst- og kulturuttrykk, og forvalte statlige midler til ordningen. Dette ansvaret skal følges opp i tråd med de til enhver tid gjeldende nasjonale målene for DKS. Se nærmere omtale av DKS under Del III, kapittel 5, pkt. 5.2.

Målene for bevilgningene til Kulturtanken i 2024 er:

- å bidra til at barn og unge får delta i, oppleve og skape kunst og kultur på fritiden
- å fremme en kunnskapsbasert utvikling av kunst- og kulturtilbudet for barn og unge
- utvikling av Den kulturelle skolesekken (DKS) i tråd med de nasjonale målene for ordningen
- å videreutvikle samarbeidet om DKS mellom kultursektoren, utdanningssektoren og forvaltningsnivåene.
- effektiv og god forvaltning og styringsstruktur

Som statens forvaltningsorgan på området barne- og ungdomskultur, legges det opp til at Kulturtanken i 2024 får et større ansvar for forvaltningen av tiltak på feltet, inkludert tilskudd til barne- og ungdomsorganisasjoner, jf. omtale under kap. 325, post 78.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Kulturtanken. Det foreslås en bevilgning på 68,5 mill. kroner til Kulturtanken.

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 4,5 mill. kroner som følge av at nettoføringsordningen for merverdiavgift skal gjelde for Kulturtanken fra 2024.

Bevilgningen på posten dekker også evaluerings- og kvalitetsutviklingsarbeid og andre typer fellestiltak på kulturområdet i departementets regi. Deler av denne avsetningen er fra 2024 budsjettert på hhv. kap. 300, post 01 og kap. 325, post 21. Bevilgningen er som følge av dette redusert med 3,5 mill. kroner.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Kulturtanken får i merinntekter under kap. 3325, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen omfatter midler til forskning, utredninger, statistikk samt spesielle drifts- og utviklingsutgifter på Kultur- og likestillingsdepartementets ansvarsområder, herunder digitaliserings- og omstillingsprosjekter.

Bevilgningen på posten er økt med 1,5 mill. kroner mot tilsvarende reduksjon på kap. 325, post 01, jf. omtale ovenfor.

Post 52 Norges forskningsråd

Posten omfatter bevilgninger til forskning på kulturområdet og forvaltes av Norges forskningsråd. Norges forskningsråd er et viktig virkemiddel for å nå de forskningspolitiske målene til regjeringen. Kunnskapsdepartementet har i samarbeid med departementene og Forskningsrådet utarbeidet et system for departementenes styring av Forskningsrådet. Den samlede måloppnåelsen for virksomheten og økonomisituasjonen i Norges forskningsråd er omtalt i Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon for 2024.

Bevilgningene på posten finansierer i 2024 forskning om kultur- og mediesektoren, bredere orientert kulturforskning, forskning i museene, forskning på spillproblematikk og reiseliv. Det legges til rette for kultur- og medieforskning av høy vitenskapelig kvalitet og styrking av forskningsmiljøene på disse områdene.

De store samfunnsutfordringene krever investeringer i kunnskap om kulturell endring og kultu-

relt mangfold, om sivilsamfunnets betydning og – med tanke på natur- og klimakrise – om kultur og samfunns forhold til natur og teknologi.

Regjeringen foreslår å redusere antallet budsjettposter med bevilgninger til Forskningsrådet. Bevilgninger til Forskningsrådet som tidligere har vært budsjettet på hhv. 328, post 78 (5,5 mill. kroner) og 335, post 73 (9,5 mill. kroner), foreslås som følge av dette, overført til kap. 325, post 52.

Post 71 Kultur som næring

Bevilgningen på posten omfatter tiltak som skal bidra til å styrke kunst- og kultursektorens økonomiske bærekraft. Bevilgningen skal dekke utgifter til tiltak som skal bidra til økt investering i og omsetning av kunst, kulturelle og kreative produkter, tjenester, talenter og rettigheter. Bevilgningen på 21 mill. kroner foreslås videreført i 2024 og skal benyttes som oppdragsmidler til Innovasjon Norge til kulturell og kreativ næring.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene som dekkes av bevilgningen på posten, vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til arbeid med å utvikle kultursamarbeid over grensene i nordområdene. Tilskuddene støtter opp om regjeringens nordområdeinnsats. Urfolkskultur står sentralt, og Sametinget er en viktig samarbeidspartner i nordområdepolitikken.

Som følge av Russlands invasjon og krigføring i Ukraina er det ikke grunnlag for å videreføre det norsk-russiske kultursamarbeidet som før. Det er foretatt omdisponeringer i forhold til tidligere år. Disse omdisponeringene omfatter tilskudd på 1,1 mill. kroner til Riddu Riddu-festivalen, 2 mill. kroner til Dáiddadállu og en økning på 1,2 mill. kroner til Pikene på broen. Midlene skal nyttes til deres arbeid med å utvikle og styrke det internasjonale samarbeidet over grensene i nordområdene.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 2.

Post 73 Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024

Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2021 samtykket Stortinget i at Kultur- og likestillingsdepartementet kunne inngå avtale om at staten i årene 2022–2024 forplikter seg til å bidra med en tredje-

del av de samlede utgiftene til planlegging og gjennomføring av prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024. Statens samlede bidrag skal ikke overstige 100 mill. kroner (i 2020-kroner).

Det foreslås på denne bakgrunn et tilskudd i 2024 på 32,3 mill. kroner til prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024.

Post 75 EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., kan overføres

Posten skal dekke utgifter til norsk deltakelse i EUs program for alle deler av kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa 2021–2027. Formålet med Kreativt Europa er todelt: å fremme kulturelt og språklig mangfold og kulturarv og å fremme konkurranseevnen i sektoren. Gjennom Kreativt Europa får norske kultur- og medieaktører tilgang til europeiske nettverk og prosjekter, faglig og kunstnerisk utvikling, økt kulturelt og språklig mangfold, større publikum og marked. Programmet er en unik samarbeidsarena der nærmere 40 land deltar. Det er også en viktig arena for politisk kultursamarbeid og erfaringsutveksling.

Ansvar for å veilede norske søkere er også i programperioden 2021–2027 delt mellom Kulturdepartementet og Norsk filminstitutt, med Kulturdepartementet som koordinator.

Posten dekker i tillegg Norges årlige bidrag til Europarådets utvidede delavtale om europeiske kulturruter.

Bevilgningen på posten dekker også Norges årlige bidrag til to UNESCO-fond. Det gjelder Norges årlige bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 17. oktober 2003 om vern av den immaterielle kulturarven. Fra 2022 gjelder det også et årlig bidrag til fondet som er opprettet under UNESCOs konvensjon av 20. oktober 2005 om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk. Hvert av bidragene utgjør henholdsvis én prosent av Norges ordinære årlige bidrag til UNESCO.

Post 78 Barne- og ungdomstiltak

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til drift og utvikling av organisasjoner og kompetansesentre m.m. på barne- og ungdomskulturfeltet. Organisasjonene har nasjonalt nedslagsfelt og bidrar til at barn og unge får delta i kulturaktiviteter i hele landet, og oppleve kultur på høyt kunstnerisk nivå.

Blant annet gjelder dette fire navngitte barne- og ungdomstiltak som tidligere har mottatt faste

driftstilskudd fra Norsk kulturfond. Disse foreslås etter innspill fra Kulturrådet overført til posten.

Flere tiltak som til nå har ligget på posten, foreslås fra 2024 finansiert av spillemidler til kulturformål. Dette gjelder både tilskuddsordninger og enkelttilskudd. Det er lagt til grunn at tilskudd til tiltakene skal kunne videreføres på samme nivå i 2024, jf. omtale under Del III, kapittel 5. Overføring fra statsbudsjettet til spillemidlene ses i sammenheng med *Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025)*. I strategien er det varslet at tildelinger fra spillemidlene i større grad vil innrettes mot kulturfrivillighet, og særlig tiltak for barn og unge.

Det legges opp til at Kulturtanken får ansvar for behandling av søknader og tilskuddsutbetalinger for flere barne- og ungdomstiltak i 2024.

I bevilgningsforslaget er det innarbeidet en økning på 0,8 mill. kroner til Noregs Ungdomslag.

Forslag til fordeling av bevilgningen på posten framgår av vedlegg 2.

Post 82 Nobels Fredssenter

Bevilgningen gjelder tilskudd til drift av Nobels Fredssenter. Hoveddelen av driftsutgiftene, utstillinger og fornyelser av disse, særskilte arrangementer og andre aktiviteter forutsettes dekket ved andre inntekter.

Post 86 Talentutvikling

Bevilgningen på denne posten gjelder Talent Norge AS, som stimulerer privat støtte til programmer for kunstfaglig utvikling av talenter på vei mot en profesjonell karriere. Virksomheten opererer innenfor alle kunstfelt og er et offentlig-privat samarbeid, hvor statlig bevilgning utløser tilsvarende gaver fra private.

Talent Norge er per i dag involvert i 54 programmer, som involverer om lag 750 talenter over hele landet. Programmene omfatter satsinger blant annet innenfor film, dans, ballett, musikk, teater, koreografi, vokal, og visuell kunst. Talent Norge fyller en viktig rolle for mange talenter som står i et avgjørende stadium i utviklingen fra talentfull utøver til levedyktig karriere. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene som dekkes av bevilgningen på posten, vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Rapport 2022

Stimuleringsmidler til kultur, frivillighet og idrett ifm. covid-19

Smitteverntiltakene i forbindelse med utbruddet av covid-19 hadde konsekvenser for kultur, frivillighet og idrett i første kvartal av 2022. Selv om regjeringen opphevet alle smitteverntiltak 12. februar 2022, tok det tid å gjenoppta aktivitetsnivået i sektorene.

Som krisestøtte til kultur, idrett og frivillighet ble det i 2022 bevilget nærmere 1,6 mrd. kroner. Det ble utbetalt 613,4 mill. kroner til støtteordninger for kultur og om lag 94 mill. kroner gjennom støtteordningene for frivillighet og idrett. Ordningene har bidratt til at sektorene har kunnet planlegge og gjennomføre arrangementer innenfor de til enhver tid gjeldende smittevernregler. Ordningene har også lagt til rette for at idretten, frivilligheten og kulturlivet har kunnet gjenoppta et variert aktivitetstilbud etter hvert som samfunnet har blitt gjenåpnet.

Støtte til kultursektoren

Koronastøtten til kultursektoren i 2022 besto i hovedsak av en kompensasjonsordning, en stimuleringsordning, og stimulering gjennom eksisterende virkemiddelapparat.

Regjeringen varslet 14. desember 2021 at covid-19-støtteordningene for kultur som følge av innføringen av nye smittevernrestriksjoner skulle videreføres i 2022. Stortinget bevilget 18. januar 1,18 mrd. kroner til kultur fordelt med 480 mill. kroner til kompensasjonsordningen for første halvår 2022, 300 mill. kroner til stimuleringsordningen for kultursektoren med varighet fra 8. desember 2021 til 31. mars 2022 og 400 mill. kroner til eksisterende ordninger, jf. Innst. 119 S (2021–2022), Prop. 51 S (2021–2022). Kompensasjonsordningen var videreført med noen endringer fra 2020. Fra november 2021 til februar 2022 ble det gitt kompensasjon for tapte inntekter. For underleverandører ble kompensasjonsgraden økt fra 50 til 70 pst., og arrangører ble likestilt med underleverandørene. For denne perioden ble også kompensasjonsmottakerne gitt mulighet til å ende opp med et positivt resultat i foretaket. I tillegg ble den øvre grensen for kompensasjon per foretak økt fra 3,5 mill. kroner per måneder til 2,25 mill. kroner per måned. Samtidig ble det innført et forbud mot å utdele utbytte.

Støtteordninger for frivilligheten og idretten

Som følge av innføringen av nye smittevernrestriksjoner varslet regjeringen 14. desember 2021 at covid-19-støtteordningene for idrett og frivillighet ville videreføres i 2022. Stortinget bevilget 600 mill. kroner til Tilskuddsordning for frivillig sektor som følge av covid-19 og Tilskuddsordning for publikumsarrangement av nasjonal verdi i idrettssektoren for første halvår av 2022. Forlengelsen bidro til å skape forutsigbarhet for frivilligheten ved å formidle at støtteordningene ville videreføres så lenge myndighetspålagte restriksjoner la begrensninger på gjennomføring av aktiviteter og arrangementer. Begge ordningene for idrett og frivillighet krevde registrering i Frivillighetsregisteret og ble forvaltet av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Gjennom ordningene har organisasjonene kunnet søke om å få dekket en andel av sine merkostnader og mindreinntekter som følge av pålegg, råd og anbefalinger gitt av offentlige myndigheter i forbindelse med covid-19-utbruddet. Både avlyste og nedskalerte arrangementer og aktiviteter har vært støtteberettiget, med en dekningsgrad på 70 pst. av godkjent søknadsbelep.

Da regjeringen varslet at alle smitteverntiltak ble opphevet 12. februar 2022, falt også grunnlaget for støtteordningene bort. Regjeringen besluttet imidlertid at arrangementer og aktiviteter var støtteberettiget fram til og med 28. februar 2022. Det ble utbetalt 78,8 mill. kroner til 675 organisasjoner i Tilskuddsordning for frivillig sektor som følge av covid-19 og 15,2 mill. kroner til 26 organisasjoner i Tilskuddsordning for publikumsarrangement av nasjonal verdi i idrettssektoren. Disse tallene kan endre seg som følge av etterkontroll og klagebehandling. De langsiktige økonomiske konsekvensene av pandemien er fortsatt ikke fullt ut kjent. Dette følges blant annet opp av forskning som utføres av Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Kulturelt mangfold

Regjeringen er opptatt av at kunst- og kulturlivet skal inkludere og være tilgjengelig for alle, uavhengig av for eksempel kjønn, alder, etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonsevne. Kulturdirektoratet har en særskilt rolle i å stimulere til inkludering og representativitet, til mangfold i ytringsformer og til mangfold blant publikum. I 2022 ble Kulturdirektoratets rolle som nasjonal koordinator for arbeidet med mangfold i kunst- og kulturlivet videreført.

Kunst og kultur for, med og av barn og unge

Bevilgningene til Kulturtanken og til barne- og ungdomstiltak skulle i 2022 bygge opp under de overordnede målsettingene som Stortinget sluttet seg til gjennom Innst. 622 S (2020–2021) og Meld. St. 18 (2020–2021) *Oppleve, skape, dele. Kunst og kultur for, med og av barn og unge*.

Kulturtanken har i samarbeid med fylkeskommunene og kommunene, og ulike fagmiljøer på regionalt og nasjonalt nivå bidratt til gjennomføring og utvikling av Den kulturelle skolesekken (DKS) og kunst- og kulturformidlingen til barn og unge. Kulturtanken framhever i sin årsrapport for 2022 at videreutvikling av fagarenaer for alle kunst- og kulturuttrykk i DKS er et viktig tiltak for å øke den kunstneriske kvaliteten i DKS. Innovasjonsprosjekter som elevtilbakemeldingsverktøyet ET og fordelingen av nyproduksjonsmidler til utvikling av innhold i DKS har etter Kulturtankens vurdering bidratt til både fornyelse og utvikling av ordningen.

Videre har Kulturtanken hatt et særlig fokus på opphavsrett for å sikre at lovverket følges og at kunstnerne mottar opphavsrettslige vederlag når verkene deres formidles innenfor DKS. Gjennom videreutvikling av fagsystemet DKS-portalen har Kulturtanken lagt til rette for en mer helhetlig og detaljert registrering av verk som formidles i DKS. Kulturtanken har også gjort forarbeid for en avtale med BONO (Billedkunst opphavsrett i Norge SA) om bruk av visuell kunst, innledet dialog med TONO om bruk av musikk og med Kopinor om bruk av tekst, og med Gramo om rettigheter knyttet til bruk av innspilt musikk i DKS-ordningen.

Etter Kulturtankens vurdering er samarbeidet mellom kultursektoren og utdanningssektoren om innhold og kvalitet i Den kulturelle skolesekken vesentlig styrket i 2022. Kulturtanken framhever at opprettelsen av DKS-forum sammen med Undervisningsdirektoratet og KS har bidratt til å styrke samspillet mellom forvaltningen, utdanningssektoren og kultursektoren, og engasjementet om DKS.

Kulturtanken fordelte i 2022 om lag 25 mill. kroner til 91 tilskuddsmottakere fordelt på tre tilskuddsordninger og enkelttilskudd for å bidra til integrasjon av barne- og ungdomskultur i kommunal planlegging, digital innovasjon i DKS, utvikling av nye DKS-produksjoner, og inkludering av barn og unge i kulturlivet. Tilskuddsmidlene har bidratt til å sikre bredde, mangfold og variasjon i DKS-tilbudet, og at barn og unge får medvirke og delta i kulturlivet.

Øvrige tilskudd til ulike barne- og ungdomstiltak på kulturområdet ble fordelt av departementet. Tilskuddene har vært fordelt til aktører i hele landet for å sikre at barn og unge har fått tilgang til et kulturtilbud av høy kvalitet og gitt barn og unge anledning til å delta og utfolde seg i et fritt og uavhengig kulturliv uavhengig av hvor de bor og hvilken bakgrunn de har.

Kartlegging av DKS og evaluering av Kulturtanken

Kunnskapsgrunnlaget om hvordan DKS fungerer og forvaltes er styrket gjennom en utredning bestående av en kartlegging av DKS og en evaluering av Kulturtanken utført av analyseselskapet Oxford Research på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet (Oxford Research rapport 2023/3).

Evalueringen konkluderer med at Kulturtanken er en nødvendig del av en velfungerende DKS-ordning, har høy måloppnåelse og at etaten løser viktige fellesoppgaver på en god måte. Eksempler på dette er arbeidet med kollektive vederlagsavtaler, tilskuddsforvaltning og utvikling og drift av DKS-portalen, som er det nasjonale fagsystemet for DKS-produksjoner. Evalueringen konkluderer også med at Kulturtanken har bidratt til positiv utvikling av samspillet mellom aktørene i kultursektoren og utdanningssektoren om DKS. Når det gjelder målet om at Kulturtanken skal bidra til «styrket barne- og ungdomskultur med mulighet for deltakelse for barn og unge», viser utredningen til at det er uklart hva dette målet innebærer.

Kartleggingen av DKS viser at antall kunstmøter per elev synker. Dette løfter informantene og evaluator fram som en urovekkende utvikling, både sett opp mot den totale ressursinnsatsen i DKS-ordningen og i lys av de politiske ambisjonene for barne- og ungdomskulturfeltet. Den økonomiske bærekraften i ordningen er under press, i form av at kunstmøtene for elevene blir stadig dyrere og færre. Evaluator viser i den forbindelse til at finansiering av DKS ikke utelukkende er et statlig ansvar, og at det er store forskjeller mellom fylkeskommunenes ressursinnsats. Utredningen konkluderer med at Kulturtanken er en nødvendig nasjonal aktør for å øke antallet kunstmøter, men viser også til et behov for å differensiere formatene i DKS på en annen måte; både gjennom en mer effektiv turnémodell, digital produksjon og formidling, lokale pragmatiske løsninger og muligheter for relasjonelle produksjoner som legger til rette for tett kobling mellom kunstner og

elev. Slike løsninger må utvikles ut fra premisset om at målet med DKS fortsatt skal være å medvirke til at elever får et profesjonelt kunst- og kulturtilbud.

Evalueringen peker på at kulturuttrykkene i DKS har blitt mer likestilte etter omleggingen av Rikskonsertene til Kulturtanken. Dette er i tråd med målene for etablering av Kulturtanken som nasjonal fagetat for DKS. Fylkeskommunene framstilles i kartleggingen som samstemte om at DKS er en oppgave fylkeskommunene har kompetanse og ressurser til å ivareta, men at de trenger Kulturtanken som statlig fagetat. Evaluator anbefaler at målene for virksomheten Kulturtanken bør revideres i lys av forbedringspunktene som avdekkes i utredningen.

Norges forskningsråd

Kultur- og likestillingsdepartementets tildeling til Forskningsrådet finansierer forskning om kultur- og mediesektoren, forskning i museer, bredere orientert kulturforskning og forskning på spillproblematikk.

Forskningen har blant annet gitt kunnskap om digitaliseringens konsekvenser for sektorene, og medienes og kulturens rolle som arena, infrastruktur og tilretteleggere for mangfold, demokratisk offentlighet, ytringsfrihet, fellesskap og deltakelse. Forskningen retter også søkelys på unge mediebrukere og globale medieplattformer, som domineres av YouTube, Snapchat, TikTok og Netflix. Det forskes også på samisk kunst, kultur og identitetspolitikk. Kunnskap om manipulasjon av bilder og tekst er høyaktuell i dagens utfordringsbilde med krig og konflikter, og kan motvirke en stadig økende trussel for demokratiet og tilliten i samfunnet. Pågående forskning gir grunnlag for å kunne identifisere falske nyheter og KI-drevne bildemanipulasjoner ved å forstå hvordan de produseres og bygges opp. Det legges til rette for kultur- og medieforskning av høy vitenskapelig kvalitet og styrking av forskningsmiljøene på disse områdene.

Ni forskerprosjekter var i aktivitet i 2022 under budsjettformålet KULMEDIA. Siden alle midlene for femårsperioden av KULMEDIA-satsingen er fordelt, var det ingen nye utlysninger i 2022. SAMKUL finansierte 32 forskerprosjekter og to formidlingsprosjekter i 2022.

Tildelingen til Norges forskningsråd er en sentral del av Kultur- og likestillingsdepartementets oppfølging av eget sektoransvar for forskning, som er nærmere omtalt i del III, kapittel 12.

Kultur som næring

Bevilgningen til kulturell og kreativ næring i 2022 hadde som mål å bidra til å styrke kunst- og kultursektorens økonomiske bærekraft ved å vektlægge kulturens næringspotensial.

For å bidra til økt investering i kulturelle og kreative produkter og tjenester, rettigheter og talenter, samt utvikling av flere vekstkraftige virksomheter innenfor kulturell og kreativ næring, forvaltet Innovasjon Norge en bevilgning på 31,1 mill. kroner til låne- og garantiordninger, eksportprogram, mentortjeneste, samt klynge- og investorprogram. Kulturdirektoratet forvaltet en bevilgning på 14,8 mill. kroner til kompetanseprogram og tilskuddsordningen Næringsutvikling, samt en ordning for institusjoner til utprøving av digitale formidlings- og forretningsmodeller. Målet med tiltakene var å bidra til økte inntekter ved at kunst og kultur når et større publikum og marked.

Kulturdirektoratet har på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet igangsatt en følgeevaluering som skal vurdere innretningen på og effekten av regjeringens satsing på kulturell og kreativ næring. Sluttrapport skulle vært klar i 2022, men har blitt utsatt og vil foreligge høsten 2023. Første delrapport ble lagt fram i 2020 og en midtveisrapport i 2021. Den første delrapporten var en nullpunktsanalyse som beskriver økonomiske data for næringen, noen strukturelle trekk og virksomhetenes tidligere bruk av næringsrettede virkemidler, mens midtveisrapporten fokuserte på måloppnåelse.

I 2022 ble Arctic Race of Norway avholdt i august. Tilskuddet på 15 mill. kroner ble fordelt likt mellom Nordland fylkeskommune og Troms og Finnmark fylkeskommune.

Økt kultursamarbeid på tvers av landegrenser

Russlands invasjon og krigføring i Ukraina har sterkt påvirket det internasjonale samarbeidet i nord i 2022. Det gjaldt også kultursamarbeidet. Fra norsk side ble alt myndighetssamarbeid med Russland i kultursektoren stilt i bero. De internasjonale samarbeidsforaene Barentsrådet og Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap (NDPC) fortsatte samarbeidet i et uformelt format uten russisk deltakelse.

Tidligere års støtte til treårige utviklingsprosjekter for norsk-russisk kultursamarbeid ble innstilt som følge av Russlands krig mot Ukraina. Departementet omdisponerte deler av avsetnin-

gen til annet internasjonalt kultursamarbeid i nord uten russisk deltakelse.

Tilskudd til kultursamarbeid i nordområdene ble i 2022 gitt til blant andre Pikene på broen, som bl.a. organiserer festivalen Barents Spektakel og formidler kultur i sine lokaler Terminal B i Kirkenes. Tilskudd ble også gitt til kulturprogrammet Barentskult til fordeling til internasjonale samarbeidsprosjekter, til Arctic Arts Summit og til Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap.

Gjennom samarbeidet Den nordlige dimensjons kulturpartnerskap (NDPC) har EU bidratt økonomisk til gjennomføring av samarbeidsprosjekter. Disse er særlig rettet mot utvikling av kulturell og kreativ næring.

Det norske initiativet Arctic Arts Summit er en arena for kultur og kulturpolitikk og for kulturbasert samarbeid og utvikling i det sirkumpolare nord. I 2022 ble Arctic Arts Summit arrangert i Canada. Arrangementet samlet bred internasjonal deltakelse fra hele det sirkumpolare området, herunder representanter fra nordlige urfolk. Russland deltok ikke. Fra norsk side bidro man til utvikling av arrangementet i 2022 sammen med det kanadiske vertskapet.

Stiftelsen Artica Svalbard har blant annet prioritert residensopphold for kunstnere, samt avholdt arrangementer for og med lokalsamfunnet i Longyearbyen.

Kreativt Europa

EUs program for kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa, gir norske aktører innen TV, film, kunst og kultur muligheter til å samarbeide internasjonalt og til å nå ut til større publikum. Programdeltakelsen gir etter hvert store økonomiske gevinster til norske kulturaktører.

Programperioden for Kreativt Europa varer fra 2021 til og med 2027. Tilskuddet til kulturproduksjoner og samarbeid har økt betraktelig fra forrige programperiode.

For delprogrammet KULTUR var det i 2022 15 søkere som prosjektledere til ordningen og 54 søkere som partnere fra Norge til samarbeidsprosjekter i Kreativt Europa. Det innebærer en økning på 17 søknader i 2022 sammenliknet med 2021, fem av dem som prosjektleder. For Norge ble fire av prosjektledersøknadene innvilget, en dobling fra 2021. Tilskuddet til de norske aktørene vil ligge på over 1,3 millioner euro, med forbehold om noen justeringer. For delprogrammet MEDIA er foreløpig antall søknader 59 (43 i 2021), hvorav 28 har fått innvilget tilskudd (27 i

2021). Tilskuddet til de norske aktørene i 2022 er på ca. 6,7 millioner euro.

Internasjonalt samarbeid har blitt styrket gjennom Kreativt Europa i 2022. Ordningen er klart et effektivt og godt virkemiddel for å få flere norske aktører fra kultursektoren og audiovisuell industri involvert i internasjonalt samarbeid. Den geografiske spredningen er god, og det er både prosjektleder- og partnersøkere fra hele landet.

UNESCO

Norge er medlem i 2005-konvensjonens mellomstatlige komité for perioden 2021–2025.

UNESCOS verdenskonferanse om kulturpolitikk og bærekraftig utvikling MONDIACULT ble avholdt i Mexico i september 2022. Oppfølging av kulturministrenes slutterklæring fra konferansen vil være viktig i årene som kommer. Det arbeides bl.a. med å få inn kultur som eget bærekraftsmål i FNs agenda 2030, noe som vil understreke kulturens potensial til å bidra til en bærekraftig utvikling for fremtiden. UNESCOs 2005-konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk står sentralt i arbeidet med den nasjonale oppfølgingen av konferansen og slutterklæringen. UNESCOs globale rapport om kulturpolitikk *Reshaping Policies for Creativity* ble lansert i 2022 – som en statusrapport for medlemslandenes kulturpolitikk verden over. Den tar utgangspunkt i UNESCOs 2005-konvensjon og bygger på statspartenes periodiske rapportering om implementering av denne konvensjonen.

Nordisk ministerråd for kultur

Norge hadde i 2022 formannskapet for Nordisk ministerråd, og ledet ministerrådet for kultur (MR-K), som arbeider for å styrke fellesskap, utvikling og samarbeid blant kulturaktører i Norden. Det norske formannskapet hadde fem prioriteringer for kultursamarbeidet: nordisk språksamarbeid, urfolkskultur, fellesnordiske profileringer i Canada, nordisk kultursamarbeid etter pandemien og ytringsfrihet og mangfold. Det ble

avholdt flere arrangementer for å støtte opp om prioriteringene, blant annet konferansen «En styrket demokratisk samtale – tek-gigantenes innflytelse og nordiske løsninger» i Nasjonalmuseet i Oslo i oktober. Nordisk kultur ble profilert gjennom storsatsingen *Nordic Bridges*, som fant sted i Canada. Samisk kultur ble løftet gjennom hele året, og fikk særlig fokus i et arrangement om urfolks immaterielle kulturarv i Trondheim i november.

Nobels Fredssenter

Nobels Fredssenter presenterer fredsprisvinnerne og deres arbeid samt problemstillinger knyttet til krig, fred og konfliktløsning. Barn og unge over hele landet får ta del i undervisningsopplegg om demokrati, menneskerettigheter og medborgerskap gjennom skolebesøk og digitale løsninger. En stor del av besøkende er turister, både norske og utenlandske. I forhold til pandemiåret 2021 ble antall fysisk besøkende tredoblet og antall solgte billetter firedoblet, mens antall digitale besøkende gikk noe ned.

Talentutvikling

Talent Norge har siden etableringen i 2015 bidratt til å bygge opp talentsatsinger verdt mer enn 603,7 mill. kroner. 266,7 mill. kroner er tildelinger fra Talent Norge, mens 337 mill. kroner er utløst av private og andre bidragsytere. De 54 satsingene i porteføljen finansierer nå rundt 750 talentutviklingsplasser i året.

Talent Norge engasjerte i 2022 enda flere talenter og etablerte nye programmer. Samtidig fikk man flere private aktører til å investere i talentutviklingsprogrammene. Talent Norge arbeidet også med den store satsingen *Sammen om like muligheter*, som er et lederutviklingsprogram over fem år i samarbeid med Olympiatoppen, Norsk Tipping og Sparebankstiftelsen DNB med målsetning om å skape en ny kultur for styrket mangfold innenfor kunst og idrett.

Kap. 3325 Allmenne kulturformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	2 955	2 341	2 444
	Sum kap. 3325	2 955	2 341	2 444

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder Kulturtankens inntekter fra prosjektvirksomhet m.m., jf. kap. 325, post 01.

Kap. 326 Språk- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	775 238	771 155	817 877
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	19 734	17 188	18 235
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	79 703	55 838	60 400
73	Språktiltak	36 780	35 365	38 550
74	Det Norske Samlaget	21 435	22 065	23 475
75	Tilskudd til ordboksarbeid	14 370	13 790	14 650
80	Bibliotek- og litteraturtiltak	90 562	96 290	102 350
	Sum kap. 326	1 037 822	1 011 691	1 075 537

Innledning

Store deler av bevilgningen under kapitlet går til driften av Nasjonalbiblioteket, herunder oppgaver som tidligere ble ivaretatt av Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, jf. post 01. Språkrådet budsjetteres også på post 01. Under kapitlet gis det ellers tilskudd til språkorganisasjoner, ordboksarbeid og andre særlige tiltak på språk- og bibliotekfeltet.

Mål og strategier for 2024

Følgende mål er lagt til grunn for bevilgningen under kapitlet:

- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og arbeide for økt bruk av og interesse for samlingen.

- Nasjonalbiblioteket skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museer, og bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk.
- Nasjonalbiblioteket skal legge til rette for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har god tilgang til litteratur og bibliotektenester.
- Språkrådet skal gjennom målrettede aktiviteter fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder.
- God tilgang for alle til et mangfoldig tilbud av norsk litteratur.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket er en statlig virksomhet som har som oppgave å samle inn, registrere, bevare og gi tilgang til publisert materiale fra alle publiseringsplattformer, og som gjennom dette er en viktig kilde til kunnskap om Norge og norske forhold. Ved å tilgjengeliggjøre og formidle litteratur og kulturarv skal Nasjonalbiblioteket både være kilde til forskning, læring og språkutvikling, og bidra til å skape identitet og tilhørighet. Tilgjengeliggjøring av litteratur i bred forstand handler om å sikre deltakelse for alle og å utjevne forskjeller i samfunnet. Å sikre alle muligheten og retten til å lese og å gi tilgang til kildene bidrar til å fremme demokrati og kunnskapsutvikling over hele landet.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) ble innlemmet i Nasjonalbiblioteket fra 1. juli 2023. Nasjonalbiblioteket har dermed overtatt NLBs oppgaver og skal bidra til å videreutvikle og styrke tilbudet til NLBs målgruppe framover. Dette innebærer å bidra til at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese trykt tekst, har samme tilgang til informasjon, litteratur og bibliotektenester som befolkningen ellers.

Nasjonalbiblioteket har status som forskningsinstitusjon, og har ansvar for å koordinere forfatterjubileer, herunder det kommende 200-årsjubileet for Henrik Ibsen i 2028.

Nasjonalbibliotekets samlinger øker i volum fra år til år, og for å sikre tilstrekkelig lagringskapasitet og forsvarlig bevaring av samlingene, har det de siste årene blitt bygd nye sikringsmagasiner ved Nasjonalbibliotekets anlegg i Mo i Rana. Nye fjellmagasiner som skal romme arkiver for både Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, ble tatt i bruk i 2022 og formelt åpnet i 2023. Nasjonalbiblioteket har også behov for lokaler for 70 nye medarbeidere ved sitt anlegg i Mo i Rana. Det ble i 2022 igangsatt utvidelse av anlegget til dette formålet, og prosjektet skal etter planen ferdigstilles i løpet av andre halvår 2024. For nærmere omtale av byggeprosjektet i Mo i Rana, se kap. 322 Statlige byggeprosjekter.

Nasjonalbiblioteket har siden 2006 jobbet kontinuerlig med å digitalisere alle materialtyper fra egen samling, og en stor del av samlingen er gjort søkbar på nett. Dette omfatter bl.a. bøker, aviser, fotografi, filmer, plateinnspillinger og tidsskrift. I 2020 ble samfunnsoppdraget utvidet til å digitalisere kulturarvmateriale fra norske arkiv, bibliotek og museer. Arbeidet med digitaliseringsprogrammet forsetter i 2024 og vil pågå i noen tiår.

Utvikling av språkressurser og språkteknologi for bruk i maskiner, programvare og i kunstig intelligens blir stadig viktigere. Nasjonalbibliotekets samling utgjør en nasjonal ressurs for språkteknologi og institusjonen har et særskilt ansvar for å bidra til at bokmål, nynorsk og norske dialekter kan forstås av maskiner, og at maskinene kan uttrykke seg på norsk i både skrift og tale. Nasjonalbibliotekets rolle som tilbyder av nasjonal infrastruktur for språkteknologi og grunnlagsressurser blir enda viktigere i årene som kommer og skal utvikles videre. Dette arbeidet er i dag organisert i Nasjonalbibliotekets språkbank og AI-lab.

Nasjonalbiblioteket er statens utviklingsorgan for biblioteksektoren og skal bidra til utvikling og styrking av landets folke- og fagbibliotek. Driften av folkebibliotekene er en kommunal oppgave, mens universitetene og høyskolene har de største og viktigste fagbibliotekene. Nasjonalbiblioteket forvalter og tildeler prosjekt- og utviklingsmidler (spillemidler) til folkebibliotekene og er hovedansvarlig for å følge opp Nasjonal bibliotekstrategi – Rom for demokrati og dannelse. Tiltakene i bibliotekstrategien som følges opp av Nasjonalbiblioteket utvides og forlenges ut 2025. Målet for strategien er å videreutvikle bibliotekene som relevante og viktige kunnskapsinstitusjoner som skal bidra til folkeopplysning og dannelse for befolkningen. Strategien skal bidra til å styrke arbeidet med lesestimulering og formidling i bibliotekene, og styrke arbeidet med digital infrastruktur for bibliotekene. Bibliotekstrategien må ses i sammenheng med regjeringens kommende leselyststrategi.

Språkrådet

Språkrådet er statens forvaltningsorgan for språk. Språkrådet skal arbeide for å styrke norsk språks status og bruk i samfunnet. Språkrådet har også ansvar for å bidra til å verne og fremme norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, som alle har lovfestet vern etter språkloven.

Blant de største språkpolitiske utfordringene er økende bruk av engelsk i stedet for norsk på visse samfunnsområder, økt bruk av bokmål på bekostning av nynorsk og mindre synlighet for mindretallsspråkene, særlig på digitale plattformer. Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022. Loven pålegger hele offentlig sektor et ansvar for språkene som omfattes av loven. God måloppnåelse i språkpolitikken forutsetter både at de som har plikter etter loven, følger opp sitt ansvar, kom-

binert med god rådgiving og tilsynsarbeid i regi av Språkrådet.

Språkrådet skal bidra til at norsk er et godt og velfungerende kultur- og bruksspråk og har ansvar for å forvalte skriftnormalene for bokmål og nynorsk. Arbeidet med revisjon av *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* i samarbeid med Universitetet i Bergen, skal ferdigstilles i 2024. Revisjonsarbeidet skal sikre språkbrukerne tilgang til det allmennspråklige ordtilfanget i bokmål og nynorsk og oppdatert informasjon om rettskriving.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Nasjonalbiblioteket og Språkrådet. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) ble fra 1. juli 2023 innlemmet i Nasjonalbiblioteket. Bevilgningen som tidligere gikk fra post 01 til NLB, er derfor overført til Nasjonalbiblioteket.

Departementet foreslår en økning på 3 mill. kroner for å styrke Nasjonalbibliotekets arbeid med infrastruktur for utvikling av språkteknologi på norsk. Arbeidet vil blant annet bidra til at utvikling av teknologi bygd på kunstig intelligens skjer med utgangspunkt i norsk språk og innhold. Arbeidet skal videre medvirke til at utviklingen av norske språkmodeller skjer innenfor opphavsrettslige rammer og avtaler. Tiltaket er en oppfølging av regjeringens handlingsplan for norsk fagspråk som ble lagt fram av Kunnskapsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet i juni 2023.

I tillegg foreslås 5,7 mill. kroner til Statens kartverk for å ivareta forvaltningsoppgaver etter stedsnavnloven. Bevilgningen dekker dessuten enkelte utgifter i departementets regi.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter midler til bl.a. utvikling og drift av infrastruktur og fellestjenester for folkebibliotekene. Departementet kan gi Nasjonalbiblioteket oppdrag knyttet til slik utvikling. Det er et stort behov i biblioteksektoren for sentral utvikling og tilrettelegging av infrastruktur og fellestjenester. Eventuelle gavemidler som Nasjonalbiblioteket mottar til bestemte pro-

sjekter, kan utgiftsføres på posten. Posten kan også dekke utgifter til oppdragsvirksomhet i regi av Språkrådet.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomhetene får i merinntekter på kap. 3326, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen gjelder Nasjonalbibliotekets investeringer. Bevilgningen skal i hovedsak dekke oppgraderinger og utskiftninger av den tekniske infrastrukturen, inkludert digitalt sikringsmagasin og investeringer i forbindelse med utvidelsen av virksomheten i Mo i Rana.

Post 73 Språktiltak

På denne posten gis det tilskudd til språkorganisasjoner og andre språktiltak som støtter opp under arbeidet med å verne og fremme blant annet bokmål, nynorsk, norsk tegnspråk og kvensk. Bevilgningsforslaget foreslås fordelt slik det framgår av vedlegg 2.

Nynorsk pressekontor har tidligere mottatt tilskudd til ferdigstilling av en «nynorskrobot», et verktøy for automatisk oversettelse fra bokmål til nynorsk. For å vedlikeholde og videreutvikle verktøyet, slik at investeringene som er gjort, kan tas vare på i framtida, foreslås bevilgningen på posten økt med 1 mill. kroner. På posten er det videre budsjettert med 100 000 kroner til prisen Årets nynorskkommune.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere på posten vises det til Prop. 1 S (2022–2023) for Kultur- og likestillingsdepartementet.

I tillegg til tilskudd til navngitte mottakere er det på posten budsjettert med nær 1,6 mill. kroner til tilskuddsordning for innsamling og registrering av stedsnavn. Det vises til omtale av tilskuddsordningen i Prop. 1 S (2021–2022).

Post 74 Det Norske Samlaget

Bevilgningen på posten gjelder Det Norske Samlagets arbeid med å styrke nynorsk språk, kultur og litteratur. For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til Det Norske Samlaget vises det til Prop. 1 S (2022–2023) for Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

På denne posten gis det tilskudd til ordboksarbeid og arbeid med utvikling og tilgjengeliggjøring av terminologi på norsk.

Av bevilgningen på posten foreslås 2,2 mill. kroner til Standard Norges arbeid med å oversette og tilgjengeliggjøre standarder på norsk.

Departementet foreslår et tilskudd på 6,7 mill. kroner til Universitetet i Bergens arbeid med digitalisering og utvikling av *Norsk Ordbok*. I tillegg videreføres vel 2 mill. kroner til det samlede ordboksarbeidet ved Universitetet i Bergen. Formålet med tilskuddene er å styrke det samlede arbeidet med ordbøkene og fagmiljøet for leksikografi. Det er en målsetting å få til en infrastruktur for norsk språk og et samvirke mellom ulike ordbokbaser.

Det foreslås et tilskudd på 3,7 mill. kroner til *Det Norske Akademis ordbok*. Som oppfølging av Prop. 108 L (2019–2020) *Lov om språk*, jf. Innst. 253 L (2020–2021), har departementet bedt Universitetet i Bergen og Det Norske Akademi for Språk og Litteratur å samarbeide om en plan for samordning av ordboksprosjektene.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til ordboksarbeid vises det til Prop. 1 S (2022–2023) for Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 80 Bibliotek- og litteraturtiltak

På denne posten gis det tilskudd til ulike bibliotek- og litteraturrelaterte tiltak. Det statlige tilskuddet utgjør en betydelig del av finansieringen av tilskuddsmottakerne og er viktig for å legge til rette for kontinuerlig drift og langsiktig planlegging.

Den administrative forvaltningen av budsjett-søknader og rapportering på posten er delegert til Nasjonalbiblioteket. Tilskuddsmottakere skal årlig rapportere til Nasjonalbiblioteket om bruken av midlene, i samsvar med krav som framgår av tilskuddsbrevet.

På posten er det budsjettert med 33,1 mill. kroner til bibliotek-tjeneste i fengsel.

Bevilgningsforslaget på posten foreslås for øvrig fordelt slik det framgår av vedlegg 2.

Rapport 2022

Rapporten omfatter biblioteksektoren, med særlig vekt på Nasjonalbiblioteket og Norsk lyd- og blindskriftbibliotek. Rapporten omfatter også Språkrådets virksomhet. Enkelte nøkkeltall fra litteraturfeltet er tatt med, jf. øvrig rapportering under kap. 320 og kap. 321. Departementets samlede vurdering er

at målene for bevilgningene til språk- og bibliotekformål er innfridd på en tilfredsstillende måte i 2022, jf. rapport nedenfor.

Nasjonalbiblioteket

For Nasjonalbiblioteket gjaldt følgende mål i 2022:

- Nasjonalbiblioteket skal sikre og bevare pliktavlevert materiale og andre samlinger, og arbeide for økt bruk av og interesse for samlingen.
- Nasjonalbiblioteket skal bidra til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.
- Nasjonalbiblioteket skal digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museer, og bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk.

Nasjonalbiblioteket rapporterer om stor grad av måloppnåelse knyttet til de tre målene i 2022. Ved å utvikle, digitalisere og utvide samlingen har Nasjonalbiblioteket i 2022 tatt vare på det publiserte materialet og gjort en større del av vår felles historie og kulturarv tilgjengelig for samtiden og ettertiden. Det pliktavleverte materialet blir bevart i egne magasiner, i både fysisk og digitalt format. Alt materialet er registrert og katalogisert for å gjøre det lett å finne igjen for bruk. Nasjonalbibliotekets materialinnsamling blir stadig mer digital. Når Nasjonalbiblioteket mottar digitale trykkefiler trenger virksomheten ikke digitalisere de fysiske eksemplarene av materialet.

Nasjonalbibliotekets hovedkanal for formidling av kulturarv til et bredt publikum er bygget rundt det digitale biblioteket nb.no og nettbasert formidling. Nasjonalbibliotekets arbeid med kulturformidling i 2022 omfattet en rekke utstillinger, fysiske og digitale arrangementer, fysisk og digitalt formidlingstilbud for elever i videregående skole, samt digital formidling gjennom podkaster, video og sosiale medier. Markeringen av Skeivt kulturår utgjorde en sentral del av formidlingen i 2022. Antall elever i videregående skole som tok del i Nasjonalbibliotekets skoleformidling mer enn doblet seg fra 2021 til 2022, og antall nedlaster av Nasjonalbibliotekets podkaster økte med 30 pst. sammenlignet med foregående år. Måloppnåelse knyttet til å øke bruken av og interesse for samlingen var etter forholdene god i 2022, til tross for at Nasjonalbiblioteket, som resten av kultursektoren, opplevde treghet i å få publikum tilbake

til arrangementer som følge av pandemien. Både antall besøkende til arrangementer og utstillinger, og antall besøk på nettbiblioteket nb.no holdt samme nivå i 2022 som i 2021.

Resultater av en rekke befolkningsundersøkelser de siste årene viser en jevn stigning i befolkningens kjennskap til Nasjonalbiblioteket og dets nettbibliotek. I 2014 oppga under halvparten av befolkningen å kjenne til Nasjonalbiblioteket, mens tilsvarende andel i 2022 lå på over 70 pst.

Nasjonalbiblioteket er med sine samlinger, fagkompetanse og publikumstjenester en viktig del av infrastrukturen for norsk forskning. I 2022 deltok Nasjonalbiblioteket i 19 forskningsprosjekter, og flere av virksomhetens ansatte deltok i forskningsaktiviteter enn tidligere.

Nasjonalbibliotekets arbeid med kunstig intelligens og språkteknologi fortsatte i 2022, blant annet ved å trene opp språkmodeller for automatisk gjenkjenning og transkribering av håndskrift. Språkbanken i Nasjonalbiblioteket besitter store datasett med norsk tekst og tale som er nødvendig for å utvikle god språkteknologi på norsk, og disse er tilgjengelige for både offentlige og kommersielle aktører. I 2022 lanserte språkbanken et nytt datasett beregnet for taleassistenter på mobiltelefon, i smarthus og i bilen. Datasettet består av ti tusen ulike ytringer lest opp på forskjellige dialekter, som kan brukes når man interagerer med taleassistenter. Datasettet kan brukes til å gjøre taleassistenter bedre rustet til å forstå norske dialekter.

Nasjonalbiblioteket fortsatte i 2022 sitt arbeid med å styrke og utvikle landets folke- og fagbiblio-

tek gjennom rollen som statens utviklingsorgan for biblioteksektoren. Nasjonal bibliotekstrategi – Rom for demokrati og dannelse var styrende for mye av denne aktiviteten. I tråd med bibliotekstrategien bidro Nasjonalbiblioteket til å legge til rette for innovasjon, kompetansheving og utvikling i biblioteksektoren, både ved utvikling og drift av fellestjenester og gjennom tildeling av prosjekt- og utviklingsmidler etter søknad fra bibliotekene. Til dette forvaltet Nasjonalbiblioteket 49,7 mill. kroner av Norsk Tippings spillemidler til kulturformål i 2022. Midlene ble fordelt til utviklings- og samarbeidsprosjekter, tiltak innen aktiv formidling og til fellestjenester.

Krigen i Ukraina førte til økt etterspørsel etter bøker på ukrainsk. Som følge av dette, fikk Nasjonalbiblioteket i 2022, med hjelp av ulike aktører, kjøpt inn 6 000 bøker på ukrainsk fordelt på 750 titler. Bøkene ble distribuert via Nasjonalbibliotekets flerspråklige bibliotek til bibliotek over hele landet.

Nasjonalbiblioteket videreførte i 2022 det omfattende arbeidet med å digitalisere dokumentbasert kulturarv fra landets arkiv, bibliotek og museer (ABM-sektoren). I løpet av året hadde Senter for kulturarvdigitalisering i Mo i Rana kontakt med ABM-institusjoner over hele landet, både gjennom besøk og konferansevirksomhet. I tillegg ble informasjon om ABM-digitaliseringen spredd via Nasjonalbibliotekets nettside abmdig.no. 35 ABM-institusjoner sendte materiale til Mo i Rana for digitalisering i 2022.

Samarbeidet med Arkiverket om digitalisering av arkivmateriale ble videreført i 2022.

Tabell 4.9 Utvalgte produksjonstall fra digitaliseringsprogrammet

Materiale	Antall 2019	Antall 2020	Antall 2021	Antall 2022
Bøker (sider)	2,3 mill.	6,4 mill.	7,2 mill.	7,2 mill.
Tidsskrift (sider)	1,2 mill.	1,3 mill.	1 mill.	4,3 mill.
Aviser (sider)	4,7 mill.	5,6 mill.	7,2 mill.	7,8 mill.
Foto (antall fotografier)	502 000	956 000	895 540	728 211
Digitalisering for Arkiverket	2,3 mill.	10,2 mill.	9,9 mill.	1,5 mill. ¹

¹ Nedgangen skyldes at man tidligere har digitalisert enklere materiale, som hovedregisterkort. Landssvikarkivet, som ble digitalisert i 2022, består av et mer sammensatt materiale som er mer ressurskrevende å digitalisere.

Norsk lyd- og blindeskriftsbibliotek (NLB)

Hovedmålet for NLB i 2022 var å arbeide for at personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vansker med å lese visuell tekst, har god

tilgang til litteratur og bibliotekstjenester. Kjerneoppgavene er å produsere, formidle og låne ut allmenn litteratur og studielitteratur i lydbokformat og i andre tilgjengelige formater. Utstrakt utviklingsvirksomhet, pådriverarbeid og samar-

beid med aktører i Norge og internasjonalt har dessuten vært viktig for måloppnåelsen.

NLB og Nasjonalbiblioteket har samarbeidet om administrative og bibliotekfaglige oppgaver gjennom mange år. NLB gjennomførte i 2022 en utredning som anbefalte at NLB slås sammen med Nasjonalbiblioteket. Et av premissene i utredningen var at tilbudet til målgruppen skal ivaretas på en bedre måte ved en eventuell sammenslåing.

NLBs tilbud når ut til flere. I 2022 var det registrert vel 130 000 lånere i NLB, en økning på 14 pst. fra året før. Det samlede utlånet var på over 1,3 millioner, en økning på vel 2 pst. fra 2021. Tilbudet av innleste titler har vokst gjennom egen innlesing og innkjøp. NLB har satsset på formidlingstiltak, særlig overfor barn og unge. Samarbeid med kampanjer som Sommerles gjør at barn i NLBs målgruppe kan delta i lesekampanjer på lik linje med andre barn. NLB har bidratt til å markere Skeivt kulturår.

NLB arbeider kontinuerlig med langsiktige utviklingstiltak. Blant annet er det satt i gang arbeid med en ny utlåns- og distribusjonsløsning som skal gi bedre tjenester, høyere effektivitet og bedre informasjonssikkerhet. NLB har tatt i bruk metodikken tjenestedesign og har etablert et brukerpanel for å sikre brukerinnsett i alt utviklingsarbeid. Hensikten er at målgruppen skal være mest mulig fornøyd med NLBs tilbud.

Med en ekstra bevilgning fra Kunnskapsdepartementet på til sammen 6 mill. kroner i perioden 2020–2022, har NLB gjennomført et prosjekt om tilrettelagt pensum for studenter med lesevaner. Prosjektet har både økt tilfanget av tilrettelagt studielitteratur i NLBs samlinger, og gitt NLB et erfaringsgrunnlag dersom en slik ordning skulle gjøres permanent. 2022 var det siste året med bevilgning til prosjektet, og prosjektet er avsluttet.

Språk

Hovedmålet for Språkrådet i 2022 var å fremme norsk språks status og bruk på utsatte samfunnsområder gjennom målrettede aktiviteter. Språkpolitikken er sektorovergripende og skal følges opp på alle samfunnsområder. En betydelig del av Språkrådets arbeid omfatter rådgiving, veiledning og tilsyn med offentlige organer som har språkpolitisk ansvar. Det sektorovergripende prinsippet innebærer at den samlede måloppnåelsen på språkfeltet ikke er Språkrådets ansvar alene; den er avhengig av at virksomheter med språkpolitisk ansvar, følger opp dette ansvaret.

Språkloven trådte i kraft 1. januar 2022, og Språkrådet har opplevd stor interesse for den nye loven. Samtidig ser Språkrådet at offentlig sektor mangler systematikk i arbeidet med å følge opp språkpolitikken og etterleve rettsreglene på språkfeltet. Språkrådet har i 2022 prioritert arbeidet med å veilede offentlige virksomheter om hvordan de kan løse sine språkpolitiske oppgaver.

Språkrådet fører tilsyn med sentrale statsorganers bruk av bokmål og nynorsk i allment tilgjengelige dokumenter, skjema og andre selvbetjeningsløsninger, jf. språkloven §§ 13 og 14. Tilsynet for 2021 viste at kun noen få statlige virksomheter oppfylte kravet om minst 25 pst. av hvert skriftspråk i tekstene sine. Språkrådet er bekymret for manglende bruk av nynorsk i staten og har prioritert å styrke tilsynsdialogen med sentrale departementer og organer.

Etterspørselen etter Språkrådets faglige råd og veiledning har vært høy også i 2022. Språkrådet har i større grad spisset rådgivingstjenesten mot offentlig sektor og profesjonelle språkaktører som gjennom sitt virke har stor påvirkning på språkbruken hos andre. Språkrådets kommunikasjonsarbeid målrettes i større grad mot flater og møteplasser som er relevante for virksomheter og yrkesgrupper som har språkpolitisk oppfølgingsansvar, eller som har en tekstproduksjon som når ut til mange innbyggere.

Den pågående revisjonen av *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka* i regi av Universitetet i Bergen og Språkrådet bidrar til at befolkningen har god tilgang til oppdatert og kvalitetssikret informasjon om det sentrale ordtilfanget og rettskrivningen i bokmål og nynorsk. I 2022 var det om lag 52 millioner oppslag i de digitale ordbøkene.

For å sikre norsk som samfunnsbærende språk er utvikling av fagspråk og fagterminologi helt avgjørende. Universitets- og høyskolesektoren er en sentral aktør her, gjennom sitt lovpålagte ansvar for å utvikle norsk fagspråk på alle fagområder. Språkrådets vurdering er at dette arbeidet står svakt, og Språkrådet har derfor gjennom flere år prioritert å følge opp universitets- og høyskolesektoren. I 2022 har Språkrådet blant annet bidratt til arbeidet med oppbygging av Termportalen ved Universitetet i Bergen, som skal være et nav i utveksling og tilgjengeliggjøring av norsk terminologi og fagspråk i det norske samfunnet.

Språkrådet og Nasjonalbiblioteket har fortsatt samarbeidet om utviklingen av ressursene i Språkbanken i Nasjonalbiblioteket, som legger grunnlag for utvikling av språkteknologi på norsk. I 2022 ble grunnlagsressurser for språkteknologi på nynorsk og norske dialekter prioritert.

Språkrådet skal verne og fremme nasjonale minoritetsspråk og norsk tegnspråk. I 2022 er dette ansvaret fulgt opp blant annet ved å øke kunnskapsgrunnlaget om norsk tegnspråk, medvirke til etablering av et førskoletilbud på romanes og norsk for barn med romsk bakgrunn i Oslo og gjennom arbeid med en grammatikkbok for romani.

Litteratur

Det norske bokmarkedet steg med 4,4 pst. i 2022 til 6,2 mrd. kroner i beregnet utsalgsverdi. Bransjestatistikken fra Den norske Forleggerforening for totalmarkedet viser at fysiske bøker fortsatte å falle i omsetning, mens lydbøker og e-bøker fortsatte å vokse. Strømming av lydbøker fortsatte den sterke veksten, og vokste til 10,7 millioner lyttinger (+30,1 pst.). Definisjonen på hva som skal regnes som «en lytting» ble endret i 2022, fra 20 pst. av en bok til 15 pst. Skolebokmarkedet vokste med 24 pst., drevet av fagfornyelsen (innføringen av nye læreplaner for grunnskole og videregående fra høsten 2020). Fagbokmarkedet hadde en topp i omsetningen i 2021, men i 2022 var det derimot et fall i omsetningen på 5,3 pst. Allmenntil markedet var stabilt sammenlignet med 2021. I totalmarkedet falt alle salgskanaler bortsett fra Biblioteksentralen, «øvrige forhandlere» og strømming. Biblioteksentralen hadde høy vekst i sin omsetning knyttet til Fagfornyelsen. Strømming var fortsatt i sterk vekst og den eneste

kanalen i allmenntil markedet av betydning som vokste. Forlagsomsetningen av lydbøker i digitalt format økte med 20,5 pst. til 319 mill. kroner, mens lydbok i fysiske formater fortsatte å falle med 57,4 pst. E-bøker for allmenntil markedet økte med 21,3 pst., men utgjør fortsatt en beskjeden del av totalmarkedet med en omsetning i 2022 på 58 mill. kroner.

Arbeidet med ny boklov ble igangsatt i 2021 og arbeidet fortsatte i 2022. Bakgrunnen for lovforslaget var regjeringserklæringen fra høsten 2021, Hurdalsplattformen, som sier at «regjeringa vil leggje fram ei boklov som sikrar fastprissystemet». Våren 2023 la regjeringen fram et forslag til boklov for Stortinget. Loven ble vedtatt av Stortinget i juni 2023. Bokloven vil legge til rette for bredde og mangfold i norsk litteratur, sikre fastprissystemet og at litteraturen er tilgjengelig i hele landet. Loven vil erstatte gjeldende forskrift av 19. desember 2014 om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker. Loven trer i kraft 1. januar 2024, med unntak av noen bestemmelser. Plikten til å tilby og levere digitale lydbøker trer i kraft 1. januar 2025, og bestemmelsen om avanseregulering vil tre i kraft senere.

NORLA har flere støtteordninger som skal stimulere til oversettelse av norske skjønn- og faglitterære verk. NORLA støttet oversettelse av 510 bøker til 46 språk i 2022, hvorav 410 skjønnlitterære titler og 100 sakprosatitler. Av de 510 bøkene var i alt 138 bøker for barn og ungdom.

Kap. 3326 Språk- og bibliotekformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	18 295	22 675	23 672
02	Inntekter ved oppdrag	20 742	17 564	18 336
	Sum kap. 3326	39 037	40 239	42 008

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter ved Nasjonalbiblioteket og Språkrådet, jf. kap. 326, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter for Nasjonalbiblioteket og Språkrådet, samt gaver mv., jf. kap. 326, post 21.

Kap. 327 Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	76 290	78 053	82 732
21	Spesielle driftsutgifter	9 835	4 410	4 680
70	Utenlandske krigsgraver i Norge	3 875	4 095	4 320
71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	8 385	8 630	9 180
	Sum kap. 327	98 385	95 188	100 912

Innledning

Bevilgningene under kapitlet omfatter driftsutgiftene til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR), en statlig virksomhet som forvalter Nidarosdomen og Erkebispegården, og som har ansvaret for det statlige pilegrimsarbeidet.

NDR skal ivareta det bygningsmessige vedlikeholdet av Nidaros domkirke og sørge for at kirken og Erkebispegården er tilgjengelige og presenteres for publikum på en god måte. Restaureringen av domkirken ble påbegynt i 1869 og regnes som avsluttet i 2001. Det antikvariske arbeidet er likevel en kontinuerlig prosess. NDR driver Bygghytta, et nasjonalt kompetansesenter for verneverdige bygninger i stein som også tilbyr sin unike kompetanse innen stein, mur, gips og blyglass over hele landet.

NDRs virksomhet er knyttet til det overordnede kulturpolitiske målet om å verne og formidle kulturarven. Det innebærer blant annet å vekke interesse for og formidle kunnskap om kulturarven blant folk og gjøre den tilgjengelig for framtidige generasjoner.

Det gis også tilskudd til vedlikehold av utenlandske krigsgraver i Norge under kapitlet.

Mål og strategier for 2024

- Nidaros domkirke og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidaros domkirke og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.

- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpent og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.
- Krigsgravene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet deres egenart tilsier.

For å løse samfunnsoppdraget på en god måte, også på lang sikt, er det sentralt at den særskilte kompetansen innen de kulturhistoriske håndverksfagene som er samlet i virksomheten, sikres for kommende år. Med dette bevares ikke kun Nidarosdomen og Erkebispegården, men også den immaterielle kulturarven som håndverksfagene representerer. NDR satser derfor bevisst på lærlinger og kompetanseoverføring.

En utfordring for en stadig eldre bygningsmasse er belastningen framover med et våtere klima. De eldste delene av kobbertaket på katedralen er over 100 år gamle, og arbeidet med å identifisere lekkasjer og utbedre disse er en kompleks oppgave som vil kreve tiltak i årene framover. I tillegg prioriterer NDR sikkerhetstiltak for å hindre at nedfall av stein fra Nidarosdomen skal utgjøre en sikkerhetsrisiko.

Oppfølging av vedtatt langtidspan for pilegrimsarbeidet vil fortsette, og tilpasning av kapasitet og utvikling av infrastruktur vil stå sentralt framover.

NDR vil ha fortsatt kontinuerlig søkelys på å utvikle og tilby gjeste- og publikumstilbud i Nidarosdomen og resten av anlegget, samt på økt egeninntjening.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR). Driftsutgiftene på posten er delvis finansiert gjennom salgs-, billett- og leieinntekter, jf. kap. 3327, post 01.

I bevilgningsforslaget er det avsatt 200 000 kroner for å for å dekke enkelte utgifter ved Krigsgravtjenesten.

Post 01 kan overskrides med samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3327, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved NDRs oppdragsvirksomhet. Bevilgningen på posten kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3327, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 70 Utenlandske krigsgraver i Norge

Bevilgningen på posten er knyttet til at staten har ansvar for å forvalte og vedlikeholde 29 500 utenlandske krigsgraver i Norge. Bestemmelser om forvaltning og vedlikehold av krigsgraver, krigsgravplasser og krigsminnesmerker er fastsatt i forskrift.

Utgiftene til vedlikehold av krigsgravene dekkes av staten gjennom tilskudd til de lokale gravplassmyndighetene. Posten kan også brukes til nødvendig utskiftingsbehov mv. ved de norske krigsgravene i utlandet. Falstadsenteret får et tilskudd på om lag 490 000 kroner for registrering og formidling av dokumentasjon av krigsgravene. For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til utenlandske krigsgraver i Norge vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 71 Tilskudd til regionale pilegrimssentre

Formålet med tilskuddet er å stimulere pilegrimsarbeidets fire arbeidsområder: miljø, næring, kirke og kultur. Ordningen forvaltes av Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022).

Rapport 2022

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen til Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) i 2022:

- Nidarosdomen og Erkebispegården skal planmessig sikres, vedlikeholdes og restaureres basert på forskning og etter gjeldende internasjonale restaureringsprinsipper.
- Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie skal gjøres tilgjengelig og formidles til publikum. Formidlingen skal skape refleksjon og forståelse, ta i bruk moderne metoder og være tilpasset ulike målgrupper.
- Nidaros domkirkes restaureringsarbeider skal opprettholde og videreutvikle sin posisjon som et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein.
- Pilegrimsarbeidet skal bidra til verdiskaping og positiv utvikling langs St. Olavsveiene til Trondheim. Det skal ha en tydelig kirkelig forankring og samtidig være åpen og inkluderende for mennesker med ulik tro, kultur og tradisjon.

Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til NDR under kap. 327 er tilfredsstillende innfridd i 2022, jf. rapporten nedenfor.

NDRs mest ressurskrevende oppgaver er knyttet til sikring, vedlikehold og restaurering av Nidaros domkirke og Erkebispegården. I 2022 har ressursene vært prioritert inn mot forberedelser til restaurering av søndre tverrskip, tetting av taklekkasjer på Nidarosdomen og ferdigstilling av forvaltningsplan for Erkebispegårdskomplekset.

NDR legger vekt på sikkerhetsarbeid. I 2022 holdt NDR sin største kriseøvelse noensinne. Denne strakk seg over en uke, og foregikk i samarbeid med innsatsvesenet. NDR har også jobbet med å sikre fasade og inngangsparti på Nidarosdomen mot nedfall av stein. Videre har virksomheten tatt digitale grep knyttet til informasjonssikkerhet.

Som et ledd i arbeidet med tilgjengeliggjøring og formidling av Nidarosdomen og Erkebispegårdens historie er produksjon av ny guidebok for riksregaliene et av tiltakene i 2022. NDR har også jobbet med utvikling av Erkebispegården i et langsiktig perspektiv, bl.a. gjennom utarbeidelse av skisseprosjekt for nye utstillinger og mulighetsstudie for uteområder og publikumstilbudet Sommer i Borggården. I 2022 utstedte NDR flere billetter enn i 2021, men fortsatt er besøkstallene

noe lavere enn i 2019. Revidert Langtidsplan for 2023–2031 er utarbeidet, med fokus på Norges 1000-års jubileum i 2030 og 1000-årsmarkeringen for helgenkåringen av Olav i 2031.

NDR er et nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein. I 2022 har NDR utført eksterne oppdrag. Etter hvert som covid-19-pandemien har sluppet taket har det også vært mulig å videreutvikle ulike samarbeid, bl.a. med øvrige bygghytter innskrevet på UNESCOs liste over god vernepraksis.

Bruken av pilegrimsleden økte betraktelig fra 2021 til 2022, og er godt over målsetting, selv om noen tall fortsatt ikke er på samme nivå som før pandemien (2019). Oppgradering av infrastruktur langs Gudbrandsdalsleden, gjennom det såkalte Servicebu-prosjektet, har vært hovedfokuset i pilegrimsarbeidet i 2022.

Utenlandske krigsgraver i Norge

Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningen i 2022:

- Krigsgravene skal holdes i hevd og forvaltes med den verdighet som deres egenart tilsier.

Det er departementets vurdering at målene for bevilgningene til utenlandske krigsgraver i Norge

er tilfredsstillende innfridd i 2022, jf. rapport under.

Departementet gjennomfører inspeksjonsreiser til krigsgravplassene i Norge. Fra inspeksjonene rapporteres det om et jevnt over godt vedlikehold. Norske krigsgraver i utlandet blir vedlikeholdt og ivaretatt etter avtale med Commonwealth War Graves Commission. Det store flertallet av krigsgraver i Norge er lokalisert i Alstahaug, Bergen, Narvik, Oslo, Saltdal og Trondheim. De lokale gravplassmyndighetene rapporterer årlig til departementet om virksomheten.

I 2022 var tilskuddet til kirkelige fellesråd og kommuner for vedlikehold av krigsgraver på 3,2 mill. kroner. Det ble gjennomført navnerking av krigsgraver i Bagn, Greipstad, Kiberg, Oslo, Polmak, Titran og Årøya, og arbeidet med forberedelser til navnerking ved Jørstadmoen krigsgravplass. Det ble gjennomført restaurerings- eller vedlikeholdsprosjekter i Balsfjord, Bergen, Mo i Rana, Oslo, Saudasjøen, Snertingdal, Sørfold, Tromsø, Trondenes, Trondheim, Tønsberg, Voll i Buksnes og Åsnes i Solør. Ved de norske krigsgravene i utlandet ble det gjennomført arbeider på Island, i Nederland og i Storbritannia.

Kap. 3327 Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	29 473	33 130	34 589
02	Inntekter ved oppdrag	9 851	4 426	4 620
	Sum kap. 3327	39 324	37 556	39 209

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder i hovedsak salgs-, billett- og leieinntekter knyttet til Nidarosdomen og anleggene i Erkebispegården, jf. kap. 327, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten omfatter oppdragsinntekter for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider, samt gaver mv., jf. kap. 327, post 21.

Kap. 328 Museer m.m.

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
70	Det nasjonale museumsnettverket	2 029 555	2 299 840	2 506 300
78	Andre museums- og kulturverntiltak	80 748	83 375	92 305
	Sum kap. 328	2 110 303	2 383 215	2 598 605

Innledning

Bevilgningene til museer og andre museums- og kulturverntiltak bygger opp under de nasjonale målene om å bidra til et åpent, inkluderende og mangfoldig kulturliv i hele landet, samt å samle inn, bevare, dokumentere og formidle kulturarv.

Innst. 573 S (2020–2021), jf. Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid*, ble behandlet i Stortinget juni 2021. Det var bred politisk enighet om retningen for museumspolitikken framover. Museumsmeldingen løfter fram museer som relevante samfunnsinstitusjoner som bidrar til å sikre infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. Meldingen framhever videre museenes rolle som kunnskapsinstitusjoner med høy tillit og som viktige arenaer for troverdig kunnskapsformidling.

Kapitlet omfatter årlige driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket samt driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. I tillegg omfatter bevilgningen midler til andre museums- og kulturverntiltak.

Mål og strategier for 2024

Målene for bevilgningene til museer og andre museums- og kulturverntiltak er å legge til rette for institusjonenes videre utvikling gjennom:

- solid kunnskapsproduksjon
- relevant formidling
- helhetlig samlingsutvikling
- trygg ivaretagelse
- aktiv samhandling

I Innst. 573 S (2020–2021) sluttet en samlet stortingskomité seg til de ovennevnte målene.

Kultur- og likestillingsdepartementet ønsker at museumssektoren på best mulig faglig grunnlag er offensivt rettet mot sine omgivelser og profesjonell i sine arbeidsformer og faglige priorite-

ringer. Departementet legger videre til grunn at museene selv er sentrale aktører i sin utvikling. Profesjonell og solid drift er avgjørende for å få dette til. Trygg økonomi- og ressursstyring, systematiske prioriteringer, godt planverk, god digital kompetanse og effektiv bruk av digitale verktøy, god museumsfaglig kompetanse og godt samspill med andre aktører vil framover være viktige styringsparametere for museumspolitikken. Det er også avgjørende at museene aktivt søker partnerskap som legger grunnlag for solid økonomi forankret i ulike finansieringskilder.

Under kapitlet bevilges det midler til en rekke museer og andre museums- og kulturverntiltak som i ulik grad bidrar til å nå målene innenfor dette området. Institusjonene og tiltakene definerer selv målene for sin virksomhet innenfor rammene av de overordnede målene.

I 2021 ble det i Meld. St. 23 (2020–2021) *Musea i samfunnet. Tillit, ting og tid* anbefalt å overføre Forsvarets museer fra Forsvarsdepartementets budsjett til Det nasjonale museumsnettverket under Kultur- og likestillingsdepartementet. Regjeringen ønsker imidlertid heller å skille Forsvarets museer ut fra Forsvaret, men beholde det i forsvarssektoren. Kursendringen tar hensyn til de mange avhengighetene og synergiene mellom museet og andre aktører i forsvarssektoren. Saken vil fremmes som del av ny langtidsplan for forsvarssektoren. Se nærmere omtale i Prop. 1 S (2023–2024) for Forsvarsdepartementet.

Museum

Det viktigste statlige virkemidlet på området er tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket, som er et resultat av museumsreformen iverksatt i 2001. I 2024 omfatter Det nasjonale museumsnettverket 61 institusjoner. Målene med reformen har vært å profesjonalisere driften og styrke fagmiljøene ved de museene som mottar fast driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepar-

tementet, gjennom å bygge større museumsenheter. Departementet legger til grunn at alle museer i Det nasjonale museumsnettverket i dag har bedre forutsetninger for videre museumsfaglig utvikling enn før museumsreformens tid. I enkelte deler av landet er det ønskelig å få iverksatt ytterligere konsolideringer for å oppnå mer bærekraftige institusjoner, men i store deler av landet er målet med museumsreformen langt på vei innfridd organisatorisk.

Museene i Det nasjonale museumsnettverket kan sies å være kjernen i Kultur- og likestillingsdepartementets museumspolitik. De har et særlig godt utgangspunkt for å være ledende i den videre utviklingen av sektoren. Samtidig er det viktig framover å bygge sterkere faglige broer mellom disse museene og museer som forvaltes under andre departementer og forvaltningsstrukturer.

Museer er sentrale aktører i den grunnleggende infrastrukturen for demokrati og frie ytringer. I dette er det særlig viktig å sikre mangfold og representativitet. Den videre utviklingen av museumssektoren vil også være preget av noen store utviklingstrekk som globalisering, digitalisering, klimautfordringer og arbeidet for en bærekraftig framtid.

Museer er kunnskapsinstitusjoner i bred forstand. De er steder for læring og videreformidling av kunnskap for et bredt sammensatt publikum. Solid kunnskapsproduksjon er en viktig forutsetning for utvikling av relevante formidlingstilbud. Museer skal framover ha en enda tydeligere rolle som kunnskapsinstitusjoner knyttet til forskning, immateriell kulturarv, kulturelt samspill og kritiske perspektiver.

Formidling av kunnskap til ulike brukergrupper er en av de viktigste oppgavene for museer. Formidlingen må oppleves relevant for de ulike brukerne. Formidling ved museer handler både om budskap som museer deler med sitt publikum, og samspill og dialog med sine brukere. Den fysiske og den digitale formidlingen må utfylle hverandre på måter som styrker museumsformidlingen i stort. Museer kan gi barn og unge unike læringserfaringer og det er viktig at museene videreutvikler sin posisjon som læringsarenaer i bred betydning, samt at det skjer i samspill med forskning om læringsprosesser i museer og i tett dialog med skoleverket.

Museer forvalter store samlinger av gjenstander, bygninger, foto, arkiv m.m. Det er viktig at museene, gjennom ulike samarbeidsformer, bidrar til en mer koordinert og helhetlig samlingsutvikling. Målet er at samlingsarbeidet er dekkende og

balansert med tanke på mangfold og representativitet både lokalt, regionalt og nasjonalt.

Å ta vare på gjenstandssamlinger i museer krever gode oppbevaringsforhold og tilstrekkelig grad av sikring. Trygg ivaretagelse av samlinger må ses i sammenheng med en helhetlig samlingsutvikling. En viktig oppgave er også å ta vare på den immaterielle delen av kulturarven gjennom å legge til rette for at håndverkstradisjoner og kulturuttrykk blir ivaretatt gjennom aktiv bruk.

Samarbeid utover egen institusjon har lenge vært en viktig del av museenes arbeidsform. Det er viktig at museene framover legger vekt på sin rolle som en samhandlende aktør på tvers av fagfelt, institusjoner, brukergrupper og interessenter.

Den digitale utviklingen vil også framover prege museumshverdagen og kreve økt digital forståelse og kompetanse. Digitalisering har så langt gjerne handlet om registrering og formidling for museenes del. Framover vil det også være nødvendig å øke den digitale kompetansen til å håndtere spørsmål knyttet til rettigheter og eierskap til digitalt materiale. Ikke minst er dette sentralt i møte med de store, globale aktørene for publisering og deling. Det ligger også et stort formidlingspotensial i digitale plattformer og digital teknologi. Museene forventes å ha økt fokus på dette området framover.

Samspillet mellom museer og de frivillige er en verdifull ressurs som må tas vare på framover. Høy frivillig deltakelse er blant annet viktig for den tilliten vi har i samfunnet vårt. Frivillig innsats medvirker til å sikre felles kulturarv og er avgjørende for mye virksomhet i museene. Museenes samarbeid med de frivillige er en viktig del av museumsarbeidet. Lokal forankring, større aktivitet og kunnskapsdeling er sentrale gevinster av slikt samarbeid. Dette må videreutvikles i takt med endringer i både de frivilliges interesser og samfunnsutviklingen ellers.

Nasjonalmuseet

Nasjonalmuseet er landets fremste institusjon for samling, bevaring, dokumentasjon, forskning og formidling av billedkunst, kunsthåndverk, design og arkitektur.

Den nye museumsbygningen på Vestbanen i Oslo åpnet 11. juni 2022. Det nye museet er Nordens største kunstmuseum. Siden åpningen har tilstrømmingen av publikum til museet vært betydelig.

Målet med det nye museet er å skape et vitalt, nasjonalt forsknings- og formidlingssenter for de visuelle kunststartene. Museet skal være en nyska-

pende møteplass der et bredt sammensatt publikum skal oppleve og få kunnskap om de visuelle kunstartene, og nybygget skal markere Nasjonalmuseet som en utstillings- og formidlingsarena på internasjonalt nivå.

Skværriggerne

Kultur- og likestillingsdepartementet gir årlig driftstilskudd til tre store seilskuter som er i aktiv drift som flytende kulturminner. Det gjelder barken Statsraad Lehmkuhl og fullriggerne SS Sørlandet og SS Christian Radich, som har hjemmehavn i henholdsvis Bergen, Kristiansand og Oslo. Disse tre skværriggerne ble bygd som skoleskip i første halvdel av 1900-tallet for opplæring av sjøfolk. Drift av skutene er kostbart og krevende ettersom vedlikeholdet skal ivaretas etter antikvariske prinsipper, samtidig som de skal innfri krav til sertifisering (klassing) for å være operative som skoleskip for ungdom.

Budsjettforslag 2024

Post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Bevilgningen på posten gjelder ordinært driftstilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket. Forslag til fordeling av bevilgningen framkommer av vedlegg 2.

Det er rammeoverført 1 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet til tiltaket *Min stemme*. Midlene forvaltes av Norsk Folkemuseum, avdeling Eidsvoll 1814.

Det er videre rammeoverført 9,7 mill. kroner fra Justis- og beredskapsdepartementet i forbindelse med at Justismuseet blir en del av Det nasjonale museumsnettverket. I tillegg foreslås en økning på 1 mill. kroner til Justismuseet. Det samlede tilskuddet til Justismuseet på 10,7 mill. kroner vil bli tildelt via Museene i Sør-Trøndelag.

Nybygget på Vestbanen for Nasjonalmuseet er oppført innenfor husleieordningen i staten. Det foreslås 22,3 mill. kroner i økt driftstilskudd til Nasjonalmuseet for å dekke økte kostnader som følge av justering av den kostnadsdekkende husleien.

Det foreslås videre å øke bevilgningene på posten med 12,5 mill. kroner til ulike tiltak ved flere museer:

- 1,5 mill. kroner i økt tilskudd til MiA-Museene i Akershus for å dekke økt husleie ved museets formidlingsarena Grinimuseet, samt legge til rette for Grinimuseets videre utvikling
- 1 mill. kroner i økt tilskudd til MiA-Museene i Akershus knyttet til forvaltning og vedlikehold

av museets formidlingsarena Roald Amundsens hjem Uranienborg

- 5 mill. kroner i økt tilskudd til Norsk Folkemuseum til drift og formidling ved IBSEN Museum og Teater
- 1 mill. kroner i økt tilskudd til Norsk Teknisk Museum knyttet til formidling av teleområdet
- 2 mill. kroner i økt tilskudd til IRMAS – interregionalt marinarkeologisk samarbeid mellom de maritime avdelingene ved Norsk Folkemuseum, Museum Stavanger og Museum Vest. Økt tilskudd vil legge til rette for styrking av fagmiljøene innen marinarkeologi og bedre utnyttelse av ressurser ved disse museene. Det er fra før tildelt 1 mill. kroner til tiltaket som ble kanalisert via Museum Stavanger og fordelt mellom de tre museene. Det samlede tilskuddet på 3 mill. kroner til IRMAS fordeles fra 2024 likt på de tre museene
- 2 mill. kroner i økt tilskudd til Nordnorsk Kunstmuseum knyttet til drift av museets nye avdeling i Bodø

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023 ble det bevilget 10 mill. kroner i økt tilskudd til enkelte museer for å dekke økte driftsutgifter ved museenes nye bygg eller formidlingsarenaer. De økte driftstilskuddene foreslås videreført som følger: 4 mill. kroner til Anno museum/bevarings-senter på Elverum, 2 mill. kroner til Dalane Folke-museum/Jøssingfjord vitenmuseum, 2 mill. kroner til Norsk Industrierbeidermuseum/vernebygget over tungtvannskjelleren på Vemork og 2 mill. kroner til Museene i Sør-Trøndelag/Orkla industrimuseum.

Det foreslås videre 11 mill. kroner til drift av Sørlandets Kunstmuseums nye arena Kunstsilo i Kristiansand. Kunstsilo planlegger å åpne for publikum våren 2024.

I bevilgningsforslaget på posten er det utover dette innarbeidet engangstilskudd på til sammen 19,5 mill. kroner, fordelt på 11 tiltak og prosjekter. Forslaget er en del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under Del I. Fordelingen av bevilgningen framkommer av vedlegg 3.

Av bevilgningen på posten ble det i 2023 utbetalt tilskudd på 10 mill. kroner til KODE Kunstmuseer og komponisthjem og 2 mill. kroner til Telemark museum, jf. Innst. 14 S (2022–2023). Disse midlene foreslås ikke videreført i 2024.

For en presentasjon av mål, kriterier og oppfølging og kontroll for tilskudd til museene i Det nasjonale museumsnettverket vises det til omtalen under kap. 328 i Prop. 1 S (2022–2023) for Kultur- og likestillingsdepartementet.

Post 78 Andre museums- og kulturverntiltak

Bevilgningen skal dekke tilskudd til ymse faste tiltak på museums- og kulturvernområdet. Dette gjelder bl.a. særskilte museer, de tre skværriggerne, forsikringstilskudd for innlån av gjenstander til utstillinger i Norge og ulike andre tiltak. Oversikt over øvrige tiltak på posten det foreslås midler til følger av vedlegg 2.

Det foreslås 2 mill. kroner i økt tilskudd til Norsk Skogfinsk Museum for å styrke museets drift. Dette er en videreføring av den bevilgningen som Norsk Skogfinsk Museum ble tildelt i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett 2023.

Fra 2021 dekker staten visningsinstitusjonenes utgifter til kommersiell forsikring for innlån av gjenstander fra utlandet til utstillinger i Norge gjennom tilskuddsordning som forvaltes av Kulturdirektoratet. Kultur- og likestillingsdepartementet har fastsatt nærmere retningslinjer for ordningen. Det foreslås 4,4 mill. kroner til tilskuddsordningen for 2024.

Det foreslås å videreføre 2,6 mill. kroner til håndverksutdanningen ved NTNU. Kultur- og likestillingsdepartementet samarbeider med Kunnskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet om tiltaket.

Tilskuddet til tiltaket Årets museum som fordeles av Norges museumsforbund foreslås videreført med 70 000 kroner.

Av bevilgningen på posten er det tidligere utbetalt 5,4 mill. kroner til Norges forskningsråd for finansiering av museumsforskning. Midlene foreslås for 2024 overført til kap. 325, post 52, jf. nærmere omtale under denne posten.

I bevilgningsforslaget inngår engangstilskudd på til sammen 12 mill. kroner, som er fordelt likt på de tre skværriggerne Statsraad Lehmkuhl, SS Sørlandet og SS Christian Radich. Forslaget er en del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I. Fordelingen av bevilgningen framgår av vedlegg 3

Utgiftene for seilskutene varierer betydelig fra år til år, bl.a. som følge av vedlikeholdsopphold og sertifiseringer (klassinger) som er nødvendige for at seilskutene skal være operative som skoleskip. Kultur- og likestillingsdepartementet legger til grunn at de årlige statstilskuddene forvaltes på en måte som tar hensyn til at utgiftsbehovet varierer fra et år til et annet.

Rapport 2022

Rapporten bygger på innsendte rapporter og statistikk fra museene på Kultur- og likestillingsde-

partementets budsjett.² Den årlige rapporteringen skjer både gjennom målrapportering knyttet til budsjettsøknaden for kommende år, og gjennom statistikkrapportering med indikatorer der utviklingen kan følges gjennom flere år.

Målene for bevilgningene til museene i 2022 var å legge til rette for institusjonenes videre utvikling gjennom:

- solid kunnskapsproduksjon
- relevant formidling
- helhetlig samlingsutvikling
- trygg ivaretagelse
- aktiv samhandling

Museene er ulike når det gjelder størrelse og bredde i forvaltningsansvar og har ulik grad av statlig finansiering. Med grunnlag i de overordnede målene for bevilgningene definerer museene selv konkrete mål for sin virksomhet. Samlet bidrar museumsinstitusjonene til å nå de overordnede målene for sektoren. Departementet vurderer måloppnåelsen for bevilgningene til museer og andre kulturverntiltak som tilfredsstillende.

Solid kunnskapsproduksjon

Museene skal utvikle og formidle kunnskap om den materielle og immaterielle historien til mennesker og samfunn, og forskning og annen kunnskapsutvikling er sentralt i dette arbeidet.

Museene under Kultur- og likestillingsdepartementet har styrket forsknings- og utviklingsarbeidet i nært samarbeid mellom museene og i samarbeid med andre kunnskapsinstitusjoner. Det var 59 museer som rapporterte om at de har en forskningsplan. For fjerde år på rad var det vekst i antallet ansatte med doktorgrad, og det legges til rette for at ansatte kan opparbeide seg forskningskompetanse. Antallet fagfellevurderte forskningspublikasjoner har økt, og det samme gjelder for formaliserte FoU-samarbeid. Flere museer er blitt en del av Cristin-nettverket for museer (Current Research Information System in Norway), som koordineres av Norsk Folkemuseum.

Det synes nå som effekten av museumskonso-lideringene kommer tydeligere til uttrykk gjennom en styrket og koordinert FoU-innsats. Samtidig er dette ansvarsområdet fremdeles svakere prioritert enn andre kjerneområder i museene, da forskningsarbeidet i større grad enn annen virk-

² Dette omfatter 61 museer på kap. 328, post 70, samt følgende institusjoner på kap. 328, post 78: Det Internasjonale Barnekunstmuseet, Jødisk museum i Oslo, Norsk Skogfinsk Museum, Ishavsmuseet Aarvak, Jødisk museum Trondheim og Skibladner.

somhet er basert på ekstern prosjektfinsiering. For å styrke forskning, kompetanse og forskerkruttering i museene ble det høsten 2022 lyst ut 15 mill. kroner gjennom Norges forskningsråd. Midlene ble bevilget over kap. 328, post 78. Hele 19 søknader ble levert, hvorav tre ble innvilget, alle med doktorgradsstipend.

Relevant formidling

Museenes formidlingsarbeid inkluderer publikumsaktivitet og formidlingstiltak, arbeid med mangfold og medvirkning, besøk og besøksutvikling, barn og unges deltakelse i pedagogiske opplegg. Museene har i 2022 arbeidet godt og bredt med formidling, og stadig flere museer har forankret dette i planverk. Dette inkluderer også digital formidling som det arbeides godt og bredt med. På dette området ble det gjort en ekstraordinær innsats under Covid-19-pandemien, men det er fortsatt behov for kompetanse og ressurser for å opprettholde og utvikle den digitale formidlingen. Museene rapporterer i økende grad inn digitale brukertall, men grunnet manglende standarder for måling av dette er tallgrunnlaget foreløpig lite egnet for sammenligning.

Museenes planlegging for 2022 og arbeidet i begynnelsen av arbeidsåret var fremdeles preget av usikkerhet og uforutsigbarhet knyttet til Covid-19-pandemien, særlig når det gjaldt publikumsoppslutning. Da restriksjonene opphørte normaliserte situasjonen seg, og rapporteringen for 2022 viser bl.a. at besøkstallene økte. Flere museer kom i 2022 tilbake til 2019-nivå når det gjelder publikumsoppslutning. I 2022 var det 5 920 789 besøkende ved museene som får tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Det rapporteres i 2022 om 2 150 utstillinger, og av disse var 720 nyåpnede utstillinger. Dette er tall på samme nivå som i 2019. Det ble gjennomført om lag 6 600 arrangementer som åpne møter, foredrag, seminarer o.l., bare litt færre enn i 2019. I alt 602 000 barn og unge deltok i pedagogiske opplegg ved museene, noe som er en solid økning fra året før og ikke så langt unna 2019-nivå.

Rapporteringen viser at det er stor variasjon i tilrettelegging for medvirkning fra barn og unge. 70 pst. av museene har rapportert om tiltak som bidrar til medvirkning fra barn og unge i formidlingsarbeidet, noe som er en liten økning fra 2021.

Mange museer har en helhetlig tilnærming til arbeidet med mangfold og inkludering og knytter det til alle museets virkeområder. 69 pst. av museene har en strategi for mangfold og inkludering. De fleste museene legger vekt på tiltak for å

fremme mangfold og inkludering blant publikum og brukere og ved valg av innhold og program. De fleste museene omtaler seg som inkluderende institusjoner som ønsker å tilgjengeliggjøre sitt tilbud for flest mulig. Stadig flere museer ser at mangfold i egen stab kan være et virkemiddel for å nå bredere ut.

Museene har vært synlige deltakere og aktører i markeringen av *Skeivt kulturår*. Det har vært arrangert møter, debatter og utstillinger som belyser temaet, og i mange tilfeller har museene framstått som tydelige samfunnsaktører, gjerne i samarbeid med andre.

Universell utforming og tilgjengeliggjøring

Ved nye museumsbygg stilles det krav til universell utforming, men bevaringshensyn og fredningsbestemmelser er en utfordring ved fysisk tilrettelegging av historiske bygninger. Selv om museene har fokus på utforming og tilgjengeliggjøring av bygg og formidling, har disse institusjonene likevel et forbedringspotensial når det gjelder tilrettelegging og universell utforming av besøksarenaer og formidlingstilbud. Rapporteringen viser at kun 47 pst. av museenes arenaer er tilrettelagt for personer med nedsatt funksjonsevne, og samme andel har tilrettelagt formidling. For 85 pst. av museene følger nettsidene gjeldende krav til universell utforming.

Helhetlig samlingsutvikling og trygg ivaretagelse

Museene forvalter store og komplekse samlinger, og det er på dette området museene fremdeles har de største utfordringene.

Totalt rapporterte museene for 2022 om nær 44,5 millioner fotografier, 3 millioner kulturhistoriske gjenstander, 771 000 kunsthistoriske gjenstander, 140 000 arkeologiske gjenstander, 116 000 naturhistoriske gjenstander, 4 827 kulturhistoriske bygninger, 1 896 farkoster, 82 teknisk-industrielle anlegg, 31 dekar kulturlandskap og 1 779 dekar hageanlegg. I tillegg kommer privatarkivmateriale, og levende dyr og planter. Tallene er omtrent som for året før.

Arbeid med samlingene vurderes grovt sett i to kategorier – registrering av samlingen og bevaring. Den siste omfatter magasiner, oppbevaringsforhold og ivaretagelse av de kulturhistoriske bygningssamlingene. Som i tidligere år er det fortsatt innen samlingsforvaltning museene har de største utfordringene. Oppbevaring, vedlikehold, restaurering, registrering og digitalisering er omfattende og ressurskrevende oppgaver.

For 2022 rapporteres det om store og vedvarende etterslep med dokumentasjon, oppbevaring, vedlikehold og restaurering. Dokumentasjonen forbedres sakte, og det samme gjelder for oppbevaringsforholdene. Tilveksten synes å være planmessig og begrenset, slik at samlingene ikke vokser ukontrollert.

Hovedutfordringene på dette området er at manglende oversikt, råderett og kontroll med samlingene gir for lite rom for videreutvikling. Det mangler tilfredsstillende oppbevaringsfasiliteter, og det mangler ressurser til vedlikehold og restaurering av bygninger, farkoster og anlegg. Museene har heller ikke kommet langt nok når det gjelder digitalisering og tilgjengeliggjøring for formidling og koordinert samlingsutvikling.

Råderett over samlingene har vært en utfordring for mange museer. Det forventes at museene skal få på plass oppdaterte avtaler for samlingene de forvalter, for å kunne ivareta det museumsfaglige ansvaret for samlinger og samlingsutvikling. Mange museer rapporterer at de er i gang med dette arbeidet. Noen er i mål, men flere forteller om tunge og tidkrevende prosesser.

Aktiv samhandling

Det er et overordnet mål at alle museer som mottar statlig driftstøtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet skal delta i utvikling og drift av nasjonale faglige museumsnettverk på tvers av de geografisk konsoliderte museumsorganisasjonene. Det er etablert 21 faglige museumsnettverk. Disse varierer i størrelse, tematikk og arbeidsform, men felles for alle er at de drives av et ansvarsmuseum med ansvar for å sikre kvalitet og

kontinuitet i nettverksarbeidet. Nettverkene arbeider med prosjekter innen forskning, formidling og forvaltning, og arrangerer samlinger og seminarer innenfor de ulike fagområdene. Nettverkene har en viktig møteplassfunksjon, og danner grunnlag for faglig utvikling innenfor sine respektive fagområder. Alle nettverkene rapporterte om aktivitet i 2022. Kulturdirektoratet har en koordinerende rolle i utviklingen av disse faglige nettverkene.

Når det gjelder samhandling mellom museer i Det nasjonale museumsnettverket og de samiske museene kan det vises til erfaringer fra Trøndelag, der alle de konsoliderte museene har startet et prosjektsamarbeid med Saemien Sijte for å belyse den samiske historien og kulturen i området.

Museene arbeider stadig med å etablere og videreutvikle fellestjenester både innenfor og mellom de konsoliderte museene i fylkene og på tvers av museumssektoren. Dette gjelder for eksempel utvikling av fellestjenester for samlingsforvaltning og felles magasinløsninger for flere museer. En rekke museer samarbeider om eierskap og drift av selskapet KulturIT, som utvikler, drifter og vedlikeholder felles digitale løsninger for formidling og samlingsforvaltning.

Museum Stavanger, Museum Vest og Norsk Folkemuseum arbeider for å styrke det interregionale marinarkeologiske samarbeidet (IRMAS) om ansvaret for automatisk fredede marine kulturminner og skipsfunn. Forvaltningen er forskningsbasert, og prosjektet viser at det også oppnås synergier mellom museene og på tvers av fag- og ansvarsområder.

Tabell 4.10 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2022	Besøk 2022
<i>Kap. 328, post 70</i>		
Blaafarveværket	35	146 628
Buskerudmuseet	69	85 991
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	13	32 674
Galleri F 15	15	30 464
Henie Onstad Kunstsenter	20	69 235
MiA – Museene i Akershus	137	221 565
Norsk Bergverksmuseum	24	37 561
Østfoldmuseene	61	121 411
Nasjonalmuseet	307	506 185 ²
Norsk Folkemuseum	247	396 733
Norsk Teknisk Museum	71	235 157
Oslo Museum	37	65 908
Anno museum	141	154 155
Gudbrandsdalsmusea	15	68 934
Lillehammer museum	95	201 441
Mjøsmuseet	35	72 990
Randsfjordmuseet	18	28 842
Valdresmusea	20	32 417
Norsk Industriarbeidermuseum	37	113 556
Preus museum	15	27 076
Telemark museum	43	97 065
Vest-Telemark Museum	21	60 804
Vestfoldmuseene	79	146 786
Aust-Agder museum og arkiv	58	64 744
Næs Jernverksmuseum	9	18 098
Sørlandets Kunstmuseum	31	12 448
Vest-Agder-museet	67	137 187
Dalane Folkemuseum	14	65 148
Haugalandmuseet	23	27 927
Jærmuseet	77	215 047
Museum Stavanger	68	198 657
Ryfylkemuseet	17	14 354
Baroniet Rosendal	21	58 900

Tabell 4.10 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2022	Besøk 2022
Bymuseet i Bergen	70	135 917
Hardanger og Voss museum	67	36 359
KODE kunstmuseer og komponisthjem	86	246 746
Kraftmuseet	16	29 478
Musea i Sogn og Fjordane	66	39 776
Museum Vest	67	176 321
Museumssenteret i Hordaland	52	20 546
Sunnhordland Museum	10	51 852
Nordmørmusea (tidl. Nordmøre museum)	35	27 363
Nynorsk kultursentrum	25	36 243
Romsdalsmuseet	35	97 616
Viti	48	104 544
Museene Arven (tidl. Stiklestad Nasjonale Kultursenter)	68	61 707
Museene i Sør-Trøndelag	201	247 966
Museet Midt	39	44 996
Helgeland Museum	45	73 425
Museum Nord	113	269 609
Nordlandsmuseet	54	69 931
Norsk Luftfartsmuseum	28	52 774
Midt-Troms Museum	22	15 719
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	26	30 310
Nord-Troms Museum	10	7 041
Nordnorsk Kunstmuseum	13	15 863
Perspektivet Museum	8	14 187
Sør-Troms Museum	31	43 421
Varanger museum	25	50 347
Verdensarvsenter for bergkunst – Alta Museum	28	58 200
Svalbard museum	11	44 045
Sum kap. 328, post 70	3 239	5 868 390

Tabell 4.10 Fordeling av årsverk og besøkstall, sortert etter fylke

Museum	Årsverk ¹ 2022	Besøk 2022
<i>Kap. 328, post 78</i>		
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	3	6 097
Jødisk museum i Oslo	8	9 048
Norsk Skogfinsk Museum	9	21 431
Skibladner	12	1 490
Ishavsmuseet Aarvak	6	7 355
Jødisk museum Trondheim	4	6 978
Sum kap. 328, post 78	42	52 399

¹ Årsverk inkluderer også frivillige årsverk.

² I 2022 hadde det nye Nasjonalmuseet 794 533 besøkende, hvorav 506 185 besøkende løste billett. Besøkstallet gjenspeiler museumsstatistikken, og er fratrukket antall besøkende i andre museer, hvor vandretstillinger i regi av Nasjonalmuseet har vært vist i løpet av 2023. Dette er nødvendig for å unngå dobbelrapportering av utstillinger på turné.

Økonomiske nøkkeltall

Tabell 4.11 Fordeling av museenes totale inntekter 2020–2022

Inntektstype	Pst. av totale inntekter 2020	Pst. av totale inntekter 2021	Pst. av totale inntekter 2022
Egeninntekter	16,7	18,8	24,3
Tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet	54,6	54,3	47,6
Samlet regionalt tilskudd	22,1	21,2	22,5
Annet offentlig tilskudd	6,5	5,7	5,6

Museenes totale inntekter var 4,5 mrd. kroner i 2022 sammenlignet med 4,6 mrd. kroner i 2021.

Egeninntektene er stigende igjen og var i 2022 tilbake på 2019-nivå.

Tabell 4.12 Fordeling av museenes totale kostnader 2020–2022

Kostnadstype	Pst. av totale kostnader 2020	Pst. av totale kostnader 2021	Pst. av totale kostnader 2022
Lønns- og pensjonskostnader	49,2	45,9	45,8
Drift av lokaler, husleie og vedlikehold	21,4	24,5	23
Varer og tjenester, andre driftskostnader	27,2	27,6	29,1
Avskrivninger	2,3	2	2,1

Museenes totale kostnader var 4,8 mrd. kroner i 2022, en økning fra ca. 4,5 mrd. kroner i 2021. Lønns- og pensjonskostnadene utgjorde sammen

med drift og vedlikehold av lokaler, samt husleie om lag 69 pst. av museenes utgifter.

Kap. 329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	420 422	414 658	452 315
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 766	4 971	5 270
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	33 123	63 610	19 500
78	Arkivtiltak	9 335	9 610	10 210
	Sum kap. 329	465 646	492 849	487 295

Innledning

Målene for bevilgningene under kapitlet inngår blant annet i departementets overordnede mål om å ta vare på og formidle kulturarv. Kapitlet omfatter drifts- og investeringsutgifter for Arkivverket. Kapitlet omfatter også tilskudd til to tiltak på arkivområdet.

Mål og strategier for 2024

Bevilgningene til Arkivverket i 2024 skal fremme følgende mål:

- velfungerende dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor
- avleverte statlige arkiver er bevart og gjort tilgjengelig for bruk
- planmessig sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiver
- nasjonale fellesløsninger for å langtidsbevare og gi tilgang til arkiver

Arkivverket er statens fagmyndighet og kompetanseorgan for dokumentasjonsforvaltning og arkiv og bevaringsinstitusjon for statlige arkiver og prioriterte privatarkiver. Arkivverket skal bidra til effektiv dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor, og legge til rette for at et bredt og allsidig utvalg av samfunnets arkiver blir bevart og gjort tilgjengelig fra offentlig og privat sektor. Arkivverket utfører tilsyn og gir veiledning, forvalter og utvikler arkivfaglige forskrifter, retningslinjer og standarder, og gjennomfører nasjonal politikk på arkivfeltet. Arkivverket forvalter nasjonale fellesløsninger for arkiv og videreutvikler og styrker kompetanse, metodikk og verktøy på fagfeltet.

Arkivenes rolle og funksjon

Arkivene er unike kilder til kunnskap om vår samtid og fortid. Disse kildene er viktige for forskning og historiefremstilling. Arkiver inneholder dokumentasjon av at handlinger og hendelser har funnet sted, og at vedtak er fattet. Arkiver er en del av infrastrukturen i Norge som rettsstat og demokrati og er avgjørende for forsvarlig offentlig virksomhet og for dokumentasjon av rettigheter. Kontroll med offentlige organers myndighetsutøvelse krever mulighet for innsyn i arkivene. Innsyn er også viktig for enkeltpersoner og grupper når de har behov for å kjenne egen historie og kultur. Tilgang til arkiver beriker kunnskapen om samfunnet, fremmer demokratiet og beskytter innbyggernes rettigheter.

Offentlige virksomheter har arkivplikt og skal overføre sine eldre og avsluttede arkiver til bevaringsinstitusjoner eller -ordninger for langtidsbevaring. Private bedrifter, organisasjoner og personer har verken arkivplikt eller plikt til å langtidsbevare arkivene. Det er en utfordring å sikre at privatarkiver også blir godt representert i den samlede nasjonale arkivbestanden. For å sikre at et representativt utvalg av privatarkiver inngår som en del av norsk kulturarv, blir de bevart og gjort tilgjengelig i Arkivverket, i fylkeskommunale, kommunale og private arkivinstitusjoner, og i museer og bibliotek. Arkivverket har ansvar for oversikt over verneverdige privatarkiver og for registrering av privatarkiver som er i bevaringsinstitusjoner.

Utfordringer og strategier

Det behandles, produseres og lagres enorme mengder data i statsforvaltningen. Nye måter å

løse oppgaver på, kombinert med sterkt økende dokumentasjonsmengde, medfører risiko for at relevant og bevaringsverdig dokumentasjon ikke blir identifisert og tatt vare på i tilstrekkelig grad. Økt digitalisering, automatiserte prosesser og flere sammenhengende tjenester på tvers av virksomheter og forvaltningsnivåer gir i tillegg økt kompleksitet i dataene og i forvaltningen av dem. Det er kostbart og ressurskrevende å forvalte IT-systemer med store datamengder over tid. Systemer oppdateres og erstattes, og utdaterte systemer blir holdt i drift lenger enn nødvendig for å sikre tilgang til lovpålagt dokumentasjon og verdifulle data.

Statsforvaltningen avleverer i for liten grad arkivdata til Arkivverket for langtidsbevaring. Avlevering av arkivdata er både kompetanse- og kostnadskrevende. Etterslepet i forvaltningen gjør dataene lite tilgjengelig for deling og gjenbruk, og gir høyere risiko for at bevaringsverdig dokumentasjon kan gå tapt.

Arkivverket har prioritert tilnærmingen *Innebygd arkivering*, som retter seg mot dokumentasjonsforvaltningen i offentlig sektor, og som involverer tiltak som regelverksutvikling og standardisering, effektivisering av vedlikehold og enklere overføring av arkivdata. I tillegg utvikles *Digitalarkivet* som nasjonal fellesløsning for digital langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av alle typer digitalt arkivmateriale. Fellesløsningen gir bevaringsinstitusjoner i både offentlig og privat sektor verktøy for trygg og enklere håndtering, forvaltning og tilgjengeliggjøring av arkivdata. Digitalarkivet.no er åpen for alle og gratis å bruke. Tjenestene som utvikles støtter opp om regjeringens målsetting om å gjøre åpne data og kulturarv enkelt tilgjengelig – hvor og når som helst, for enda flere. Løsningen vil også imøtekomme samfunnets og innbyggernes behov for tilgang til og deling og gjenbruk av arkivdata.

Stadig økende datamengder vil kreve at Arkivverket er godt rustet for å kunne håndtere nødvendig behandling og gi god betjening av digitale arkiver. Bruk av kunstig intelligens vil være viktig i dette arbeidet. Omstillingen og oppgraderingen av Arkivverket vil videreføres for å sørge for teknologisk kapasitet, nødvendig kompetanse og god, digital infrastruktur for arkivfeltet.

Regjeringen foreslår i budsjettforslaget for 2024 å realisere *Domkirkeodden historiesenter* på Hamar. Nybygget skal også gi plass til arkiver fra Arkivverket på Hamar. Se nærmere omtale under kap. 322, post 70 *Nasjonale kulturbygg*.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Arkivverket.

Posten foreslås økt med 2 mill. kroner i engangsmidler til forprosjekt for samisk språkutvikling og tilgjengeliggjøring av samiske lydarkiv. Tiltaket er en del av et samisk kulturløft og vil gjennomføres som et samarbeid mellom Samisk arkiv og Divvun. Medietilsynet har inngått avtale om at Arkivverket skal levere tjenester innenfor områdene lønn, regnskap, økonomiforvaltning, personaladministrasjon og arkiv med virkning fra 1. januar 2023. Med bakgrunn i dette foreslås posten økt med 2,4 mill. kroner som overføres fra Medietilsynet, jf. kap. 335, post 01.

På post 45 er det avsatt midler til investeringer i ulike utviklingsprosjekter. Flere av prosjektene utvikles av Arkivverkets egne ansatte, fremfor kjøp av tjenester mv. Bevilgningen på post 01 foreslås som følge av dette økt med 10 mill. kroner, mot tilsvarende reduksjon på post 45.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter på kap. 3329, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Bevilgninger til Norsk helsearkiv, som er en avdeling i Arkivverket, foreslås i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon, kap. 704.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke utgiftene til Arkivverkets oppdragsvirksomhet.

Bevilgningen kan bare benyttes i samme omfang som det kan skaffes inntekter fra oppdragsvirksomheten. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Arkivverket får i merinntekter under kap. 3329, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Bevilgningen på posten skal gå til større anskaffelser og vedlikehold i Arkivverket.

Bevilgningen er redusert med 10 mill. kroner, jf. omtale på post 01. I statsbudsjettet for 2020 ble posten økt med 35 mill. kroner for å utvikle nasjonale fellesløsninger som skal gi brukerne av Digitalarkivet tilgang til digitalt skapte arkiver og trygg langtidsbevaring av alle typer digitale arkiver. I utviklingsarbeidet har Arkivverket dialog

med viktige samarbeidspartnere som KS, kommunale arkivinstitusjoner og pilotbrukere.

Det ble lagt til grunn at investeringene i de nye løsningene skal fordeles over fire år og fases ut i 2024. Posten er ut fra dette redusert med 37,6 mill. kroner.

I forbindelse med drift av det nye arkivmagasinet i Mo i Rana er det behov for anskaffelse av stålkasser og brukerutstyr til transport og bevaring av arkivmateriale. I statsbudsjettet for 2023 ble det avsatt totalt 8,7 mill. kroner til dette formålet, og beløpet foreslås videreført i 2024.

Post 78 Arkivtiltak

På denne posten gis det tilskudd til tiltak som bidrar til å ivareta overordnede oppgaver og felles infrastruktur på arkivområdet.

Av bevilgningen på posten foreslås driftstilskudd på 8,8 mill. kroner til Arbeiderbevegelsens arkiv og biblioteks arbeid med å dokumentere, bevare og formidle arkivmateriale fra arbeiderbevegelsen og den politiske venstresiden.

Tilskuddet til Stiftelsen Asta foreslås videreført med 1,4 mill. kroner for å ivareta forvaltning, vedlikehold og utvikling av informasjonssystemet Asta og Arkivportalen.

Rapport 2022

Rapporten gjelder Arkivverkets virksomhet. Følgende mål ble lagt til grunn for bevilgningene under kap. 329 i 2022:

- velfungerende dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor
- avleverte statlige arkiver er bevart og gjort tilgjengelig for bruk
- planmessig sikring, bevaring og tilgjengeliggjøring av privatarkiver
- nasjonale fellesløsninger for å langtidsbevare og gi tilgang til arkiver

Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til Arkivverket under kap. 329 er innfridd på en tilfredsstillende måte i 2022, jf. rapporten nedenfor.

Bevilgninger til Norsk helsearkiv ble gitt fra Helse- og omsorgsdepartementets budsjett under kap. 704 *Helsearkivet*, se rapportering i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon.

Dokumentasjonsforvaltning og arkivering i offentlig sektor

Arkivverkets vurdering er at det ligger et gevinstpotensial i en mer effektiv dokumentasjonsforvaltning i offentlig sektor. Det er utfordrende at løsninger for arkivering er lite brukervennlige og ressurs- og kostnadskrevende. Gjennomførte tilsyn i 2022 avdekket svakheter ved de fleste virksomhetene som har hatt tilsyn. Påleggene Arkivverket gir, blir som regel fulgt godt opp og gir et positivt løft for fagområdet i virksomhetene de påfølgende 2-3 årene. God veiledning er etterspurt av Arkivverkets brukere, og i 2022 ble det utviklet mye nytt veiledningsmateriale.

Utvikling på fagområdet er komplisert, og berører både digitalisering, arkivfag og forvaltningspolitikk. I satsingen på innebygd arkivering tester og utvikler Arkivverket sammen med offentlige virksomheter hvordan de framover kan ta vare på riktig dokumentasjon mer effektivt. Arbeidet har bidratt til viktig læring for både Arkivverket og de involverte virksomhetene, om hvordan arkivhensyn kan ivaretas i prosesser og systemer, og om samspill mellom teknologi og arkivregelverk.

Avlevering av statlige arkiver

Det er utfordringer knyttet til det å bevare digitalt skapt informasjon fra statlige virksomheter. Dette er digitale arkiver og data som oppbevares i utdaterte og avsluttede systemer, og som skal avleveres til Arkivverket for langtidsbevaring. Digitale arkiver krever en annen type vedlikehold enn papirarkiv, fordi teknologi og formater endres og blir utdatert. Derfor er det viktig at det ikke går for lang tid før arkivdataene blir avlevert.

Arkivverket har iverksatt ulike tiltak for å bidra til flere avleveringer, blant annet ved å oppsøke virksomheter og hjelpe til med avleveringsprosessen. Det har likevel vist seg krevende å få digitale arkiver avlevert, og Arkivverket er i prosess med å vurdere nye tiltak.

I 2022 er det arbeidet målrettet med å gjøre Arkivverkets saksbehandling i digitalt skapte arkiv enklere, og å gjøre digitalt innhold mer tilgjengelig for brukerne.

Planmessig sikring og tilgjengeliggjøring av privatarkiv

Arkivverkets oppfølging av sin bevaringsplan for privatarkiv har gitt noen første positive resultater. Flere store private virksomheter har overført sine

arkiver til etaten, og enda flere har inngått avtaler om fremtidig overføring og langtidsbevaring.

Det er etablert en tydelig oppgavefordeling mellom nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for bevaring av privatarkiv. Alle regioner er i gang med, eller har ferdigstilt, planer for bevaring av sine privatarkiv. Også Samisk arkiv har i 2022 startet arbeidet med en bevaringsplan. Arbeidet utføres i samarbeid med andre aktører, og forventningene er at dette vil styrke innsamlingen av samisk materiale i årene fremover.

Fellesløsningen Digitalarkivet

Utviklingen av den nasjonale fellesløsningen Digitalarkivet har gått som planlagt i 2022, og flere viktige milepæler er oppnådd. Flere interkommunale arkivinstitusjoner har inngått avtaler om bruk av løsningen for langtidsbevaring for digitalt skapte arkiver. Til sammen er mer enn halvparten av

Norges kommuner nå tilknyttet Digitalarkivet. Dette viser at fellesløsningen dekker behov hos og gir verdi for kommunal sektor.

Framdriften i videreutviklingen av tjenester for visning og betjening av arkiver er god. Målet er å etablere tjenester som gjør offentlig forvaltning og andre brukere av Digitalarkivet mest mulig selvbetjente. Dette vil sikre effektiv saksbehandling.

Arkivverket bidrar, i samarbeid med eksterne forskningsmiljøer, inn i flere prosjekter knyttet til forskningsinfrastruktur og metodeutvikling for å ta i bruk kunstig intelligens (KI). Etaten har et eget KI-team, som arbeider med å gjøre det enklere å finne fram i Arkivverkets materiale og å tilrettelegge arkivene for bruk. De nye metodene erstatter allerede enkelte manuelle oppgaver og har et stort potensial for å erstatte tidkrevende arbeidsprosesser.

Tabell 4.13 Nøkkeltall for Arkivverkets virksomhet 2020–2022

	2020	2021	2022
Antall utførte tilsyn	26	60	72
Antall avleverte digitale arkiver fra statlige virksomheter	108	92	19
Årlig publiserte sider i Digitalarkivet (i mill.)	13,4	14,9	19,4
Mottatte digitale arkiver fra privat sektor	4	16	11
Totalt antall avtalepartnere for tilgjengeliggjøring i Digitalarkivet	37	49	52
Antall bevaringsinstitusjoner som har tatt i bruk i Digitalarkivet for tilgjengeliggjøring	37	38	52
–herav ikke-offentlige institusjoner	13	20	32

Kap. 3329 Arkivformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2022	budsjett 2023	2024
01	Ymse inntekter	1 186	2 341	2 444
02	Inntekter ved oppdrag	1 611	5 505	5 747
	Sum kap. 3329	2 797	7 846	8 191

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder salgs- og husleieinntekter i Arkivverket og inntekter fra ulike samarbeidsprosjekter og tjenester i Arkivverket, jf. kap. 329, post 01.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder oppdragsinntekter i Arkivverket, jf. kap. 329, post 21.

Programkategori 08.30 Medieformål m.m. (kap. 334–339)

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på kapitler

					(i 1 000 kr)
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
334	Film- og dataspillformål	909 747	963 902	1 045 912	8,5
335	Medieformål	7 414 873	7 523 958	7 960 997	5,8
337	Kompensasjons- og vederlagsordninger	294 060	315 030	357 940	13,6
339	Pengespill, lotterier og stiftelser	106 232	102 615	108 263	5,5
	Sum kategori 08.30	8 724 912	8 905 505	9 473 112	6,4

Utgifter under programkategori 08.30 fordelt på postgrupper

					(i 1 000 kr)
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	292 930	298 295	317 673	6,5
50–89	Overføringer til andre	8 431 982	8 607 210	9 155 439	6,4
	Sum kategori 08.30	8 724 912	8 905 505	9 473 112	6,4

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til film- og medieformål.

Mål

De overordnede politiske målene på film-, spill- og mediefeltet er nærmere beskrevet i Del I.

Regjeringen vil legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet. For å sikre at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud, vil regjeringen bidra til god nyhetsproduksjon over hele landet. Regjeringen vil legge til rette for en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet. Dette fremmer dannelse og kritisk refleksjon samt styrker det norske og de samiske språkene.

Målene for mediepolitikken er å legge til rette for

- at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud
- å understøtte mediernes demokratiske funksjon og sikre ytringsfriheten gjennom de frie mediene
- troverdige, redaktørstyrte medier av høy kvalitet
- en mediestøtte som er forutsigbar, ubyråkratisk og med størst mulig avstand til politiske myndigheter

Regjeringen skal stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med høy kvalitet, som styrker demokratiet gjennom historier og opplevelser. For å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur skal regjeringen bidra til

produksjon og formidling av audiovisuelt innhold på norsk og samisk språk av høy kvalitet. Regjeringen skal bidra til å gjøre film- og dataspillkulturen åpen og inkluderende for alle, samt til likestilling og mangfold i de audiovisuelle bransjene.

Målene for film-, serie- og dataspillpolitikken er å legge til rette for

- et bredt og variert tilbud som bidrar til demokrati, tilhørighet og mangfold gjennom å løfte fram audiovisuelle historier og opplevelser fra hele landet
- produksjon av film, serier og dataspill av høy kvalitet som gjenspeiler hele befolkningen
- sterke bransjer med nasjonal og internasjonal gjennomslagskraft
- en tilgjengelig, inkluderende og trygg film- og dataspillkultur i hele landet

Kategorien omfatter kompensasjons- og vederlagsordninger. Kompensasjonsordningen under kategorien bidrar til tilgjengeliggjøring av kunst og kultur gjennom å sikre rettighetshavere kompensasjon for lovlig kopiering av åndsverk. Vederlagsordningene gir opphavere betaling for offentlig bruk av deres verk og bidrar med dette til å sikre befolkningens tilgang til et fritt og uavhengig kulturliv.

Kategorien omfatter også bevilgninger til drift av Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. Del III, kapittel 6.

Aktuelle saker

Ytringsfrihetskommisjonen

Ytringsfrihetskommisjonen (NOU 2022: 9) *En åpen og opplyst offentlig samtale*, har utredet de

sosiale, teknologiske, juridiske og økonomiske rammene for ytringsfrihet i dagens norske samfunn. Kommisjonen konkluderte med at det i det store og hele står godt til med det offentlige ordskiftet i Norge. Samtidig pekte kommisjonen på en rekke utfordringer og kom med flere anbefalinger til tiltak for å styrke en åpen og opplyst offentlig samtale. Utredningen har vært på en bred høring og følges opp av Kultur- og likestillingsdepartementet i samarbeid med andre berørte departementer.

Endringer på opphavsrettsområdet

Departementet arbeider med et forslag til endringer i åndsverkloven. Forslaget gjelder gjennomføring av EUs digitalmarkedsdirektiv ((EU) 2019/790) og nett- og videresendingsdirektiv ((EU) 2019/789).

Digitalmarkedsdirektivet inneholder bl.a. nye avgrensingsregler for undervisnings-, forsknings- og kulturarvinstitusjoner, regler om alternativ tvisteløsning, nye rettigheter for utgivere av pressepublikasjoner, regler om forholdet mellom plattformtilbydere og rettighetshavere når det gjelder brukeropplaget innhold, og regler som skal sikre rimelig vederlag til opphavere og utøvende kunstnere. Nett- og videresendingsdirektivet innebærer en ytterligere harmonisering av reguleringen som gjelder for klarering av rettigheter i kringkastingssendinger. Direktivet regulerer opphavsrettslige spørsmål i forbindelse med visse nettoverføringer samt videresending og annen distribusjon av radio- og TV-programmer.

Kap. 334 Film- og dataspillformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	120 506	126 449	135 897
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 798	6 998	7 420
50	Filmfondet	588 200	625 550	655 000
72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, <i>kan overføres</i>	25 656	39 500	42 000
73	Regionale filmvirksomheter, <i>kan overføres</i>	114 840	114 620	145 000
75	Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>	16 887	20 060	21 330
78	Film- og dataspilltiltak	37 860	30 725	39 265
	Sum kap. 334	909 747	963 902	1 045 912

Innledning

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under nasjonale mål for kulturpolitikken og skal bidra til et fritt og uavhengig kulturliv som er åpent, inkluderende og mangfoldig.

Bevilgningene skal stimulere til et mangfoldig og tilgjengelig tilbud av audiovisuelt innhold med høy kvalitet, som styrker demokratiet gjennom å vekke engasjement og tilrettelegge for meningsbryting. For å styrke norsk og samisk språk, identitet og kultur er det viktig at bevilgningene bidrar til produksjon og formidling av audiovisuelt innhold av høy kvalitet på norsk og samisk språk. Videre skal bevilgningen bidra til likestilling og mangfold i de audiovisuelle bransjene.

Mål og strategier for 2024

Bevilgningene på filmområdet skal legge til rette for

- et bredt, variert og tilgjengelig filmtilbud av høy kvalitet i hele landet
- likestilling og mangfold både foran og bak kamera
- en sterk og bærekraftig bransje
- gjennomslagskraft for norske produksjoner nasjonalt og internasjonalt

Målene for bevilgningene på dataspillområdet er å legge til rette for

- et mangfoldig og gjennomslagskraftig dataspilltilbud med høy kvalitet

- likestilling og mangfold i norske dataspill og norsk dataspillbransje
- profesjonalitet og vekst i norsk dataspillbransje
- en inkluderende, trygg og tilgjengelig dataspillkultur

Dataspillstrategi

Regjeringen vil legge fram en ny strategi for dataspillpolitikken. Strategien setter nye mål for dataspillpolitikken og presenterer tiltak som skal bidra til måloppnåelse.

Insentivordningen

Insentivordningen har som formål å bidra til å øke antallet store internasjonale film- og serieproduksjoner for å fremme kultur, historie og natur i Norge. Videre skal den bidra til økt erfaring og kunnskap i den norske filmbransjen, stimulere til vekst, en bærekraftig norsk filmnæring og økt internasjonalt samarbeid. Som varslet i Prop. 1 S (2022–2023) har Kultur- og likestillingsdepartementet gjennomført en ekstern analyse av ordningen for å vurdere behovet for endringer. Analysen anbefaler en gradvis økning av ordningens økonomiske ramme over tid. Med bakgrunn i dette foreslår regjeringen å styrke ordningen jf. omtale under post 72.

Regional filmpolitikk

De regionale filmsentrene og filmfondene er en viktig del av den nasjonale film- og dataspillpolitik-

ken. Stortingsflertallet ba i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2019, jf. Innst. 14 S (2018–2019), departementet om å evaluere og klargjøre hva grunnlaget for satsingen på de regionale filmsentrene skal være, slik at det føres en enhetlig praksis for alle regionale filmsentre selv om regionene har ulike forutsetninger og utfordringer. Departementet gjennomførte i 2023 en rekke innspillmøter om rammene for de regionale filmvirksomhetene. Departementet har i dialog med aktørene utarbeidet noen prinsipper for den regionale filmpolitikken som skal bidra til å styrke autonomien og sikre en enklere og mer enhetlig fordeling av statlige midler. Med bakgrunn i dette foreslår regjeringen å styrke de regionale filmvirksomhetene, jf. omtale under post 73.

Grunnlaget for den regionale filmpolitikken er på den ene siden å legge til rette for tiltak rettet mot talenter, barn og unge, og på den andre siden å stimulere til regional bransjebygging. Bevilgningen skal bidra til at det finnes livskraftige filmmiljøer i hele landet.

Som ledd i evalueringen og den påfølgende dialogen med de regionale filmvirksomhetene foreslår regjeringen noen endringer i føringene for regional filmpolitikk.

Regjeringen vil legge opp til en mer tillitsbasert forvaltning av statlige tilskudd. Regionene vil etter dette få stor frihet til selv å bestemme hvordan midlene kan benyttes mest mulig effektivt, og hvordan regionale filmvirksomheter organiseres. Det innebærer at regionale filmvirksomheter får ansvar for selv å balansere mellom tiltak som hhv. oppfyller filmpolitiske og næringspolitiske formål. Departementet vil sørge for at filmpolitiske, viktige mål som talentutvikling og tiltak rettet mot barn og ungdom prioriteres minst like høyt som i dag.

Regjeringen legger opp til at hele landet skal være dekket av regionale filmsentre og filmfond. Det innebærer at Oslo Filmfond (som dekker Oslo og Viken) tas inn blant de regionale filmfondene som mottar tilskudd fra staten. Dette er i samsvar med forutsetningene lagt av en samlet stortingskomité ved behandlingen av Innst. 83 S (2015–2016), jf. Meld. St. 30 (2014–2015).

Regjeringen vil åpne for at regionale filmvirksomheter får anledning til å gi tilskudd til produksjon av lange formater, dvs. dramaserier og spillefilm.

Prinsippene som i dag ligger til grunn for dagens fordeling av statlige midler mellom de enkelte sentre og fond, er lagt fram for Stortinget, som har sluttet seg til dem. Det er viktig at fordelingsmodellene for fond og sentre ikke bidrar til å

begrense de regionale filmvirksomhetenes autonomi unødig. Dette taler for å forenkle dagens fordelingsnøkler. Regionale filmvirksomheter bør være omforent om prinsippene for en ny modell. Departementet vil på grunnlag av innspill fra bransjen vurdere endringer i fordelingsnøkler som bestemmer fordelingen av midler mellom virksomhetene.

Kino- og filmformidlingsstrategi

Kinoene er en kulturell møteplass som når et bredt lag av befolkningen, i alle deler av landet, takket være en desentralisert kinostruktur. Kinoene fungerer for mange som en inngangsport til kulturlivet, og treffer befolkningen der de er med et tilbud som favner bredt. Den digitale utviklingen utfordrer imidlertid kinoens posisjon i markedet og i lokalsamfunn landet rundt. Regjeringen vil sikre en desentralisert kinostruktur. Formidling av film skaper filmkultur og referanserammer som bidrar til fellesskap og kulturell samhörighet. Kultur- og likestillingsdepartementet har igangsatt arbeidet med å se på hvordan det offentlige kan tilrettelegge for et godt og mangfoldig kino- og filmtilbud i hele landet framover, samt for en aktiv filmformidling. Departementet arbeider med en strategi for kino- og formidling og har oppnevnt en referansegruppe med representasjon fra kinobransje og aktører innen filmformidling som skal bistå med innspill.

Kartlegging av kompetanse og arbeidskraft

Behovet for arbeidskraft endrer seg raskt i den norske filmbransjen, og er i større grad enn tidligere blitt avhengig av utviklingen i den internasjonale underholdningsindustrien og økonomien. En sterk bransje er et politisk mål i seg selv, men også avgjørende for de øvrige filmpolitiske målene. Departementet vil gjennomføre en kartlegging av tilgangen på kompetanse og arbeidskraft nasjonalt innenfor bransjen, med sikte på å utarbeide en plan for å utvikle kompetanse og arbeidskraft til sektoren. Kartleggingen og planen vil kunne inngå som et grunnlag for å nå de politiske målene på feltet.

Medfinansiering av audiovisuelle produksjoner

I komitéinnstillingen til filmmeldingen, jf. Innst. 83 S (2015–2016), anmodet en samlet komité regjeringen om å vurdere hvordan et medfinansieringsansvar best kan gjennomføres, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Vinteren 2022

gjennomførte Kultur- og likestillingsdepartementet en høring av et forslag om regulering av medfinansiering av norskspråklige audiovisuelle produksjoner. Regjeringen tar sikte på å komme tilbake til Stortinget med et samlet forslag til hvordan en medfinansieringsplikt kan reguleres som ledd i gjennomføringen i norsk rett av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester.

Filmparken AS

Staten eier 77,6 pst. av aksjene i Filmparken AS, som tilbyr fasiliteter for innspilling av film, herunder studioer og kontorbygg. Selskapets eierskap ble ved Meld. St. 6 (2022–2023) plassert i kategori 2 i statens eierskapskategorier (selskapet har ikke tidligere vært kategorisert). Statens begrunnelse for eierskapet er å legge til rette for produksjon av film i Norge. Statens mål, som eier i Filmparken, er filmproduksjon av høy kvalitet. Filmparken er i positiv utvikling. Selskapet arbeider med å utvikle Filmparken i lys av langsiktige endringer i markedet og den nye kategoriseringen av statens eierskap.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsmidler til Norsk filminstitutt. Bevilgningen dekker også evaluerings- og utviklingsarbeid og enkelte fellestiltak på film- og medieområdet i departementets regi.

Bevilgningen på posten foreslås økt med 2,5 mill. kroner for å styrke Norsk filminstitutts kunnskap og kompetanse om dataspillkultur. Økningen må ses i sammenheng med forslaget om å styrke satsingen på dataspill i filmfondet med 7,5 mill. kroner jf. omtale nedenfor.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 01, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som virksomheten får i merinntekter på kap. 3334, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 50 Filmfondet

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til filmfeltet, fra utvikling og produksjon til lansering, formidling og tilgjengeliggjøring av audiovisuelt innhold. Tilskudd til utvikling fram til ferdigsstilling og formidling og lansering av dataspill er også inkludert i bevilgningen.

I bevilgningsforslaget på posten inngår 7,5 mill. kroner til å styrke satsingen på dataspill, herunder fondets tilskuddsordninger for utvikling og lansering. Økningen må ses i sammenheng med forslaget om å styrke Norsk filminstitutts driftsutgifter, jf. omtale ovenfor.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 72 Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til insentivordningen for film- og serieproduksjoner i Norge. Ordningen er refusjonsbasert, hvilket innebærer at store, internasjonale produksjoner som produseres helt eller delvis i Norge, og som oppfyller vilkårene for ordningen, kan søke om tilskudd til refusjon på inntil 25 pst. av godkjente kostnader.

Den budsjetterte bevilgningen på posten skal dekke forventede utbetalinger i 2024 til produksjoner som det er gitt tilsagn om tilskudd til innenfor rammen av tidligere års bevilgninger og tilsagnsfullmakter. Fordi ordningen er refusjonsbasert, og fordi produksjonene som det gis tilsagn til, ikke forventes å komme til utbetaling før i senere budsjettår, ble det fra statsbudsjettet 2021 knyttet en tilsagnsfullmakt til bevilgningen på posten, jf. omtale i Prop. 1 S (2020–2021) Kulturdepartementet.

Som varslet i Prop. 1. S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet, har regjeringen foretatt en ekstern gjennomgang av ordningen. Analysen inneholder hovedanbefalinger om en stegvis og betydelig økning av rammen for ordningen til 250 mill. kroner i 2029. Regjeringen foreslår på denne bakgrunn en fullmakt til å gi tilskudd utover gitte bevilgninger på posten, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger 130 mill. kroner i 2024, jf. forslag til vedtak III. Dette vil innebære at det kan lyses ut og tildeles tilsagn til nye prosjekter innenfor en samlet søknadsramme på omlag 84 mill. kroner i 2024. Tilsagnsrammen for nye prosjekter kan bli

endret dersom tidligere forpliktelser under ordningen bortfaller i løpet av budsjettåret.

Post 73 Regionale filmvirksomheter, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til regionale filmvirksomheter. Den regionale filmsatsingen er en del av den samlede nasjonale filmpolitikken og dekker tilskudd til regionale filmsentre og filmfond. Regionale filmvirksomheter bidrar i stadig flere produksjoner og er med på å styrke både profesjonalitet, kvalitet og finansiering på filmområdet.

Regjeringen foreslår en økning i postens bevilgning på 30,4 mill. kroner. Bevilgningsøkningen skal bidra til økt måloppnåelse for den nye regionale filmpolitikken, jf. omtale under mål og strategier for kapitlet. Økningen innebærer en betydelig styrking av eksisterende regionale filmsentre og -fond.

Det foreslås at bevilgningen til de sju regionale filmsentrene økes med til sammen 18,9 mill. kroner. Midlene fordeles etter gjeldende fordelingsnøkkel. Tilskuddet som Viken filmsenter mottar utenfor fordelingsnøkkelen, for å dekke filmsentertilbudet i Oslo, har hatt en svakere økning enn øvrige sentre de senere årene. Det foreslås at dette tilskuddet økes til 7 mill. kroner.

Det foreslås videre at bevilgningen til tre regionale filmfond som inngår i gjeldende fordelingsnøkkel, øker med 3 mill. kroner. I tillegg foreslås det at Oslo Filmfond (som dekker Oslo og Viken) tas inn blant de nasjonale filmfondene, slik at hele landet dekkes av regionale filmfond. Det foreslås at Oslo Filmfond i 2024 mottar et tilskudd på 7 mill. kroner. På sikt foreslås det at fondet får tildelt midler etter en ny fordelingsnøkkel for regionale filmfond.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 75 Internasjonale film- og medieavtaler, kan overføres

Bevilgningen på posten skal dekke faste, årlige tilskudd til tiltak som er forankret i internasjonale film- og medieavtaler. Det gjelder Eurimages, Nordisk Film & TV Fond og Det Europeiske Audiovisuelle Observatoriet.

Post 78 Film- og dataspilltiltak

Bevilgningene på posten omfatter tilskudd til Internasjonalt Samisk Filminstitutt, Bygdekinoen, Noneda – Norsk nettverk for dataspillbedrifter og stiftelsen Den nasjonale filmkommissjonen. Forslag til fordeling av bevilgningen framkommer av vedlegg 2.

For å støtte opp under regjeringens film- og dataspillpolitikk foreslås bevilgningen på posten økt med 3 mill. kroner, fordelt med 1 mill. kroner til Bygdekinoen, 0,8 mill. kroner til Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) og 1,2 mill. kroner til Den nasjonale filmkommissjonen.

I bevilgningsforslaget på posten inngår 3,6 mill. kroner i engangstilskudd til to tiltak, som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I. Fordelingen av tilskuddene framgår av vedlegg 3.

Rapport 2022

Målene for bevilgningene til film- og dataspillformål er et mangfoldig filmtilbud av høy kvalitet i hele landet, likestilling og mangfold både foran og bak kamera, en sterk og bærekraftig bransje, gjennomslagskraft for norske produksjoner nasjonalt og internasjonalt, et mangfoldig og gjennomslagskraftig dataspilltilbud med høy kvalitet, likestilling og mangfold i norske dataspill og norsk dataspillbransje, profesjonalitet og vekst i norsk dataspillbransje, samt en inkluderende, trygg og tilgjengelig dataspillkultur. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til film- og dataspillformål er infridd, jf. rapport nedenfor.

Covid-19-pandemien hadde innvirkning på oppnåelsen av de filmpolitiske målene og Norsk filminstitutts arbeid, prioriteringer og samfunnsoppdrag også i 2022. Totalt 67,3 mill. kroner ble tildelt gjennom koronarelaterte ordninger. Ordningene har blant annet bidratt til å sikre og stimulere produksjon, tilgjengeliggjøring, formidling, finansiering og lansering av norsk audiovisuelt innhold (58,8 mill. kroner). Ordningene har også bidratt til å gi kompensasjon for utsatt premiere som følge av pandemien, samt et nasjonalt profileringstiltak for å få publikum tilbake på kino etter pandemien (8,4 mill. kroner).

Et bredt og variert film- og serietilbud av høy kvalitet
Gjennom Filmfondet tildelte Norsk filminstitutt om lag 610 mill. kroner i tilskuddsmidler til filmer, serier og dokumentarer i 2022. Disse tilskuddsmi-

dlene er Norsk filminstituttets viktigste virkemidler for å bidra til et bredt og variert tilbud av høy kvalitet.

Norsk filminstitutt anser større vektlegging av utviklingsarbeid som et viktig grep for å oppnå målet om bredde, variasjon og høy kvalitet. Derfor har Norsk filminstitutt i 2022 økt andelen tilskudd til de tidlige fasene av prosjekter for å stimulere til flere kunstnerisk ambisiøse filmer. Norsk filminstituttets tilskudd etter kunstnerisk vurdering, den såkalte konsulentordningen, er et viktig virkemiddel for å stimulere til filmer og serier av høy kunstnerisk kvalitet og kulturell verdi. I 2022 ga Norsk filminstitutt utviklings- og/eller produksjonstilskudd til 223 ulike prosjekter gjennom konsulentordningene.

Bredde og variasjon i tilbudet innebærer at norske filmer og serier skal oppleves som relevante og være representative for hele befolkningen. Dette ivaretas særlig av Norsk filminstituttets arbeid for likestilling og mangfold. Norsk filminstituttets praksis med moderat kjønnskvoltering i tilskuddsordningene bidro i 2022 til at den totale kvinneandelen for alle formater var på 52 pst., en liten økning fra 2021. For å sørge for at det er en bredde i tilfanget av nytt talent, og at hele talentbasen blir tatt i bruk, lanserte Norsk filminstitutt i 2022 talentordningen Neo. Norsk filminstituttets tilskuddsordninger legger også til rette for bredde i filmtilbudet ved å gi insentiver for produksjon av filmer for barn og unge.

God filmformidling og tilgjengeliggjøring for publikum

Norsk filminstitutt har det nasjonale ansvaret for filmformidling. Formidling av film og filmkultur handler om å tilrettelegge for økt tilgang til norske og utenlandske filmer utover det som er lønnsomt i markedet, samt sette filmene inn i et større kulturelt og samfunnsmessig perspektiv.

Norsk filminstitutt tildelte rundt 55 mill. kroner i tilskudd til distribusjon og formidling av film i 2022 gjennom tilskudd til filmfestivaler, cinema-tek og filmklubbvirksomhet og tilskudd til distribusjon av utenlandske kvalitetsfilmer.

Barn og unge skal få oppleve og møte kunst som er relevant og representativ. I 2022 ga Norsk filminstitutt støtte til medvirkningstiltak som lar barn og unge være med og utvikle filmprosjekter eller bestemme innholdet på filmfestivaler og i filmklubber. I tillegg etablerte Norsk filminstitutt nysatsingen *Film i skolen*, som er et samarbeid om utvikling av pedagogiske læringsverktøy.

Norsk filminstitutt arbeider for å gjøre norske filmer og serier synlige og tilgjengelige, uavhengig av visningsplattform. I 2022 ble 80 kort- og dokumentarfilmer tilgjengelige på norske bibliotek gjennom innkjøpsordningen.

En desentralisert kinostruktur er en av bærebjelkene i formidlingen av film i Norge. Kultur- og likestillingsdepartementets tilskudd til Bygdekinnoen, som har visninger i om lag 140 kommuner, utgjør et betydelig bidrag til den desentraliserte kinostrukturen.

Solid publikumsoppslutning

Publikumsoppslutning vurderes på bakgrunn av norske filmer og seriers markedsandel på kino, tv og strømmetjenester.

Covid-19-pandemien var over et par måneder inn i 2022, og besøkstallene på kino har forblitt lavere resten av året enn i årene før pandemien (snittet for årene 2015–2019). Totalt ble kinobesøket for norske filmer 2,2 millioner i 2022. Dette er 16 pst. lavere sammenlignet med årene nevnt ovenfor, noe som er en mindre nedgang enn for kinobesøket generelt. 25 pst. av kinobesøket i 2022 var på norsk film.

Norsk filminstituttets publikumsundersøkelse i 2022 viser at 68 pst. av befolkningen sier de har sett norsk spillefilm, 66 pst. har sett norsk drama-serie, og 62 pst. har sett norsk dokumentar i løpet av «det siste året» uavhengig av visningsplattform.

Norsk filminstitutt har tilskuddsordninger som stimulerer til å lage filmer med stort publikumspotensial, blant annet markedsordningen, oppnår vanligvis et høyt besøkstall på kino, noe som tyder på at ordningen fungerer i tråd med formålet. I 2022 tildelte Norsk filminstitutt 52 mill. kroner i denne ordningen. Etterhåndstilskudd stimulerer også til oppnåelse av målet om solid publikumsoppslutning, og i 2022 tildelte Norsk filminstitutt totalt 128 mill. kroner i etterhåndstilskudd. Norsk filminstitutt innførte i 2022 en tilskuddsordning for internasjonal distribusjon.

En profesjonell filmbransje med sunn økonomi

Norsk filminstitutt skal legge til rette for at den audiovisuelle bransjen har økonomi til å drive på en god måte. Filmfondet er det viktigste virkemiddelet Norsk filminstitutt har for å påvirke økonomien i den audiovisuelle bransjen. Den norske filmbransjen har vært i vekst de siste årene. Antall store produksjoner har økt kraftig, hovedsakelig i

form av dramaserier, og utviklingen skyldes økning i bestilte volumer fra strømmetjenestene og tv-kanalene.

Norsk filminstitutt har i 2022 gjennomført en betydelig satsing for å presentere norske prosjekter for internasjonale finansører og kjøpere i utvalgte internasjonale markeder gjennom Fiction Norway og Doc Norway. Tilskudd til regionale filmsentre og filmfond bidrar til å styrke produksjonsmiljøene i ulike deler av landet. I 2022 tildelte Norsk filminstitutt om lag 116 mill. kroner til regionale filmsentre og -fond. I 2022 fikk tre produksjoner tilsagn om til sammen rundt 56 mill. kroner i refusjonsramme fra insentivordningen. Et av formålene med ordningen er å styrke den norske filmbransjen gjennom økt aktivitet.

Et variert tilbud av norske dataspill av høy kvalitet

Gjennom Filmfondet tildelte Norsk filminstitutt om lag 44 mill. kroner i tilskuddsmidler til utvikling av dataspill etter kunstnerisk vurdering i 2022. I tillegg kommer tilskuddsmidler til lansering. Disse tilskuddsmidlene er viktige virkemidler for å bidra til et bredt og variert tilbud av norske dataspill av høy kvalitet. Tilskuddsordningen til utvikling av dataspill etter kunstnerisk vurdering fremmer spill som kulturuttrykk, og bidrar til at det utvikles originale og nyskapende spill som holder høy kunstnerisk eller innholdsmessig kvalitet. De offentlige tilskuddene er avgjørende for å utløse privat finansiering. Uten tilskuddsmidlene ville en betydelig andel av norske dataspill trolig ikke blitt produsert eller blitt produsert med mindre variasjon og lavere kvalitet.

En profesjonell og mangfoldig dataspillbransje

Norsk filminstitutt bidrar til profesjonalitet i norsk dataspillbransje gjennom forvaltning av tilskudd til utvikling og lansering av dataspill. Norsk filminstitutt gir også tilskudd til faglig utvikling av fagpersoner i dataspillbransjen og fellestiltak på dataspillfeltet.

Som en del av arbeidet med å sikre skapermangfold, innholdsmangfold og brukermangfold jobber Norsk filminstitutt aktivt for å bedre likestillingen i dataspillbransjen. Kvinneandelen blant nøkkelroller i tildelte utviklingstilskudd til dataspill var 20 pst. i 2022. Andelen er ikke tilfredsstillende. Tallet for nøkkelrollene er marginalt lavere enn kvinneandelen for bransjen i sin helhet, 22 pst., som for øvrig også er kvinneandelen i dataspillbransjen i Europa i sin helhet. Samtidig er kvinneandelen betydelig høyere blant tilskudds-

mottakerne sammenlignet med søknadene, hvor kvinneandelen var på 14 pst. i 2022.

Gjennomslagskraft for norske dataspill

Norsk filminstitutt bidrar til økt gjennomslagskraft for norske spill gjennom forvaltning av ordningene for tilskudd til utvikling og lansering av dataspill, blant annet gjennom å spisse de statlige tilskuddene til dataspill, slik at det gis færre, men større tilskudd. Gjennom dette grepet har Norsk filminstitutt bidratt til å styrke spillutgivelsene med størst gjennomslagspotensial. Tilskudd til lansering skal bidra til at hvert dataspill kan nå sitt optimale publikumspotensial, hevde seg nasjonalt og internasjonalt og øke produksjonsforetakets inntekter fra dataspill.

Norsk dataspillbransje henter 95 pst. av sine inntekter i det internasjonale markedet. For å styrke gjennomslagskraften til norske dataspill er det derfor viktig for bransjen å være ute på de store markedene for å bygge nettverk, øke internasjonal kompetanse, inngå avtaler m.m. Norsk filminstitutt bidrar til dette, blant annet gjennom tilskudd til lansering, reisestipend utland og tilskudd til kompetanseutvikling for fagarbeidere i den produserende dataspillbransjen.

En inkluderende og tilgjengelig dataspillkultur

Dataspillpolitikken skal bidra til at hele befolkningen har tilgang til dataspill som kan gi felles referanser, læring og glede. Regjeringen vil øke kompetansen om og forståelsen for spill og engasjere flere til både å bruke og skape spill. Om lag 400 000 kroner ble tildelt til formidling av dataspill. Dette bidrar til bredde og kvalitet i dataspilltilbudet for barn, unge og voksne samt stimulerer dataspillkulturen i Norge. 1 mill. kroner ble tildelt til utvikling av formidlingsopplegg i Den kulturelle skolesekken. Ordningen har som mål å styrke norske spillutviklere, filmskapere og formidlers mulighet til å nå ut med film og spill til barn og unge.

Norsk filminstitutt kjøper inn norske dataspill til bibliotekene gjennom innkjøpsordningen for spill. Ordningen bidrar til at publikum får tilgang til norske dataspill. Stadig flere bibliotek satses på spilltilbud og formidling av norske titler. I 2022 ble fire norske spilltitler kjøpt inn til bibliotekbruk for 425 000 kroner. Norsk filminstitutt har laget en ny plattform for spillene som kjøpes inn til bibliotekbruk i 2022. Plattformen vil gi god oversikt over hvilke norske spill som er tilgjengelig på bibliotekene.

Kap. 3334 Film- og dataspillformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Ymse inntekter	1 588	6 439	6 723
02	Inntekter ved oppdrag	6 121	7 412	7 738
	Sum kap. 3334	7 709	13 851	14 461

Post 01 Ymse inntekter

Posten gjelder inntekter fra Cinemateket i Oslo, samt inntekter knyttet til mediedesken i EUs program for kulturell og audiovisuell sektor, Kreativt Europa. I tillegg omfatter posten inntekter fra

egenandeler for kurs og diverse andre inntekter ved Norsk filminstitutt.

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomhet ved Norsk filminstitutt, jf. kap. 334, post 21.

Kap. 335 Medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	59 025	59 277	62 113
21	Spesielle driftsutgifter	1 369	2 956	3 980
70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	135 000	135 000	150 000
71	Mediestøtte	450 980	461 985	490 030
73	Medietiltak	26 570	22 530	15 420
74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	20 249	22 240	23 000
79	Norsk rikskringkasting AS – NRK	6 721 680	6 819 970	7 216 454
	Sum kap. 335	7 414 873	7 523 958	7 960 997

Innledning

Kapitlet omfatter driftstilskudd til den statlige virksomheten Medietilsynet. Kapitlet omfatter også tilskudd til NRK, kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting, produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, tilskudd til innovasjon og utvikling, tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, tilskudd til medieforskning og tilskudd til samiske aviser.

Mål og strategier for 2024

Gjennom å legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet, tilgjengelighet, nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediasamfunnet, skal bevilgningene understøtte mediernes demokratiske funksjon. Regjeringen vil utforme innovasjons- og pressestøtten på en måte som sikrer god utvikling i lokalmediene, samtidig som de større riks- og regionmediene i størst mulig grad blir ivaretatt. Regjeringen vil videre arbeide for at de globale teknologiaktørene viser åpenhet om bruk av data

og betaler skatter og avgifter i landene de opererer i.

Bevilgningene til medieformål skal legge til rette for:

- at alle grupper i samfunnet har et godt medietilbud
- ytringsfrihet, pressefrihet og informasjonsfrihet
- et mangfold av redaktørstyrte medier, som bidrar til god nyhetsproduksjon og meningsutveksling over hele landet
- lokale medier i hele landet og å unngå geografiske blindsoner
- innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen, og samtidig opprettholde den frie pressens tradisjoner og grunnverdier i en ny tid
- samfunns viktig og undersøkende journalistikk og å unngå tematiske blindsoner
- å styrke den kritiske medieforståelsen i befolkningen, særlig blant sårbare grupper
- å sikre NRKs rolle som en bred allmennkringkaster med sterk tilstedeværelse i hele landet og å sikre en kommersiell allmennkringkasting med hovedkontor utenfor Oslo
- å styrke norsk språk, de samiske språkene og norsk tegnspråk som grunnleggende kulturbærere

Gjennomføring av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester

Endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester (Direktiv (EU) 2018/1808) endrer direktivet om audiovisuelle medietjenester (2010/13/EU) (AMT-direktivet). De viktigste endringene i direktivet er bl.a. en utvidelse av virkeområdet til å omfatte videodelingsplattformer, skjerpede krav til universell utforming av programmer, krav om at tilbydere av audiovisuelle bestillingstjenester har minst 30 pst. europeisk programinnhold i sine kataloger og økt fleksibilitet for visning av reklame i fjernsyn. Endringsdirektivet gir også et handlingsrom til å stille krav om at tilbydere av audiovisuelle medietjenester bidrar til produksjon av europeiske verk, jf. omtale under kap. 334, Mål og strategier for 2024.

Departementet sendte på høring et forslag til gjennomføring av endringsdirektivet til AMT-direktivet og enkelte andre endringer i kringkastingsloven og kringkastingsforskriften i september 2022. Departementet tar sikte på å fremme en proposisjon for Stortinget i løpet av 2024.

Teknologiplattformene

Kultur- og likestillingsdepartementet har tatt flere initiativer i arbeidet med teknologigigantene. I april 2023 framla en nordisk tenketank for teknologi og demokrati anbefalinger om hvordan de nordiske landene bør arbeide sammen for mer åpenhet om hvordan teknologien fungerer og for å forsvare våre felles nordiske verdier. Regjeringen vil følge opp tenketankens anbefalinger i Nordisk Ministerråd.

I juni 2023 avholdt kultur- og likestillingsministeren et oppfølgende dialogmøte mellom norske medier og plattformsselskaper. Et første dialogmøte ble avholdt i mars 2022. Til grunn for dialoginitiativet ligger en oppfatning om at det er et gode for samfunnet at innhold fra redaktørstyrte medier er til stede på plattformene folk bruker til å holde seg oppdatert, kommunisere og diskutere.

På møtet viste mediene eksempler på hvordan plattformenes moderering har en nedkjølende effekt på journalistikken, hvordan måten plattformene drives på, virker inn på rekkevidden og promoteringen av redaktørstyrt innhold, og hvorfor det er behov for mer innsikt i beslutninger som begrenser eller påvirker spredning av nyheter via plattformenes tjenester. Plattformsselskapene redegjorde om arbeidet med innholdsmoderering og forholdet til redaktørstyrte medier. Departementet legger til grunn at dialogen mellom partene fortsetter og vil følge opp dette arbeidet.

Regjeringen følger opp EUs regelverkspakke om digitale tjenester. I regelverket inngår blant annet forordningen om digitale tjenester (DSA) og forordningen om digitale markeder (DMA). Blant målene med reguleringene er å skape et tryggere digitalt rom hvor grunnleggende rettigheter for alle brukere av digitale tjenester sikres, gi større demokratisk kontroll og oversikt over plattformer, redusere risiko for manipulasjon og desinformasjon, skape like vilkår for å fremme innovasjon, vekst og konkurransekraft, både i det indre marked og globalt.

Videre har EU foreslått en europeisk mediefrihetsforordning (EMFA). Hensikten med mediefrihetsforordningen er å sikre og styrke mediefriheten og mediemangfoldet i hele Europa. I en felles EØS EFTA-kommentar støtter Norge, Liechtenstein og Island de overordnede målene i forordningen, med enkelte merknader.

Lokalradio på FM

I november 2021 ble konsesjonene for lokalradioaktører som sender på FM, forlenget fra 1. januar 2022 til 31. desember 2026. Dette sikret at de aller fleste lokalradioene kunne fortsette akkurat som før.

Regjeringen viser til at digitaliseringen av lydmediene fortsetter med økt lytting til digitalradio på DAB, internettradio og podkast. For riksdekkende radio ble FM-sendingene slukket i 2017. For lokalradio pågår imidlertid digitaliseringen fortsatt, samtidig som FM fortsetter å være en viktig plattform for lokalradio når det gjelder lytting og inntekter.

Tidligere er FM-konsesjonene forlenget ved direktetildeling til eksisterende konsesjonærer ved to anledninger, for perioden 2017–2021 og for perioden 2022–2026.

Ved Stortingets behandling av mediepolitisk styringssignal for 2023–2026 uttrykte et flertall i komiteen en forventning om at regjeringen foretar en direkte forlengelse av dagens konsesjoner for lokalradioaktører som sender på FM-nettet, fram til 2031, jf. Innst. 14 S (2022–2023).

Regjeringen tar sikte på at direktetildeling av FM-konsesjoner til eksisterende lokalradiokonsesjonærer for perioden 2027–2031 vil bli gjennomført i god tid før dagens konsesjoner utløper 31. desember 2026.

Endring i tilskuddsordning for lokale lyd- og bilde-medier

Forslag om endringer i forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier sendes på høring høsten 2023. De viktigste forslagene til endringer er at det åpnes for at podkastleverandører og leverandører av audiovisuelle bestillingstjenester som retter seg mot et lokalt publikum, kan søke om tilskudd, samt at tilskuddstaket for driftstilskudd til lokalradioer for etniske og språklige minoritetsgrupper heves til 200 000 kroner. Departementet tar sikte på at endringene får virkning fra og med tildelingen i 2024.

Ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV

Høsten 2018 inngikk staten en avtale med TV 2 om kommersiell allmennkringkasting fra 2019 og ut 2023. Avtalen innebærer at TV 2 kan motta inntil 135 mill. kroner i året i perioden i kompensasjon for allmennkringkastingsoppdraget. 27. april 2023 kunngjorde Kultur- og likestillingsdeparte-

mentet muligheten til å søke om å inngå en ny avtale om kommersiell allmennkringkasting på TV for perioden 2024–2029. I kap. 12 Mediepolitiske styringssignaler i Prop. 1 S (2022–2023) redegjorde Kultur- og likestillingsdepartementet for de mediepolitiske målene for avtalen og kravene som stilles til ev. søkere. Søknadsfristen var 16. august 2023. Ved søknadsfristens utløp hadde departementet mottatt én søknad, fra TV 2. Departementet behandler nå søknaden med sikte på at staten inngår en avtale med TV 2 om et nytt femårig oppdrag. Staten vil kompensere for nettokostnadene knyttet til oppdraget med inntil 150 mill. kroner i året. Kompensasjonen skal bidra til å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og sikre produksjon av riksdekkende nyhetssendinger utenfor Oslo. Mange av kravene i den gjeldende avtalen vil videreføres i den nye avtalen. Dette gjelder bl.a. kravet om at TV-kanalens hovedredaksjon og sentrale nyhetsredaksjon skal være lokalisert i Norge, minst 100 kilometer utenfor Oslo sentrum. Det stilles videre et nytt krav om at leverandøren skal ha redaksjonelt ansatte engasjert i nyhetssendingene med arbeidssted på minst seks ulike steder i distriktene.

DigiUng og ung.no

Barn og unge trenger og spør etter kvalitetssikret informasjon, råd, veiledning og hjelp via digitale flater. De ønsker tjenester som er tilgjengelige her og nå, på deres premisser. Pandemien har ytterligere aktualisert dette behovet. Digital tilgjengelighet til både informasjon og tjenester – på tvers av sektorer – er helt nødvendig for å nå ut og hjelpe barn og unge. Regjeringen besluttet i 2022 at ung.no skal være statens primære tverrsektorielle kanal for digital informasjon, dialog og digitale tjenester til barn og unge. Dette skjer bl.a. gjennom realisering av samarbeid gjennom DigiUng. Ung.no skal være en brukervennlig inngangsport til kvalitetssikret informasjon og hjelpetjenester drevet av det offentlige på tvers av sektorer og tjenestenivåer. Barn og unge skal tilbys og lett finne kvalitetssikret informasjon, hjelp og veiledning som gjør dem i stand til å ta gode valg og mestre egne liv. Nettstedet ung.no drives av Bufdir, som samarbeider med mange andre offentlige tjenester og etater.

Helse- og omsorgsdepartementet og Barne- og familiedepartementet utvikler i samarbeid med Kunnskapsdepartementet, Kultur- og likestillingsdepartementet, Arbeids- og inkluderingsdepartementet, Justis- og beredskapsdepartementet og

Kommunal- og distriktsdepartementet DigiUng og ung.no videre. Det er i 2023 arbeidet med å etablere en felles drifts-, finansierings- og forvaltningsmodell for arbeidet. Det vises også til omtale i Barne- og familiedepartementets proposisjon, programkategori 11.10 familie og oppvekst.

Merverdiavgiftsfritak for elektroniske aviser

I statsbudsjettet for 2023 ble merverdiavgiftsfritaket for elektroniske nyhetstjenester avvirket. Avviklingen av fritaket innebar at TV-kanalpakker og strømnetjenester som inneholder nyhetstjenester, ikke kan selges med redusert merverdiavgift. Avviklingen av fritaket begrenser også hvor mye lyd- og levende bildeinnhold en avis kan ha for å omsettes avgiftsfritt. Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2023 ba Stortinget regjeringen om å «vurdere tiltak for å sikre at lokal- og regionalaviser ikke får begrensninger i muligheten til produksjon av video og lyd gjennom mva-endringer». Regjeringen sendte 9. mai 2023 på høring et forslag om å endre lov om merverdiavgift, med høringsfrist 7. august 2023. Forslaget følger opp anmodningsvedtaket fra Stortinget og innebærer at aviser kan ha en høyere andel av lyd og levende bilder og fortsatt omsettes uten merverdiavgift. Lovendringen trer i kraft 1. januar 2024, jf. omtale i Prop. 1 LS (2023–2024).

Revidert forskrift om tilskudd til samiske aviser

Kultur- og likestillingsdepartementet tar sikte på å sende forslag til revidert forskrift om tilskudd til samiske aviser på høring i 2024. Målet er å modernisere og gjøre ordningen mer treffsikker, blant annet ved å gjøre ordningen plattformnøytral.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen skal dekke lønns- og driftsutgifter for Medietilsynet samt mindre utredningsoppgaver på medieområdet. Bevilgningen er foreslått økt med 2 mill. kroner, knyttet til nye oppgaver tilsynet vil få bl.a. ved gjennomføringen av endringsdirektivet til direktivet om audiovisuelle medietjenester.

Medietilsynet har inngått avtale om at Arkivverket skal levere tjenester innenfor områdene lønn, regnskap og økonomiforvaltning og personaladministrasjon og arkiv med virkning fra 1. januar 2023. Posten foreslås på denne bakgrunn

redusert med 2,4 mill. kroner som overføres til Arkivverket, kap. 329, post 01.

Det foreslås videre overført 1,4 mill. kroner fra posten til Barne- og familiedepartementets kap. 846, post 21. Dette skal dekke deler av kostnadene til ung.no, jf. omtale av finansieringsmodellen under Mål og strategier for 2024.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter ved oppdrag som Medietilsynet utfører på vegne av andre. Bevilgningen foreslås økt med 0,8 mill. kroner knyttet til EU-prosjekter, jf. tilsvarende økning på kap. 3335, post 02.

Bevilgningen kan bare nyttes i samme omfang som det kan skaffes oppdragsinntekter. Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Medietilsynet får i merinntekter på kap. 3335, post 02, jf. forslag til vedtak II.

Post 70 Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting

Bevilgningen på posten skal dekke kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting. Det ble våren 2023 kunngjort en ny avtale som vil gjelde fra 1. januar 2024, og departementet mottok én søknad – fra TV 2. Departementet behandler nå søknaden med sikte på at staten inngår en avtale med TV 2 om et nytt femårig oppdrag, jf. omtale under Mål og strategier for 2024.

Budsjettforslaget på posten er basert på at statens økonomiske forpliktelser kan beløpe seg på inntil 150 mill. kroner i 2024, i henhold til den nye avtalen som er kunngjort.

Post 71 Mediestøtte

Bevilgningen på posten omfatter produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, innovasjons- og utviklingstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier og tilskudd til samiske aviser.

Ifølge mediestøtteleven skal den økonomiske rammen for mediestøtten fastsettes for fire år av gangen, og regjeringen skal legge fram forslag til fireårige økonomiske styringssignaler året etter stortingsvalg. I Prop. 1 S (2022–2023) ble det foreslått at bevilgningen til de direkte mediestøtteordningene skal justeres med pris- og lønnsvekst i perioden 2024–2026. Budsjettforslaget for 2024 bygger på en videreføring av tilskuddsordningene fra 2023, justert for pris- og lønnsvekst, jf. vedtak VI i Prop. 1 S (2022–2023). Forslag til bevilgning

for 2023 til de ulike tilskuddsordningene framkommer av tabell 4.14 under.

Tabell 4.14 Fordeling av bevilgningen på post 71

Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
Produksjonstilskudd	383 000	400 155	424 445
Innovasjon og utvikling	20 900	21 520	22 825
Tilskudd til samiske aviser	39 155	40 310	42 760
Sum	443 055	461 985	490 030

Nedenfor følger en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningene som er finansiert av bevilgningene på posten.

Produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier

Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier skal bidra til et mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier over hele landet og kan gis til nyhets- og aktualitetsmedier på alle publiseringsplattformer, med unntak av kringkasting og lokal-kringkasting. Produksjonstilskuddet forvaltes av Medietilsynet og fordeles i henhold til gjeldende forskrift. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Innovasjon og utvikling

I tråd med Stortingets behandling av Innst. S 400 (2017–2018), jf. Prop. 85 S (2017–2018), ble det i statsbudsjettet for 2018 vedtatt å opprette en tilskuddsordning for innovasjon og utvikling. Ordningen forvaltes av Medietilsynet etter forskrift som trådte i kraft 1. juli 2018. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Tilskudd til samiske aviser

Bevilgningen omfatter tilskudd til samiske aviser og er regulert i forskrift. Tilskuddsordningen forvaltes av Medietilsynet. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 73 Medietiltak

Bevilgningen på posten skal dekke tilskudd til ulike tiltak på mediefeltet, herunder tilskudd til medieforskning og etterutdanning som skal bidra til økt kunnskap om mediernes betydning for samfunnsutviklingen m.m. Fordelingen av tilskuddene på posten framkommer av vedlegg 2.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskudd til navngitte tilskuddsmottakere på mediefeltet vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

I bevilgningsforslaget på posten inngår et engangstilskudd til World Expression Forum på 1 mill. kroner, som del av regjeringens satsing på lokalt og regionalt kulturliv, jf. omtale under del I og vedlegg 3.

KULMEDIA (2014–2018) har vært et handlingsrettet forskningsprogram under Forskningsrådet med hovedmål om å bedre kunnskapsgrunnlaget for utforming av kultur- og mediepolitikk. Tilskuddet til forskning på kultur- og mediefeltet ble videreført i en ny femårsperiode fra 2019, under navnet VELKULSAM. Departementet vil samle bevilgningene til Forskningsrådet på én post, og bevilgningen flyttes derfor til kap. 325, post 52 fra 2024.

Midlene til anvendt medieforskning blir fordelt av Medietilsynet på grunnlag av en innstilling fra Fagutvalget for medieforskning (tidligere Rådet for anvendt medieforskning).

For 2024 har Fagutvalget for medieforskning følgende mandat:

- Innstille til Medietilsynet om fordeling av midler til forskning og utviklingsarbeid på mediefeltet, særlig relatert til mediemangfold og kritisk medieforståelse, samt problemstillinger relatert til dataspill (jf. handlingsplanen mot spilleproblemer). Aktuelle prosjekter skal ha

en teoretisk forankring og en klar praktisk nytteverdi.

- Være en premissleverandør for Kultur- og likestillingsdepartementet og legge til rette for forskning og utviklingsarbeid som departementet har behov for.
- Medvirke til at resultatene blir gjort lett tilgjengelige.

Post 74 Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, kan overføres

Bevilgningen på posten omfatter tilskudd til lokal-kringkastingsformål og digitaliseringstiltak i lokalradiosektoren. Ordningen forvaltes av Medietilsynet i henhold til forskrift om tilskudd til lokale lyd- og bildemedier. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 79 Norsk rikskringkasting – NRK

Kringkastingsavgiften ble avvirket 1. januar 2020 og fra og med budsjettåret 2020 finansieres NRK over statsbudsjettet.

Departementet viser til Prop. 1 S (2022–2023), del III, kapittel 12 Mediepolitiske styringssignaler 2023–2026 og kommersiell allmennkringkasting, hvor det ble foreslått økonomiske styringssignaler for NRK i perioden 2023–2026. Budsjettforslaget for 2024 er basert på en videreføring av tilskuddet i 2023, justert for pris- og lønnsvekst, jf. vedtak VI i Prop. 1 S (2022–2023).

Samlet foreslås en bevilgning til Norsk rikskringkasting AS (NRK) på 7 216 mill. kroner i 2024. Bevilgningen skal dekke driften av NRK, samt utgifter til utgående merverdiavgift etter lav sats. Merverdiavgift etter lav sats av det statlige driftstilskuddet til NRKs kringkastingsvirksomhet i 2024 vil utgjøre om lag 774 mill. kroner.

Bevilgningen forvaltes av Medietilsynet, som forestår utbetalingene av de statlige overføringerne til NRK.

Rapport 2022

Samtidig som de tradisjonelle forretningsmodellene til avisene, radio- og TV-virksomhetene er satt under press, er det norske medielandskapet fortsatt preget av stort mangfold og stabilitet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til medieformål er tilfredsstillende innfridd, jf. rapport nedenfor.

Mangfold av nyhets- og aktualitetsmedier

Ett av målene for bevilgningene i 2022 var å legge til rette for et mangfold av redaktørstyrte medier, som bidrar til god nyhetsproduksjon og meningsutveksling over hele landet. I internasjonal sammenheng ligger antall aviser og utgiversteder i Norge stabilt på et svært høyt nivå. Produksjonstilskuddet til nyhets- og aktualitetsmedier har særlig bidratt til et stabilt høyt antall små lokalaviser. Ved utgangen av 2022 ble det gitt ut 242 aviser på 175 ulike steder i Norge.

Medietilsynet gjennomfører årlige undersøkelser av den økonomiske situasjonen i norsk presse og kringkasting. I 2022 fikk norsk avisbransje svekket lønnsomheten. Hovedårsaken er økte driftskostnader. Det samlede driftsresultatet var på 270 mill. kroner, en nedgang fra 851 mill. kroner i 2021. I 2022 var avisenes driftsinntekter på 12,2 mrd. kroner, mot 12,1 mrd. i 2021. Avisenes annonseinntekter økte med 60 mill. kroner, og brukerinntektene med 29 mill. kroner. Avisenes driftskostnader økte fra 11,2 mrd. i 2021 til 11,9 mrd. kroner i 2022. Kostnadsøkningen er noe høyere enn prisstigningen fra 2021 til 2022. Til tross for nedgangen i lønnsomhet, gikk 184 av 234 aviser med overskudd før skatt i 2022. I 2021 gikk 203 av 232 aviser med overskudd.

Ett av målene for bevilgningene på medieområdet i 2022 var å legge til rette for lokale medier i hele landet og å unngå geografiske hvite flekker. Forslag om endringer i forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier var på høring i 2022. Endringene er vedtatt med virkning fra og med 2023. En av de viktigste endringene i forskriften er at de minste lokalmediene kan motta mer i støtte enn tidligere. Videre er ordningen utvidet, slik at aviser som utgis i visse små kommuner kan kvalifisere til å få støtte med et lavere abonnementsstall. Medietilsynet opplyser at 146 aviser mottok produksjonstilskudd på til sammen 383 mill. kroner i 2022, mens 370 mill. kroner ble fordelt på 148 aviser i 2021.

I 2022 mottok Medietilsynet 463 søknader på til sammen 63,5 mill. kroner til tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier. Medietilsynet fordelte 22 mill. kroner på 94 tilskuddsmottakere. Om lag halvparten av midlene gikk til å digitalisere lokalradio. Nær 7 mill. kroner gikk til 21 prosjekter for å bygge ut lokale digitale nett.

Endringer i bildeprogramloven

Medieskadelighetsutvalgets NOU 2021: 3 *Barneliv foran, bak og i skjermen* ble avgitt til departe-

mentet 15. mars 2021. Utvalget foreslo bl.a. å oppheve den statlige forhåndskontrollen og aldersklassifiseringen av kinofilm (kinofilmkontrollen). Dette innebærer at kinofilm reguleres som de øvrige formene for tilgjengeliggjøring – dvs. fjernsyn, audiovisuelle bestillingstjenester og videogram. Utvalget foreslo også å avvikle Barneombudets formelle klagerett over aldersgrensevedtak i Medietilsynet. Med bakgrunn i dette foreslo regjeringen i Prop. 79 L (2021–2022) å avvikle den statlige kinofilmkontrollen og Barneombudets formelle klagerett over aldersgrensevedtak i Medietilsynet. Lovendringen ble vedtatt av Stortinget 8. juni 2022, og den ble iverksatt fra 1. januar 2023. Medietilsynet har i 2022 forberedt endringen i bildeprogramloven, bl.a. ved å forberede bransjen og publikum på lovendringen. Kinofilmdistributørene har nå selv ansvaret for å sette aldersgrenser på kinofilmer i tråd med retningslinjer for aldersklassifisering.

Innovasjon, utvikling og nyskaping

I 2022 var ett av målene for bevilgningene på medieområdet at det skal legges til rette for innovasjon, utvikling og nyskaping i mediebransjen. Målet med innovasjonstilskuddet er å fremme mediemangfold og en opplyst offentlig samtale gjennom å stimulere til redaksjonell, innholdsrettet innovasjon og utvikling i nyhets- og aktualitetsmedier. I 2022 fordelte Medietilsynet om lag 21 mill. kroner på 42 prosjekter innenfor ordningen, mens det ble søkt om totalt 33 mill. kroner fordelt på 64 søknader. Om lag 70 pst. av midlene gikk i 2022 til små, lokale nyhets- og aktualitetsmedier. Flere av prosjektene som fikk støtte i 2022, omhandlet også lokal debatt.

Høsten 2022 ble forslag til endringer i forskrift om innovasjons- og utviklingstilskudd sendt på høring. I desember 2022 ble det vedtatt endringer i forskriften. Endringene innebærer blant annet at små lokale medier kan få mer i innovasjonsstøtte, ved at støtten til prosjekter i slike medier kan utgjøre inntil 75 pst. av prosjektkostnadene, mot tidligere 50 pst.

Kommersiell allmennkringkasting

Høsten 2018 inngikk Kultur- og likestillingsdepartementet en femårig avtale med TV 2 om å levere kommersielle allmennkringkastingstjenester på TV fra 1. januar 2019 til 31. desember 2023. Denne avtalen bidrar til å sikre et mangfold av redaktørstyrte medier og et alternativ til NRK. Departementet kunngjorde i slutten av april 2023 ny avtale

om kommersiell allmennkringkasting etter at avtalen med TV 2 utløper. Medietilsynet vurderer hvert år om TV 2 overholder sine forpliktelser i avtalen. Medietilsynets tilsyn med TV 2 i 2022 viser at TV 2 oppfylte alle kravene som kommersiell allmennkringkaster.

Målene for avtalen om kommersiell allmennkringkasting er å opprettholde mediemangfoldet, sikre en reell konkurrent til NRK og å sikre riksdekkende nyhetssendinger som blir produsert og sendt utenfor Oslo. Medietilsynet vurderer i tilsynsrapporten for 2022 at TV 2 bidrar til å nå de mediepolitiske målene for kommersiell allmennkringkasting og til å styrke det norske mediemangfoldet. Tilsynet viser blant annet til at TV 2 i 2022 hadde en bred nyhetsdekning, og at nyhetene ble produsert og sendt fra Bergen. Medietilsynet påpeker også at TV 2 løfter betydningen av å være en tydelig stemme i det offentlige ordskiftet og å treffe bredt i befolkningen. Det er spesielt viktig med faktabasert informasjonsformidling og kritisk journalistikk i et nyhetsbilde preget av krig i Europa, langtidsvirkninger av pandemien, klimændringer, økonomisk nedgang og økt inflasjon. I et globalisert strømmemarked har det også stor betydning at de norske allmennkringkasterne fremmer norskprodusert innhold som reflekterer norsk språk, kultur og identitet og norske samfunnsforhold. TV 2 har i løpet av avtaleperioden investert betydelig i norskspråklig film og tv-drama. TV 2s programprofil er preget av stabilitet og en stor andel av programmene og de største satsingene er rettet mot et bredt publikum. Samtidig tilbyr TV 2 også stoffområder som ofte blir regnet som smalere innholdstilbud.

Medietilsynet konkluderer med at TV 2 oppfylte alle kravene innenfor allmennkringkastingsoppdraget, og TV 2 får derfor maksimal kompensasjon på 135 mill. kroner i 2022. TV 2s kostnader for å levere det kommersielle allmennkringkastingsoppdraget økte mer enn inntektene fra denne delen av virksomheten i 2022. Kompensasjonens størrelse ble derfor vesentlig begrenset av det maksimale støttetaket på 135 mill. kroner, skriver Medietilsynet.

Globale medie- og teknologiaktører

Regjeringen vil arbeide for at de globale medie- og teknologiaktørene viser åpenhet om bruk av data og betaler skatter og avgifter i de landene de opererer i. Kultur- og likestillingsdepartementet har fulgt opp arbeidet overfor teknologigigantene og plattformenes betydning for medienes rammevilkår med flere initiativer. I mars 2022 tok

ministeren initiativ til et dialogmøte mellom norske medier og plattformsselskapene, jf. omtale i Prop. 1 S (2022–2023), del III, kapittel 12 Mediepolitiske styringssignaler 2023–2026. Hensikten med møtet var å legge til rette for dialog mellom mediene og plattformene om mulighetene for selvregulering utviklet av norske redaktørstyrte medier og plattformene i fellesskap. I møtet redegjorde mediene for makten plattformsselskapene utøver på det norske mediemangfoldet, samt utfordringene ved at plattformsselskapene noen ganger overprøver norske ansvarlige redaktørers selvstendige vurderinger knyttet til publisering av innhold. Som del av Norges ordførerskap i Nordisk Ministerråd arrangerte kultur- og likestillingsministeren i oktober 2022 en nordisk konferanse i Nasjonalmuseet i Oslo under tittelen *En styrket demokratisk samtale – Tek-gigantenes innflytelse og nordiske løsninger*.

Forskning på medieområdet

Tilgangen til informasjon har aldri vært større. Dette stiller økte krav til befolkningens mediekompetanse og kritisk medieforståelse er et av de viktigste arbeidsområdene for Medietilsynet. Et av målene for bevilgningen på medieområdet er å styrke den kritiske medieforståelsen i befolkningen, særlig blant sårbare grupper. Kritisk medieforståelse handler om den kompetansen mediebrukerne må ha for å kunne orientere seg i medielandskapet på en aktiv og trygg måte, og ta informerte valg knyttet til medieinnholdet de bruker

eller produserer. Medietilsynet arbeider med å hente inn og systematisere fakta og innsikt på feltet, og utvikler råd og verktøy rettet mot ulike grupper i befolkningen.

For å sikre et faktabasert grunnlag for utformingen av mediepolitikken og de regulatoriske virkemidlene på mediefeltet er det nødvendig å følge utviklingen i det norske mediemangfoldet jevnlig og systematisk over tid. Medietilsynet har etablert *Mediemangfoldsregnskapet* for å jevnlig kunne gi innsikt i status og utvikling for de ulike aspektene ved mediemangfoldet, både i et avsender-, innholds- og brukersperspektiv.

Gjennom bevilgninger til Norges forskningsråd bidrar Kultur- og likestillingsdepartementet til finansiering av langsiktig forskning av høy kvalitet og styrking av relevante forskningsmiljøer.

Fagutvalget for medieforskning (tidligere Rådet for anvendt medieforskning) fordelte 4,06 mill. kroner til 13 forskningsprosjekter og seks mastergradsstipender i 2022. I tillegg ble det i 2022 øremerket 400 000 kroner til forskning på dataspill gjennom regjeringens handlingsplan mot spilleproblemer.

Norsk rikskringkasting

Norsk rikskringkasting (NRK) var finansiert ved en apparatbasert kringkastingsavgift fra etableringen i 1933 og fram til 1. januar 2020. Fra og med budsjettåret 2020 har NRK vært finansiert over statsbudsjettet.

Rapport for tilskudd til NRK i 2022

Tabell 4.15 Tall for NRK AS 2018–2023

År	(i mill. kroner)					
	2018	2019	2020	2021	2022	2023 ²
Brutto kostnader allmennkringkasting	5 930	6 197	5 889	6 001	6 265	6 202
Andre inntekter fra allmennkringkastingsoppdrag	-163	-112	-77	-49	-139	-43
Kommersielle inntekter	-98	-96	-71	-77	-69	-69
Utbytte fra datterselskaper	0	0	0	0	0	0
Netto kostnader ved allmennkringkasting	5 668	5 988	5 742	5 876	6 057	6 090
Kringkastingsavgift/tilskudd ¹	5 684	5 781	5 727	5 879	6 002	6 089
Overskudd/underskudd	16	-206	-13	0,1	-55	-1
Resultat i pst. av brutto kostnader	0,3	-3,3	-0,2	0	-0,9	0

¹ Inntekter fra kringkastingsavgiften og tilleggsavgifter, inkasso mv. for årene 2015–2019. Kringkastingsavgiften ble avviklet 1. januar 2020 og erstattet med tilskudd over statsbudsjettet.

² Tallene for 2023 er budsjettall utarbeidet av NRK.

Det er samlet sett departementets vurdering at målet med tilskuddet til NRK ble tilfredsstillende innfridd i 2022, jf. rapportering nedenfor.

Nøkkeltall for NRKs inntekter de fem seneste årene framgår av tabell 4.15. Kringkastingsavgiften ble avviklet 1. januar 2020, og 2022 var det tredje året NRK mottok tilskudd over statsbudsjettet.

Samlede driftsinntekter i NRK AS var 6,21 mrd. kroner i 2022 mot 6,01 mrd. kroner i 2021, en økning på 204 mill. kroner. Statstilskuddet økte med 122 mill. kroner til 6 002 mill. kroner i 2022.

Regnskapet for NRK AS viser et underskudd på 55 mill. kroner i 2022, mot et overskudd på 5 mill. kroner i 2021. For konsernet som helhet viser regnskapet for 2022 et underskudd på 129 mill. kroner, mot et overskudd på 140 mill. kroner i 2021. Regnskapet for 2022 er belastet med til sammen 29 mill. kroner i kostnader knyttet til nytt hovedkontor. De neste årene vil også være preget av store investeringsprosjekter fram til NRK flytter til nye lokaler i Trondheim og Oslo. NRK viser til at fram til flyttingene er gjennomført, vil årsresultatene vise underskudd og svekket egenkapital, før merverdier blir realisert fra salg av eiendom.

NRK rapporterer hvert år om selskapets driftsøkonomi sett i et femårsperspektiv, med hovedvekt på de to seneste årene i rapport om effektiv

drift. I tillegg utarbeider NRK allmennkringkasterregnskap og årsregnskap.

Medietilsynet utarbeider hvert år en rapport om hvordan NRK oppfyller allmennkringkastingsforpliktelsene. Tilsynsresultatet for programåret 2022 viser at NRK i det store og det hele oppfylte samfunnsoppdraget i samsvar med kravene. Allmennkringkastingsregnskapet for 2022 viser at NRK har et bredt nyhets- og aktualitetstilbud. En rekke debattprogram og andre faste programmer forklarer nyhetsbildet og setter det inn i en større sammenheng. Medietilsynet viser også til at NRKs samlede tilbud hadde høy kvalitet og en stor bredde i tematikk og sjangre. NRK oppfylte også kravet om å ha et tilbud til både brede og smale grupper i befolkningen og tilbud som appellerer til ulike aldersgrupper. Medietilsynet vurderer også at NRK i 2022 oppfylte kravet om å arbeide for høy kvalitet, mangfold og nyskaping, og at allmennkringkastingstilbudet skal være en kilde til innsikt, refleksjon, opplevelse og kunnskap gjennom programmer av høy kvalitet.

Medietilsynet vurderer at NRK i 2022 oppfylte kravet om å bidra til det norske mediemangfoldet, både regionalt og nasjonalt. Medietilsynet vurderer at redegjørelsen viser at NRK ofte tar initiativ til samarbeid, viser åpenhet med hensyn til deling av kompetanse og kunnskap, og at samarbeidstiltakene samlet fremmer mediemangfold. Videre vurderer tilsynet at NRK i 2022 har gjort et stort

innsiktsarbeid som gir grunnlag for å ivareta kravet om å dekke tematiske og geografiske blindsoner, sammenlignet med 2021.

Videre viser Medietilsynet til at NRK har daglige samiskspråklige programmer og bidrar gjennom programtilbudet til å styrke samisk språk, identitet og kultur. NRK Sápmis satsing og samarbeidet på tvers av ulike redaksjoner i NRK er viktig, ikke minst på musikkområdet, der NRK fra 2023 har et presisert ansvar for å fremme musikk av samiske artister, komponister og tekstforfattere. NRK viser og formidler også kunnskap om mangfoldet i det norske samfunnet, både gjennom flerkulturell kompetanse og programmer. NRKs innholdsstrategi bidrar til å synliggjøre og informere om at Norge er et samfunn med et mangfold av identiteter.

Av om lag 50 krav i NRKs allmennkringkastingsoppdrag var det kun ett krav Medietilsynet vurderer at ikke ble oppfylt i 2022: NRK leverte ikke 25 pst. nynorsk på alle plattformer. NRK har i flere år hatt utfordringer med å oppfylle kravet for alle medieplattformene. NRK hadde i 2022 27,6 pst. nynorsk på TV, 23,2 pst. på radio og 20,9 pst. på nett. Kravet til nynorskandel på radio og nett ble derfor ikke oppfylt i 2022, men det er en forbedring fra 2021. Medietilsynet har i flere tilsynsrapporter understreket at NRK må gjennomføre systematiske tiltak for å sikre at kravet til 25 pst. nynorskandel blir oppfylt på alle plattformer. I 2022 ba tilsynet NRK om en konkret handlingsplan for å sikre tiltak som resulterer i at kravet kan bli nådd, en oppfordring som ble fulgt opp av NRKs generalforsamling. NRK viser i allmennkringkasterregnskapet for 2022 at det er viktig å

løfte nynorskandelen på radio og nett framover, og at tiltakene som er igangsatt, skal videreutvikles og styrkes ytterligere. Medietilsynet påpeker at NRK må styrke arbeidet med å utvikle strukturer og systemer som fremmer konkrete resultater og motvirker at språkarbeidet blir for sårbart. Generalforsamlingen i NRK påpekte 14. juni 2023 at det er beklagelig at NRK i 2022 ikke oppfylte kravet til nynorskandel på nett og radio. Generalforsamlingen forventer at NRK fortsetter arbeidet med å videreutvikle og styrke igangsatte tiltak for å øke nynorskandelen.

Det framgår av NRKs årsrapport for 2022 at 91 pst. av befolkningen brukte et tilbud fra NRK daglig, mot 92 pst. i 2021.

Konkurransen er sterkest når det gjelder bruk av strømmetjenester, der publikum i stadig større grad får flere abonnementer og dekningen øker. Tidsbruken på strømming vokser imidlertid ikke i samme grad som tidligere. NRKTV er fortsatt mindre enn Netflix dersom man ser på dekning med 29 pst. daglig dekning for Netflix og 25 pst. for NRKTV. På lydsiden strømmes det fortsatt mer musikk, og podkastlyttingen vokser, selv om nye lytteformer ikke vokser like raskt som strømming av video. Overordnet er retningen den samme: alt innhold som konsumeres via nett, vokser, og alt via kringkastet distribusjon faller. NRK har imidlertid fortsatt en sterk posisjon på radiomarkedet, med ca. to tredjedeler av lyttetiden til radiokanalene i Norge. NRK.no er landets nest største norske innholdsnettsted, hvor nesten halvparten av befolkningen er innom daglig. Utfordringen med å nå ut er fortsatt størst blant de yngre.

Kap. 3335 Medieformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
02	Inntekter ved oppdrag	950	3 120	4 101
	Sum kap. 3335	950	3 120	4 101

Post 02 Inntekter ved oppdrag

Posten gjelder inntekter fra oppdragsvirksomheten ved Medietilsynet, jf. kap. 335, post 21.

Kap. 337 Kompensasjons- og vederlagsordninger

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
70	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	53 000	54 600	58 090
71	Vederlagsordninger mv., <i>kan overføres</i>	241 060	260 430	299 850
	Sum kap. 337	294 060	315 030	357 940

Innledning

Kapitlet omfatter bevilgninger til en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk og vederlags- og kompensasjonsordninger til opphavere for offentlig bruk av deres åndsverk.

Det er etter åndsverkloven tillatt å kopiere åndsverk til privat bruk. Rettighetshaverne skal etter loven § 26 gis en årlig kompensasjon over statsbudsjettet.

Vederlags- og kompensasjonsordningene skal sikre vederlag og kompensasjon til opphavere for offentlig bruk av deres åndsverk. Forvaltningen ivaretas av organisasjoner for opphavere innen de aktuelle områdene.

Mål og strategier for 2024

Målet med bevilgningene er å sikre at rettighetshavere kompenseres for lovlig kopiering til privat bruk gjennom kompensasjonsordningen for kopiering av åndsverk til privat bruk, og at opphavere får vederlag og kompensasjon for offentlig bruk av sine åndsverk.

Departementet er i gang med å se nærmere på kompensasjonsordningen for kopiering til privat bruk. Det er utført en ekstern juridisk utredning av forskjellige sider av ordningen, og departementet vurderer nå videre oppfølging blant annet i lys av denne utredningen.

Budsjettforslag 2024

Post 70 Kompensasjon for kopiering til privat bruk

Posten gjelder en kompensasjonsordning for kopiering av åndsverk til privat bruk. Ordningen forvaltes av Norwaco og må ses i sammenheng med kompensasjonsordningen til kollektive formål gjennom Fond for lyd og bilde, kap. 320, post 51.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 71 Vederlagsordninger mv., kan overføres

Bevilgningen på posten skal i hovedsak dekke utgifter for vederlagsavtaler staten har inngått.

Bibliotekvederlag

Bibliotekvederlaget er en kulturpolitisk ordning der staten årlig bevilger et kollektivt vederlag for utnyttelse av verk som er utgitt i Norge, og som disponeres for utlån i offentlige bibliotek. Ordningen er regulert i lov 29. mai 1987 nr. 23 om bibliotekvederlag. For 2023 utgjorde vederlaget 152,8 mill. kroner. For 2024 er det budsjettet med 164,2 mill. kroner.

Vederlaget fastsettes hvert år på bakgrunn av avtale inngått mellom departementet og forhandlingsutvalget for opphaverorganisasjonene. Gjeldende avtaleperiode er 1. januar 2022 til 1. desember 2024. I samsvar med den inngåtte avtalen er vederlaget hvert år justert i henhold til prisvekst og økningen i antall verk.

Ordningen gir vederlag for publikums bruk av verk i offentlige bibliotek, herunder forsknings- og spesialbibliotek. Vederlaget ytes kollektivt og utbetales til fond forvaltet av opphaverorganisasjonene. Fondsmidlene nyttes til fordel for opphaverne, bl.a. gjennom stipendtildelinger, og til formål som kommer vedkommende gruppe av opphavere til gode. Fordelingen av vederlaget på de ulike fondene avtales mellom opphaverorganisasjonene.

Visningsvederlag

Visningsvederlaget er hjemlet i lov om vederlag for visning av billedkunst og kunsthåndverk mv.

(lov 28. mai 1993 nr. 52), og gjelder visning av norsk og samisk visuell kunst i offentlige eller offentlig støttede institusjoners eie.

Avtalen som regulerer vederlagets størrelse ble forhandlet fram mellom kunstnerorganisasjonene; Norske billedkunstnere, Norske Kunsthåndverkere, Forbundet Frie Fotografer og Samiske Kunstneres Forbund og Kultur- og likestillingsdepartementet i 2007. Avtalen løper for ett år om gangen og fornyes automatisk hvis den ikke blir sagt opp med seks måneders varsel. Vederlaget reguleres årlig ved at det først gis et tillegg på 4,25 pst. og deretter et tillegg lik rammen for lønnsoppgjøret i staten (samlet begrenset oppad til 8,25 pst.).

Vederlaget fordeles til Norske Billedkunstneres Vederlagsfond, Norske Kunsthåndverkernes Vederlagsfond, Norsk Fotografisk Fond og Samiske Kunstneres og Forfatteres Vederlagsfond og forvaltes av kunstnerorganisasjonene.

Med bakgrunn i dette er visningsvederlaget budsjettert med 106,5 mill. kroner for 2024.

Utstillingshonorar og utstillingsvederlag

Avsetningen til utstillingshonorar innebærer at statlig finansierte visningssteder får særskilte midler øremerket utbetaling av honorar til billedkunstnere og kunsthåndverkere i forbindelse med utstillinger. Formålet er å sikre at kunstnere får inntekt fra arbeidet med utstillinger og å ansvarliggjøre statlig finansierte visningssteder. Utstillingshonorar treffer kunstnere i det visuelle kunstfeltet over hele landet gjennom de 24 museene og kunsthallene som ordningen omfatter.

I tillegg skal det ytes utstillingsvederlag når kunstverk lånes ut til utstillinger som staten konkret eller gjennom generell driftsstøtte har gitt tilskudd til. Utstillingsvederlaget er fastsatt på bakgrunn av avtale inngått mellom staten og kunstnerorganisasjonene og ytes som kompensasjon til kunstner for framvisning av billedkunst, kunsthåndverk og fotografisk kunst som er i kunstners eie, samt for at kunstner selv ikke kan disponere verket i utstillingsperioden. Vederlaget reguleres hvert år i tråd med lønnsveksten i staten. I årlige tilskuddsbrev fra departementet til aktuelle institusjoner forutsettes det at den enkelte utstiller dekker utstillingsvederlaget innenfor rammen av statstilskuddet.

Offentlig finansierte institusjoner og visningssteder har et særlig ansvar for å sørge for rimelig betaling til kunstnere. Samtidig trenger visningssteder styrket økonomi for å oppfylle sine forpliktelser, uten at det går utover andre oppgaver og på

bekostning av utstillingsfrekvensen av samtidskunst. Regjeringen foreslår en økning på 15 mill. kroner til økt driftsstøtte øremerket utstillingsvederlag og honorar til kunstnere, ved et definert antall statlig støttede visningssteder. Den samlede bevilgningen er på 21,4 mill. kroner. Dette er i tråd med forslag til prioriteringer i den nylig framlagte Meld. St. 22 (2022–2023) *Kunstnarkår* om kunstnerpolitikken.

Kompensasjon for musikk brukt i seremonier m.m.

Kompensasjonen omfatter nærmere angitt bruk av musikk i religiøse seremonier og seremonier basert på ikke-religiøse livssyn. Kompensasjonen utbetales gjennom TONO. Kompensasjonen fastsettes i løpet av høsten og tar hensyn til pris- og lønnsvekst samme år.

Kompensasjonsordning – framstilling av litteratur i tilgjengelige formater til bruk for personer med funksjonsnedsettelse

Marrakechtraktaten og Marrakechdirektivet om tilgang til litteratur for blinde mv. er gjennomført i forskrift til åndsverkloven, jf. FOR-2021-08-26-2608. I samsvar med § 15 første ledd i forskriften har staten opprettet en kompensasjonsordning for framstilling av litteratur i tilgjengelige formater til bruk for personer med en funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst.

Det foreslås en bevilgning på 5,1 mill. kroner til ordningen for 2024. Midlene forvaltes av Kopinor. Kompensasjonen skal fordeles til opphavere og er ikke en rettighet på lik linje med andre opphavsrettigheter etter åndsverkloven og er ikke en rettighet som kan overdras ved avtale eller arv.

Rapport 2022

Kompensasjon for kopiering til privat bruk

Norwaco utbetalte om lag 48 mill. kroner i kompensasjon for kopiering til privat bruk til Norwacos medlemmer, utenlandske og individuelle rettighetshavere og kringkastingsselskap i 2022.

Vederlagsordninger

For 2022 ble det tildelt 6 mill. kroner til utstillingshonorar, fordelt på de 24 visningsstedene som deltar i prosjektet.

For å sikre opphavere vederlag og kompensasjon for offentlig bruk av åndsverk ble det i 2022 fordelt midler under følgende ordninger:

Tabell 4.16 Utbetalt vederlag for offentlig bruk av åndsverk

	(i mill. kroner)	
Vederlag	2021	2022
Bibliotekvederlag, 17 fond i 28 organisasjoner	133,3	142,5
Visningsvederlag, 4 fond	84,0	90,9
Kompensasjon til TONO for musikk brukt i gudstjenester mv.	2,4	2,4

Kap. 339 Pengespill, lotterier og stiftelser

		(i 1 000 kr)		
Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	94 089	96 333	101 568
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	12 143	6 282	6 695
	Sum kap. 339	106 232	102 615	108 263

Innledning

Bevilgningene under kapitlet bygger opp under regjeringens overordnede mål om en ansvarlig pengespillpolitikk. Dette målet er nærmere omtalt i Del III, kap. 6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk. Kapitlet gjelder i sin helhet finansieringen av Lotteri- og stiftelsestilsynets arbeid. Lotteri- og stiftelsestilsynet er statens forvaltningsorgan på pengespill-, lotteri- og stiftelsesområdet.

Mål og strategier for 2024

Målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er å

- sikre ansvarlige pengespill, forebygge spilleavhengighet og negative sosiale konsekvenser av pengespill- og lotteritilbudet
- legge til rette for at overskudd fra pengespill og lotterier tilfaller helse- og rehabiliteringsformål, samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur
- legge til rette for en effektiv og trygg forvaltning av pengestøtte til frivilligheten
- sikre en forsvarlig forvaltning av stiftelser og øke kunnskapen om deres samfunnsmessige betydning
- bidra til at tilsynet er ledende i å bygge og formidle kunnskap og troverdig informasjon om pengespill, stiftelser og støtteordninger for frivilligheten

Nytt pengespillregelverk

Ny pengespilllov med tilhørende pengespillforskrift trådte i kraft 1. januar 2023. Loven og forskriften viderefører enerettsmodellen. Ny pengespilllov skal forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Det er innført nye krav om bl.a. risikovurderinger, begrensninger i markedsføring, krav om 18-årsgrense for pengespill og forbud mot pengespill på kreditt. Samtidig tydeliggjøres det at tilbud og markedsføring av pengespill rettet mot Norge uten norsk tillatelse er forbudt og straffbart. Lotteritilsynet har fått nye virkemidler, som mulighet til å kreve opplysninger og mulighet til å ilegge forhåndsfastsatt tvangsmulkt og overtredelsesgebyr. Sammen skal den nye loven og forskriften sikre en mer helhetlig ivaretagelse av de overordnede målene for pengespillpolitikken på hele pengespillfeltet.

Forslag om DNS-blokkering av utenlandske pengespillnettsider som ulovlig retter sine tilbud mot Norge, ble opprinnelig sendt på høring i september 2021. Forslaget ble sendt på en tilleggshøring i april 2022, med høringsfrist 25. mai 2023. Departementet jobber med å ferdigstille en lovproposisjon.

Registrert spill og tapsgrenser for elektroniske bingospill

I ny forskrift om pengespill som trådte i kraft 1. januar 2023, heter det at spillingen på elektroniske bingospill skal registreres gjennom et felles, offentlig kontrollert system. Det er også stilt krav til at det samlede tapet per spiller på elektroniske hovedspill og databingo ikke skal være mer enn 900 kroner per kalenderdag og 4 400 kroner per kalendermåned. Disse to nye hjemlene gjelder fra 1. januar 2025. Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider, med bistand fra Lotteri- og stiftelsestilsynet, med å utrede hvordan et felles registreringssystem med tapsgrenser kan innføres på tvers av alle bingohaller.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten skal dekke lønns- og driftsutgifter for Lotteri- og stiftelsestilsynet. Utgiftene finansieres av avgifter og gebyrer fra lotterier og stiftelser samt overføringer fra Norsk Tipping og Norsk Rikstoto.

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter på kap. 3339, post 02 og 04 og kap. 5568, post 71, jf. forslag til vedtak II.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten kan overskrides med inntil samme beløp som Lotteri- og stiftelsestilsynet får i merinntekter på kap. 3339, post 07, jf. forslag til vedtak II.

Rapport 2022

Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er tilstrekkelig innfridd, jf. rapport nedenfor.

Pengespill

Et av målene for bevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet i 2022 var å sikre ansvarlige pengespill, forebygge spilleavhengighet og negative sosiale konsekvenser av pengespill- og lotteritilbudet. Lotteritilsynet jobber med å sikre ansvarlighet på flere måter. Tilsynet har de seneste årene sett en tendens til at flere vet hvem som har lov til å tilby pengespill i Norge. Denne tendensen har blitt sterkere i 2022, blant annet fordi reklametrykket

fra de ulovlige spillselskapene er redusert. Dette er viktig fordi spillerne blir utsatt for langt høyere risiko hos ulovlige aktører enn ved å spille hos de lovlige aktørene i Norge. Tilsynet mener at flere nordmenn har kunnskap om de lovlige aktørene, som følge av flere tiltak. Håndhevingen av markedsføringsforbudet på TV har fjernet trykket av den utenlandske pengespillreklamen som rekrutterte spillere. Samtidig har betalingsformidlingsforbudet blitt mer effektivt, og tilsynet ser at enkelte banker også stopper betalinger til og fra ulovlige spillselskaper uten vedtak fra Lotteritilsynet. Tilsynet har i 2022 også jobbet med å fatte vedtak om å pålegge spillselskaper som ikke har lovlig adgang til å tilby spill i Norge, å stanse tilbudet av slike spill. Tilsynet har gitt varsel om/gitt tvangsmulkt til selskapene som ikke har fulgt vedtakene.

Et av målene for bevilgningene til Lotteri- og stiftelsestilsynet er å legge til rette for at overskudd fra pengespill og lotterier tilfaller helse- og rehabiliteringsformål, samfunnsnyttig og humanitært arbeid, idrett og kultur. Dette målet oppnås bl.a. ved at tilsynet jobber med å holde utenlandske, uregulerte spillselskaper ute fra det norske markedet. Lotteritilsynet har også ansvar for å føre tilsyn med enerettsaktørene Norsk Tipping og Norsk Rikstoto. Norsk Rikstoto fikk i desember 2022 konsesjon til å tilby pengespill på hest de neste ti årene.

Videre har Lotteritilsynet i 2022 prioritert bistand til Kultur- og likestillingsdepartementet i forbindelse med ny pengespillforskrift, samarbeid med andre etater, forvaltnings- og tilsynsoppgaver og internasjonalt arbeid.

I 2022 ble rapporten *Den samfunnsøkonomiske kostnaden av problemspilling i Norge* utarbeidet av SPILLFORSK. Forskerne har beregnet at de samlede kostnadene av problemspilling utgjorde hele 5,14 mrd. kroner i 2019. Dette omfatter bl.a. direkte kostnader som behandling for problemspilling, indirekte kostnader som arbeidsfravær og arbeidsløshet og imaterielle kostnader som psykisk uhelse, selvmord og belastning for nærstående.

I mai 2023 publiserte SPILLFORSK ved Universitetet i Bergen en ny befolkningsundersøkelse om penge- og dataspillproblemer i Norge. Denne undersøkelsen viser at antallet nordmenn som blir definert som problemspillere, er halvert siden forrige undersøkelse i 2019. Undersøkelsen viser også en nedgang i antall spillere som er i risikozonen. Undersøkelsen viser også at eksponering for pengespillreklame har gått ned i alle kanaler, og at det er en nedgang i deltakelsen i ulovlige

pengespill. Disse resultatene tyder på at reguleringen har effekt.

Forsvarlig forvaltning av stiftelser

Et mål for bevilgningene på kapittelet i 2022 var å sikre en forsvarlig forvaltning av stiftelser og øke kunnskapen om deres samfunnsmessige betydning. Stiftelsestilsynet skal sikre at norske stiftelser driver lovlig og i tråd med formålet.

I 2022 har Stiftelsestilsynet prioritert å videreføre forebyggende tilsynsarbeid. I 2022 har dialog med og veiledning av stiftelsene vært viktig og effektiv, ifølge tilsynet. I arbeidet med å øke bruken av forebyggende virkemidler har tilsynet også hatt flere planlagte risikobaserte tilsyn. Videre gjennomføres enkelttilsyn etter tips eller egen overvåkning, hvor det er avdekket alvorlige forhold knyttet til formuesforvaltning og formålsrealisering.

Forebyggende tilsynsarbeid innebærer også å utvikle kunnskapen om stiftelser. I 2022 har Oslo Economics på vegne av tilsynet utarbeidet rapporten *Norske stiftelsers verdibidrag*, som ble lagt fram i 2023. Tilsynet har også opplevd økende interesse for stiftelser og forskning.

I 2021 gjennomførte tilsynet et stort tematilsyn med formålsrealisering i 36 stiftelser. I 2022 publi-

serte tilsynet samler rapporten fra tematilsynet, hvor en del av rapporten handler om stiftelsenes egne erfaringer. Rapporten gir kunnskap fra de enkelte tilsynene og kan være til nytte for andre stiftelser.

For å nå målene må Stiftelsestilsynet samarbeide med andre aktører. Stiftelsestilsynet og Utdanningsdirektoratet gjennomførte i 2022 tilsyn med barnehager som er organisert som stiftelser eller eid av en stiftelse. Tema for tilsynet var habilitet og transaksjoner med nærstående. Stiftelsestilsynet har i 2022 hatt mye kontakt med andre kontrollaktører som Skatteetaten, politiet, Statsforvalteren og andre myndigheter. Tilsynet har også i 2022 arbeidet med å styrke revisorene, som sitter tett på styrene i stiftelsene og har en sentral rolle med kontroll av regnskap og formuer.

Stiftelsestilsynet registrerte 235 saker i 2022 hvor det ble sett avvik eller risiko for avvik, mot 212 i 2021.

Forvaltning av ordningene for merverdiavgiftskompensasjon

Det vises til rapport under kap. 315 Frivillighetsformål.

Kap. 3339 Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
02	Gebyr – lotterier	7 347	8 695	8 695
04	Gebyr – stiftelser	214	180	220
07	Inntekter ved oppdrag	12 735	7 539	7 870
	Sum kap. 3339	20 296	16 414	16 785

Post 02 Gebyr – lotterier

Bevilgningen på posten gjelder inntekter fra gebyrer for bl.a. behandling av søknader om godkjenning og autorisasjon av aktører i lotterimarkedet, jf. kap. 339, post 01.

Post 04 Gebyr – stiftelser

Bevilgningen på posten gjelder registreringsgebyret som stiftelser må innbetale ved første gangs

registrering i stiftelsesregisteret, jf. § 3 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven.

Årsavgiften for stiftelser blir inntektsført på kap. 5568, post 71. Gebyrinntektene skal, sammen med årsavgiften for stiftelser, dekke kostnader ved drift av Lotteri- og stiftelsestilsynets virksomhet etter stiftelsesloven, herunder driften av stiftelsesregisteret.

Post 07 Inntekter ved oppdrag

Bevilgningen gjelder inntekter knyttet til oppdragsvirksomheten til Lotteri- og stiftelsestilsynet, jf. kap. 339, post 21.

Kap. 5568 Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap		Forslag 2024
		2022	Saldert budsjett 2023	
71	Årsavgift – stiftelser	25 365	27 775	27 850
73	Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	46 635	46 845	47 100
74	Avgift – forhåndskontroll av kinofilm	3 578		
75	Kino- og videogramavgift	27 588	32 000	30 000
Sum kap. 5568		103 166	106 620	104 950

Innledning

Kapitlet omfatter årsavgift fra stiftelser, refusjoner etter kontroll av pengespill og kino- og videogramavgift.

Budsjettforslag 2024

Post 71 Årsavgift – stiftelser

Posten gjelder den årlige avgiften som alle stiftelser registrert i stiftelsesregisteret må betale i henhold til § 4 i forskrift 21. desember 2004 nr. 1793 til stiftelsesloven mv. Avgiften bidrar til å finansiere Lotteri- og stiftelsestilsynets arbeid på stiftelsesområdet, som blant annet innebærer å føre tilsyn og kontroll med at forvaltningen av stiftelsene skjer i samsvar med stiftelsens vedtekter, at stiftelsene har tilstrekkelig grunnkapital, og at kapitalen forvaltes på en forsvarlig måte. Tilsynet driver også Stiftelsesregisteret, som gir en oversikt over alle stiftelser, og driver informasjonsarbeid for å øke kunnskapen om regelverket og om stiftelser som organisasjonsform.

Post 73 Refusjoner – pengespill

Posten gjelder refusjoner for utgiftene ved Lotteri- og stiftelsestilsynets kontroll av Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS. Kontrollen innebærer å føre tilsyn med at Norsk Rikstoto og Norsk Tipping overholder regelverket for pengespill. Dette innebærer blant annet regler om utforming og omfang av reklame, hvilke spill som kan tilbys og hvordan spillene tilbys.

Post 75 Kino- og videogramavgift

Inntektene omfatter avgift på visning av film og videogram i næring, jf. § 3 i lov om film og videogram. Avgiften utgjør 2,5 pst. av bruttoomsetning.

Inntektene omfatter også avgift per videogram for registrering av videogram for omsetning i næring. Avgiften for registrering av videogram foreslås videreført på samme nivå som i 2023, med kr 3,50 per videogram, jf. forslag til vedtak VI.

Programkategori 08.45 Likestilling (kap. 350–353)

Utgifter under programkategori 08.45 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	25 471	26 496	31 393	18,5
351	Likestilling	113 493	134 634	159 095	18,2
352	Nedsatt funksjonsevne	319 310	337 037	349 020	3,6
353	Likestillings- og diskrimineringsombudet	48 980	50 195	53 380	6,3
Sum kategori 08.45		507 254	548 362	592 888	8,1

Utgifter under programkategori 08.45 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024	Endring i pst.
01–29	Statens egne driftsutgifter	59 027	67 837	97 313	43,5
50–89	Overføringer til andre	448 227	480 525	495 575	3,1
Sum kategori 08.45		507 254	548 362	592 888	8,1

Innledning

Programkategorien omfatter bevilgninger til likestillingsformål, herunder arbeid for å hindre diskriminering.

Departementets hovedoppgaver på dette feltet er å:

- koordinere regjeringens likestillingspolitikk og følge opp regjeringens mål i samarbeid med aktuelle sektordepartement.
- forvalte og implementere diskrimineringsloverket og følge opp håndhevingsapparatet.
- forvalte tilskuddsordninger og tilskudd til navngitte mottakere som skal bidra til at frivillige organisasjoner, sivilt samfunn og andre aktører kan arbeide for et likestilt samfunn.

Mål

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker. Økt deltakelse, inkludering og mangfold på alle arenaer er en forutsetning for et likestilt samfunn. Regjeringens likestillingspolitikk skal støtte oppunder økonomisk uavhengighet for kvinner og et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked.

Seksuell trakassering er et alvorlig problem og til hinder for likestilling i arbeidslivet. Regjeringen vil:

- styrke arbeidet mot seksuell trakassering og trape opp innsatsen mot vold i nære relasjoner.

Fortsatt opplever mange lhbt+- personer å bli møtt med fordommer, forskjellsbehandling og hatkriminalitet. Regjeringen vil:

- arbeide for at lhbt+-personer får bedre livskvalitet, sikre deres rettigheter og arbeide for større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

De siste årene har det vært tilbakeslag internasjonalt for rettighetene til kvinner, etniske minoriteter og lhbt+-personer. Regjeringen vil:

- bidra til å styrke demokratiets stilling gjennom å sikre menneskerettigheter, likestilling, ytringsfrihet og kunstnerisk frihet nasjonalt og kjempe mot en innskrenking av demokratiske verdier internasjonalt.

Mennesker med funksjonsnedsettelse skal ha de samme mulighetene som alle andre til å delta på alle samfunnsområder – på like vilkår og uten diskriminerende barrierer. Regjeringen vil:

- at mennesker med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i arbeidslivet, ta den utdanningen de vil, delta i kunst- og kulturlivet og på de fritidsaktivitetene de ønsker.

Rasisme og diskriminering hindrer mennesker i å føle seg trygge, ha et godt arbeidsliv eller oppleve tilhørighet i samfunnet. Regjeringen vil:

- forebygge rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn.

Regjeringen vil bekjempe holdninger og handlinger som fører til negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. En slagkraftig likestillingspolitikk forutsetter samarbeid mellom departementer, offentlige aktører og sivilt samfunn. Regjeringen vil:

- ivareta et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet for å sikre at folk flest får ivaretatt sine rettigheter.

Aktuelle saker

Strategi for likestilling mellom kvinner og menn

Regjeringen arbeider med en strategi for likestilling mellom kvinner og menn. Gjennom strategien vil regjeringen legge rammene for likestillingspolitikken og forsterke innsatsen på kjønnslikestillingsfeltet. Strategien blir den første i sitt slag som er lagt fram av en norsk regjering.

Regjeringen vil arbeide for gode vilkår for sentrale aktører på kjønnslikestillingsfeltet, og for et

godt kunnskapsgrunnlag for videre politikktutvikling.

Mannsutvalget

For å sikre en god likestillingspolitikk er det behov for en helhetlig oversikt over hvilke likestillingsutfordringer gutter og menn møter gjennom livsløpet. Derfor satte regjeringen ned Mannsutvalget i 2022. Utvalget skal legge fram sin sluttrapport i form av en NOU i løpet av 2024.

Stortingsmelding om seksuell trakassering

Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer regjeringens arbeid med en melding til Stortinget om seksuell trakassering. Meldingen vil kartlegge omfanget av seksuell trakassering i arbeidslivet, i opplæringssektoren og på kultur- og fritidsarenaer. I meldingen vil regjeringen også foreslå tiltak og innsats mot seksuell trakassering på disse områdene. På oppdrag fra departementet henter Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) inn ny kunnskap som skal brukes i meldingsarbeidet.

Følge opp tiltak i regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)

Regjeringen har de siste årene styrket innsatsen mot diskriminering på grunnlag av seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønns-karakteristika.

Regjeringen har lansert en fireårig handlingsplan for lhbt+-området, gjeldende fra 2023. Handlingsplanen rammer inn regjeringens innsats og prioriteringer for de kommende årene. Handlingsplanen har tiltak for å bedre livskvaliteten til lhbt+-personer, sikre deres rettigheter og bidra til større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet med å følge opp tiltak i gjeldende handlingsplan.

Tredje juridiske kjønnskategori

Regjeringen har mottatt en utredning fra Bufdir om en tredje juridisk kjønnskategori. Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp utredningen i 2024.

Likestillings- og mangfoldsutvalget

Likestillings- og mangfoldsutvalgets NOU 2023: *13 På høy tid – Realisering av funksjonshindredes*

rettigheter ble avgitt til Kultur- og likestillingsdepartementet 2. mai 2023 og er sendt på en bred høring.

Arbeidet mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Kultur- og likestillingsdepartementet har det overordnede ansvaret for regjeringens arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn. Arbeids- og inkluderingsdepartementet koordinerer arbeidet med regjeringens nye handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Gjennom den nye handlingsplanen vil regjeringen styrke innsatsen mot rasisme og diskriminering i arbeidslivet, samt legge spesiell vekt på rasisme og diskriminering rettet mot barn og unge.

Arbeidet mot netthets og hatefulle ytringer

I det videre arbeidet mot netthets og hatefulle ytringer vil regjeringen særlig legge vekt på tiltak som kan bidra til å bekjempe hets og hatefulle ytringer som foregår på nett, inkludert forskningstiltak. Ytringsfrihetskommisjonen sin rapport danner et viktig grunnlag for å vurdere innsatsen på dette området.

Tilskuddsordninger

Tilskuddsordningene skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Ordningene skal bidra til å utvikle og styrke lokalt, regionalt og nasjonalt likestillingsarbeid, hindre diskriminering og bidra til inkludering og deltakelse.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil i 2024 gjennomgå relevante tilskuddsordninger for å sikre en helhetlig, målrettet og effektiv tilskuddsforvaltning.

Kap. 350 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
01	Driftsutgifter	25 471	26 496	31 393
	Sum kap. 350	25 471	26 496	31 393

Innledning

Håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet består av Diskrimineringsnemnda som er et lavterskeltilbud for behandling av diskrimineringssaker og Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) som er et rent veilednings- og pådriverorgan.

Diskrimineringsnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan, administrativt underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. Nemnda er et kostnadsfritt lavterskeltilbud for behandling av saker etter diskrimineringslovgivningen, og et reelt alternativ til domstolsbehandling.

Diskrimineringsnemnda består i dag av fem avdelinger som hver består av en leder og to medlemmer. Det er i tillegg oppnevnt seks varamedlemmer. Nemnda har et faglig sekretariat som forbereder møtene i nemnda.

Mål og strategier for 2024

Diskriminering er et alvorlig hinder for at folk kan leve det livet de ønsker. Å få behandlet klagen sin er et spørsmål om rettssikkerhet for den som utsettes for diskriminering. Målet er et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestilling- og diskrimineringsområdet, som blant annet innebærer kortest mulig saksbehandlingstid.

Departementet har iverksatt en gjennomgang av håndhevingsapparatet, for et styrket diskrimineringsvern. Utredningen vil kunne danne grunnlag for nye mål.

Budsjettforslag 2024

Post 01 Driftsutgifter

Posten dekker utgifter til lønn for ansatte og andre driftsutgifter ved Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda. I tillegg dekker posten godtgjørelse til medlemmene av Diskrimineringsnemnda

og eventuelle vitner og sakkyndige som blir kalt inn.

Nemnda har de siste årene fått nye ansvarssområder knyttet til bl.a. saker om seksuell trakassering og saker om gjengjeldelse ved varsling. Nemnda mottar 75 pst. flere klagesaker enn tidligere, og trenden er stigende. For å sikre et godt diskrimineringsvern, foreslås bevilgningen på posten økt med 3,5 mill. kroner.

Rapport 2022

Diskrimineringsnemnda har i 2022 mottatt totalt 574 nye klagesaker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var på 182 dager (6 måneder). Til sammenligning mottok Diskrimineringsnemnda 513 saker i 2021 og 304 saker i 2020. Antallet mottatte klagesaker er derfor nesten doblet siden 2020.

Selv om saksbehandlingstiden har økt noe i 2022, er resultatkravet oppfylt. Departementet vurderer at Diskrimineringsnemnda har innfridd målene for bevilgningen i 2022 som var maks sju måneder.

God og effektiv klagesaksbehandling

Sammenlignet med 2021 har gjennomsnittlig saksbehandlingstid økt med to måneder.

Nemnda rapporterer om at flere av de innkomne sakene i 2022 har vært mer komplekse og har krevd lengre saksbehandlingstid.

Diskrimineringsnemnda leverer likevel innenfor resultatkravet, og har sørget for god og effektiv saksbehandling i 2022.

Saker om gjengjeldelse etter varsling i arbeidslivet

Diskrimineringsnemnda har siden 1. juli 2021 hatt myndighet til å behandle saker om gjengjeldelse etter varsling i arbeidslivet.

I 2022 mottok Diskrimineringsnemnda totalt 42 saker med påstand om gjengjeldelse etter varsling. Dette viser et relativt høyt sakstilfang.

Det er stor variasjon i hvilke gjengjeldelseshandlinger det klages på. Det kan gjelde alt fra utfrysning og annen mobbing, til at arbeidstakeren ikke kommer i betraktning til intern ansettelse, som arbeidstakeren mener seg kvalifisert for. I 2022 avgjorde Diskrimineringsnemnda 16 saker om gjengjeldelse etter varsling. Nemnda har ikke i noen av disse sakene konkludert med at det har forekommet diskriminering.

Nemnda har arbeidet med å gjøre nettsidene tilgjengelige i henhold til WCAG – Web Content Accessibility Guidelines – 2.1-regelverket. WCAG er den internasjonale standarden for universell utforming av nettsider og apper. 1. februar 2023 ble WCAG 2.1 standarden del av norsk lov og der ved også et krav for alle offentlige nettsteder.

Kap. 3350 Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
85	Tvangsmulkt			1 000
	Sum kap. 3350			1 000

Post 85 Tvangsmulkt

I henhold til lov om Likestillings- og diskrimineringsombudet og diskrimineringsnemnda kan diskrimineringsnemnda ilegge tvangsmulkt. Dette vil gjelde i tilfeller der pålegg om å rette opp for-

hold i strid med diskrimineringslovgivningen ikke følges opp.

Med bakgrunn i dette foreslås inntektskapittel 3350 Sekretariat for Diskrimineringsnemnda, post 85 Tvangsmulkt, opprettet.

Det foreslås en bevilgning på posten på 1 mill. kroner.

Kap. 351 Likestilling

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	18 654	20 659	37 440
70	Tilskudd til likestilling	53 314	54 165	60 030
72	Kjønns- og seksualitetsmangfold	20 095	37 750	38 155
73	Likestillingssentre	21 430	22 060	23 470
	Sum kap. 351	113 493	134 634	159 095

Innledning

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger og tilskudd til navngitte mottakere og forsknings- og utviklingsmidler som skal finansiere prosjekter av særlig relevans på likestillingsområdet. Bevilningene understøtter de overordnede målene for likestillingspolitikken.

Mål og strategier for 2024

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker.

Bevilgingen under dette kapitlet skal bygge opp under regjeringens likestillingsmål omtalt i Del 1. Regjeringen legger følgende mål til grunn for likestillingspolitikken:

- økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv
- mindre kjønnsdelte utdanningsvalg
- et samfunn uten vold, trakassering eller negativ sosial kontroll
- bedre livskvalitet og styrkede rettigheter for lhbt+-personer, og større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold

Trygge, frie liv – et likestillingsløft

Norge ligger på toppen av statistikken over likestilte land, men det gjenstår fortsatt viktige likestillingsutfordringer. Likestillingsfeltet har blitt betraktelig styrket de siste årene og regjeringen ønsker en ytterligere innsats på området i 2024, blant annet gjennom å utrede muligheten for å opprette et femte likestillingssenter.

Regjeringen ser et særlig behov for et taktskifte i innsatsen for økt likestilling mellom kvin-

ner og menn og vil fremme en strategi gjeldende for perioden 2024–2027. Gjennom strategien vil regjeringen legge rammene for likestillingspolitikken og forsterke innsatsen på kjønnslikestillingsfeltet. Se også omtale under Programkategori 08.45.

Følge opp tiltak i regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)

Regjeringen styrket innsatsen for skeive betydelig både i tilleggsproposisjonen for 2022 og i statsbudsjettet for 2023. Denne satsingen foreslås videreført i statsbudsjettet for 2024. Mange skeive opplever fordommer, diskriminering og hatkriminalitet. Skeive har dårligere livskvalitet og psykisk helse enn resten av befolkningen. Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026) skal bidra til å bedre livskvaliteten til skeive, sikre deres rettigheter og skape større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold. Handlingsplanen inneholder 49 tiltak for å trappe opp innsatsen for skeive, både nasjonalt og internasjonalt. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet med å følge opp planen. En rekke departementer har ansvaret for ulike tiltak som skal gjennomføres i løpet av planperioden. Det vil være mulig å inkludere nye tiltak i planperioden.

Melding til Stortinget om seksuell trakassering

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider med en melding til Stortinget om seksuell trakassering. Meldingen skal peke ut retningen for det framtidige arbeidet mot seksuell trakassering. Den skal kartlegge omfanget av seksuell trakassering i ulike bransjer i arbeidslivet, innenfor skole og utdanning og på barn og voksnes fritidsare-

naer. I tillegg skal den omhandle seksuell trakassering på nett. Meldingen vil gjøre rede for utfordringer og foreslå forebyggende tiltak.

God forvaltning av tilskuddsordningene

Tilskuddsordningene skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Regjeringen ønsker også å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for å utvikle god og treffsikker politikktutvikling gjennom å bevilge midler til relevante forskningsprosjekter og tiltak.

Gjennom tilskuddordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer legger regjeringen til rette for nasjonale, regionale og lokale initiativer som bidrar til å hindre rasisme, og som fremmer mangfold og dialog.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil gjennomgå tilskuddsordningene på likestillingsfeltet med sikte på å etablere mer treffsikre ordninger.

Samarbeid med arbeidslivets parter

Som en del av regjeringens mål for økt likestilling, er regjeringen særlig opptatt av et godt samarbeid med partene i arbeidslivet. Regjeringen ved Arbeids- og inkluderingsdepartementet og Kultur- og likestillingsdepartementet vil sammen med hovedorganisasjonene i arbeidslivet fortsette samarbeidet om å fremme likestilling i arbeidslivet. Trepartssamarbeidet er forankret i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd.

Et samfunn uten vold, trakassering, rasisme og diskriminering

Regjeringen ser med uro på omfanget av rasisme og andre ytterliggående ideer. Regjeringen arbeider med en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Arbeidet koordineres av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Regjeringen vil styrke innsatsen mot rasisme og diskriminering i arbeidslivet, samt legge spesiell vekt på rasisme og diskriminering rettet mot barn og unge. Regjeringen vil fortsatt ha oppmerksomhet på utvikling av kunnskap om rasisme, hatytringer og netthets.

Ytringsfrihetskommisjonens rapport som ble lagt fram i august 2022, gir et viktig bidrag til økt kunnskap om hets og hatefulle ytringer på nett og om hvilke tiltak som er egnet for å bekjempe slike ytringer. Dette er et viktig innsatsområde for regjeringen.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

Det er store utfordringer internasjonalt når det gjelder likestilling og diskriminering. Hardt tilkjempede rettigheter er under press, og nasjonalisme og antiliberalisme er på fremmarsj i flere land, også i Europa. Dette går ut over rettighetene til etniske minoriteter, kvinner og lhbt+-personer.

Regjeringen legger derfor stor vekt på å delta på internasjonale arenaer der tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering diskuteres, og hvor normer for ny politikk utvikles, både i nordisk, europeisk og global sammenheng.

Norge har en rekke internasjonale forpliktelser overfor FN, OECD, EU/EØS, Europarådet og nordisk samarbeid på likestillings- og diskrimineringsfeltet. Under Nordisk ministerråd samarbeider regjeringen om en innsats for økt likestilling mellom kvinner og menn og på lhbt+-området. I 2024 er det Sverige som ivaretar ordførerskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Bufdir er del i programmet *Likestilling for utvikling (LiFU)* under Kunnskapsbanken i Norad, på vegne av departementet. Målet for programmet er å redusere fattigdom og kjønnsdiskriminering gjennom å styrke samarbeidslandenes kapasitet til å utvikle og gjennomføre lovgivning og politikk som vil bidra til å bedre kvinners rettigheter.

FNs kvinnekonvensjon (CEDAW), FN's rasediskrimineringskonvensjon (CERD) og FN's konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD), legger føringer for den norske lovgivningen og politikken for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Budsjettforslag 2024

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 70

Midlene på posten skal finansiere forsknings- og utviklingsprosjekter med særlig relevans for kunnskap for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

I arbeidet med å innhente kunnskap for å fremme likestilling og hindre diskriminering deltar en rekke offentlige og private aktører. Bevilgningen på posten nyttes i hovedsak til kjøp av tjenester, men kan i enkelte tilfeller kunngjøres som tilskudd. Bevilgningen på posten er derfor tilført stikkordet «kan nyttes under post 70».

Regjeringen vil forsterke innsatsen på kjønnslikestillingsfeltet, og foreslår å øke bevilgningen på posten med 11 mill. kroner. Økningen skal blant

annet nyttes til å etablere en landsekkende struktur for likestillingsarbeidet i Norge. I dette inngår etableringen av et femte likestillingssenter. I bevilgningsforslaget inngår også midler til oppfølging av tiltak i den kommende strategien for likestilling mellom kvinner og menn, jf. omtale i innledningen til kapitlet. Videre vil også deler av den økte bevilgningen nyttes i arbeidet mot seksuell trakassering, herunder til et flerårig FoU-program og til et opplæringsprogram for frivilligheten og arbeidsgivere.

Bevilgningen på posten foreslås videre økt med 4,5 mill. kroner, som følge av overføringer av utgiftsformål som tidligere har vært budsjettert under hhv. kap. 351, post 70 og 71, jf. omtale nedenfor.

I bevilgningsforslaget på posten inngår engangstilskudd til lokale og regionale prosjekter, jf. omtale under del I og vedlegg 3.

Innenfor rammen av bevilgningen på posten er det satt av midler til oppfølging av tiltak i *Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)*. Bevilgningen på posten skal også dekke utgifter i Bufdir til forvaltning og oppfølging av ordningen TryggEst.

Post 70 Tilskudd til likestilling

Bevilgningen på posten omfatter tilskuddsordningene til familie- og likestillingspolitiske organisasjoner og til tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer. Det vises til presentasjon av hovedelementene i disse tilskuddsordningene i Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Regjeringen vil forsterke arbeidet med kjønnslikestilling og foreslår å bevilge 16,5 mill. kroner til ordningen for *Tilskudd til familie- og likestillingspolitiske organisasjoner*. Det er en økning på 4 mill. kroner fra saldert budsjett 2023. Videre foreslås bevilgningen til ordningen for *Tilskudd til tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer* videreført med 20,9 mill. kroner.

Av bevilgningen på posten foreslås 7,5 mill. kroner fordelt til tilskuddsordningen TryggEst.

Bevilgningen omfatter også midler til særskilte tilskuddsmottakere som på ulike måter arbeider for å fremme likestilling på ulike diskrimineringsgrunnlag. Bevilgningen på posten foreslås økt med 1 mill. kroner til tilskudd til paraplyorganisasjonen Norges kvinnelobby. En oversikt over særskilte mottakere som mottar tilskudd fra posten er gitt under vedlegg 2.

Regjeringen vil støtte opp under utviklingen av lokale tiltak over hele landet, og foreslår å bevilge

2 mill. kroner i engangstilskudd til to lokale likestillingstiltak i 2024, jf. vedlegg 3.

Bevilgningen på posten foreslås redusert med 2,5 mill. kroner mot tilsvarende økning på kap. 351, post 21, jf. omtale ovenfor, for blant annet å dekke utgifter til andre tiltak på likestillingsområdet, herunder bidrag til Europarådets arbeid med likestilling.

Post 72 Kjønn- og seksualitetsmangfold

Bevilgningen på posten finansierer i hovedsak tilskuddsordningen for å styrke arbeidet med kjønns- og seksualitetsmangfold. Regjeringen foreslår å videreføre bevilgningen til ordningen med 35,5 mill. kroner i 2024.

Formålet med tilskuddsordningen for kjønns- og seksualitetsmangfold er å bidra til bedre levekår og livskvalitet for personer som bryter med normer for seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og kjønnskarakteristika i Norge. Ordningen skal skape økt aktivitet blant organisasjoner som arbeider overfor denne målgruppen.

Oslo Pride organiserer årlig Norges største feiring av skeiv kjærlighet og mangfold og markering av lhb+personers rettigheter. For å sikre tryggere økonomiske rammer, ble den årlige driftsstøtten til Oslo Pride i 2023 doblet til 2 mill. kroner. I bevilgningsforslaget for 2024 foreslås det å videreføre tilskuddet.

Det særskilte tilskuddet til foreningen FRI for arbeidet med Rosa kompetanse barnevern på 700 000 kroner foreslås også videreført.

Av bevilgningen på posten var det satt av 2 mill. kroner til å utvikle kunnskap om skeives levekår og livssituasjon, jf. Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet. Bevilgningen på posten er redusert med 2 mill. kroner, mot tilsvarende økning kap. 351, post 21, jf. omtale ovenfor, for å dekke disse utgiftene.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 73 Likestillingssentre

Bevilgningen delfinansierer Likestillingssenteret, KUN, Reform – ressurscenter for menn og Senter for likestilling ved Universitetet i Agder. Likestillingssentrene jobber bredt med likestilling. Reform har i tillegg et særskilt mannsperspektiv. For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2022–2023) Kultur- og likestillingsdepartementet.

Rapport 2022

Rapporten omhandler regjeringens arbeid for å fremme likestilling og hindre diskriminering i flere sektorer, med særlig vekt på deltakelse i utdanning og arbeidsliv. Rapporten omfatter også tilskuddsordninger og øremerkede mottakere. Departementet vurderer måloppnåelsen og framdriften på feltet som tilfredsstillende.

Et mindre kjønnsdelt arbeidsmarked

Kjønnsdelte utdanningsvalg

I 2022 har Bufdir fortsatt arbeidet med å utvikle kunnskap, dele informasjon og initiere tiltak for mindre kjønnsdelte utdanningsvalg. Det er gitt tilskudd på 2 mill. kroner til å gjennomføre en pilot for å rekruttere flere menn til helsefaglige utdanninger. Prosjektet danner grunnlag for å vurdere et nasjonalt tiltak. Tiltaket ses i sammenheng med aktivitet for å rekruttere jenter til teknologiutdanninger.

På oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet har de fire likestillingssentrene gjennomført en pilot for ansatte i skolen som arbeider med utdanningsvalg. Målet var å bidra til kompetanseheving om kjønnsperspektiver, å avdekke barrierer mot økt kjønnsbalanse i utdanning, samt å utvikle tiltaksplaner. Piloten er evaluert og viser blant annet at prosjektet har utviklet nyttig innhold og verktøy som treffer målgruppen. Kultur- og likestillingsdepartementet vurderer om det er aktuelt å følge opp deler av prosjektet.

Et godt trepartssamarbeid for likestilling i arbeidslivet

Arbeidsgruppe for likestilling i arbeidslivet er et organisert samarbeid mellom hovedorganisasjonene i arbeidslivet og regjeringen. I 2022 har arbeidsgruppen diskutert sentrale utfordringer knyttet til likestilling i arbeidslivet samt drøftet mulighetene for et forskningsprosjekt om lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Kultur- og likestillingsministeren deltok i Arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd i 2022, der hun orienterte om melding til Stortinget om seksuell trakassering og om bestemmelsen som regulerer lønnskartlegging i aktivitets- og redegjørelsesplikten. Departementet vurderer trepartssamarbeidet som svært viktig for framdrift i arbeidet med likestilling i arbeidslivet.

Likestillingssentrene

I 2022 mottok likestillingssentrene i overkant av 21,4 mill. kroner i grunntilskudd fra departementet. Tilskuddet har bidratt til at likestillingssentrene har videreutviklet virksomheten sin som kunnskaps- og kompetansesentre. I 2022 har sentrene bidratt med veiledning og pådriverarbeid for aktivt likestillingsarbeid regionalt og lokalt, herunder arbeid med å gjøre aktivitets- og redegjørelsespliktene kjent. Sentrene jobber med likestilling knyttet til flere diskrimineringsgrunnlag. Departementet vurderer at bevilgningen bidrar til målet om færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Tilskuddsordningen Familie- og likestillingspolitiske tiltak

I 2022 var det avsatt 12,1 mill. kroner til tilskuddsordningen Familie- og likestillingspolitiske tiltak. Dette var en økning på 5 mill. kroner fra 2021. Aktiviteter som har blitt prioritert gjennom ordningen er tiltak som bidrar til å bedre likestilling for kvinner og menn, tiltak som bidrar til å engasjere gutter og menn i likestillingsarbeid og tiltak rettet mot likestillingsutfordringer som barn og unge møter på ulike arenaer som barnehage, skole, skolefritidsordning og fritid. I 2022 ble det til sammen fordelt driftstilskudd til 17 organisasjoner, mens 23 prosjekter mottok prosjekttilskudd. Med bakgrunn i disse resultatene, vurderer departementet at bevilgningen bidrar til økt likestilling.

CORE – Senter for likestillingsforskning

CORE – Senter for likestillingsforskning er et senter ved Institutt for samfunnsforskning. CORE mottok 4,6 mill. kroner i tilskudd i 2022. COREs forskning har blant annet handlet om å videreutvikle de to større forskningssatsingene *Velferdstatsparadokset* og *Oppslutning om likestilling i politikk og praksis*, samt å videreføre den påbegynte forskningssatsingen om framtidens arbeidsliv i et likestillingsperspektiv. CORE mottok ytterligere tilskudd på 2 mill. kroner med formål om å få mer kunnskap om lønnskartleggingen i aktivitets- og redegjørelsesplikten.

I CORE Topplederbarometer kartlegges status for likestillingen på toppen av de 200 største selskapene. CORE Topplederbarometer 2022 viste at kun 15,5 pst. av øverste leder er en kvinne. Det har vært en svak økning i kvinneandelen i toppledergruppene siden siste måling, som var i

2020. Andelen har økt med to pst. poeng, fra 25 til 27 pst. Neste måling kommer i 2024.

Departementets vurdering er at COREs forskning har gitt et tilfredsstillende grunnlag for politikktutforming og er et viktig kunnskapsgrunnlag for likestilling i arbeidslivet.

Jenter og teknologi

Jenter og teknologi mottok 3,5 mill. kroner i tilskudd i 2022. I 2022 har *Jenter og teknologi* nådd ut til 11 000 unge jenter i 9. og 10. trinn, for å inspirere til å velge teknologiutdanning på videregående nivå gjennom møter med rollemodeller, i digitale arrangement og bedriftsbesøk hos teknologibedrifter. Prosjektet retter seg også mot studenter på universitets- og høyskolenivå og rundt 6 000 deltok på Jenter og teknologi-dager ved ulike campus over hele landet. Det har vært en stor økning i antall jenter som søkte seg til teknologi- og industrifag i videregående opplæring i perioden 2012 til 2022. Departementet vurderer at tiltaket har vært et godt bidrag i arbeidet for mindre kjønnsdelte utdanningsvalg.

Likestilt arbeidsliv

Prosjektet Likestilt arbeidsliv i Agder mottok 1 mill. kroner i tilskudd i 2022. Likestilt arbeidsliv sertifiserer og skolerer virksomheter i økt likestilling og mangfold i arbeidslivet. Ved utgangen av 2022 har sertifiseringsordningen 35 virksomheter i porteføljen. Prosjektet tilbyr kurs for virksomheter som ønsker å jobbe bedre med likestilling, inkludering og mangfold, men ikke har kapasitet til å gjennomføre sertifisering. Agder fylkesutvalg vedtok i 2022 at sertifiseringsverktøyet og kompetanseprogrammet skal etableres som en permanent nasjonal sertifiseringsordning for likestilling i arbeidslivet, i samarbeid med landets fylkeskommuner. I 2022 innledet fylkeskommunene Vestland, Innlandet og Trøndelag et samarbeid om sertifisering. Departementet vurderer at tiltaket har hatt god måloppnåelse.

Færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv.

Aktivitets- og redegjørelsespliktene (ARP)

Buudir drifter ressursidene med veiledning og maler om aktivitets- og redegjørelsespliktene. Sidene er utviklet for å hjelpe offentlige myndigheter og arbeidsgivere i arbeidet de gjør med å fremme likestilling og hindre diskriminering i

virksomhetene sine. Inkludert i dette er også maler for å skrive en likestillingsredegjørelse.

I 2022 har Buudir jobbet for å videreutvikle det digitale veiledningsmateriellet, utviklet webinarer og opplæringsvideoer, og gjennomført en kommunikasjonskampanje for å gjøre aktivitets- og redegjørelsespliktene bedre kjent blant arbeidsgivere og offentlige myndigheter. Buudir har videre tatt initiativ til et større og langsiktig forskningsprosjekt i regi av Institutt for samfunnsforskning (ISF) som skal gi mer kunnskap om aktivitets- og redegjørelsespliktene (ARP) og aktivt likestillingsarbeid.

Ivareta rettighetene til lhbt+-personer og bekjempe diskriminering på grunn av seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk

På oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet bevilget Buudir 19,1 mill. kroner i tilskudd til organisasjoner som jobber for å styrke aksepten for kjønns- og seksualitetsmangfold i 2022. Det er en økning på over 3 mill. kroner fra 2021. Seks organisasjoner mottok driftstilskudd, mens 32 mottok aktivitetstilskudd. Salam fikk øremerket én mill. kroner til drift og aktiviteter, mens FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold fikk øremerket 700 000 kroner til arbeidet med Rosa kompetanse barnevern.

Oslo Pride fikk øremerket én mill. kroner i driftsstøtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet i 2022. I tillegg fikk Oslo Pride ekstraordinære tilskudd på 500 000 kroner til regnbuetog og solidaritetsmarkering og 150 000 kroner til krisehåndtering etter angrepet i Oslo 25. juni 2022.

Skeivt arkiv ved Universitetet i Bergen fikk tildelt 1,5 mill. kroner til forskningsprosjektet *Den skeive bevegelsens historie* i 2022, som de også fikk tilskudd til i 2023.

På oppdrag fra Buudir publiserte Opinion i 2022 en undersøkelse om befolkningens holdninger til lhbt+-personer, slik de også gjorde i 2008, 2013 og 2017. Slike undersøkelser over tid er viktige for å følge med på hvordan befolkningens holdninger utvikler seg.

I 2022 arrangerte Buudir for fjerde gang et forskerforum for å tilrettelegge for kunnskapsutveksling mellom forskere og aktører som jobber med lhbt+-spørsmål.

17. februar 2023 ble *Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)* lansert. Handlingsplanen inneholder 49 tiltak og har som hovedmål å øke livskvaliteten til skeive, sikre deres rettigheter og bidra til større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Bekjempe rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter (HL-senteret) har publisert den tredje rapporten i rekken om befolkningens holdninger til etniske og religiøse minoriteter. Funnene viser blant annet at negative holdninger til jøder og muslimer er blitt mindre utbredt de siste fem årene. Likevel er det fremdeles mange som uttrykker motvilje mot muslimer (23,7 pst.) og svært mange jøder unngår å vise sin religiøse tilhørighet (71 pst.). Befolkningen er i betydelig større grad skeptiske til personer med rom-bakgrunn enn til andre minoriteter. 32 pst. av befolkningen oppgir at de ikke ønsker sosial kontakt med romer. Andelen har sunket (44 pst. i 2011).

Sintef Digital har utarbeidet en rapport om likeverdige offentlige digitale tjenester. Rapporten viser at det er behov for å styrke kompetansen om diskriminering på grunn av etnisitet og å øke bevisstheten rundt pliktene offentlige myndigheter har for at digitale tjenester skal nå ut til alle uavhengig av etnisitet.

Det er behov for økt kompetanse og mer deling av god praksis mellom aktører som arbeider mot rasisme og diskriminering, som kommuner og organisasjoner. For å imøtekomme dette, samarbeider Bufdir og IMDi om å legge til rette for at lokale handlingsplaner, veiledningsmaterieell og god praksis blir mer tilgjengelig for allmenheten. Som en del av dette har Proba Samfunnsanalyse kartlagt eksempler på god praksis og hvordan disse kan formidles på en bedre måte. Formidlingen bør for eksempel gjøres gjennom etablerte kanaler og knytte seg til kommunenes ordinære drift. Direktoratene vil ta med seg anbefalingene i sitt videre arbeid.

Tilskuddsordning mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer

I 2022 bevilget Bufdir totalt 19 mill. kroner i støtte til 47 forskjellige prosjekter tilknyttet søknadsordningen. Søknadssummen var på totalt 93,7 mill. kroner, som viser at det er stor interesse for ordningen. Allerede i løpet av de få årene ordningen har eksistert, har flere kommuner og andre aktører satt rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer på dagsorden. Det er god geografisk spredning av tiltakene. Tilskuddsordningen bidrar til at flere aktører samarbeider og jobber systematisk og langsiktig på ulike arenaer i lokalsamfunnet og nasjonalt.

Bekjempe vold, trakassering og hatefulle ytringer

Stopp hatprat har i 2022 hatt som hovedmål å forebygge og bekjempe hatprat gjennom menneskerettighetsopplæring for og med ungdom. Dette er gjennomført gjennom å holde workshops for og av ungdom, og kurse workshopholdere i menneskerettighetsopplæring, skape møteplasser for ungdom, styrke samarbeidet blant annet med kommuner og synliggjøre problemstillinger knyttet til hatprat. *Stopp hatprat* har gjennomført flere samlinger på Utøya, der temaet har vært lokale strategier mot hatprat og ungdoms ytringsfrihet.

Institutt for samfunnsforskning (ISF) har innhentet kunnskap om omfang og konsekvenser av hets og hatytringer i kritiske perioder. I studien belyste ISF spesielt erfaringer med hets og hatytringer under koronapandemien (2020–2022) og i forbindelse med skytingen ved London pub og utbruddet av mpox (sommeren 2022). Hovedtrekket i studien er at antallet personer som totalt sett har vært utsatt for hatytringer, og antallet observerte hatytringer, var lavere etter enn før pandemien, men at nedgangen ikke gjaldt de gruppene i befolkningen som vanligvis er mest utsatt. Studien viser videre at de lhb+personene som svarte at de hadde vært utsatt for hatytringer høsten 2022, oppga at ytringene var knyttet til skyteepisoden utenfor London pub natt til 25. juni 2022.

Ytringsfrihetskommisjonen la fram sin utredning 15. august 2022, jf. NOU 2022: 9 *En åpen og opplyst offentlig samtale*. Kommisjonen fastslår at det i det store og hele står godt til med det offentlige ordskiftet i Norge. Samtidig peker kommisjonen på en rekke utfordringer. Kommisjonen løfter bl.a. fram de utfordringene som mennesker med minoritetsbakgrunn kan oppleve når de ytrer seg i offentligheten. Kommisjonen peker på at dersom enkelte stemmer og perspektiver systematisk støttes ut, vil det undergrave den åpne og opplyste offentlige samtalen. Utredningen har vært på en bred høring og følges opp av Kultur- og likestillingsdepartementet i samarbeid med andre berørte departementer.

TryggEst

I 2022 fikk 36 kommuner vedtak om å starte TryggEst. Kommunene dekker ca. 32 pst. av befolkningen. TryggEst bidrar til å hjelpe kommunene til å ivareta voksne i risikoutsatte livssituasjoner. I alt 10 nye kommuner fikk tilskudd til kompetanseheving i forbindelse med arbeidet med TryggEst. Bufdir arrangerte en nasjonal konferanse om TryggEst, og avholdt et nettverksmøte for kom-

munene som inngår i TryggEst. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) fikk i 2022 i oppgave å informere kommunene om TryggEst-modellen og bidra til økt kompetanse i kommuner som er med i TryggEst.

Det ble avholdt en nasjonal konferanse om TryggEst og et nettverksmøte for kommunene som inngår i TryggEst. Antall saker kommunene får, som inngår i TryggEst, er økende. Sakene handler om voldtekt av personer med utviklingshemming, økonomisk utnyttning av eldre, fysisk vold mot personer med rus/psykiatriutfordringer, og seksuell utnyttelse av døende med mer. Mange av sakene har pågått over lengre tid, og har medført alvorlige konsekvenser for de utsatte. Flere av sakene har også ført til rettssak og domfellelse. Interessen fra kommuner, konferanser, frivillige organisasjoner og andre, tyder på at TryggEst møter et udekket behov.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

FNs kvinnekommisjon (CSW)

FNs kvinnekommisjon (CSW) er en sentral møteplass for å diskutere situasjonen for kvinner globalt. Møtene i kvinnekommisjonen finner sted i mars hvert år. I 2022 var tema for kvinnekommisjonen sammenhengen mellom likestilling og klimaendringer/klimapolitikk. På grunn av covid-19 ble møtet i 2022 gjennomført i hybrid form med hovedsakelig digitale møter. Statene kom etter krevende forhandlinger til enighet om et sluttdokument fra møtet.

Ministerrådet for likestilling og LGBTI (MR-JÄM)

Norge deltar i det nordiske likestillingssamarbeidet i Nordisk ministerråd. I 2022 hadde Norge ordførerskapet i Nordisk ministerråd og ledet ministerrådets arbeid for økt likestilling mellom kvinner, menn og lhbt+-personer i Norden.

De nordiske likestillingsministre har gjennom flere år arbeidet for økt likestilling på utdannings- og arbeidsmarkedet. I 2022 organiserte likestillingssektoren i samarbeid med utdannings- og arbeidssektoren en nordisk konferanse for å belyse status og tiltak for økt kjønnsbalanse og mangfold i arbeidslivet. Under norsk formannskap ble det også vedtatt og igangsatt et tverrfaglig prosjekt for å kartlegge kjønnsrepresentasjon og likestilling i fiskeri- og havbruksnæringen i Norden. Resultatene forventes i 2024.

I 2020 vedtok likestillingsministrene et langsiktig forskningsprosjekt for å motvirke seksuell trakassering på arbeidsmarkedet. Prosjektet skal ferdigstilles i 2023 og er et samarbeid mellom arbeidsmarkedssektoren (MR-A), kultursektoren (MR-K) og barn- og ungefeltet (NORDBUK).

Likestilling og bærekraft henger tett sammen og det er et økende behov for å se på hvilke konsekvenser det grønne skiftet vil ha for likestillingen i Norden. For å sikre en rettferdig omstilling som motvirker større forskjeller mellom kvinner og menn, forpliktet Nordisk ministerråd seg i 2022 til å se nærmere på sammenhengen mellom klima og likestilling. Dette ble blant annet løftet gjennom et offisielt sidearrangement på FNs klimatoppmøte (COP27), i samarbeid med UN Women og Den afrikanske union.

På lhbt+-feltet har ministerrådet igangsatt en undersøkelse om eldre lhbt+-personers livskvalitet samt deres møte med helse- og omsorgsapparatet. Dette finnes det begrenset kunnskap om i dag. Gjennom de senere årene har de nordiske likestillingsministrene også styrket sitt internasjonale engasjement. Flere steder i verden opplever kvinner, jenter og lhbt+-personer at deres frihet og rettigheter aktivt innskrenkes. I 2022 ble det derfor utarbeidet et nordisk veikart for å imøtegå motstanden mot kvinner og jenters likestilling og lhbt+-personers like rettigheter. Veikartet skal bidra til økt innsats for likestilling og større grad av koordinering mellom de nordiske landene og områdene.

EUs Web Accessibility Directive (WAD)

EUs Web Accessibility Directive (WAD) stiller nye krav om universell utforming av offentlige organers nettsted og mobilapplikasjoner. Direktivet stiller krav om synstolkning av forhåndsinnspilt video som publiseres på nett, at offentlige organers intranett og nettsider utformes universelt og at offentlige organer utarbeider en tilgjengelighetserklæring og sørger for en tilbakemeldingsfunksjon for brukere. Offentlige organer plikter å oppfylle den oppdaterte tekniske standarden (WCAG 2.1) som viderefører kravene fra den tidligere standarden (WCAG 2.0). WAD-direktivet er innlemmet i EØS-avtalen. Stortinget vedtok i mai 2021 endringer i likestillings- og diskrimineringslovgivningen som gjennomfører direktivets krav i norsk rett. Lovendringene trådte i kraft i januar 2022, med en overgangsperiode fram til 1. januar 2023. De tekniske kravene er gjennomført gjennom endringer i Forskrift om universell utfor-

ming av IKT-løsninger som forvaltes av Kommunal- og distriktsdepartementet.

The European Accessibility Act – tilgjengelighetsdirektivet

Tilgjengelighetsdirektivet – *European Accessibility Act*, EU 2019/882 – ble vedtatt i EU i 2019. Direktivet stiller krav om at markedsdeltakere sørger for universell utforming av visse produkter og tjenester, som bankterminaler, minibank og billettautomater, banktjenester rettet mot forbrukere, e-handel og e-bøker. Direktivet handler både om å bedre rammebetingelsene for næringslivet (markedspektiv), og å underbygge medlemslandenes innsats for å inkludere personer med ulike funksjonsnedsettelse og en aldrende befolkning til det digitale samfunnet. Direktivet skal også bidra til å oppfylle kravene i FNs konvensjon om rettighetene til personer med funksjonsnedsettelse (rettighetsperspektiv). Direktivet anses som EØS-relevant og er under vurdering i EØS EFTA-landene.

Tilgjengelighetsdirektivet behandles i Spesialutvalget for forbrukerspørsmål. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere arbeidet med gjennomføring i norsk rett. Direktivet berører flere departementers ansvarsområder, og arbeidet med gjennomføring i norsk rett utføres i samarbeid med Kommunal- og distriktsdepartementet.

Et forslag om gjennomføring av direktivet i norsk rett var på bred høring i 2021. Departementet skal følge opp innspillene i høringsnotatet og utarbeide en lovproposisjon, men i 2022 ble arbeidet

stilt i bero i påvente av avklaringer i de øvrige EFTA-landene.

Styrket kunnskapsgrunnlag for mer likestilling og mindre diskriminering.

Kultur- og likestillingsdepartementet finansierer årlig større og mindre forsknings- og utviklingsmiljøer og -prosjekter om likestilling og diskriminering. Dette omfatter blant annet CORE – Senter for likestillingsforskning, Senter for likestilling ved Universitetet i Agder, Reform – ressurscenter for menn, med flere, se nærmere under omtale av de konkrete tiltakene ovenfor. I 2022 bevilget departementet midler til prosjekter for å styrke kunnskapsgrunnlaget om hvordan man kan oppnå mer likestilling og forhindre diskriminering. Flere av prosjektene ser flere diskrimineringsgrunnlag i sammenheng. I 2022 har særlig mer kunnskap om likestillingutfordringer mellom kvinner og menn vært prioritert.

En sentral oppgave for Barne- ungdoms- og familiedirektoratet er å fremskaffe oppdatert kunnskap om utfordringer på likestillings- og diskrimineringsfeltet, på alle grunnlag, og se disse i sammenheng. Bufdir har i 2022 vedtatt i sin langtidsplan for forskning at likestilling og diskriminering skal vurderes som tverrfaglige temaer i alle forskingsoppdrag som går fra dem.

Under Norges ordførerskapsår i Nordisk ministerråd i 2022, ble det igangsatt en rekke viktige forsknings- og utviklingsprosjekter for å motvirke seksuell trakassering på arbeidsmarkedet. I tillegg har ministerrådet initiert kunnskapsinnhenting om levekår og livsvilkårene særlig for de yngre og eldre i lhbt+-befolkningen i Norden.

Kap. 352 Nedsatt funksjonsevne

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	14 902	20 682	28 480
70	Funksjonshemmedes organisasjoner	246 550	253 820	269 940
71	Universell utforming og økt tilgjengelighet	32 568	32 095	23 000
72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	25 290	30 440	27 600
	Sum kap. 352	319 310	337 037	349 020

Innledning

Kapitlet omfatter tilskuddsordninger, tilskudd til navngitte mottakere, prosjekter og forsknings- og utviklingsmidler av særlig relevans på området funksjonsnedsettelse. Bevilgningene bygger opp under de overordnede målene for regjeringens likestillingsmål på området funksjonsnedsettelse.

Mål og strategier for 2024

Regjeringens overordnede mål for likestillingspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Tilskuddsordningene skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Regjeringen ønsker å bidra til et godt kunnskapsgrunnlag for politikktutvikling gjennom å bevilge midler til relevante forsknings- og utredningsprosjekter.

Bevilgingen under dette kapitlet skal bygge opp under regjeringens likestillingsmål omtalt i Del 1.

Jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering

Kultur- og likestillingsdepartementet vil støtte opp under offentlige myndigheters og arbeidsgiveres innsats for å oppfylle plikten til å jobbe aktivt for likestilling og mot diskriminering innenfor sin virksomhet. Arbeidet med aktivitets- og redegjøringspliktene omfatter blant annet tiltak for å bygge ned barrierer mot deltakelse i arbeidslivet for personer med funksjonsnedsettelse.

Like muligheter til deltakelse på alle samfunnsområder

Det er et mål for regjeringen at alle skal ha lik mulighet til å delta på de arenaene de selv ønsker, uavhengig av funksjonsnedsettelse. Regjeringen vil arbeide for et samfunn der mennesker med funksjonsnedsettelse skal kunne delta i arbeidslivet, ta den utdanningen de vil, delta i kunst- og kulturlivet og på de fritidsaktivitetene de ønsker – på like vilkår, og uten diskriminerende barrierer.

I 2023 fikk alle landets statsforvaltere i oppdrag å bidra til å øke kompetansen om FN-konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD). Bufdir har utarbeidet veiledning om flere av artiklene i konvensjonen. Rådene for personer med funksjonsnedsettelse er viktige pådrivere for implementering av CRPD i kommunene. Det blir viktig å styrke rådenes kunnskap

om CRPD, slik at de kan fungere som likestillingsorganer i kommunene. I 2024 fortsetter arbeidet med å øke kunnskapen om CRPD hos statsforvaltere og i kommunene.

I 2013 ratifiserte Norge CRPD. Regjeringen legger konvensjonen til grunn for arbeidet for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse og vil inkorporere den i norsk lov. I 2024 vil regjeringen følge opp utredningen fra ekspertgruppen som utreder hvordan konvensjonen skal inkorporeres i norsk lov. Ekspertgruppens utredning skal leveres innen utgangen av 2023.

Et universelt utformet samfunn

Universell utforming har betydning for hele befolkningen og er et viktig virkemiddel for å oppnå likestilling og sikre deltakelse for personer med funksjonsnedsettelse. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvaret for å koordinere politikken på området. Sektordepartementene har ansvaret for politikk og tiltak for universell utforming på eget sektorområde.

Regjeringen viderefører handlingsplanen *Bærekraft og like muligheter- et universelt utformet Norge* for perioden 2021-2025.

Universell utforming er innarbeidet som en nødvendig samfunnskvalitet innen blant annet transport, bygg og IKT. Lover, forskrifter og økt kunnskap om universell utforming i offentlig og privat virksomhet gir et godt grunnlag for videre utvikling.

Det er fortsatt behov for mer forskning og kunnskap om temaet innenfor flere sektorer for å sikre reell universell utforming av samfunnet. Regjeringen vil bidra til økt kunnskap om universell utforming, særlig i de sektorene der utfordringene er størst.

Regjeringen vil i løpet av 2024 hente inn en samfunnsøkonomisk analyse for å kartlegge konsekvensene av å pålegge virksomheter ytterligere plikter til universell utforming av IKT på arbeidsplassen. Dette vil bidra til økt kunnskap om omfanget av utfordringer, konsekvensene av manglende universell utforming og til anbefalinger av relevante tiltak.

Mer kunnskap om hatefulle ytringer mot personer med funksjonsnedsettelse

Det er behov for mer kunnskap om hatefulle ytringer og trakassering rettet mot personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir innhenter kunnskap om hvordan hatefulle ytringer, hatkriminalitet og trakassering rettet mot personer med funksjonsned-

settelse arter seg, og hvilke konsekvenser det har. Arbeidet skal ferdigstilles innen utgangen av 2023, og undersøker hets, trakassering og hatefulle ytringer i sammenheng med andre typer krenkelses og vold mot personer med funksjonsnedsettelse. Funnene vil danne grunnlag for å vurdere videre innsats.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt, multilateralt samarbeid

Regjeringen deltar i internasjonale fora der tiltak for å fremme likestilling og hindre diskriminering diskuteres, og hvor normer for ny politikk utvikles. Norge deltar blant annet i det nordiske helse- og sosialsamarbeidet gjennom Nordisk Ministerråd som også omfatter samarbeid på området funksjonsnedsettelse. Norge deltar på de årlige statspartsmøtene for CRPD. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere det internasjonale arbeidet om menneskerettighetene for personer med funksjonsnedsettelse.

Budsjettforslag 2024

Post 21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, kan overføres, kan nyttes under post 71

Bevilgningen på posten skal finansiere forsknings- og utviklingstiltak som er av særlig relevans på området nedsatt funksjonsevne, herunder gjennomføringen av handlingsplanen for universell utforming.

I arbeidet med å følge opp handlingsplanen deltar en rekke offentlige og private aktører. Bevilgningen på posten nyttes til bl.a. kjøp av tjenester, men kan i enkelte tilfeller kunngjøres som tilskudd. Bevilgningen på posten er derfor tilført stikkordet «kan nyttes under post 71».

Bevilgningen foreslås økt med 9 mill. kroner mot en tilsvarende reduksjon på post 71, jf. omtale under post 352, post 71.

Post 70 Funksjonshemmedes organisasjoner

Bevilgningen på posten skal finansiere tilskuddsordningene til Funksjonshemmedes organisasjoner og Fritidstiltak for personer med nedsatt funksjonsevne.

I statsbudsjettet for 2023 ble det bevilget midler til Stiftelsen TV BRA, som er en TV-kanal av, for og med utviklingshemmede. Tilskuddet foreslås videreført i 2024 med 3,9 mill. kroner.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Post 71 Universell utforming og økt tilgjengelighet

Bevilgningen på posten skal stimulere og støtte tiltak for universell utforming og bidra til gjennomføring av tiltak i handlingsplanen for universell utforming.

Posten har tidligere hatt stikkordsfullmakten «kan nyttes under post 21», da deler av bevilgningen har vært nyttet til kjøp av tjenester fra aktører som bidrar i gjennomføringen av handlingsplanen for universell utforming. Dette stikkordet foreslås nå avvirket på posten. Som følge av dette foreslås bevilgningen på posten redusert med 9 mill. kroner, mot tilsvarende økning på kap. 352, post 21.

Av bevilgningen på posten foreslås 10,4 mill. kroner til ordningen for tilskudd til universell utforming, som forvaltes av Bufdir. Formålet med tilskuddsordningen er å utvikle og styrke gjennomføringen av universell utforming som samfunns kvalitet og bedre livskvalitet og likestilling for personer med funksjonsnedsettelse.

I bevilgningsforslaget inngår for øvrig tilskudd til Standard Norge til utvikling av standarder for universell utforming på 1,7 mill. kroner, til Norsk design- og arkitektursenter til innovasjonstiltak og til kompetanseheving av formgivere på 2 mill. kroner og til KS til nettverksprosjekt for universell utforming i kommunesektoren på 5,5 mill. kroner. Det foreslås videre et tilskudd til Digitaliseringsdirektoratet på 800 000 kroner til kompetanseheving ved innføring av WAD-direktivet i kommunene.

Post 72 Funksjonshemmedes levevilkår og livskvalitet

Bevilgningen på posten skal finansiere tilskuddsordningen *Tiltak for å bedre levekårene og livskvaliteten til mennesker med nedsatt funksjonsevne*. Tiltak som er direkte rettet mot å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med nedsatt funksjonsevne kan få støtte gjennom ordningen.

Stiftelsen HELT MED bidrar med mangfold og inkludering ved at det opprettes arbeidsplasser for mennesker med utviklingshemming. Det foreslås for 2024 en bevilgning til HELT MED på 11,9 mill. kroner.

For en presentasjon av hovedelementene i tilskuddsordningen vises det til Prop. 1 S (2021–2022) Kulturdepartementet.

Rapport 2022

Rapporten omfatter arbeid for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse, med særlig vekt på kompetanseheving og kunnskapsutvikling. Rapporten omfatter også universell utforming, med vekt på et samfunn der alle kan delta. Internasjonalt arbeid er også inkludert. Departementets samlede vurdering er at måloppnåelsen og fremdriften på feltet er tilfredsstillende.

Færre barrierer mot deltakelse i utdanning og arbeidsliv

Et samfunn for alle

Strategien for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse for perioden 2020 – 2030 *Et samfunn for alle* ble lagt fram i 2018. Handlingsplanen for likestilling av mennesker med funksjonsnedsettelse: *Et samfunn for alle – Likestilling, demokrati og menneskerettigheter* som ble lansert i 2019, følger opp strategien og gjelder for perioden 2020 – 2025. Bufdir samordner og koordinerer oppfølgingen av handlingsplanen på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Kunnskap om status for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

I 2021 startet Bufdir en systematisk gjennomgang av kunnskapsgrunnlaget om likestilling av personer med funksjonsnedsettelse. Formålet med gjennomgangen er å gi en oversikt over likestillings-, diskriminerings- og menneskerettsutfordringer på tvers av sektorer, samt å identifisere kunnskapsbehov på området.

Relevante kunnskapsprosjekter fra 2022:

- Oppsummering av forskning fra de siste ti årene om holdninger til personer med funksjonsnedsettelse
- Kartlegging av kommunale og fylkeskommunale råd for personer med funksjonsnedsettelse
- Igangsetting av forskningsprosjekt om form på og konsekvenser av hatefulle ytringer, hatkriminalitet og trakassering rettet mot personer med funksjonsnedsettelse.

Likestilling av personer med nedsatt funksjonsevne er også innlemmet i direktoratets FoU om aktivitets- og redegjørelsespliktene, FoU om langtidskonsekvenser av koronapandemien, og FoU om barn og unges deltakelse i organiserte kulturaktiviteter i et likestillingsperspektiv.

CRPD-prosjektet

Et viktig tiltak i handlingsplanen for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse er å øke kunnskapen om CRPD i norske kommuner.

Bufdir har laget en veileder om konvensjonen generelt, og om utvalgte artikler spesielt. Veiledningen beskriver kommunenes ansvar for å sikre menneskerettighetene, råd om hvordan konvensjonen skal tolkes, samt konkrete råd om hvordan kommunene kan ivareta rettighetene beskrevet i de enkelte artiklene på ulike områder.

I 2022 og 2023 har Bufdir utarbeidet veiledning om artikkel 21 om ytringsfrihet, artikkel 25 og 26 om helse, habilitering og rehabilitering, artikkel 27 om arbeid og artikkel 29 om deltakelse i det politiske og offentlige liv.

Meld. St. 8 (2022–2023) Menneskerettar for personer med utviklingshemming

Meld. St. 8 (2022–2023) *Menneskerettar for personar med utviklingshemming – Det handlar om å bli høyrst og sett*, ble lansert 4. november 2022. I meldingen redegjør regjeringen for det menneskerettslige grunnlaget for politikken for personer med utviklingshemming. Meldingen inneholder en analyse av hvordan situasjonen er i dag, sammen med en beskrivelse av tidligere politikk. Meldingen utdyper noen av de overordnede utfordringene på feltet, og tiltak for å møte disse utfordringene.

Meldingen ble behandlet på Stortinget 18. mars 2023, jf. Innst. 246 S (2022–2023). Stortinget ber regjeringen sørge for å gjøre nødvendige regelendringer for å gi personer med utviklingshemming i varig tiltrettelagt arbeid i ordinære bedrifter (VTAO), varig oppfølging, uavhengig av hvilket fylke man bor i og med et omfang tilsvarende det som praktiseres i HELT MED. Stortinget ber også regjeringen komme med en langsiktig og forpliktende plan for et betydelig løft med flere VTA-plasser.

Veiledning om ARP

Bufdir har utarbeidet veiledning til offentlige myndigheter og offentlige og private arbeidsgivere om hvordan de kan arbeide aktivt for likestilling, blant annet av personer med funksjonsnedsettelse i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. Veiledningen gir konkrete råd om hvordan arbeidsgivere kan kartlegge risiko for diskriminering av personer med funksjonsnedsettelse innenfor sin virksomhet, og

ideer om tiltak som kan iverksettes for å sikre likestilling. I 2022 har Bufdir arbeidet med å videreutvikle veiledningsmateriellet.

Tilskudd for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Interessepolitisk arbeid

Målet med tilskuddsordningen til funksjonshemmedes organisasjoner er å styrke muligheten for frivillige og landsomfattende organisasjoner for personer med funksjonsnedsettelse til å jobbe mot diskriminering og for likestilling av personer med funksjonsnedsettelse i samfunnet. Det ble utbetalt 222,2 mill. kroner i 2022. Størstedelen av midlene gikk til driftstilskudd til organisasjoner (185,4 mill. kroner).

Bufdir mottok 135 søknader om ordinært tilskudd, og 134 organisasjoner fikk tildelt ordinært tilskudd. Seks organisasjoner mottok særskilt tilskudd etter øremerking.

Som følge av koronapandemien ble det besluttet å tilføye midlertidige bestemmelser for tilskuddsårene 2022 og 2023 i forskriften. For tilskuddsåret 2023 kan organisasjonene selv velge om de vil benytte 2019 eller 2021 som grunnlagsår. Fra og med tilskuddsåret 2024 går tilskuddsordningen tilbake til at grunnlagsåret skal være to år før tilskuddsåret.

Bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse

I 2022 ble tiltak som bidrar til inkludering av personer med funksjonsnedsettelse i utdanning eller arbeid og tiltak som bidrar til kunnskap om og bevisstgjøring rundt CRPD prioritert i tilskuddsordningen for å bedre levekårene og livskvaliteten for personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir mottok 64 søknader i 2022, og innvilget 24 søknader. 6,6 mill. kroner var bundet opp til ti flerårige prosjekter som var innvilget i tidligere år. Det ble bevilget til sammen 25,3 mill. kroner.

Som følge av koronapandemien ble det besluttet å tilføye midlertidige bestemmelser for tilskuddsårene 2022 og 2023 i forskriften. For tilskuddsåret 2023 kan organisasjonene selv velge om de vil benytte 2019 eller 2021 som grunnlagsår. Fra og med tilskuddsåret 2024 går tilskuddsordningen tilbake til at grunnlagsåret skal være to år før tilskuddsåret.

Fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse

Målet er å gi sivilsamfunnet ved frivillige organisasjoner og stiftelser mulighet til å arrangere gode ferie- og fritidstiltak for personer med funksjonsnedsettelse. Bufdir mottok 163 søknader i 2022, og innvilget 98 søknader. Det ble bevilget til sammen 24,3 mill. kroner.

Bevilgingen skal prioriteres til sommerleir i regi av organisasjoner som er godkjente under regelverket for Tilskudd til funksjonshemmedes organisasjoner. I 2022 ble det søkt om deltakelse på ulike fritidsaktiviteter for 6 824 personer med funksjonsnedsettelse totalt. Av disse var om lag 3 630 under 26 år. 5 479 ledsagere/hjelpere bisto ved gjennomføring av prosjektene.

Fremme universell utforming på de områdene utfordringene er størst

Handlingsplan for universell utforming

Handlingsplanen for universell utforming for perioden 2021-2025 med tittelen *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet samfunn*, ble lagt fram i august 2021. Bufdir samordner og koordinerer oppfølgingen av handlingsplanen på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet.

Tilskudd til kunnskapsutvikling, kompetanseheving og informasjon innen universell utforming

Formålet med tilskuddsordningen er å utvikle og styrke gjennomføringen av universell utforming som samfunns kvalitet, og bedre livskvalitet og likestilling for personer med nedsatt funksjonsevne. I 2022 mottok Bufdir 78 søknader i hovedutlysningen og innvilget 36 søknader. Det ble bevilget til sammen 14,5 mill. kroner. I tillegg utlysningen rettet mot kommuner i KS-nettverket for universell utforming mottok Bufdir 17 søknader og innvilget alle. Det ble bevilget om lag 3 mill. kroner.

Fremme likestilling og hindre diskriminering gjennom internasjonalt samarbeid

FN konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD)

Det 15. statspartsmøtet i forbindelse med FN konvensjonen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne ble gjennomført i New York i perioden 14-16. juni 2022. Hovedtema var oppbygging av samfunn som inkluderer personer med funksjonsnedsettelse under koronapandemien og

etterpå. I forbindelse med statspartsmøtet og Norges formannskap i Nordisk ministerråd arrangerte Norge et nordisk sidearrangement med tit-

telen *Indigenous persons with disabilities – Challenges and opportunities posed by environmental change*.

Kap. 353 Likestillings- og diskrimineringsombudet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2022	Saldert budsjett 2023	Forslag 2024
50	Basisbevilgning	48 980	50 195	53 380
	Sum kap. 353	48 980	50 195	53 380

Innledning

Håndhevingsapparatet på diskrimineringsområdet består av Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) som er et veilednings- og pådriverorgan, og Diskrimineringsnemnda som er et lavterskeltilbud for behandling av diskrimineringsaker.

LDO er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter. LDO er administrativt underlagt Kultur- og likestillingsdepartementet. Formål og oppgaver fremgår av diskrimineringsombudsloven. Ombudet skal arbeide for å fremme reell likestilling og hindre diskriminering på alle samfunnsområder på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel og adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk og alder. Ombudet skal også arbeide for å fremme likebehandling i arbeidslivet, uavhengig av politisk syn og medlemskap i arbeidstakerorganisasjon.

Ombudet skal være en aktiv pådriver for mer likestilling i samfunnet. Ombudet skal gi informasjon, støtte og veiledning om likestillingsregelverket, og følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten.

Ombudet skal videre føre tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis er i samsvar med forpliktelsene Norge har etter FNs kvinnediskrimineringskonvensjon (CEDAW), rasediskrimineringskonvensjonen (CERD) og konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

Mål og strategier for 2024

Regjeringens mål er et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestilling- og diskrimineringsområdet.

Likestillings- og diskrimineringsombudet skal blant annet følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten og sikre at enkeltpersoner som har spørsmål eller behov for veiledning om likestilling eller diskriminering får hjelp.

Budsjettforslag 2024

Post 50 Basisbevilgning

Bevilgningen på posten skal dekke driftsutgiftene i Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Rapport 2022

Rapporten omfatter LDOs aktivitet som et veilednings- og pådriverorgan på likestillings- og diskrimineringsområdet. Samlet sett vurderer departementet at målene for bevilgningen til Likestillings- og diskrimineringsombudet under kap. 353 er innfridd.

I 2022 mottok ombudet totalt 2 410 forespørsler om veiledning. Det er en liten nedgang på 3 pst. sammenlignet med 2021. Om lag 50 pst. av henvendelsene dreier seg om arbeidsliv. Fordelt på diskrimineringsgrunnlag ligger kjønn (inkludert graviditet og foreldrepermisjon) på topp med 23 pst., tett fulgt av funksjonsnedsettelse 22 pst. og etnisitet 15 pst.

Seksuell trakassering

Innsats mot seksuell trakassering har vært et av hovedsatsingsområdene til ombudet i 2022. Ombudet har blant annet en samarbeidsavtale med Arbeidstilsynet om kampanjen for å sette strek for seksuell trakassering. LDO har også opprettet en samarbeidsavtale med Sjøfartsdirektoratet og organisasjonene i fiskerinæringen i arbeidet mot seksuell trakassering.

Aktivitets- og redegjørelsesplikten

I 2022 har ombudet videreført arbeidet med lønnskartlegging. LDO utviklet i 2021 en metode for kartlegging av lønn, og de brukte samme mal for

denne kartleggingen i 2022. Ombudet har også fortsatt arbeidet med å styrke sin kompetanse om hvordan offentlige myndigheter etterlever aktivitets- og redegjørelsesplikten i praksis.

Del III
Andre saker

5 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd

5.1 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd – totalt

Fordelingen av overskuddet fra spillevirksomheten i Norsk Tipping AS er regulert i lov 18. mars 2022 nr. 12 om pengespill (pengespilloven). Midler fra Norsk Tippings overskudd omtales som spillemidler.

Det fordeles midler av overskuddet fra Norsk Tippings bingoterminaler og midler til tiltak mot spilleproblemer. Ved behov settes det av midler til annen egenkapital. Videre fordeles det midler til helse- og rehabiliteringsformål, til idrettsformål, til kulturformål og til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner. I tillegg fordeles midler gjennom Grasrotandelen. Fordelingen av Norsk Tippings overskudd er regulert i § 12 og Grasrotandelen i § 13.

Årsresultatet til Norsk Tipping AS i 2022 til fordeling i 2023 var 6 582 mill. kroner. Dette er

296 mill. kroner mer enn det som ble fordelt til formålene i 2022.

5.2 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til kulturformål

I pengespilloven § 12 første ledd nr. 5 framgår det at fordelingen til kulturformål er 18 pst. av Norsk Tippings overskudd etter fordeling som fastsatt i nr. 1–4.

Hovedfordelingen av spillemidler til kulturformål fastsettes av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Det samlede overskuddet til fordeling på kulturformål i 2023 var 966 mill. kroner. Fordelingen for 2023 ble fastsatt ved kongelig resolusjon 5. mai 2023.

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2023

Tiltak	(i 1 000 kr) Fordeling 2023
Den kulturelle skolesekken	330 000
Frifond	190 000
Regionale kulturbygg – desentralisert ordning	86 250
Kulturrom	56 050
Bibliotektiltak	54 700
Amatørteatertiltak	29 600
Nasjonale musikkorganisasjoner	26 930
Museumstiltak	25 750
Instrumentfondet	20 000
Tiltak for publikumsutvikling, mangfold og inkludering	19 685
Leselyststrategi og litteratur	15 300
Ungdom og Fritid	15 000
Aktivitetmidler for kor	12 700

Tabell 5.1 Fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål 2023

Tiltak	(i 1 000 kr)
Tiltak	Fordeling 2023
Arkivtiltak	12 300
Scenekunsttiltak	10 000
Studieforbund	9 850
Folkeakademienes Landsforbund	9 370
Krafttak for sang	8 610
Tilskuddsordning for korps og orkester	6 500
Tiltak ifm. kulturfrivillighetsstrategi	5 000
Kulturstøtta	4 280
Ordninger for kordirigenter	3 450
Tvibit	2 815
Norske kirkeakademier	2 300
Midler til fordeling senere i 2023	9 596
Sum	966 036

Departementet er gitt fullmakt til å disponere ufordelte midler, ikke utbetalte midler og opp-tjente renter av innestående spillemidler til kulturformål.

Nedenfor følger omtale av tiltakene det er tildelt midler til i 2023, jf. tabellen over.

Den kulturelle skolesekken

Tilskuddet til Den kulturelle skolesekken (DKS) forvaltes av den statlige virksomheten Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge. Tilskuddet fordeles videre til fylkeskommuner og kommuner i DKS-ordningen etter en fordelingsnøkkel som tar hensyn til elevtall i grunnskole og videregående skole, geografiske avstander og infrastruktur.

På oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet gjennomførte analyseselskapet Oxford Research i samarbeid med Høgskolen på Vestlandet en utredning om DKS i perioden mars 2022 til mars 2023. Formålet med utredningen var å innhente kunnskap om hvordan DKS fungerer gjennom en kartlegging av DKS og en evaluering av den nasjonale fagetaten for DKS, Kulturtanken. Rapporten gir kunnskap om muligheter og utfordringer for videre utvikling av DKS-ordningen og Kulturtanken. På bakgrunn av anbefalingene i rapporten,

foreslår Kultur- og likestillingsdepartementet og Kunnskapsdepartementet at målene for virksomheten Kulturtanken revideres, jf. omtale i Del II, kap. 325. De nasjonale målene for DKS, som Stortinget sluttet seg til i behandling av Meld. St. 18 (2020–2021), jf. vedtak av 8. juni 2021 i sak 29, videreføres.

Frifond

Formålet med Frifond er å stimulere barn og unges lokale aktivitet og deltakelse, og å bedre rammebetingelsene for frivillige organisasjoner og grupper medlemsbaserte virke på lokalt nivå. Frifondmidlene skal nå ut til et bredt spekter av organisasjoner, frittstående grupper og foreninger med ulike formål og aktivitetsgrunnlag.

Departementet gir tilskudd til paraplyorganisasjonene Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) og Norsk musikkråd, som fordeler midlene videre til lokal aktivitet gjennom Frifond. Den største andelen av midlene fordeles gjennom ordningen Frifond organisasjon til lokale lag gjennom sentralleddet til landsdekkende, frivillige og demokratiske organisasjoner med barne- og ungdomsaktivitet. I tillegg fordeler paraplyorganisasjonene midler direkte til frittstående grupper i ordningene Frifond barn og unge, Frifond musikk og Frifond teater.

Regionale kulturbygg

Desentralisert ordning for tilskudd til kulturbygg gir tilskudd til kulturhus, flerbrukslokaler eller spesiallokaler for kunst og kultur. Midlene kan benyttes til nybygg, ombygging og modernisering av kulturbyggene, men ikke til vedlikehold eller drift. Midlene fordeles til fylkeskommunene etter en nærmere fastsatt fordelingsnøkkel. Søknader fremmes gjennom kommunen der bygget skal ligge. Tilskudd kan utgjøre inntil 1/3 av godkjente prosjektkostnader for kulturbygget.

Arkivtiltak

Arkivverket forvalter tilskudd til prosjekter og utviklingstiltak på arkivfeltet. Tilskuddene skal gå til enkeltprosjekter, til landsomfattende eller regionale samarbeidstiltak og til utvikling av fellesløsninger.

Bibliotektiltak

Nasjonalbiblioteket forvalter prosjekt- og utviklingsmidler som skal stimulere til utvikling av norske folke- og fagbibliotek. Midlene skal gå til oppfølging av tiltak i nasjonal bibliotekstrategi, herunder arbeid med lesestimulering i bibliotek. Utviklingsmidlene finansierer blant annet felles infrastrukturtiltak i regi av Nasjonalbiblioteket, til disposisjon for alle bibliotek, jf. omtale under Del II, kap. 326.

Museumstiltak

Kulturdirektoratet forvalter midlene som er avsatt til museumsfeltet. Midlene fordeles til sikringstiltak samt treårige utviklingsprogrammer for museumssektoren. Titlene på programmene for perioden 2021–2023 er:

- Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid
- Forskning – forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur
- Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft

Programmene skal stimulere til kompetanseheving, samordning og metodeutvikling i museene. Ny programperiode vil være 2024–2026. Titlene på de nye utviklingsprogrammene vil bli offentliggjort på Kulturdirektoratets nettsider i løpet av høsten 2023.

Tiltak for publikumsutvikling, mangfold og inkludering

Flere museer og en rekke institusjoner på musikk- og scenekunstfeltet har i 2023 fått tilskudd som skal bidra til mer mangfold og inkludering i kulturlivet. Dette er en oppfølging av tilskudd som har vært bevilget over statsbudsjettet i perioden 2020–2022. I tillegg er det gitt 3 mill. kroner til Kvääniteatteri, 1 mill. kroner til Musikk i Innlandet og 1,3 mill. kroner ekstra til Det Norske Teatret til satsingen i Groruddalen, herunder aktiviteten på Rommen Scene.

Leselyststrategi og litteratur

Hensikten med satsingen er å få flere til å lese og gjøre litteraturen mer tilgjengelig for folk i hele landet. Gjennom arbeidet med en ny leselyststrategi ønsker regjeringen å skape en kultur for lesing, slik at lesing blir noe som kan gi glede gjennom hele livet.

Ungdom og Fritid

Ungdom og Fritid – Landsforeningen for fritidsklubber og ungdomshus fikk tidligere tilskudd gjennom Frifond. Nå fordeles fondsmidlene direkte til Ungdom og Fritid. Tilskuddet skal fordeles videre etter søknad til de lokale medlemsklubbene. Bidraget skal brukes til å styrke ungdommers egne initiativer og aktiviteter, slik at flere skal ha tilgang til et fritidstilbud uten kostnader. I tillegg til 11 mill. kroner i fondsmidler, får Ungdom og Fritid et tilskudd på 2 mill. kroner til arbeidet med dataspillkultur og 2 mill. kroner som engangstilskudd til 70-årsjubileet.

Scenekunsttiltak

Kulturrådet forvalter det meste av spillemidlene til scenekunsttiltak gjennom

- ordninger som ivaretar etablering av nye formidlings- og visningsarenaer for scenekunst
- ordninger som ivaretar formidling, gjestespill og arrangørstøtte på scenekunstfeltet
- ordningen for tidsskrift og kritikk

Talent Norge får tilskudd til talentutviklingsprogrammet Scenekunstløftet.

Kulturfrivillighet

Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025) ble lansert våren 2023. Til-

skudd til det frivillige kulturlivet er en viktig del av regjeringens kulturpolitikk.

Tilskudd til det frivillige kulturlivet bidrar til gode fritidsopplevelser i hele landet. Frivillige kulturorganisasjoner spiller en viktig rolle i å skape gode møteplasser for lokalbefolkningen, og gir barn og unge tilgang til å utfolde seg kreativt og lære seg ferdigheter innen musikk, dans eller sang. Det frivillige kulturlivet arbeider med inkludering og når et bredt utvalg av befolkningen. Tilskuddene bidrar til å skape et mangfoldig og levende kulturliv i hele landet.

Kulturrom

Tilskuddet til Kulturrom går til øvingslokaler og gode tekniske vilkår for fremføring av musikk, dans og teater over hele landet. Kulturrom fordeles tilskudd på to områder; Teknisk utstyr til kulturrom og Bygg og utbedring av kulturrom.

Amatørteatertiltak

Kulturdirektoratet forvalter midler til tilskuddsordninger på amatørteaterfeltet, både en driftstilskuddordning og ordninger for aktivitet, herunder ordningen Historiske spel. Direktoratet fordeles også tilskudd til enkelte navngitte amatørteatre.

Nasjonale musikkorganisasjoner

Norsk musikkråd viderefordeler tilskudd gjennom ordningen Nasjonale musikkorganisasjoner. Ordningen sikrer drift av og aktiviteter i frivillige, demokratiske nasjonale musikkorganisasjoner i hele landet.

Instrumentfondet

Instrumentfondet er en tilskuddsordning for kjøp av instrumenter for skolekorps og orkester. Formålet med ordningen er å stimulere til rekruttering og inkludering i barne- og ungdomsorkester, samt å gi orkestrene mulighet til å anskaffe kvalitetsinstrumenter av mer varig karakter. Norges Musikkorps Forbund og De Unges Orkesterforbund (UNOF) fordeles midler gjennom Instrumentfondet.

Tilskuddsordning for korps og orkester

I 2023 blir det opprettet en ny tilskuddsordning for korps og orkester, for at flere barn og unge skal delta. Ordningen administreres av Norsk

musikkråd. Midlene fordeles lokalt, til tiltak som kan bidra til rekruttering og inkludering. Hvilke tiltak som skal motta midler avgjøres i et samarbeid mellom lokale, regionale og nasjonale musikkorganisasjoner. Totalbeløpet til ordningen fordeles i tråd med antall barn og unge (6–19 år) i hver fylkeskommunene.

Sang og kor

Spillemidler til sang og kor fordeles til Krafttak for sang, Norges Korforbund til Aktivitetsmidler for kor og Foreningen norske kordirigenter til ordninger for kordirigenter.

Akademier

Folkeakademienes Landsforbund og Norske kirkeakademier mottar tilskudd av spillemidler til arbeidet med kunnskap og kulturopplevelser i vid forstand.

Tiltak ifm. kulturfrivillighetsstrategi

De Unges Orkesterforbund har fått tilskudd på 2 mill. kroner til Orkesteråret 2024. Forbundet har 50-årsjubileum i 2024 og arrangerer Orkesteråret for å øke kunnskap og rekruttere flere barn og unge til orkester over hele landet.

Det er avsatt totalt 2,5 mill. kroner for å stimulere til etablering av regionale kulturråd eller kulturkretser som kan medvirke i relevante saker og planprosesser på lokalt og regionalt nivå.

Kulturalliansen har fått tilskudd på 500 000 kroner til kartlegging av lokaler til kulturfrivilligheten.

Andre tiltak

Tilskuddsordningen Kulturstøtta (tidligere LNU Kultur) er fra 2023 finansiert av spillemidlene. Det er også gitt tilskudd til Tvibit i Tromsø. For å sikre at studieforbundene totalt sett fikk tilsvarende tilskudd i 2023 som i 2022, ble det også i 2023 gitt tilskudd av spillemidler til kulturformål i tillegg til tilskudd over statsbudsjettet.

I hovedfordelingen 2023 gjensto det 9,6 mill. kroner til senere fordeling. Disse midlene fordeles på ulike tiltak innenfor kulturformål.

5.2.1 Overskuddet til kulturformål i 2024

Prognosen fra Norsk Tipping AS i august 2023 tilsier et årsresultat på 7 050 mill. kroner, en økning på 468 mill. kroner fra årsresultatet i 2022. Beløpet

som fordeles til kulturformål i 2024 vil i så fall bli 1 041,5 mill. kroner, en økning på 75,5 mill. kroner fra 2023.

Det er foreslått at flere tiltak som tidligere ble finansiert på kap. 325, post 78 skal finansieres av spillemidler til kulturformål fra 2024.

Overføringen fra statsbudsjettet til spillemidlene ses i sammenheng med *Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025)*. I strategien er det varslet at tildelinger fra spillemidlene i større grad vil innrettes mot kulturfrivillighet, og særlig tiltak for barn og unge.

I 2024 skal det etter planen etableres en ny ordning for barne- og ungdomstiltak på høyt kunstnerisk nivå. Ordningen vil omfatte noen av tiltakene som nå er foreslått overført til spillemidlene. Kulturtanken vil få i oppdrag å utvikle ordningen, i dialog med aktørene. Målet er å skape bedre forutsigbarhet for aktører som jobber med kulturtiltak for barn og unge på høyt kunstnerisk nivå, sikre åpenhet og gi flere aktører mulighet til å søke og motta midler gjennom ordningen. Ord-

ningen vil etter planen gjelde fra fordelingen av spillemidlene i 2025.

Endelig fordeling av spilleoverskuddet til kulturformål i 2024 vil bli fastsatt av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt og regnskapet for 2023 er godkjent.

5.3 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til idrettsformål

I pengespilloven § 12 første ledd nr. 5 framgår det at fordelingen til idrettsformål er 64 pst. av Norsk Tippings overskudd etter fordeling som fastsatt i nr. 1–4.

Hovedfordelingen av spillemidler til idrettsformål fastsettes av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tipping AS er avholdt. Det samlede overskuddet til fordeling på idrettsformål i 2023 var 3 435 mill. kroner. Fordelingen for 2023 ble fastsatt ved kongelig resolusjon 5. mai 2023.

Tabell 5.2 Fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål 2023

Tiltak	(i 1000 kr) Fordeling 2023
Idrettsanlegg i kommunene	1 706 065
Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter	32 000
Utstyr	32 500
Nasjonalanlegg	16 041
Spesielle anlegg	62 579
Forsknings- og utviklingsarbeid	36 212
Antidopingarbeid mv.	57 165
Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag	33 000
Friluftstiltak for barn og ungdom	40 550
Egenorganisert fysisk aktivitet	13 500
Arrangementstilskudd	15 000
Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité	810 000
Tilskudd til lokale lag og foreninger	446 500
Mangfolds- og inkluderingsordning mv. ¹	8 684
Ekstrainnsats for deltakelse	125 000
Sum	3 434 796

¹ I tillegg brukes 17,8 mill. kroner av disponible midler, slik at det fordeles 24 mill. kroner til mangfolds- og inkluderingsordning og 2,5 mill. kroner til områdesatsing i Oslo.

Departementet er gitt fullmakt til å disponere ufordelte midler, ikke utbetalte midler og opp-tjente renter av innestående spillemidler til idrettsformål. Det er gitt tilskudd av slike midler til ulike tiltak i 2023.

Nedenfor følger omtale av tiltakene det er til-delt midler til i 2023, jf. tabellen over.

Idrettsanlegg – tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Idrettsanlegg i kommunene

Statens viktigste virkemiddel for å bidra til idrett og fysisk aktivitet for alle er tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. Tilskuddene delfinansierer bygging av anlegg for organisert idrett, friluftsliv og annen egenorganisert aktivitet, fra større konkurranseanlegg til mindre anlegg i barn og unges nærmiljø. Barn og unge (6–19 år) er hovedmålgruppen. Tilskuddene skal også legge til rette for at personer med funksjonsnedsettelse kan delta på lik linje med andre, og at inaktive kan komme i gang med aktivitet.

Det er fylkeskommunene som foretar detaljfordelingen av tilskudd til idrettsanleggene i kommunene. Som hovedregel kan det søkes om tilskudd på inntil 1/3 av godkjent kostnad til bygging og rehabilitering av ordinære anlegg.

Løypetiltak i fjellet og overnattingshytter

Det gis tilskudd til bygging og rehabilitering av overnattingshytter i fjellet, i lavlandet og ved sjøen. I tillegg gis det tilskudd til løypetiltak i fjellet, bl.a. opparbeiding og remerkning av løyper og tilskudd til broer mv. Den Norske Turistforening (DNT), Friluftsrådernes Landsforbund og Norsk Friluftsliv har ansvar for fordelingen av tilskuddene.

Utstyr

Det gis tilskudd til utstyr via Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF), både til den ordinære utstyrsordningen, hvor særforbundene kan søke om tilskudd til godkjent utstyr, og til en egen ordning for rekrutteringsutstyr for personer med funksjonsnedsettelse.

I tillegg gis det tilskudd til utstyr via Norges Bilsportforbund.

Nasjonalanlegg/spesielle anlegg

Nasjonalanlegg skal brukes til presentasjon av internasjonal eliteidrett og kunne være arenaer for internasjonale mesterskap og konkurranser i Norge. Det er videre et mål at nasjonalanleggene skal fungere som sentre for de respektive sær-idrettene. Tilskudd gis til investeringer i form av utbygging, ombygging eller rehabilitering. I 2023 har følgende anlegg status som nasjonalanlegg: Holmenkollen (ett for ski, nordiske grener og ett for skiskyting), Hafjell (alpine tekniske disipliner), Kvittfjell (alpine fartsdisipliner), Vikersund (skiflyging), Vikingskipet (skøyter) og Ullevaal Stadion (fotball).

Tilskudd til spesielle anlegg gis etter særskilt vurdering fra departementet. Den største delen av avsetningen i 2023 gjelder sluttutbetaling av tilskudd til anlegget i Granåsen ifm. VM i nordiske grener 2025.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Idrettsforskning er en forutsetning for en kunnskapsbasert utvikling på idrettsområdet og for den statlige idrettspolitikken. Avsetningen skal blant annet dekke tilskudd til fire forskningssentre: Senter for idrettsskedeforskning og Forskningssenter for barne- og ungdomsidrett ved Norges idrettshøgskole og Senter for idrettsanlegg og teknologi og Senter for toppidrettsforskning ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU).

Tilskudd til drift og utvikling av Anleggsregisteret, som forvaltes av Lotteri- og stiftelsestilsynet, og Gode idrettsanlegg, som forvaltes av NTNU, dekkes også av avsetningen til forsknings- og utviklingsarbeid.

Spesielle aktiviteter

Antidopingarbeid mv.

Det avsettes bl.a. midler til nasjonalt og internasjonalt antidopingarbeid, som tilskudd til Stiftelsen Antidoping Norge (ADNO), til Norges laboratorium for dopinganalyse og Norges bidrag til World Anti-Doping Agency (WADA).

Gjennom UNESCOs antidopingkonvensjon (International Convention against Doping in Sport) og Europarådets antidopingkonvensjon (The Anti-Doping Convention) har Norge internasjonale forpliktelser på antidopingområdet.

Fysisk aktivitet og inkludering i idrettslag

Det fordeles midler til tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag. Ordningen skal bidra til å inkludere nye grupper i idrettslagenes aktivitets-tilbud ved å motvirke økonomiske og kulturelle barrierer som hindrer deltakelse. Midlene skal gå til tiltak for barn og ungdom med innvandrerbakgrunn, særlig jenter, og barn og ungdom fra familier med lav betalingsevne.

I tillegg fordeles midler til tiltak innenfor paraidrett (idrett for personer med funksjonsnedsettelse), blant annet til arrangementer. Det gis også tilskudd til opprettholdelse og videreføring av tradisjonelle samiske idrettsaktiviteter.

Friluftstiltak for barn og ungdom

Friluftsliv, særlig i form av lavterskeltilbud i nær-områdene, er viktig for å nå mål om redusert inaktivitet. Tilskuddet skal primært stimulere barn og ungdom mellom 6 og 19 år til å drive friluftsliv.

Midlene til friluftstiltak for barn og ungdom fordeles til Norsk Friluftsliv og Friluftsrådernes Landsforbund og går bl.a. til nærmiljøanlegg, friluftsskoler, friluftsdager, Barnas turlag og bynært friluftsliv.

Egenorganisert fysisk aktivitet

Selv om det er et mål at flest mulig skal få muligheten til å delta i idrettsaktivitet, vet vi at ikke alle ønsker å drive med organisert idrett. Det er viktig å legge til rette for aktivitet også for denne gruppen. Det fordeles midler gjennom tilskuddsordningen Frifond barn og unge til slik aktivitet. Barn og ungdom som driver egenorganisert fysisk aktivitet utenfor rammene av den organiserte idretten, kan søke om tilskudd til aktiviteten sin fra denne ordningen.

Det gis også tilskudd til Tverga, ressurs-senteret for egenorganisert idrett og fysisk aktivitet i Norge. Senteret skal legge til rette for aktivitet i hele landet og ivareta interessene for barn og unge som står utenfor den organiserte idretten. Tverga skal også gi bistand og fremme kunnskap og kompetanse om egenorganisertes erfaringer og behov.

Arrangementstilskudd

Arrangementsstøtte idrett og fysisk aktivitet – internasjonale idrettsarrangementer er en tilskuddsordning der aktører med begrensede kommersielle inntektsmuligheter kan søke om til-

skudd til å arrangere europa- eller verdensmesterskap for senior innenfor idrett eller fysisk aktivitet. Ordningen er forbeholdt frivillige, medlemsbaserte organisasjoner, eller arrangementsselskap som er majoritetseid av slike organisasjoner og som kan dokumentere at de oppfyller nærmere oppsatte kriterier.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF)

Statens overordnede mål for tilskuddet til NIF er å

- bidra til å opprettholde og utvikle NIF som en frivillig, medlemsbasert organisasjon
- bidra til å opprettholde og utvikle et godt aktivitetstilbud i den organiserte idretten
- bidra til å bevare og sikre NIF som en åpen og inkluderende organisasjon og til at idrettslagene er arenaer for meningsdannelse og verdifulle rammer for sosialt fellesskap

Målene og prioriteringene skal reflektere behovene blant medlemmer og medlemsorganisasjoner. For staten er det viktig å styrke de frivillige organisasjonene på deres egne premisser. Målene for tilskuddet er formulert på et overordnet nivå i tilskuddsbrevet til NIF. I tilskuddsbrevet gir departementet blant annet føringer om at NIF skal prioritere arbeidet med å redusere økonomiske hindringer for barn og unges deltakelse i idrett, arbeidet med å sikre god kjønnsbalanse i alle organisasjonsledd samt arbeidet med inkludering av personer med nedsatt funksjonsevne og inkludering av jenter med minoritetsbakgrunn. NIF formulerer konkrete mål for arbeidet og prioriterer bruk av spillemidler til grunnstøtte til NIF sentralt og regionalt, grunnstøtte til særforbund, tilskudd til barn, ungdom og bredde og tilskudd til toppidrett.

Tilskudd til lokale lag og foreninger

Tilskudd til lokale lag og foreninger, også kalt lokale aktivitetsmidler (LAM), er midler til lokalidretten i Norge. Midlene går i sin helhet til idrettslag og foreninger og skal bidra til økt aktivitetstilbud og til å holde kostnadene i lagene nede. LAM-ordningen er en grunnstøtteordning som gir store rom for lokale tilpasninger og prioriteringer.

Mangfolds- og inkluderingsordning mv.

Det er etablert en søknadsbasert ordning for tilskudd til mangfolds- og inkluderingsstiltak i idrett og fysisk aktivitet med virkeperiode 2022 og 2023.

Ordningen er finansiert av statsbudsjettmidler, spillemidler til idrettsformål og private midler (OBOS, Stiftelsen VI og Sparebankstiftelsen DNB).

Innenfor denne underposten avsettes også midler til områdesatsing i Oslo, delprogram nærmiljø – til tiltak som bidrar til fysisk aktivitet og idrett. Midlene er opprinnelig avsatt til satsingen i Oslo indre øst, men kan benyttes innenfor andre områdesatsinger i Oslo kommune ved behov.

Ekstrainnsats for deltakelse – deltakelse i idrettslag

Et tilskudd på 125 mill. kroner er en ekstrainnsats i 2023 for å bidra til at alle barn og ungdom (6–19 år) skal ha like muligheter til å delta i medlemsbasererte lag og foreninger som driver idrett eller fysisk aktivitet. Midlene fordeles over hele landet til geografiske områder der de sosio-økonomiske forskjellene er store. Fordelingen er basert på SSBs tall for antall og andel barn i familier med vedvarende lavinntekt. Midlene skal bidra til å holde foreldrebetalingen nede og begrense kostnadsdrivende aktiviteter.

5.3.1 Overskuddet til idrettsformål i 2024

Prognosen fra Norsk Tipping AS i august 2023 viser et årsresultat på 7 050 mill. kroner, en økning på 468 mill. kroner fra årsresultatet i 2022. Beløpet som fordeles til idrettsformål i 2024 vil i så fall bli 3 703,3 mill. kroner, en økning på 268,5 mill. kroner fra 2023.

Endelig fordeling av spilleoverskuddet til idrettsformål i 2024 vil bli fastsatt av Kongen i statsråd etter at generalforsamlingen i Norsk Tip-

ping AS er avholdt og regnskapet for 2023 er godkjent.

5.4 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner

I pengespilloven § 12 første ledd nr. 5 framgår det at fordelingen til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner er 18 pst. av Norsk Tippings overskudd etter fordeling som fastsatt i nr. 1–4.

Midlene til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fordeles av Lotteri- og stiftelsestilsynet. Fordelingen til organisasjonene følger av forskrift 5. desember 2022 nr. 2123 om tilskudd til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping. Tre beredskapsorganisasjoner mottar en andel av samlet tilskudd, uten søknad – Røde Kors 31,6 pst., Redningsselskapet 19,5 pst. og Norsk Folkehjelp 2,4 pst. Øvrige landsdekkende organisasjoner som oppfyller kriterier i forskriften kan søke om tilskudd fra resten av beløpet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner.

Ordningen skal bidra til å trygge viktige samfunnsoppgaver på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp, støttearbeid, natur- og miljøvern og dyrevern, i tillegg til å sikre at sentrale rednings- og beredskapsoppgaver videreføres.

Overskuddet i Norsk Tipping i 2022 til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2023 var 966 mill. kroner. I tillegg blir det benyttet om lag 2,9 mill. kroner av opptjente renter fra tidligere år, slik at det totale beløpet til fordeling i 2023 er 968,9 mill. kroner.

Tabell 5.3 Fordeling av spilleoverskuddet til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner i 2023

Tiltak	(i 1 000 kr) Fordeling 2023
Norges Røde Kors	306 172
Redningsselskapet	188 935
Norsk Folkehjelp	23 254
Andre organisasjoner som kan søke midler i ordningen	450 537
Sum	968 898

5.5 Fordelingen av Norsk Tippings overskudd til helse- og rehabiliteringsformål

I pengespilloven § 12 første ledd nr. 4 framgår det at fordelingen til helse- og rehabiliteringsformål er 6,4 pst. av Norsk Tippings overskudd etter fordeling som fastsatt i nr. 1–3.

Midlene til helse- og rehabiliteringsformål fordeles av Stiftelsen Dam. Stiftelsen mottar 4/12 av forventet overskudd fra Norsk Tipping til helse- og rehabiliteringsformål som forskudd i januar. Resten av beløpet overføres i mai, når kongelig resolusjon om fordelingen er vedtatt.

Spillemidlene til helse- og rehabiliteringsformål går til forskning og helseprosjekter, drevet fram av frivillige helseorganisasjoner, som skal gi bedre helse for den norske befolkningen gjennom deltakelse, aktivitet og mestring.

I 2023 er det fordelt 367 mill. kroner av Norsk Tippings overskudd i 2022 til helse- og rehabiliteringsformål.

I 2022 fordelte Stiftelsen Dam 398 mill. kroner til nærmere 600 prosjekter gjennom stiftelsens ordinære programmer. I tillegg kommer de to pandemiprogrammene som ble avsluttet våren 2022.

5.6 Fordelingen av overskudd fra Norsk Tippings bingoterminaler

Overskuddet fra Norsk Tippings bingoterminaler fordeles i tråd med forskrift 17. november 2022 nr. 1978 om pengespill, kapittel 11. Forskriften er fastsatt av departementet.

I 2023 er det fordelt 44,8 mill. kroner til bingoformål. I 2022 ble det fordelt 35,5 mill. kroner.

5.7 Fordelingen til tiltak mot spilleproblemer

I 2023 er det avsatt 33 mill. kroner av overskuddet i Norsk Tipping fra 2022 til tiltak mot spilleproblemer, en økning fra 17 mill. kroner i 2022. Midlene som er avsatt i 2023 vil komme til fordeling i 2024.

Lov 18. mars 2022 nr. 12 om pengespill (pengespilloven) trådte i kraft 1. januar 2023. I § 12 første ledd nr. 2 framgår det at minst 0,5 pst. av Norsk Tippings overskudd settes av til tiltak mot spilleproblemer. Dette innebærer en betydelig økning av midler fra tidligere år. For å få en gradvis økning ble det i 2022 besluttet at det i 2023 skal benyttes 8 mill. kroner av tidligere avsatte, ikke utbetalte midler til formålet. Det vil altså bli fordelt totalt 25 mill. kroner i 2023.

Overskuddet fra Norsk Tipping til tiltak mot spilleproblemer fordeles til forskning, informasjon, forebygging og behandling i tilknytning til spilleavhengighet. Midlene går til tiltak i regi av bl.a. Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Helsedirektoratet og Norges forskningsråd.

5.8 Grasrotandelen

Grasrotandelen gjør det mulig for den enkelte spiller hos Norsk Tipping å gi 7 pst. av spillinnsatsen til et selvvalgt lag eller en selvvalgt forening. Ved spill på Multix, Bingoria, e-Flax, KongKasino, Yezz!, Oddsen og Oddsbomben er grasrotandelen 14 pst. av spillinnsatsen etter fratrukk for gevinster. For å kunne motta midler gjennom grasrotandelen må enheten være registrert i Frivillighetsregisteret og være registrert med deltakelse i grasrotandelen.

I 2022 ble 771 mill. kroner fordelt gjennom ordningen, en økning på 34 mill. kroner fra 2021. Midlene går til norske lag, foreninger og organisasjoner tilknyttet grasrotandelen. Grasrotmidlene går i hovedsak til små organisasjoner og er en viktig inntektskilde for lag og foreninger i hele Norge. At midlene er frie, bidrar til å fremme lokal frivillighet. 1,4 millioner givere sørger for at over 30 000 organisasjoner mottar grasrotmidler.

Grasrotmidlene utbetales direkte fra Norsk Tipping. Disse midlene skal ikke regnes som spilleinntekt ved beregningen av selskapets overskudd. Lotteri- og stiftelsestilsynet fører tilsyn med ordningen. Rammene for grasrotandelen følger av forskrift 5. desember 2022 nr. 2124 om grasrotandel.

6 En ansvarlig og aktiv pengespillpolitikk

De overordnede målene for pengespillpolitikken er å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og å sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Det regulerte markedet for pengespill består av de statlig kontrollerte aktørene Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS, den private spillsektoren med bingo- og lotterivirksomhet samt spill på skip. I tillegg finnes det et uregulert marked som i all hovedsak består av private aktører som tilbyr spilltjenester fra utlandet rettet mot det norske markedet via internett, uten å ha tillatelse til dette.

SPILLFORSK ved Universitetet i Bergen undersøker omfanget av data- og pengespillproblemer i Norge på oppdrag fra Lotteri- og stiftelsestilsynet. Befolkningsundersøkelsen som ble publisert i 2023 viser at antall nordmenn som defineres som problemspillere er halvert fra 55 000 i 2019 til 23 000 i 2022. Antall risikospillere er også redusert i samme periode, fra om lag 122 000 til 93 000. Årsaken til den store nedgangen er trolig sammensatt. Betalingsformidlingsforbudet, som forplikter norske banker og finansinstitusjoner til å stanse transaksjoner av innsats og gevinst i pengespill som ikke har tillatelse i Norge, har blitt mer effektivt i perioden. Videre trådte det 1. januar 2021 i kraft en ny bestemmelse i kringkastingsloven. Bestemmelsen gir Medietilsynet hjemmel til å pålegge den som eier eller disponerer nett som formidler fjernsyn eller audiovisuelle bestillingstjenester å hindre eller vanskeliggjøre tilgangen til markedsføringen av pengespill i strid med norsk rett. Dette har bidratt til å begrense ulovlig markedsføring av pengespill. Undersøkelsen viser også at spillerne ser mindre reklame for pengespill i alle kanaler, og at det gjelder både lovlige norske pengespill og pengespill tilbudt av aktører uten tillatelse. I perioden har også taps grensene for Norsk Tippings kasinospill blitt strammet inn.

Antallet henvendelser til den nasjonale hjelpelinjen for spilleavhengige økte gradvis i perioden 2014 til 2017. De siste årene har antallet gått noe

ned igjen, og det har vært en merkbar nedgang under koronapandemien, med generelt færre samtaler i 2020 enn i 2019. I 2021 kom tallet på kontakter til Hjelpelinjen tilbake til nivået før pandemien, og i 2022 har antallet samtaler om pengespill økt med 15 pst. Antall førstegangssamtaler om pengespill var stabilt fra 2021 til 2022. Det er fremdeles kasino- og oddsspill som oftest er omtalt som de mest problematiske spillene, og det er fortsatt spill hos utenlandske tilbydere som dominerer samtalen til Hjelpelinjen.

Til tross for at antall nordmenn med pengespillproblemer ifølge Befolkningsundersøkelsen er redusert, er det fortsatt viktig å ha en streng pengespillpolitikk som har ansvarlighet som hovedmål. Den nye pengespilloven og -forskriften som trådte i kraft 1. januar 2023 skal ivareta og styrke dette. Den nye loven vil sikre en helhetlig og konsekvent regulering, og samler forvaltningsansvaret for all pengespillpolitikk i Kultur- og likestillingsdepartementet.

I 2023 er det avsatt 33 mill. kroner til tiltak mot spilleproblemer, en økning fra 25 mill. kroner i 2022. Ny pengespillov ble vedtatt i mars 2022 og fastsetter at minst 0,5 pst. av Norsk Tippings overskudd skal gå til tiltak mot spilleproblemer, som er årsaken til økningen i avsetningen. Loven trådte i kraft 1. januar 2023, hvilket betyr at avsetningen som blir gjort i 2023 først blir utbetalt i 2024.

Avsetningen går til forskning, informasjon, forebygging og behandling i tilknytning til spilleavhengighet. Midlene går til tiltak i regi av bl.a. Medietilsynet, Lotteri- og stiftelsestilsynet, Helse- og omsorgsdepartementet og Norges forskningsråd.

Det er også et hensyn i pengespillpolitikken å legge til rette for at overskudd fra pengespill går til ikke-fortjenestebaserte formål. Norsk Tipping AS legger vekt på å drive effektivt for at mest mulig av selskapets inntekter skal komme samfunnet til gode. Dette vektlegger også departementet i eierstyringen av Norsk Tipping AS.

7 Frivillighetspolitikken

Frivillighetspolitikken er forankret i Hurdalsplattformens omtale av frivillighet og idrett. Den følger også opp Meld. St. 10 (2018–2019) *Frivilligheita – sterk, sjølvstendig, mangfaldig. Den statlege frivillighetspolitikken* og tilhørende Innst. 254 S (2018–2019) som hadde bred oppslutning i Stortinget.

Frivilligheten er en bærebjelke i det norske samfunnet. Frivillige organisasjoner er sentrale aktører og møtesteder for interessefelleskap og samfunnsdeltakelse. Frivillige organisasjoner gir barn og voksne mulighet til å utvikle sosiale ferdigheter, vennskap og nettverk og til å oppleve mestring og tilhørighet. Deltakelse i fritidsaktiviteter bidrar til sosial inkludering og god fysisk og mental helse.

Frivilligheten utfører en rekke samfunnsoppgaver og spiller også en viktig rolle i å understøtte det offentlige tjenestetilbudet. Dette er blant annet synlig i bruker- og pårørendeorganisasjoner, som er sentrale i utviklingen av gode helse-, omsorgs- og velferdstjenester. På justis- og beredskapsfeltet er frivillige organisasjoner viktige bidragsytere, og frivillige i redningstjenesten er en integrert del av den norske beredskapsmodellen. Frivillige organisasjoner er representert i Heimvernets lands- og distriktsråd, og bidrar på den måten i beredskapsarbeid og i totalforsvaret. Frivilligheten spiller også en viktig rolle for utsatte grupper i samfunnet. Flere av tilskuddsordningene til Justis- og beredskapsdepartementet er rettet mot kriminalitetsforebygging og til å reintegrere domfelte under og etter soning, blant annet ved å fokusere på økt samfunnsdeltakelse og økt livsmestring. Liknende tiltak er også rettet mot utsatt ungdom, og er med på å fremme mestring og utvikling av trygge ungdomsmiljøer. Videre er frivillige organisasjoner helt sentrale i arbeidet med å integrere innvandrere og flyktninger, blant annet ved å tilby norskopplæring, kulturaktiviteter, ved å rekruttere barn til idretten og bidra til dialog mellom trossamfunnene. Dette ble svært synlig under pandemien, og frivilligheten har igjen mobilisert for å bidra til å integrere og inkludere flyktninger fra Ukraina.

Frivillige organisasjoner bidrar til å formidle kunnskap, informasjon og synspunkter mellom

enkeltmennesket og storsamfunnet på en rekke ulike felt. Frivillige organisasjoner er aktive kunnskapsformidlere om alt fra landbruk, matproduksjon og matkultur til forsvars- og sikkerhetspolitikk. Forsvarsdepartementet forvalter en rekke tilskudd til frivillige organisasjoner. Tilskuddene skal stimulere til en opplyst forsvarspolitik og økt kunnskap om og forståelse for norsk sikkerhetspolitikk. Andre tilskudd på Forsvarsdepartementets budsjett er rettet mot historie- og minnekulturprosjekter og veteranprosjekter. Videre er det gjennom deltakelse i organisasjonslivet mange lærer om de viktigste spillereglene i et demokrati, blant annet knyttet til medbestemmelse, flertallsbeslutninger og en åpen og tolerant ytringskultur. Barne- og ungdomsorganisasjonene og tros- og livssynssamfunnene er blant de viktigste arenaene for fellesskap og læring, og bidrar til myndighetskontakt, demokrati- og organisasjonsopplæring, dialog og fellesskap. Frivilligheten er derfor en helt sentral aktør i et demokratisk samfunn, og organisasjonene utgjør viktige arenaer for meningsutveksling.

7.1 Målene for frivillighetspolitikken

Regjeringen har fire hovedmål for frivillighetspolitikken:

- bred deltakelse og aktivitet i hele landet
- gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor
- enkle regelverk og ordninger
- en samordnet frivillighetspolitikk

Disse målene ligger til grunn for bevilgningene til frivillig sektor og for regjeringens prioriteringer, noe som utdypes videre i beskrivelsen av de fire målene under. Kultur- og likestillingsdepartementet samordner den statlige frivillighetspolitikken, mens det enkelte departement har ansvar for virkemidler og tiltak som berører frivillige organisasjoner i sin sektor. For en mer utfyllende beskrivelse av virkemidler og tiltak på ulike samfunnsområder vises det til omtale i de enkelte departementers budsjettproposisjoner. På Kultur- og likestillings-

departementets område omtales virkemidler og tiltak for 2024 i programkategori 08.15, kap. 315 og kap. 325 (kategori 08.20).

7.1.1 Bred deltakelse og aktivitet i hele landet

Regjeringen har et overordnet mål om at alle som ønsker det skal ha muligheten til å delta i frivillige organisasjoner og i frivillig arbeid. Deltakelse i fritidsaktiviteter gir store gevinster, både for den enkelte og for samfunnet.

I Norge var det i 2019 nesten 100 000 frivillige organisasjoner, hvorav 3 875 hadde nasjonal utbredelse.¹ Deltakelse i frivillige organisasjoner har ligget på et stabilt, høyt nivå de siste årene. Pandemien har imidlertid påvirket aktivitetsnivået i organisasjonene. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor viser at organisasjonene har hatt et lavere aktivitetsnivå under pandemien, at flere organisasjoner sliter med å rekruttere nye frivillige og nye medlemmer og at andelen frivillige i befolkningen har gått noe ned.² Medlemsoversikten til Norges idrettsforbund viser også at antall aktive gikk noe ned under pandemien, men at antall medlemskap steg fra 2020 til 2021.³ Det er foreløpig for tidlig å slå fast om frafall av medlemmer og frivillige og utfordringer med å rekruttere nye er utviklingstrekk av midlertidig eller varig art.

Senke terskler for deltakelse

Både den statlige frivillighetspolitikken og frivilligheten selv legger til grunn at frivillige organisasjoner skal være inkluderende, mangfoldige, representative og med like muligheter for deltakelse for alle i befolkningen, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering, funksjonsevne og sosioøkonomisk bakgrunn. Barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter og organisasjoner er i stor grad påvirket av foreldrenes nettverk, utdanning, inntekt og yrkesdeltakelse. Det er store forventninger til foreldreinnsett i norsk frivillighet, og barn og unges deltakelse påvirkes av hvorvidt foreldrene involveres i frivillig arbeid.

Regjeringen er bekymret for at barrierene for deltakelse ser ut til å øke. Det er en rekke kostnadsdrivere knyttet til deltakelse i fritidsaktiviteter, blant annet til kontingenter, transport og utstyr. For mange har det blitt dyrt å delta. Ungdataundersøkelsen i perioden 2020–2022 viser at 34 pst. av barna som lever i lavinntektsfamilier ikke deltar i fritidsaktiviteter.⁴ For å snu denne utviklingen kreves god koordinert innsats, der både frivilligheten og offentlige myndigheter trekker sammen.

Fritidserklæringen er en viktig rettesnor i regjeringens mål om økt deltakelse i fritidsaktiviteter. Fritidserklæringen, som ble fornyet og videreført i august 2022, er en intensjonsavtale mellom frivilligheten, regjeringen og KS. Erklæringen er viktig for å motvirke ulikhet i deltakelse, og slår fast at alle barn og unge skal ha rett til å delta jevnlig i fritidsaktiviteter med andre. Regjeringen har sett behovet for ekstraordinær innsats på dette området, blant annet som følge av pris- og rentestigningene. I 2023 satte regjeringen av 125 mill. kroner til idretten for å øke deltakelsen i idrettsaktiviteter i særlig utsatte områder. Regjeringen vil fortsette å prioritere dette området, og utarbeider nå en handlingsplan for deltakelse i kultur-, idretts- og friluftslivsaktiviteter, som etter planen skal ferdigstilles i 2024.

Kultur- og likestillingsdepartementet deltar i regjeringens arbeid med «Målrettet samfunnsoppdrag om inkludering av flere barn og unge i utdanning, arbeid og samfunnsliv». For å oppnå mål om å redusere ulikhet, som er sammensatte og komplekse utfordringer – såkalte samfunnsfloker, er det behov for å jobbe på tvers, se politikkområder i sammenheng og sikre et helhetlig virkemiddelapparat. Samfunnsoppdraget bidrar til dette. For å lykkes er det nødvendig å jobbe helhetlig, på alle arenaer der barn, unge og foreldrene er, som barnehage, skole, helsetilbud og fritidsaktiviteter. Regjeringen vil også komme med en stortingsmelding om sosial mobilitet og utjevning.

Målet om bred deltakelse i hele landet er også bærende for andre av regjeringens satsinger. *Rom for deltakelse – regjeringens kulturfrivillighetsstrategi (2023–2025)* ble lansert i 2023. Med strategien ønsker regjeringen å synliggjøre kulturfrivillighetens samfunnsbidrag. Ett av strategiens fire satsingsområder er å sørge for bred deltakelse og inkludering, og at alle skal ha tilgang til kunst og kultur uavhengig av hvem de er og hvor de bor.

Frivilligsentralene har også en viktig rolle i en lokalt forankret frivillighetspolitikk. Frivillig aktivitet drives der mennesker bor, og frivilligsentra-

¹ Arnesen og Sivesind 2020 *Organisasjonslandskap i endring 2009–2019: fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfoldelse*, Bergen/Oslo, Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

² «5 hovedfunn om frivillig sektor etter pandemien» – Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (samfunnsforskning.no)

³ Antall medlemskap øker igjen – antall aktive går litt ned (idrettsforbundet.no)

⁴ Ungdata junior 2020–2022.

lene er viktige for å sikre lokal forankring og utbredelse i hele landet. Kultur- og likestillingsdepartementet har laget en ny tilskuddsordning for frivilligsentralene med virkning fra 2023. Ordningen skal bidra til å skape gode og forutsigbare rammevilkår for frivilligsentralene. Sentralene skal videre stimulere til frivillig innsats og være et bindeledd mellom kommunen og frivillig sektor. Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter ordningen.

Det vil i 2025 bli gjennomført et nytt Friluftslivets år. Norsk Friluftsliv er prosjektleder og prosjekteier for året, og støttes over Klima- og miljødepartementets budsjett. Friluftslivets år 2025 vil gi økt oppmerksomhet om friluftsliv og vil også løfte frem frivillighetens betydning. Et viktig mål er økt deltakelse i friluftsliv.

På helse- og omsorgsfeltet er det en rekke tiltak som er ment å fremme bred deltakelse og fysisk og psykisk helse. Helsedirektoratet, i samarbeid med Frivillighet Norge, arrangerer Møteplass for folkehelse to ganger årlig, blant annet med fokus på økt deltakelse og forebygging av ensomhet. I 2023 er temaet medvirkning. Helsedirektoratet forvalter også tilskudd der frivillige organisasjoner kan søke om støtte til å mobilisere mot ensomhet og utenforskap i skolen.

7.1.2 Gode rammevilkår for en mangfoldig frivillig sektor

Regjeringen ønsker å skape gode rammevilkår for å legge til rette for deltakelse og mangfold i frivilligheten. Gode rammevilkår for frivillig sektor innebærer blant annet forutsigbar finansiering, enkle regelverk og ordninger samt tilgang på egnede lokaler.

Kultur- og likestillingsdepartementet gir tilskudd til frivillige organisasjoner både fra statsbudsjettet og fra spillemidlene (overskuddet i Norsk Tipping AS som fordeles til ulike formål). Spillemidlene utgjør størsteparten av departementets overføringer til frivillig sektor. Spillemiddeloverskuddet var i 2023 rekordhøyt. I overkant av 3,4 mrd. kroner ble fordelt til idrettsformål, mens 966 mill. kroner ble fordelt til kulturformål. Frivillige organisasjoner mottar også midler gjennom andre spillemiddelformål og via Grasrotandelen, en ordning der spillere hos Norsk Tipping kan gi en andel av spilleinnsatsen til en frivillig organisasjon. Rundt 1,4 mill. grasrotgivere sørget for at over 771 mill. kroner ble fordelt til norske lag, foreninger og organisasjoner i 2022, en økning på 34 mill. kroner fra 2021. Se nærmere omtale i Del III, kapittel 5.

I statsbudsjettet prioriterer regjeringen særlig de generelle og universelle ordningene som når ut til hele bredden av frivilligheten. De brede ordningene sikrer frivilligheten forutsigbar finansiering og fleksibilitet. Merverdiavgiftskompensasjonsordningen for frivillige organisasjoner er den største av disse ordningene, med en totalramme på over 2 mrd. kroner. Over 22 000 lag og foreninger mottok støtte fra ordningen i 2022, og det er ikke knyttet krav om rapportering til disse midlene. Regjeringen sikret full merverdiavgiftskompensasjon i 2021 og 2022, og går inn for det samme i 2024.

Hele 13 av 15 departementer gir tilskudd til frivillige organisasjoner. I tillegg til enkelttilskudd og tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner, kan frivillige organisasjoner motta midler fra tilskuddsordninger som også er åpne for andre søkere. Forskriftsfesting av tilskuddsordninger er et grep som bidrar til mer forutsigbar finansiering. Dette gjennomføres blant annet i Kunnskapsdepartementets tilskudd til nasjonale ressursmiljøer på grunnopplæringsfeltet. Her åpnes det også for flerårige tilskudd, noe som ytterligere bidrar til forutsigbarhet for frivilligheten. For mer informasjon om tilskudd til frivillige organisasjoner vises det til de enkelte departementenes budsjettproposisjoner.

Kultur- og likestillingsdepartementet har gjennom flere år kartlagt statlige tilskudd til frivillige organisasjoner – enkelttilskudd og tilskuddsordninger forbeholdt frivillige organisasjoner, samt tilskuddsordninger hvor frivillige organisasjoner kan søke. Fra og med 2023 erstattes Kultur- og likestillingsdepartementets tidligere oversikt over tilskudd til frivillige organisasjoner av en digital løsning – tilskudd.no. Nøkkeltallsfunksjonen i tilskudd.no viser at det i 2022 ble utbetalt i overkant av 12 mrd. kroner i statlige tilskudd til frivillige organisasjoner.

Enkle regelverk og ordninger

Regjeringen ønsker å legge til rette for at ordningene som etableres for frivilligheten skal være enkle å forstå. Det skal være enkelt å engasjere seg i frivillig arbeid. Forenklingarbeidet skal legge til rette for at frivillige kan bruke mer tid på aktivitet og mindre tid på administrasjon, og understøtter dermed målene om bred deltakelse og aktivitet i hele landet. Flere ulike grep bidrar til forenkling, og forskriftsfesting av tilskuddsordninger, flerårige tilskudd og økt bruk av Frivillighetsregisteret som inngangskriterium i ordninger

beregnet for frivillig sektor er alle viktige i denne sammenhengen.

Mye av forenklingsarbeidet handler om digitalisering. Regjeringen følger opp hovedprioriteringene i *Digitaliseringsstrategien (2020–2025)*. Digitalisering av offentlig sektor skal gi en enklere hverdag for innbyggere, næringsliv og frivillig sektor, og ett av målene fram mot 2025 er at flere oppgaver løses digitalt og som sammenhengende tjenester. Strategien peker ut syv prioriterte livshendelser. Starte og drive en frivillig organisasjon er én av de prioriterte livshendelsene.

Nettsiden tilskudd.no gir oversikt over statlige tilskudd til frivillige organisasjoner, og inneholder relevant informasjon om tilskuddsordninger, tildelinger og tilskuddsmottakere. Løsningen driftes av Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) og Kultur- og likestillingsdepartementet i samarbeid. Tilskudd.no er resultatet av prosjektet Digitilskudd, som i perioden 2019–2022 mottok 15 mill. kroner fra Medfinansieringsordningen for digitaliseringsprosjekter i staten, fra Digitaliseringsdirektoratet (Digdir). Informasjon og data som tilgjengeliggjøres på tilskudd.no registreres og lastes inn av departementer, forvaltere og andre som fordeler statlige tilskudd til frivillig sektor. Andre forenklingsløp, for eksempel opp mot Frivillighetsregisteret og tilbakemelding fra brukere av løsningen, vil gi retning for prioriteringer knyttet til videre drift og utvikling av nye funksjoner.

Rapporten om videreutvikling av Frivillighetsregisteret ble ferdigstilt våren 2022. Rapportens hovedfokus var på registreringsrett i Frivillighetsregisteret, bruken av Frivillighetsregisteret i offentlig forvaltning og hvordan registeret kan bidra til forenkling og bedre samordning i forvaltningen. Rapportens anbefalinger følges nå opp av Kultur- og likestillingsdepartementet, i samarbeid med Brønnøysundregistrene, Lotteri- og stiftelsestilsynet og frivillig sektor. Som en oppfølging av rapporten ble det i 2023 nedsatt en arbeidsgruppe med ansvar for å gjennomgå lov om register for frivillig virksomhet. Lovarbeidet vil i all hovedsak dreie seg om registreringsrett og forenklingsegrep. Videreutviklingen av Frivillighetsregisteret, inkludert revidering av frivillighetsregisterloven, må også ses i sammenheng med oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak nummer 558, 559 og 560. Anmodningsvedtakene knytter seg i stor grad til at Frivillighetsregisteret skal ha en mer sentral rolle i statlig forvaltning av tilskudd til frivillig sektor. Frivillighetsregisteret

benyttes stadig mer som inngangskriterium i ordninger beregnet for frivillig sektor, noe som bidrar til økt bruk av registeret i forvaltningen.

Tilgang på lokaler

Frivillige organisasjoner er avhengig av lokaler for å kunne skape aktivitet. I den nye kulturfrivillighetsstrategien er tilgang på egnede lokaler ett av fire satsingsområder. I den forbindelse skal tilgangen på lokaler for kulturfrivilligheten kartlegges og den desentraliserte ordningen for tilskudd til kulturbygg gjennomgås. Mye aktivitet i regi av frivillige organisasjoner foregår i offentlig eide lokaler. Våren 2022 sendte Kultur- og likestillingsdepartementet, Barne- og familiedepartementet, Kunnskapsdepartementet og Arbeids- og inkluderingsdepartementet, sammen med KS og LNU ut brev til alle landets kommuner og fylkeskommuner med en oppfordring til å gi frivillige organisasjoner tilgang på skolelokaler. Responsen på brevet viser at det er stor vilje lokalt til å legge til rette for frivillig aktivitet i skolebygg.

Statens viktigste bidrag til idrett og fysisk aktivitet er tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg. Av 3,4 mrd. kroner i spillemidler til idrettsformål i 2023 var nesten 1,8 mrd. kroner tilskudd til idrettsanlegg. I tillegg bidrar regjeringen til anleggsbygging ved å legge til rette for full merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg.

Regjeringen har i Hurdalsplattformen slått fast at den vil ruste opp og bygge flere idrettsanlegg og lage en nasjonal plan for idrettsanlegg sammen med idrettsbevegelsen. Tilskuddsordningen over spillemidlene til bygging og rehabilitering av anlegg til idrett og fysisk aktivitet er statens viktigste verktøy på anleggsområdet. Høsten 2022 og vinteren 2023 ble det avholdt møter i alle fylker, samt i Oslo, med sentrale organisasjoner for å få innspill til hvordan tilskuddsordningen best kan innrettes for fremtiden. Det var bred deltakelse i disse møtene fra organisert og egenorganisert idrett og fysisk aktivitet, friluftsliv, fylkeskommuner og kommuner. I tillegg til innspill i selve møtene har det kommet inn om lag 100 skriftlige innspill. Dette gir et godt grunnlag for det videre arbeidet. Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider nå med å bearbeide de ulike innspillene og utarbeide forslag til en framtidig anleggsordning. Forslag til nytt regelverk vil sendes på høring.

7.1.3 En samordnet frivillighetspolitikk

Kultur- og likestillingsdepartementet har et koordinerings- og samordningsansvar for regjeringens frivillighetspolitiske mål. Utover dette er frivillighetspolitikken et ansvar på tvers av departementene, og følger sektorprinsippet.

En viktig prioritering for Kultur- og likestillingsdepartementet er å samordne og forenkle forvaltningen av tilskudd til frivillig sektor, jf. omtalen av forenkling og digitalisering over. En annen prioritering er å sørge for jevnlig og åpen dialog med frivillig sektor. Dette er avgjørende for å skape et godt beslutningsgrunnlag i saker av betydning for sektoren. Årlig støtte til frivillige organisasjoners interesse- og samarbeidsorgan, Frivillighet Norge, må også ses i denne sammenhengen.

Alle aspekter av frivillighetspolitikken fordrer oppdatert kunnskap om hele bredden av frivillig sektor. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for og samordner forskningspolitikken på feltet sivilsamfunn og frivillig sektor gjennom forskningsprogrammer ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Formålet med forskningen er

- å øke og utvikle kunnskapen om frivillig sektors betydning og rolle i samfunnet

- å utvikle frivillighetspolitikken
- å styrke frivillig sektor gjennom forskningsbasert kunnskap

Forskningen ved senteret er basert på et samarbeid med flere departement og i dialog med frivillig sektor. Den gjeldende femårige forskningsperioden startet i 2020. Forskningen er sentrert rundt fire programområder:

- perspektiver på deltakelse
- frivillige organisasjoners rammevilkår
- endringer i frivillig sektor
- frivillighetens samfunns effekter

Senteret har også fått i oppdrag å undersøke koronapandemiens konsekvenser for frivilligheten. Prosjektet vil særlig ta for seg økonomiske konsekvenser og problemstillinger knyttet til frafall og rekruttering. Senterets publikasjoner er tilgjengelige på nettstedet sivilsamfunn.no.

Kultur- og likestillingsdepartementet vil høsten 2023 opprette en tverrdepartemental samarbeidsgruppe med frivillighetspolitikk som tema. Samarbeidsgruppen skal blant annet ta for seg felles føringer i tilskuddsforvaltningen, forenkling og digitalisering og utveksling av kunnskap og oppdatert forskning om frivillig sektor.

8 Samfunnssikkerhet og beredskap

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for egen beredskap og for å være klar til å delta i sentral håndtering ved nasjonale kriser. I Instruks for departementenes arbeid med samfunnssikkerhet (samfunnssikkerhetsinstruksen) er det stilt krav til departementenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Kultur- og likestillingsdepartementet skal gjennom et godt egnet beredskapsplanverk, hensiktsmessig organisering og deltakelse i relevante øvelser være forberedt på å møte alle typer kriser i egen sektor.

Virksomhetene i kultursektoren er svært forskjellige mht. omfang, ansvarsområder og tilknytning/eierskap, og vil ha ulike roller og ansvar i en større krise. Hver enkelt virksomhet må dimensjonere sine planer, øvelser, kapasiteter og kompetanse, opp mot samfunnsoppdrag, ansvar og rolle innen samfunnssikkerhet og forebyggende sikkerhet. Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp de underliggende virksomhetene gjennom styringsdialogen. Departementet stiller krav om at virksomhetene har oversikt over sine verdier og kartlegger risiko og sårbarhet på egne ansvarsområder, inklusive gjensidige avhengigheter til andre virksomheter og sektorer der dette er aktuelt. Virksomhetene skal ha oppdaterte beredskapsplaner og delta i eller selv gjennomføre beredskapsøvelser. Øvelser og uønskede hendelser skal evalueres og følges opp. Virksomhetens internkontroll og risikostyring på informasjonssikkerhetsområdet skal være en integrert del av virksomhetens styring og skal basere seg på gjeldende regler, anerkjente standarder og vurderinger av trusselbildet. Vesentlige hendelser som truer eller kompromitterer informasjonssikkerheten skal varsles til departementet.

Norsk rikskringkasting AS (NRK) er i en særstilling innenfor kultursektoren i kraft av sine nasjonale beredskapsforpliktelser. NRK er pålagt beredskap for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen over kringkastingsnettene under beredskap og i krig. Departementet er i nær dialog med NRK for å sikre at de oppfyller denne forpliktelsen. Det er inngått en egen avtale mellom Kultur- og likestillingsdepartementet og NRK som beskri-

ver NRKs plikt til å stille mobil teknisk kapasitet til rådighet for regjeringen. NRKs beredskapsforpliktelser inngår i den kritiske samfunnsfunksjonen Styring og kriseledelse, jf. Meld. St. 10 (2016–2017) *Risiko i et trygt samfunn – Samfunnssikkerhet*. I tillegg har NRK inngått en avtale med Norsk Lokalradioforbund om å benytte lokalradioene for å komme ut med krisekommunikasjon. Avtalen regulerer forholdet mellom NRK og lokale radiostasjoner til oppfyllelse av forpliktelser etter gjeldende lover- og forskrifter.

Lov om nasjonal sikkerhet (sikkerhetsloven) trådte i kraft 1. januar 2019, og alle sektorer arbeider med å implementere loven. Formålet med loven er å trygge de nasjonale sikkerhetsinteressene våre og å forebygge, avdekke og motvirke sikkerhetstruende virksomhet. De nasjonale sikkerhetsinteressene blir beskyttet ved at departementene identifiserer grunnleggende nasjonale funksjoner (GNF) innenfor sine ansvarsområder, virksomheter av avgjørende betydning for GNF underlegges sikkerhetsloven, og nødvendige sikringstiltak for skjermingsverdige verdier gjennomføres. For å ivareta lovens formål, vil GNF-prosessen være en kontinuerlig prosess. Denne prosessen kan føre til endringer når det gjelder identifiserte funksjoner og skjermingsverdige verdier, hvilke virksomheter som er av vesentlig og avgjørende betydning, og i hvilken grad en virksomhet er avhengig av eksterne ressurser (andre virksomheter). Hva som kreves for å oppnå et forsvarlig sikkerhetsnivå, kan også bli endret.

Kultur- og likestillingsdepartementet har fastsatt følgende grunnleggende nasjonale funksjoner i egen sektor:

- KUD GNF 1: Kultur- og likestillingsdepartementets virksomhet, handlefrihet og beslutningsdyktighet, omfatter departementets rolle som faglig sekretariat for politisk ledelse, utøvelse av myndighet, og styring og oppfølging av underliggende virksomheter.
- KUD GNF 2: Krisekommunikasjon til befolkningen, er knyttet til NRKs pålagte beredskap for å sikre at informasjon fra regjeringen når befolkningen over kringkastingsnettene under beredskap og i krig.

Kultur- og likestillingsdepartementet har identifisert virksomheter som er av vesentlig eller avgjø-

rende betydning for GNF. Identifiserte GNF er meldt inn til sikkerhetsmyndigheten.

9 Likestilling i budsjettet og oppfølging av aktivitets- og redegjøringspliktene

9.1 Overordnet om departementets arbeid for likestilling og mot diskriminering

Kultur- og likestillingsdepartementet har koordinerende ansvar for den statlige politikken for likestilling og mot diskriminering og for å koordinere oppfølgingen av tre av FN's ikke-diskrimineringskonvensjoner, jf. omtale under kap. 351 Likestilling og kap. 352 Nedsatt Funksjonsevne. Departementet bidrar aktivt inn i andre departementers arbeid med å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Aktivitets- og redegjøringsplikten er en viktig del av rammeverket for departementets likestillingsarbeid. Kultur- og likestillingsdepartementet skal som offentlig myndighet arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering på alle diskrimineringsgrunnlagene som har et vern etter likestillings- og diskrimineringsloven § 6, jf. § 24. Plikten omfatter all virksomhet og innebærer at likestillings- og diskrimineringsperspektivet skal innlemmes i alle departementets ansvarsområder, både internt og i de enkelte sektorområdene. Aktivitetsplikten innebærer blant annet å forebygge trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold og motarbeide stereotypisering.

Redegjøringsplikten i likestillings- og diskrimineringsloven § 24 innebærer at departementet skal redegjøre for hva det gjør for å integrere hensynet til likestilling og diskriminering i sitt arbeid. Det skal redegjøres for hvordan prinsipper, prosedyrer og standarder for likestilling og diskriminering omsettes til handling. Departementet skal også vurdere resultatene av arbeidet og opplyse hvilke forventninger de har til dette arbeidet fremover. Redegjøringsplikten trådte i kraft 1. januar 2020.

Kultur- og likestillingsdepartementet har, som arbeidsgiver, en plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Dette følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 26. Departementet har i

2022 fulgt opp og gjennomført planlagte tiltak beskrevet i *Handlingsplan for inkludering og mangfold i Kulturdepartementets sektor*.

9.2 Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet

9.2.1 Kultur- og likestillingsdepartementets likestillingsarbeid som offentlig myndighet

Pliktene som følger av likestillings- og diskrimineringsloven tar utgangspunkt i at det ikke er rimelig å overlate til enkeltpersoner som diskrimineres, å peke på forskjellsbehandling. Derfor må beslutningstakere arbeide med dette på eget initiativ.

Departementet arbeider bredt og målrettet for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi arbeider som forvaltningsorgan overfor egne underliggende virksomheter og overfor andre sektordepartement.

Styrking av aktivitets- og redegjøringsplikten

Aktivitets- og redegjøringspliktene er et viktig verktøy i arbeidet for et mer likestilt samfunn. Fra 1. januar 2020 ble pliktene styrket gjennom skjerpet aktivitetsplikt og redegjøringsplikt for offentlige myndigheter og arbeidsgivere. Endringene betyr blant annet at også arbeidsgivere som jevnlig sysselsetter minst 20 ansatte kan bli pålagt en mer omfattende aktivitetsplikt enn tidligere, i tillegg til redegjøringsplikt. Arbeidsgivere i alle offentlige virksomheter og private virksomheter over en viss størrelse skal kartlegge og redegjøre for lønnsforskjeller og ufrivillig deltidsarbeid i virksomheten annethvert år.

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) drifter ressursidene med veiledning og maler for aktivitets- og redegjøringspliktene og arbeider kontinuerlig med å videreutvikle det digi-

tale veiledningsmateriellet, utvikle webinarer og opplæringsvideoer. I arbeidet med utvikling av veiledning og maler, samarbeider direktoratet med arbeidslivets parter, Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og de regionale likestillingssentrene.

Arbeidet med å veilede om aktivitets- og redegjørelsesplikten er en hovedsatsing i Bufdir og følges også opp av LDO.

Det vises til omtale av aktivitets- og redegjørelsespliktene (ARP) i kap. 351.

Arbeidet med mangfold i kultur, frivillighet og idrett

Kultur- og likestillingsdepartementet er opptatt av og har de siste årene arbeidet aktivt med å fremme mangfold i kultur, frivillighet og idrett. Målet er at kunst- og kulturlivet, frivilligheten og idretten skal oppleves som inkluderende, mangfoldig, representativ og med like muligheter for deltakelse for hele befolkningen.

Kulturdirektoratet har rollen som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. Det er allikevel viktig å tydeliggjøre at kunst- og kulturinstitusjoner selv har ansvar for å skape et representativt og tilgjengelig kulturliv. Institusjonene skal utvikle egne strategier for å medvirke til økt relevans og representativitet i kulturlivet.

Arbeid mot hatefulle ytringer og netthets

Kultur- og likestillingsdepartementet prioriterer kunnskapsutvikling, møteplasser og informasjonstiltak i arbeidet mot hatefulle ytringer. Den lokale og nasjonale innsatsen videreføres, blant annet gjennom tilskuddsordningen for tiltak mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer.

Regjeringen vil særlig legge vekt på hets og hatefulle ytringer som foregår på nett, slik det er varslet i Hurdalsplattformen. Ytringsfrihetskommisjonens rapport danner et viktig grunnlag for å vurdere denne innsatsen.

Arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion

Kultur- og likestillingsdepartementet har det overordnede ansvaret for regjeringens arbeid mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet, religion og livssyn. Regjeringen skal legge fram en ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering. Arbeidet med den nye handlingsplanen koor-

dineres av Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

En grunnleggende forutsetning for likestilt mulighet til å fremme en potensiell sak om diskriminering, er tilgjengelig informasjonen om diskrimineringslovgivningen, håndhevelse av denne og hvor man kan henvende seg for å få bistand i enkeltsaker til personer som er utsatt for rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion.

I tillegg til den nasjonale innsatsen, er det viktig at det også jobbes mot rasisme og diskriminering på lokalt nivå. Gjennom tilskuddsordningen mot rasisme, diskriminering og hatefulle ytringer legger regjeringen til rette for nasjonale, regionale og lokale initiativ som bidrar til fremme anti-rasisme, mangfold og dialog.

Likestilling mellom kvinner og menn

Regjeringens ambisjon er en styrket innsats i arbeidet med likestilling mellom kvinner og menn. Målet er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve de livene de ønsker. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer regjeringens likestillingspolitikk og vil følge opp denne ambisjonen i samarbeid med aktuelle sektordepartementer.

Kultur- og likestillingsdepartementet arbeider for å fremme likestilling mellom kvinner og menn, bl.a. gjennom stortingsmeldingen om seksuell trakassering.

Likestilling av personer med funksjonsnedsettelse

Kultur- og likestillingsdepartementets politikk for personer med funksjonsnedsettelse er forankret i menneskerettslige prinsipper om likeverd, likestilling, selvbestemmelse, deltakelse og inkludering. Regjeringen vil at folk skal kunne leve frie liv uavhengig av funksjonsnedsettelse. FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD) ligger til grunn for regjeringens politikk.

Politikken for personer med funksjonsnedsettelse omfatter alle samfunnsområder, og vernet av rettighetene går på tvers av sektorene. Strategien *Et samfunn for alle*, som gjelder for perioden 2020–2030 og handlingsplanen *Et samfunn for alle (2020–2025)* videreføres. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer oppfølgingen av handlingsplanen, som er sektorovergripende og utarbeidet i samarbeid med åtte departementer.

Styrking av universell utforming i samfunnet

Det er et mål for regjeringen å styrke den universelle utformingen av samfunnet. Regjeringen stiller høye krav til universell utforming ved utbygging av boliger, infrastruktur og næringsområder og sørger for bedre etterlevelse av regelverk om universell utforming av IKT-løsninger i offentlig sektor. Det arbeides systematisk for universell utforming innenfor alle sentrale samfunnsområder. Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025 *Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge* inneholder rundt 70 tiltak på sentrale samfunnsområder. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer handlingsplanen som er utarbeidet i samarbeid mellom åtte departementer.

Nasjonal gjennomføring av EU-direktiver om tilgjengelighet

Kultur- og likestillingsdepartementet utredet i samarbeid med flere andre departementer hvilke konsekvenser EUs tilgjengelighetsdirektiv (EAA) vil få for norsk lovgivning. Direktivet stiller krav om tilgjengelighet til en rekke forskjellige typer varer og tjenester, herunder E-handel, finansielle tjenester og audiovisuelle medietjenester. Kultur- og likestillingsdepartementet har hovedansvar for å koordinere arbeidet med den nasjonale gjennomføringen av direktivet. Departementets arbeid ble i 2022 stilt i bero i påvente av avklaringer i de øvrige EFTA landene.

Handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold

Mange skeive opplever fordommer, diskriminering og hatkriminalitet. Skeive har dårligere livskvalitet og psykisk helse enn resten av befolkningen.

17. februar 2023 ble *Regjeringens handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold (2023–2026)* lagt frem. Med handlingsplanen og de 49 tiltakene i den trapper regjeringen opp innsatsen for skeive, både nasjonalt og internasjonalt. Målet er å øke livskvaliteten til skeive, sikre deres rettigheter og bidra til større aksept for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet med å følge opp planen. En rekke departementer har ansvaret for ulike tiltak som skal gjennomføres i løpet av planperioden. Det vil være mulig å inkludere nye tiltak ved behov.

Høringsnotat om regulering av konverteringsterapi

Det er et viktig mål for regjeringen å sikre lhbt-personers rettigheter, bidra til åpenhet og aktivt motarbeide diskriminering. Å forby konverteringsterapi er en viktig del av dette arbeidet. Regjeringen har nedfelt i Hurdalsplattformen at konverteringsterapi skal forbys.

Et lovforslag om forbud mot konverteringsterapi ble lagt frem for Stortinget i 2023.

Lavterskeltilbud for saker om seksuell trakassering

Seksuell trakassering er fortsatt et omfattende problem i arbeidslivet. Diskrimineringsnemnda er etablert som et lavterskeltilbud for behandling av saker om seksuell trakassering. Dette tilbudet gir personer som utsettes for seksuell trakassering et raskt og kostnadsfritt alternativ til domstolsbehandling. I 2021 begynte man å se effektene av økt kunnskap om dette tilbudet til personer som utsettes for seksuell trakassering. Diskrimineringsnemnda behandlet i alt 23 saker om seksuell trakassering i 2022.

Internasjonal innsats

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for å koordinere myndighetenes oppfølging av tre FN-konvensjoner: FNs kvinnekonvensjon, FNs konvensjon mot rasediskriminering og FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne.

Kultur- og likestillingsdepartementet samarbeider tett med Utenriksdepartementet om Norges internasjonale innsats for likestilling og kvinners rettigheter. I 2023 deltok Kultur- og likestillingsdepartementet på kvinnekommisjonen og på statspartsmøtet for FNs konvensjon om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

9.2.2 Underliggende virksomheters likestillingsarbeid som offentlig myndighet

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet

Blant Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) og Bufetats innsatsområder er prinsippet at brukernes behov skal settes først. Det gjøres blant annet ved å sikre at likestilling og arbeidet mot diskriminering ivaretas i alle deler av tjenesteapparatet gjennom likeverdige tjenester. Hensynet til likestilling er stadfestet i Bufdir og Bufetats

overordnede strategier og på de enkelte fagområdene i virksomheten. Bufdir har en egen strategi for sitt arbeid som fagdirektorat på likestillingsfeltet.

Bufdir jobber med å framskaffe kunnskap om likestilling og diskriminering på sine fagområder gjennom FoU-opppdrag, undersøkelser blant organisasjoner, kommuner og brukere av sine tjenester, samt brukermedvirkning. Bufdir har også en avtale med SSB om koordinering av likestillingsstatistikk. Analyseavdelingen jobber med å fremskaffe og systematisere kunnskap om likestillingsutfordringer på Bufdirs ansvarsområder.

Bufdir har et sektorovergripende ansvar for oppfølging av aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet, og skal være en rollemo- dell for alle arbeidsgivere og offentlige myndig- heter.

Bufdir har også utviklet verktøy og veiledning for arbeidsgiveres rapporter om likestilling mel- lom kvinner og menn i virksomhetene. Videre er det utviklet verktøy og veiledning til arbeidsgivere og lønnsystemer som de kan bruke for å utar- beide rapporter om likestilling mellom kvinner og menn i virksomhetene. Veiledningsmateriellet skal hjelpe arbeidsgivere og offentlige myndig- heter til å oppfylle de lovbestemte pliktene, samti- dig som det aktive, målrettede og planmessige likestillingsarbeidet skaper reelle resultater. Buf- dir følger opp aktivitets- og redegjørelsesplikten i egen organisasjon.

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Samfunnsoppdraget til Likestillings- og diskrimi- neringsombudet er å arbeide for å fremme likestil- ling og hindre diskriminering på alle diskrimine- ringsgrunnlag og alle samfunnsområder. Ombu- det har en ambisjon om å være synlig og nyttig for folk.

Hvert år mottar ombudet over 2000 veiled- ningssaker der folk tar kontakt for å få svar på spørsmål om diskriminering. Det er mulig å kon- takte ombudet både muntlig og skriftlig, og man kan også avtale møter. Ombudet tilbyr tolk og skjermtolk der det er behov for det. Målet er at de som tar kontakt skal få rask veiledning som er til- passet dem og det de lurte på.

Ombudet holder kurs og foredrag for ulike målgrupper. De har som mål å treffe dem som selv opplever diskriminering, og andre instanser som hjelper dem som opplever diskriminering og kan stå i fare for å diskriminere.

Diskrimineringsnemnda

Diskrimineringsnemnda er et domstolslignende, uavhengig forvaltningsorgan som avgjør klager om diskriminering, trakassering og gjengjeldelse. Nemnda skal være et reelt lavterskelalternativ til domstolsbehandling i disse sakene. Det er gratis å få en diskrimineringssak behandlet i nemnda, og det er ikke krav til at partene må benytte juridisk bistand. Personer som ønsker å klage et forhold inn for nemnda, kan få veiledning, og hvis nødven- dig, bistand til å utforme klagen. All informasjon er tilrettelagt, både med hensyn til tilgjengelighet og språk.

Nemnda fastslår om et forhold er i strid med likestillings- og diskrimineringsregelverket, even- tuelt forbudet mot gjengjeldelse etter varsling. Nemnda kan pålegge stansing, retting og andre tiltak for å sikre at det diskriminerende forholdet opphører, og for å hindre gjentakelse. Diskrimine- ringsnemnda treffer vedtak om tvangsmulkt for å sikre gjennomføring av et pålegg dersom fristen for å etterkomme pålegget er brutt. Nemndleder kan også utstede hastepålegg om retting, stansing eller andre tiltak når en sak ikke kan avvente ordi- nær nemndbehandling.

Diskrimineringsnemnda har også myndighet til å tilkjenne oppreisning i arbeidsforhold og erstatning i enkle saksforhold, når en part har fremsatt krav om dette.

Kulturdirektoratet

Kulturdirektoratet har som formål å stimulere samtidens mangfoldige kunst- og kulturuttrykk og å bidra til at kunst og kultur skapes, bevares, dokumenteres og gjøres tilgjengelig for flest mulig. Direktoratet er blant annet sekretariat for de kollegiale organene Kulturrådet, styret for Fond for lyd og bilde og utvalget for Statens sti- pend og garantiinntekter for kunstnere. Direkto- ratet jobber i henhold til sin strategi for perioden 2023–2030 for et nyskapende og mangfoldig kunst- og kulturliv, økt bruk av kunst og kultur for flere, og at kunst og kultur verdsettes høyt i sam- funnet.

Som nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kulturlivet har Kultur- direktoratet bygget kunnskap og mobilisert til handling i kunst- og kulturlivet. Virksomheten jobber aktivt for at flere skal delta som publikum, kunstnere eller arrangører. Mangfoldsarbeidet er særlig rettet mot synlige minoriteter, personer med funksjonsnedsettelse, den samiske befolk- ningen og nasjonale minoriteter.

Det kollegiale organet Kulturrådet jobber for økt mangfold, både når det gjelder stemmer, uttrykk og estetiske praksiser. Mangfold – flere stemmer, uttrykk og estetisk praksis er ett av rådets to satsingsområder for perioden 2021–2024. Styret for Fond for lyd og bilde har i sin strategi for perioden 2021–2025 kunstnerisk kvalitet og mangfold som prioritert område. Utvalget for Statens kunstnerstipend legger til rette for at enkeltkunstnere gjennom stipender skal kunne bidra til et mangfoldig og nyskapende kunstliv.

Medietilsynet

Arbeidet med likestilling er for Medietilsynet forankret i personalpolitikken og styringsdokumentene til virksomheten. Arbeidet med likestilling og diskriminering er en integrert del av arbeidet med flere av tilskuddsordningene tilsynet forvalter, bl.a. ved at innvandrere og språklige minoritetsgrupper er prioritert. Gjennom tilskuddsordningen for lokale lyd- og bildemedier kan driftstilskudd bli tildelt til lokalradiovirksomheter for etniske og språklige minoritetsgrupper.

I 2020 ga Kultur- og likestillingsdepartementet Medietilsynet i oppdrag om å prioritere tjenester mot personer med funksjonsnedsettelse og grupper som innvandrere og språklige minoriteter ved tildeling av tilskudd til innovasjon og utvikling i nyhets- og aktualitetsmedier. I tilsynsarbeidet følger Medietilsynet også opp i hvilken grad kringkasterne som skal gjøre tilbudet tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse, oppfyller pliktene sine og eventuelt styrker arbeidet med å legge til rette for mennesker med nedsatt funksjonsevne. I 2022 har Medietilsynet fulgt opp kringkasterne med skriftlige rapporteringer og dialog. Kjønnforskjellene i mediebruk, medierrepresentasjon og mediekompetanse, både i befolkningen generelt og hos barn og unge spesielt, er områder Medietilsynet undersøker og rapporterer om jevnlig. I 2022 var kjønnforskjeller et tema for to rapporter knyttet til tema barn og unge på nett (hatefulle ytringer og gaming). Framover vil Medietilsynet vurdere om det er mulig å fange opp minoritetsgrupper i større grad. I Mediemangfoldsregnskapet kartlegger tilsynet kjønnsdimensjonen både i avsender-, innholds- og bruksmangfoldrapportene. På avsendersiden blir det blant annet sett på kjønnsbalansen i redaksjonene og på innholdssiden blir kildepresentasjon i nyheter og debatt undersøkt. I 2022 avdekket undersøkelsen i innholdsmangfoldsrapporten at det er en skjev kjønnsbalanse i nyhetsmediene. Videre avdekket analyse et tydelig elitepreg i kil-

dene som kommer til orde i media. I bruksmangfoldrapporten er både alder, kjønn, utdanning og inntekt sentrale dimensjoner for å belyse mediebruken til ulike grupper. Medietilsynet er også involvert i SSBs arbeid med å utvikle mediebruksundersøkelser, slik at medievanene til innvandrere kan bli kartlagt mer regelmessig. Første rapport ble lagt frem våren 2023.

Lotteri- og stiftelsestilsynet

Lotteri- og stiftelsestilsynet forvalter en rekke tilskuddsordninger som blant annet den toårige tilskuddsordningen for mangfolds- og inkluderings tiltak i idrett og fysisk aktivitet. Målet med ordningen er å sikre varig økt deltakelse i idretten. Målgruppen for ordningen er bl.a. jenter med minoritetsbakgrunn, personer med funksjonsnedsettelse og nåværende og fremtidige unge ledere og trenere som er jenter/kvinner, personer med funksjonsnedsettelse eller personer med minoritetsbakgrunn. Ordningen hadde en ramme på 100 mill. kroner i 2022 og tilsynet fikk inn søknader på totalt over 580 mill. kroner. I 2023 gjennomføres en ny søknadsrunde med en ramme på 100 mill. kroner.

Språkrådet

I Språkrådets strategi for 2020–2024 heter det at innbyggerne i Norge skal ha mulighet til å møte og bruke språket sitt, til det beste for den enkelte og samfunnet. Målet med strategien er blant annet å fremme likestilling og hindre diskriminering på språklig grunnlag. Strategien er fulgt opp med flere konkrete tiltak. Blant annet bidrar Språkrådet til å sikre at mangfold og likestilling gjenspeiles i *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*. Språkrådets arbeid med å fremme klart og brukertilpasset språk og klart juridisk språk, bidrar til å sikre rettighetene til ulike grupper av språkbrukere og lik tilgang til informasjon.

Kulturtanken – Den kulturelle skolesekken Norge

Kulturtanken arbeider målrettet og planmessig for likestilling og mot diskriminering både som arbeidsgiver og offentlig myndighet. Kulturtanken ivaretar det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken (DKS) og forvalter statlige midler til ordningen. DKS tilbyr et mangfold av kunst- og kulturopplevelser til alle barn og unge i skolen. Det er derfor en målsetting at utøverne, produksjoner og apparatet som elevene møter spiller mangfoldet i samfunnet, og synliggjør forbilder og

rollemodeller for å bidra til inkluderende og mangfoldige fellesskap. Fylkeskommunene og kommunene ivaretar en viktig oppgave for å sikre mangfoldet i DKS, blant annet med egne program tilpasset elever i tilrettelagt opplæring. Kulturtan-ken har over tid hatt en målrettet satsing for å øke andelen produksjoner med samisk innhold og andelen nynorske produksjoner på nasjonalt nivå.

KORO

KORO skal sikre at flest mulig møter et mangfold av kunst av høy kvalitet i offentlige bygg og på offentlige arenaer. I KOROs strategi for 2020–2024 heter det at KOROs produksjoner og arbeidsmåter skal fremme mangfold og likestilling. En intern arbeidsgruppe har utarbeidet en handlingsplan for KOROs kontinuerlige arbeid med mangfold og likestilling. Tiltakene er å etablere en kritisk praksis som vedvarende undersøker disse spørsmålene, iverksette tiltak innen personale, produksjon/program, publikum og samling, gjøre KORO til en relevant og attraktiv samarbeidspartner for flere aktører og gi råd til KOROs samarbeidspartnere i spørsmål knyttet til mangfold og inkludering.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket skal samle inn, registrere og bevare alt som publiseres i den norske offentligheten, og skal dermed være den fremste kilden til kunnskap om Norge og norske forhold. Nasjonalbiblioteket skal bidra til å øke interessen for kunnskap, historie og kulturarv ved å formidle innholdet i samlingen til et bredt, allment publikum. Nasjonalbiblioteket har også i oppdrag å digitalisere dokumentbasert kulturarv fra norske arkiv, bibliotek og museum, og å bidra til at kulturarven blir tilgjengelig for det norske folk. Nasjonalbiblioteket skal videre medvirke til at biblioteksektoren styrkes som formidler av litteratur, kunnskap og kulturarv, og legge til rette for at folkebibliotekene blir aktuelle og uavhengige møteplasser og arenaer for offentlig samtale og debatt.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) ble innlemmet i Nasjonalbiblioteket 1. juli 2023. Nasjonalbiblioteket har dermed overtatt NLBs ansvar for å bidra til at personer med en funksjonsnedsettelse som medfører lesevansker, har samme tilgang til litteratur og bibliotekstjenester som befolkningen ellers. Arbeidet bidrar til økt samfunnsmessig likestilling for denne delen av befolkningen.

Norsk filminstitutt

Norsk filminstitutt (NFI) er statens forvaltningsorgan på film- og dataspillområdet og skal, innenfor målsettinger, rammer og ressurser som til enhver tid er fastsatt av departementet, arbeide for å nå målene for den statlige politikken på feltet. NFI skal fremme mangfold og talentutvikling. NFI skal bidra til både skaper-, innholds- og brukermangfold. Ulike stemmer skal komme til uttrykk, og det skal finnes et bredt og variert tilbud av filmer, serier og spill som oppleves som relevant og representativt i alle deler av befolkningen. Dette betyr blant annet at NFI har et mål om kjønnsbalanse i tildelingene, og kvinneandelen i prosjekter med utviklings og produksjonstilskudd fra NFI var 52 prosent i 2022. NFI jobber også aktivt for en likestilt dataspillbransje.

Arkivverket

Arkivverket har en målsetting om at samfunnets historiske arkiver og data skal være lett tilgjengelig for alle. Arkivene er unike kilder som dokumenterer og gir kunnskap om samfunnsutvikling og vår felles historie, og på personnivå kan de gi innsikt i egen livshistorie og dokumentere dersom urett har skjedd. I arbeidet med å utvikle fellesløsningen Digitalarkivet for digital langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av historiske arkiv og data er et viktig brukerhensyn å tilrettelegge arkivene på en slik måte at de kan gjenfinnes uavhengig av forhåndskunnskap om hvordan offentlig forvaltning har vært og er organisert, den enkeltes funksjonsdyktighet, hvor en bor i verden eller på hvilket tidspunkt av døgnet det er behov for informasjonen. Bevaringsinstitusjoner både i privat, kommunal og statlig sektor inviteres til å ta i bruk løsningen slik at et størst mulig antall og variasjon av arkivmateriale fra hele landet kan søkes i, framvises og avspilles på ett og samme sted.

Mangfold i arkivene er også en sentral målsetting, og arkivene skal gjenspeile mangfoldet i samfunnet, i dag og for framtida. Viktige deler av samfunnets materielle og immaterielle kulturarv og identitet er underrepresentert i arkivbevarende institusjoner, og mange samfunnsgruppers historie kan ikke fortelles fullt og helt. Arkivverket har derfor utarbeidet en bevaringsplan over privatarkiver av nasjonal betydning som virksomheten skal bidra til å samle inn, bevare og tilgjengeliggjøre. En egen bevaringsplan for Samisk arkiv er under ferdigstilling. Arkivverket koordinerer arbeidet med at tilsvarende bevaringsplaner utar-

beides i det enkelte fylke slik at også arkiver av særlig betydning på regionalt og lokalt plan blir sikret og bevart.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR)

NDR arbeider aktivt for å nå ut til nye grupper med sine tilbud.

I NDRs formidlingsplan, og i arbeidet med Nasjonaljubileet 2030 – Norge i tusen år, er målet å skape et publikumstilbud som engasjerer, inkluderer og utfordrer, og på den måten motvirke utenforskap og fremme toleranse.

NDR har sluttet seg til jubileumsplattformen for Nasjonaljubileet 2030 og vil hvert år fram mot 2030 belyse Olavsarvens påvirkning gjennom historien og hva den betyr for oss i dag gjennom tema som kulturmøte og endring, migrasjon og identitet og tilhørighet og fellesskap.

NDR ønsker å skape et publikumstilbud som er relevant og representativt, og vil utarbeide et skisseprosjekt for nye utstillinger i Erkebispegården som i større grad vektlegger temaer som demokratiutvikling og mangfoldet som er representert i anleggenes 1000-årige historie.

NDR ser involvering av aktører som representerer ulike kulturer og verdisett som en viktig suksessfaktor. I 2021 la NDR planer for samarbeids-

prosjekter som skal bidra til å nå ut til nye grupper og bidra til et større mangfold av brukere, deltagere og utøvere. Arbeidet har fortsatt i 2022 med ulike prosjekter som involverte minoritetsspråklige elever i videregående skole, samarbeid med Sjraffen kultursenter som tilbyr kunst- og kulturgrupper for mennesker med fysisk og psykisk funksjonshemming i alle aldre, og samarbeid mellom Trondheim Pride og Nidaros Domkirkes Sokn ifm. Skeivt kulturår 2022.

9.3 Kultur- og likestillingsdepartementets og underliggende virksomheters likestillingsarbeid som arbeidsgiver

Det følger av likestillings- og diskrimineringsloven § 26 at alle arbeidsgivere har en plikt til å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering.

Selv om fellesføringen om rapportering på inkluderingsdugnaden ikke ble videreført for 2022, har Kultur- og likestillingsdepartementet fortsatt fulgt opp *Handlingsplan for inkludering og mangfold i Kulturdepartementets sektor*. Denne ble utarbeidet av departementet i samarbeid med underliggende etater i 2020.

Tabell 9.1 Rapportering på aktivitets- og redegjøringsplikten som arbeidsgiver

Virksomhet	år	Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn
		Antall	M	K	Antall	M	K	Kvinner/ menn
Kultur- og likestillingsdepartementet	2022	162	33 pst	67 pst	22	50 pst	50 pst	91 pst
	2021	156	33 pst	67 pst	21	45 pst	55 pst	91 pst
Kulturdirektoratet	2022	151	36 pst	64 pst	15	33 pst	67 pst	96 pst
	2021	157	36 pst	64 pst	15	34 pst	66 pst	96 pst
Kunst i offentlige rom (KORO)	2022	29	28 pst	72 pst	5	40 pst	60 pst	80 pst
	2021	31	23 pst	77 pst	5	40 pst	60 pst	82 pst
Riksteatret	2022	78	49 pst	51 pst	6	50 pst	50 pst	96 pst
	2021	76	49 pst	51 pst	6	50 pst	50 pst	94 pst
Kulturtanken	2022	44	52 pst	48 pst	6	50 pst	50 pst	97,6 pst
	2021	47	51 pst	49 pst	6	50 pst	50 pst	94,7 pst
Nasjonalbiblioteket	2022	556	282	274	39	21	18	95,2 pst
	2021	555	274	281	36	17	19	96,6 pst

Tabell 9.1 Rapportering på aktivitets- og redegjørelsesplikten som arbeidsgiver

Virksomhet	år	Alle stillinger			Lederstillinger			Lønn Kvinner/ menn
		Antall	M	K	Antall	M	K	
Norsk lyd- og blindeskrift- bibliotek	2022	43	13	30	3	2	1	84,9 pst
	2021	44	14	30	3	2	1	84,8 pst
Språkrådet	2022	42	43 pst	57 pst	5	60 pst	40 pst	100,7 pst
	2021	41	31 pst	61 pst	5	60 pst	40 pst	97,1 pst
Nidaros domkirkes restaureringsarbeider	2022	60,1	49,3 pst	50,7 pst	5	3	2	95,6 pst
	2021	58,3	50,8 pst	49,2 pst	5	3	2	95,8 pst
Arkivverket	2022	334	48 pst	52 pst	26	52 pst	48 pst	94,6 pst
	2021	333	53 pst	47 pst	23	57 pst	43 pst	95,6 pst
Norsk filminstitutt	2022	103	47	56	19	6	13	106 pst
	2021	93	46	47	13	6	7	107 pst
Medietilsynet	2022	36	8	28	4	1	3	97 pst
	2021	37	10	27	5	2	3	94 pst
Lotteri- og stiftelsestilsynet	2022	98	51 pst	49 pst	8	5	3	97,7 pst
	2021	78	50 pst	50 pst	8	4	4	95,3 pst
Likestilling- og diskrimineringsombudet	2022	40	25 pst	75 pst	3		100 pst	98 pst.
	2021	38	26 pst	74 pst	3		100 pst	99 pst.

Tabell 9.2 Kultur- og likestillingsdepartementet (kjønn, lønn, stilling) per 31. desember 2022. Prosent og tall (N)

	Antall (N)	Menn pst.	Kvinner pst.	Lønn ¹
Totalt i departementet inkl. midl. ansettelser	162	33	67	91
Toppledere	7	57	43	107
Avdelingsdirektører	14	57	43	101
Fagdirektører	14	43	57	101
Seniorrådgivere	97	30	70	98
Rådgivere	21	24	76	99

¹ Tallene i kolonnen viser kvinners gjennomsnittslønn i pst. av mennenes gjennomsnittslønn.

Likestilling og mangfold i Kultur- og likestillings-
departementet

Et mål i departementet er å ha et mangfoldig arbeidsmiljø, og vi arbeider aktivt for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Uavhengig

av diskrimineringsgrunnlagene eller en kombinasjon av disse har Kultur- og likestillingsdepartementet en målsetting om at alle skal føle seg likestilt og inkludert.

Kultur- og likestillingsdepartementet etterstreber å gi rom for ansatte med ulik bakgrunn, og at organisasjonskulturen skal kjennetegnes av toleranse og respekt. For å sikre likebehandling og høy kvalitet i våre rekrutteringsprosesser har departementet en policy om at egne rekrutteringsrådgivere bistår og følger alle prosesser tett. Departementet har også egne retningslinjer for utøvelse av religion og livssyn, og alle ansatte har rett til å gi uttrykk for sin overbevisning om religion og livssyn på arbeidsplassen. Departementet har tilrettelagt for bønnenrom i bygget, og tilrettelegger for feiring og utøvelse av religion. Det legges til rette for fri på religiøse høytidsdager så langt det er mulig, og departementet tilbyr to lønnete fridager i denne forbindelse.

Departementet har utarbeidet egne retningslinjer for å hindre mobbing og trakassering på arbeidsplassen, og har i 2022 oppdatert sine varslingsrutiner.

Slik det framgår av tabellen overfor var kjønnsfordelingen i Kultur- og likestillingsdepartementet 67 pst kvinner og 33 pst menn i 2022. I toppledergruppen, som består av stillingskategoriene departementsråd, assisterende departementsråd, ekspedisjonssjef og kommunikasjonssjef, er kjønnsfordelingen 43 pst kvinner og 57 pst menn. Både kjønnsfordelingen totalt og i toppledergruppen er den samme i 2022 som i 2021.

Det er en målsetting for departementet å ha en jevn kjønnsfordeling og gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det er i forlengelse av dette foreslått flere tiltak i forbindelse med rekrutteringsarbeidet for å forsøke å justere skjevheten når det gjelder kjønnsbalansen i departementet.

Kultur- og likestillingsdepartementet evaluerer årlig, med de ansattes representanter, bruken av midlertidige stillinger og følger den generelle målsettingen om å begrense bruken av både deltidsstillinger og midlertidige stillinger.

Departementet legger til rette for at alle ansatte skal ha like muligheter for utvikling og fremmelse. Det er også utarbeidet retningslinjer for lønnsfastsettelse i lønnspolitikken, for å redusere diskrimineringsrisiko, og for at den skal oppleves forutsigbar og rimelig

Departementet har ikke identifisert at det er ansatte som arbeider ufrivillig deltid. Dette kartlegges gjennom medarbeidersamtaler. Departementet har fleksible arbeidstidsordninger, og legger til rette for ansattes behov for fleksibilitet i

ulike livsfaser. Departementet samarbeider ved behov med NAV og bedriftshelsetjeneste for å tilrettelegge etter ansattes behov. Det vektlegges å kunne tilrettelegge for personer som har eller har fått nedsatt funksjonsevne, slik at disse skal kunne fortsette å arbeide helt eller delvis.

I løpet av 2022 hadde 4 ansatte uttak av foreldrepermisjon i Kultur- og likestillingsdepartementet.

Virksomhetene under Kultur- og likestillingsdepartementet

Kulturdirektoratet

I Kulturdirektoratet er det både i virksomheten generelt og i ledergruppen en større andel kvinner enn menn. Lønn for kvinner utgjorde i 2022 96 pst. sammenlignet med menn. Dette er det samme som året før.

I 2022 har Kulturdirektoratet lært opp ledere, medarbeidere, verneombud og tillitsvalgte i likestilling og mangfold. Det er en fast del av virksomhetens årlige kompetanseplan fra 2022. Målet er å øke mangfold med flere og bredere perspektiver og på sikt å øke evnen til å lede og utvikle mangfold.

Kulturdirektoratet har i 2022 også jobbet med å øke mangfold blant ansatte ved rekruttering til stillinger. Det er gjennomført ulike kompetansetilbud for ledere og HR-medarbeidere som rekrutterer og deltar i intervjuer.

Riksteatret

Riksteatrets likestillingsarbeid er forankret i teatrets ulike strategier, verktøy og retningslinjer. Teatret har utarbeidet egne retningslinjer for å hindre diskriminering, trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold, og et tilhørende varslingsystem. Hensynet til likestilling og diskriminering er ellers inkludert i den øvrige personalpolitikken. I 2022 satte Riksteatret ned et eget utvalg som fikk i oppgave å utarbeide tiltaksoversikt og handlingsplan for likestillingsarbeidet.

Kjønnsbalansen blant Riksteatrets faste ansatte er som helhet jevn, også på ledernivå. Det er noen skjevheter innenfor enkelte avdelinger, som kostyme- og lydavdelingen. Det er en utfordring at tilgang på søkere fra det underrepresenterte kjønn er lav, men teatret prøver aktivt å motvirke skjevhetene ved å vektlegge kjønnsutjevning i ansettelsesprosessene. Midlertidige ansatte omfatter i hovedsak prosjektengasjerte frilanskunstnere på konkrete prosjekter. I 2022

har Riksteatret vært opptatt av å ansette flere kvinner i kunstneriske posisjoner, og har oppnådd en jevnere kjønnsfordeling på et felt der kvinner tradisjonelt har vært underrepresentert. Teatret jobber også kontinuerlig med en mangfoldig og representativ sammensetning av både skapende og utøvende kunstnere. RiksPitch-prosjektet har bidratt til bredere tilgang til forestillingsideér og større innholdsmangfold.

Det er en viktig oppgave for Riksteatret å bygge relasjoner til grupper som tradisjonelt ikke går, eller har mulighet til å gå på teater. Riksteatrets formidlingsarbeid og oppsøkende virksomhet særlig rettet mot ungdom utgjør en stor del av teatrets mangfold- og inkluderingsarbeid, bl.a. gjennom Riksteatrets billettfond. For å sikre et teater tilbud til barn og unge, uavhengig av bakgrunn og/eller økonomi, opprettet teatret i 2021 en priskategori kalt «Riks+». «Riks+» er et tilbud til alle landets organisasjoner, foreninger, kommuner og enkeltpersoner som jobber med inkludering og mangfold.

Det er ingen personer i ufrivillig deltid hos Riksteatret.

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket hadde 556 ansatte i 2022. Kjønnsbalansen er relativt jevn, med en liten overvekt av menn. I 2022 er lederstillingene besatt av 46 pst. kvinner og 54 pst. menn. Den lønnsmessige forskjellen mellom kvinner og menn har økt litt. I 2021 tjente kvinnelige ansatte 97 pst. av sine mannlige kollegaer, mens tilsvarende prosent i 2022 var 95.

Nasjonalbiblioteket legger vekt på å oppfylle den pålagte aktivitetsplikten og følger opp alle ansettelsesprosesser basert på lovpålagte krav og anbefalinger. Blant annet arbeider Nasjonalbiblioteket for å fremme integrering, mangfold og likestilling, og virksomheten legger særlig vekt på å inkludere personer med funksjonsnedsettelse og hindre diskriminering av utsatte grupper. Nasjonalbiblioteket er fremdeles opptatt av å fremme likestilling og unngå diskriminering ved alle tilsetninger. Som tiltak innenfor aktivitetsplikten, arbeider Nasjonalbiblioteket målrettet med analyser basert på nøkkeltall av tilsattmassen for å minimere eventuelle diskrimineringsgrunnlag. Det gjøres blant annet ved hjelp av kartlegging, prosedyrer, revisjon av internkontroller og medarbeiderundersøkelser.

Arkivverket

Ved utgangen av 2022 hadde Arkivverket 334 ansatte, av dem 326 i faste stillinger. Kjønnsbalansen er relativt jevn, med en liten overvekt av kvinner. Lederstillingene besittes av 48 pst. kvinner og 52 pst. menn. Kvinnelige ledere har i snitt en høyere lønn enn sine mannlige kollegaer, mens det for øvrige stillinger er motsatt. For alle stillinger sett under ett har mannlige ansatte en høyere gjennomsnittslønn. Den lønnsmessige forskjellen har økt noe siden 2021. Kvinnelige ansatte tjente nær 95 pst. av det deres mannlige kollegaer tjente i 2022, mot 96 pst. i 2021. Arkivverkets prinsipper for likestilling er nedfelt i sentrale personalpolitiske dokumenter som virksomhetens lønnspolitikk, livsfasepolitikk og i tilpasningsavtalen om medbestemmelse. Etaten har stor aktivitet knyttet til rekruttering og ny kompetanse. Det er viktig for etaten å sikre god kvalitet i disse prosessene. Det er en stor variasjon i søkermassen til ledige stillinger. I rekrutteringsprosessene sikres likebehandling av kvalifiserte søkere med redusert funksjonsevne blir invitert til intervju. For å forhindre kjønnsbaserte lønnsforskjeller utarbeider Arkivverket oversikter over gjennomsnittslønn i ulike stillingsgrupper. Individuell lønsplassering for nye medarbeidere skjer med utgangspunkt i gjennomsnittslønn for stillingsgruppen.

Språkrådet

Språkrådets likestillingsarbeid som arbeidsgiver er forankret i virksomhetens personalpolitikk og styringsdokumenter. Språkrådets ledelse arbeider målrettet og planmessig sammen med de tillitsvalgte og vernetjenesten for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Målet for lønnspolitikken er å jevne ut lønnsforskjeller som ikke kan grunngis, og dette følges opp blant annet i rekrutteringsprosesser og lokale lønnsforhandlinger. Nær 60 pst. av de ansatte i Språkrådet er kvinner. Gjennomsnittlig årslønn for kvinner og menn er omtrent like høy. Ufrivillig deltid kartlegges i medarbeidersamtaler gjennom året. I alle tilsetningsprosesser vurderer Språkrådet systematisk hvordan de kan bidra til at søkere med nedsatt funksjonsevne eller innvandrerbakgrunn, kan tilsettes.

Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek

Av de 39 faste og fire midlertidig ansatte i Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek (NLB) i 2022, var det 30 kvinner og 13 menn. Det var 67 pst. menn i

ledergruppen. NLB har ikke indentifisert vesentlige risikoområder på likestillingsområdet. Tiltak omfatter å følge med på status for likestilling og sikre at virksomhetens rutiner ivaretar hensyn til likestilling, for eksempel ved ansettelse. Kvinnes gjennomsnittslønn var 85 pst. av gjennomsnittet for mennene. Forskjellene er i hovedsak knyttet til at menn og kvinner er tilsatt i ulike stillingsgrupper. Ved rekruttering forsøkes det å utjevne disse forskjellene.

For NLB er det naturlig å legge til rette for medarbeidere som har behov for det, enten det er knyttet til funksjonsnedsettelse eller andre helsemessige utfordringer. NLB samarbeider med bedriftshelsetjenesten og relevante fagmiljøer om dette.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR) jobber planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i virksomheten, og utfører sin aktivitetsplikt gjennom utarbeidelse og årlig oppfølging av handlingsplan for likestilling.

NDR legger ved rekruttering vekt på å få en balansert kjønns- og aldersfordeling innenfor de ulike stillingsgruppene og å rekruttere fra hele befolkningen, også internasjonalt. Kjønnsbalansen er god for virksomheten samlet sett, men skjev når det gjelder ulike funksjoner, for eksempel i publikumsrettet virksomhet og restaureringsarbeidet/verkstedet. Det er et mål for virksomheten å utjevne disse forskjellene. Ledergruppen består av fem personer, hvorav tre menn og to kvinner. Totalt sett ligger kvinners gjennomsnittslønn noe under menns gjennomsnittslønn.

Kulturtanken

Kulturtankens likestillingsarbeid er forankret i virksomhetens personalpolitikk og styringsdokumenter. Kulturtanken har som mål å ha en variert arbeidsstokk som avspeiler samfunnet vi lever i. Det innebærer å rekruttere medarbeidere med ulik kompetanse, fagkombinasjoner, livserfaring og erfaringsbakgrunn. For å nå dette målet har Kulturtanken flere aktiviteter og fokusområder, herunder kompetansehevende tiltak for rekrutterende ledere og ansatterepresentantene i ansettelsesrådet, årlig analyse for å avdekke utilsiktede lønnsforskjeller og rutiner for å hindre trakassering, seksuell trakassering og kjønnsbasert vold.

Det er tilnærmet jevn fordeling av ansatte kvinner og menn i virksomheten, med 21 kvinner

og 23 menn. Denne kjønnbalansen gjenspeiles på mellomledernivå, med fordelingen tre kvinner og tre menn. Samlet gjennomsnittslønn for kvinner har gått litt opp, fra 94,7 pst. til 97,6 pst. av gjennomsnittslønnen for menn. Tillitsvalgte involveres i virksomhetens arbeid med oppfølging av aktivitetsplikten. I 2022 har arbeidsgiver og tillitsvalgte i samarbeid undersøkt og kartlagt ulike risikoer. I denne sammenheng ble alle diskrimineringsgrunnlagene vurdert. Under lokale lønnsforhandlinger har Kulturtanken prioritert kartlegging av mulige lønnsforskjeller mellom kvinner og menn. Det ble ikke funnet noen konkrete kjønnsmessige skjevheter i lønn. Områdene rekruttering og til dels forfremmelse og utviklingsmuligheter har blitt definert som risikoområder som virksomheten fortsatt vil ha fokus på. I 2022 har virksomheten jobbet spesielt med tilrettelegging og mulighet for å kombinere arbeid og familieliv.

Kunst i offentlige rom

Kunst i offentlige rom (KORO) er en relativt liten organisasjon med 29 ansatte. Samlet gjennomsnittslønn for kvinner har gått litt ned, fra 82 pst. til 80 pst. av gjennomsnittslønnen for menn. Dette skyldes for en stor del forskjellen på ledernivå. Gjennomsnittslønnen for kvinner i stillinger utenom ledergruppen er 96 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i samme gruppe, mot 98 pst. i 2021. Selv om kvinnelige kunstnere er i flertall blant de innleide kunstnerne, ser KORO at mannlige kunstnere samlet har fått utbetalt et større beløp enn kvinnelige kunstnere. Det kan tyde på at mannlige kunstnere er tildelt større oppdrag. KORO vil fortsette sitt arbeid med likestilling og å hindre diskriminering etter samme mal som tidligere.

Medietilsynet

Medietilsynet (MT) hadde per 31. desember 2022 36 ansatte, hvorav 78 pst. kvinner og 22 pst. menn. MT opplyser at det er ønskelig å få en jevnere kjønnsfordeling blant de ansatte. Dette er tema i alle ansettelsesprosesser, og det blir lagt vekt på å ha kvalifiserte kandidater av begge kjønn med i finalerundene. Gjennomsnittslønnen for kvinner utgjorde 97 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i 2022. MT jobber sammen med de tillitsvalgte og arbeidsmiljøutvalget for å fremme likestilling og å hindre diskriminering på grunnlag av bl.a. kjønn, etnisitet, funksjonsevne og seksuell orientering.

Lotteri- og stiftelsestilsynet

Lotteri- og stiftelsestilsynet (LS) hadde per 31. desember 2022 98 ansatte, hvorav 49 pst. kvinner og 51 pst. menn. Samlet gjennomsnittslønn for kvinner var 97,7 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i 2022. LS jobber med likestilling og mot diskriminering i tråd med lovgivning og anbefalinger. For året 2022 har LS gjennomført en likestillings- og diskrimineringsanalyse og en kartlegging av lønnsforhold. Resultatene for både likestilling og lønnsforhold i organisasjonen var gode. Det framkom samtidig noen forbedringsområder som LS vil jobbe videre med gjennom en tiltaksplan.

Norsk filminstitutt

Norsk filminstitutt (NFI) hadde per 31. desember 2022 103 ansatte, hvorav 56 kvinner og 47 menn. Samlet gjennomsnittslønn for kvinner var 106 pst. av gjennomsnittslønnen for menn i 2022. NFI skal sikre skapermangfold, innholdsmangfold og brukermangfold slik at et bredere publikum kjenner seg igjen i, og har et aktivt forhold til historiene som blir fortalt i film, serier og dataspill. NFI har en handlingsplan for inkludering og representativitet i norsk film og filmkultur (2019–2023).

Likestillings- og diskrimineringsombudet

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) hadde per 31.12.2022 40 ansatte. Av de ansatte var 25 pst. menn og 75 pst. kvinner. LDO har som mål å rekruttere kvalifiserte medarbeidere som i størst mulig grad speiler befolkningen. Det er et stort fokus på likestilt rekruttering.

Diskrimineringsnemnda

Diskrimineringsnemnda er oppdelt i en nemnd og et sekretariat. Nemndsmedlemmene oppnevnes av Kultur- og likestillingsdepartementet og er ikke ansatt i Diskrimineringsnemnda. Det var i 2022 totalt 10 nemndsmedlemmer, 6 varamedlemmer, og 6 ledere. Blant disse var 10 menn og 12 kvinner. Det var totalt 26 personer som var ansatt i sekretariatet per 31.12.2022, hvorav to var midlertidig ansatt som juridisk saksbehandler og juridisk rådgiver for digitalisering.

Av de juridiske saksbehandlerne og administrasjonsmedarbeiderne var 16 kvinner og 6 menn. Direktøren er mann og de 3 øvrige lederne er kvinner. Totalt arbeidet det altså 7 menn og 19 kvinner i sekretariatet, fordelt på 19,15 årsverk.

Institusjoner som mottar tilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

I musikk- og scenekunstinstitusjonene som fikk tilskudd fra kap. 323, post 70 i 2022, var fordelingen av årsverk på kvinner og menn henholdsvis 49 pst. og 51 pst. Institusjonenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde 51 pst. kvinner og 49 pst. menn. Andelen kvinnelige styreledere var 68 pst. De små operatiltakene er ikke medregnet her.

Museene

I museene som fikk tilskudd over kap. 328 i 2022, var andelen kvinner og menn i faste stillinger henholdsvis 58 pst. og 42 pst. Museenes styrer, inkludert varamedlemmer, hadde følgende kjønns sammensetning: 49 pst. kvinner og 51 pst. menn. Av styrelederne var 32 pst. kvinner.

Andre fagområder

Idrettsområdet

De aller fleste norske barn, uavhengig av kjønn, er inntatt i den organiserte idretten. Per i dag er det tilsynelatende ingen kjønnsbarrierer når det gjelder rekruttering til idretten og jenter og gutter rekrutteres i omtrent samme grad inn i barneidretten. Samtidig faller jenter fra tidligere og raskere enn gutter, og ved overgangen til ungdomsidretten er guttene i flertall når det gjelder medlemskap. Blant voksne over 26 år er kvinneandelen 35,9 pst. Kvinner er underrepresentert som trenere og ledere og andelen blir mindre jo høyere opp man kommer i systemet. Kvinneandelen i idrettens styrer er 36,2 pst., andelen kvinnelige styreledere er 27,3 pst. og andelen kvinnelige administrative ledere er 26,8 pst. Samtlige kategorier ser en svak oppgang. Kvinneandelen blant generalsekretærer i særforbundene er 36 pst. Per mai 2022 er 12 av 55 særforbundspresidenter kvinner.

En bedre kjønnsbalanse vil styrke idretten. Idrettsforbundet lanserte i 2022 kampanjen *#Gnist* som en landsdekkende satsning på kjønnsbalanse og mangfold. Som ledd i kampanjen er det utarbeidet en verktøykasse som inneholder nyttige redskap og anbefalinger for idrettslag som skal rekruttere kvinner inn i leder- og trenerverv. Målet er å gjøre det enklere for lokale lag og foreninger å oppfordre kvinner i og rundt lagene til å bidra med sin kompetanse og personlige egenskaper.

Undersøkelser viser at barn og ungdom med minoritetsbakgrunn, spesielt jenter, i mindre grad er medlemmer av idrettslag enn gjennomsnittet i befolkningen. Det er et mål at flere jenter med minoritetsbakgrunn skal delta i idrett. Inkludering av jenter med minoritetsbakgrunn i idretten prioriteres gjennom tilskuddsordningen Inkludering i idrettslag.

Norsk idrett står sammen og sier #STOPP til rasisme, kjønnshets, homohets og alle andre former for diskriminering. For å tydeliggjøre idrettens klare standpunkt har NIF laget en samleside hvor alle organisasjonsledd i norsk idrett kan laste ned #STOPP-materiell til sine digitale flater.

Frivillighetsområdet

Rapporten *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge, 1998–2017* ser på utviklingstrekkene i frivillig innsats i den perioden. Funnene i rapporten viser at andel kvinner og menn som deltar i frivillig arbeid har utjevnet seg over tid. I 2017 var det ingen forskjell mellom kvinner og menn når man ser på frivillig arbeid samlet⁵.

I nasjonale organisasjoner var det i gjennomsnitt 47 pst. kvinner i styrene i 2013 og i 2019 var det 44 pst. I lokallagene var det i gjennomsnitt

50 pst. kvinner i styrene i 2009 og i 2019 var det 43 pst.⁶ Kvinners representasjon i styrer, både i lokale og nasjonale organisasjoner, har gått noe tilbake de siste årene.

Frivillig sektor har likestilling på dagsordenen. I Frivillighetspolitisk plattform 2019–2023⁷ står det blant annet at frivillige organisasjoner skal:

- drive inkluderende rekruttering og arbeide for at medlemmer, frivillige, tillitsvalgte og ansatte skal reflektere mangfoldet i befolkningen på alle nivåer av organisasjonen
- være trygge arenaer for å møte andre på tvers av bakgrunn, kultur og alder, blant annet ved å tilby rusfrie arenaer
- ha retningslinjer som sikrer at personer ikke utsettes for trakassering av noe slag, og retningslinjer for å følge opp varslingssaker som ivaretar alle parterets rettssikkerhet

⁵ Fladmoe, Audun, Svinesind, Karl Henrik og Arnesen, Daniel (2018). *Oppdaterte tall om frivillig innsats i Norge 1998-2017*. Rapport 2018:2. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

⁶ Arnesen, Daniel og Svinesind, Karl Henrik (2020). *Organisasjonslandskap i endring 2009-2019. Fra ideologisk samfunnsendring til individuell utfoldelse?* Rapport 2020:5. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

⁷ Frivillighetspolitisk plattform 2019-2023. <https://www.frivillighetnorge.no/politikk/frivillighetspolitisk-plattform-2019-2023/>

10 Oppfølging av FNs bærekraftsmål

Innledning

Agenda 2030 med FNs bærekraftsmål ble vedtatt av FN i 2015. I april 2022 behandlet Stortinget Meld. St. 40 (2020–2021) *Mål med mening. Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030*. Meldingen sier at bærekraftsmålene skal være en overbygning for regjeringens politikk, og at de tre dimensjonene, sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, er like viktige.

Kultur er ikke et eget bærekraftsmål, og ingen av bærekraftsmålene omtaler områdene arkiv, bibliotek, museum, billedkunst, film og medier, frivillighet, idrett, musikk og scenekunst, opphavsrett, språk og litteratur, eller lotteri og penge-spill. Til gjengjeld bidrar aktiviteter innenfor disse områdene i høy grad til at vi når mange av bærekraftsmålene, særlig målene som gjør Norge til et sosialt bærekraftig samfunn. Aktiviteter innen kunst, kultur, idrett og frivillighet bringer mennesker sammen på tvers av ulik bakgrunn. De utfordrer våre forestillinger og utvider vårt verdenssyn, inspirerer til samhold, og skaper gode og trygge rammer for menneskers liv. Offentlige tilskudd til aktivitetene bidrar til å sikre et tilbud til alle, uavhengig av hvem man er og hvor man bor. Aktiviteten bidrar særlig til bærekraftsmål 3, god helse og livskvalitet, bærekraftsmål 10, mindre ulikhet, bærekraftsmål 11, bærekraftige byer og lokalsamfunn, og bærekraftsmål 16, fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Departementets arbeid for frie medier og ytringer, arkiver og bibliotek representerer også solide bidrag til bærekraftsmål 16. De utgjør dessuten en nødvendig infrastruktur for god utdanning (bærekraftsmål 4) og innovasjon (bærekraftsmål 9). Regjeringen ønsker å styrke kunstnerøkonomien og legge til rette for at kunstnere og kulturarbeidere får bedre rettigheter og arbeidsmuligheter. Tiltak på dette området bidrar til bærekraftsmål 8 om anstendig arbeid og økonomisk vekst.

Likestilling mellom kjønnene er et eget bærekraftsmål, bærekraftsmål 5. I tillegg til det sektorovergripende ansvaret for likestillingsfeltet, har departementet også det nasjonale koordineringsansvaret for regjeringens arbeid med bærekrafts-

mål 5. Ansvaret handler i stor grad om å være pådriver for at alle sektorer bidrar til at Norge når målet.

Departementet har også det sektorovergripende ansvaret for å forhindre diskriminering pga. seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, religion og livssyn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne og alder. Aktiviteter som bidrar til økt likestilling og forhindrer diskriminering bidrar til en rekke delmål, særlig under bærekraftsmål 10 om å forhindre ulikhet, mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn og mål 16 om å fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling og sørge for tilgang til rettsvern for alle. Likestillingspolitikken bidrar også til bærekraftsmål 3 om å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle og bærekraftsmål 8 om anstendig arbeid for alle.

Likestilling og innsats mot diskriminering handler på samme måte som kultur om å sikre at Norge forblir og videreutvikler seg som et sosialt bærekraftig samfunn.

Under temaoverskriftene nedenfor beskrives innsatsen på de ulike områdene, og knytter den nærmere til relevante delmål. De ulike tiltakene er nærmere beskrevet i rapportene under kapitlene i Del II av budsjettproposisjonen. Hensikten er ikke å gi et detaljert og fullstendig bilde, men å vise hvordan konkrete prioriteringer innenfor bredden av departementets ansvarsområder bidro til økt sosial bærekraft i 2022.

Sosial bærekraft er viktig i seg selv. Det er samtidig viktig at aktiviteter som skaper sosial bærekraft, skjer på en klima- og miljømessig og økonomisk bærekraftig måte. Dette søker departementet å bidra til gjennom etatsstyring, eierstyring og tilskuddsforvaltning. For nærmere omtale av innsatsen på klima- og miljøområdet, se kapittel 11.

Frivillighet og idrett

Tilskudd til frivilligheten, herunder tilskudd til idrettsformål, gis med mål om å sikre bred deltakelse og aktivitet i hele landet, jf. rapport for 2022 under kap. 315. Frivillige organisasjoner og idret-

ten i Norge bidrar gjennom sine aktiviteter både direkte og indirekte til å nå bærekraftsmålene. En sterk frivillighet bidrar til et bærekraftig samfunn. Aktiviteten bidrar til å fremme mental helse og livskvalitet, jf. delmål 3.4, og like muligheter og reduserte forskjeller i levekår, jf. delmål 10.3. Aktiviteten bidrar også til inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige byer og lokalsamfunn, jf. bærekraftsmål 11. Frivilligheten spiller også en viktig rolle for opplæring av aktive medborgere og framtidens ledere. Aktiviteten bidrar på den måten til kompetanseutvikling som er relevant for sysselsetting, anstendig arbeid og entreprenørskap, jf. delmål 4.4. Frivilligheten og idretten samler mennesker med ulik bakgrunn rundt et felles prosjekt eller en felles interesse, og legger til rette for utforskning av kulturelle identiteter, yringsformer og språk, og gir tilgang til felles yringsrom. Dette sikrer myndiggjøring og fremmer sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av hvem du er, jf. delmål 10.2, lydhøre, inkluderende, deltakerbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer, jf. delmål 16.6 og allmenn tilgang til informasjon, jf. delmål 16.10.

I 2022 har regjeringen blant annet gjort følgende:

- sikret full momskompensasjon til frivillige organisasjoner
- fordelt spillemidler til idretts- og kulturformål og til samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner, jf. Del III, kapittel 5
- opprettet en tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som følge av ekstraordinære strømpriser
- arbeidet med strategi for kulturfrivilligheten, som ble lansert i april 2023 (strategien beskriver blant annet hvordan kulturfrivilligheten bidrar til bærekraft)
- etablert et nytt nettsted (tilskudd.no) med oversikt over statlige tilskudd til frivillig sektor, noe som gjør det enklere for frivilligheten å finne relevante tilskuddsordninger
- fastsatt forskrift for frivilligsentraler som gjennom ny tilskuddsordning gir samme tilskudd til alle frivilligsentraler, uavhengig av hvor i landet de ligger

Kulturdirektoratet, Kulturrådet og Kulturtanken m.m.

Bevilgningene til kulturformål skal bidra til et fritt og uavhengig kunst- og kulturliv som er åpent, inkluderende og mangfoldig. Gjennom bevilgningen til Kulturdirektoratet, Norsk kulturfond, Statens kunstnerstipend, Fond for lyd og bilde m.m.

ble det i 2022 skapt og formidlet kunst og kultur innenfor et bredt spekter av sjangre og uttrykksformer i hele landet, jf. omtale under kap. 320.

Kulturdirektoratet er nasjonal koordinator for økt mangfold, inkludering og deltakelse i kultursektoren. I 2022 har dette medført særlig oppmerksomhet mot å inkludere samfunnsgrupper som er underrepresentert i kulturlivet i det operative arbeidet. I 2022 har dette primært omfattet synlige minoriteter og grupper som representerer flerkulturelt mangfold, den samiske befolkningen, nasjonale minoriteter og personer med funksjonsnedsettelse.

Kulturtanken har det nasjonale ansvaret for Den kulturelle skolesekken, som skal sikre at alle barn og unge får møte et kunst- og kulturtilbud av høy kvalitet. I tillegg bidrar Kulturtanken til det overordnede politiske målet om at alle barn og unge skal kunne delta i kunst og kulturaktiviteter uavhengig av hvor de bor og hvilken bakgrunn de har. For å styrke kunnskapsgrunnlaget i det videre arbeidet med bærekraftsmålene og vurdere handlingsalternativer utga Kulturtanken i samarbeid med Telemarksforskning i 2021 rapporten *Kultur og berekraft – ei kartlegging av kunnskapsstatus og praksisar i kultursektoren*.

Bevilgningene bidrar til flere av de samme delmålene som nevnt under omtalen av frivillighet og idrett ovenfor. Et inkluderende kunst- og kulturtilbud for alle barn der de bor er et viktig bidrag til bærekraftsmål 11.a. I tillegg bidrar de til delmål 8.3 ved å støtte kreative produktive aktiviteter, 8.5 ved å inkludere personer med nedsatt funksjonsevne, 8.9 ved å fremme lokal kultur og 9.1 ved å bidra til å sikre at flere får tilgang til kulturaktiviteter. Kulturtankens arbeid for styrket samarbeid mellom kultursektoren og utdanningssektoren bidrar videre til FNs bærekraftsmål, 4.7 og 4.a.

I 2022 har regjeringen blant annet prioritert følgende tiltak:

- videreføring og økt tilskudd til produksjon og formidling av ulike kunst- og kulturtiltak over hele landet
- videreutvikling av kunst- og kulturfeltet
- videreutvikling av Kulturtanken som fagetat for barne- og ungdomskultur

Bygg og offentlige rom

Museer, scenekunst- og andre kulturinstitusjoner trenger bygninger som gir tidsmessige rammer for produksjon, formidling og andre funksjoner. Tilskuddsordningen for nasjonale kulturbygg bidrar med statlige investeringstilskudd til byg-

ninger og lokaler som har en nasjonal oppgave, en landsomfattende funksjon eller en viktig landsdelsfunksjon. Dette er et vesentlig bidrag til å sikre, forvalte og formidle kultur og kulturarv i hele landet. Aktiviteten bidrar til å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige, jf. mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn, og særlig delmål 11.4 om innsatsen for å verne om og sikre kultur- og naturarv.

I Kunst i offentlige rom (KORO) sin strategi for 2020–2024 er ett av seks mål for virksomheten at produksjonene og arbeidsmåtene skal fremme mangfold, likestilling og et bærekraftig miljø. For å sikre dette er det lagt vekt på at KORO skal arbeide for å fremme kulturell heterogenitet og uttrykksmangfold i de kunstfaglige valgene og produksjonene.

Gjennom ordningen Nasjonale kulturbygg, jf. omtale under kap. 322, post 70, medvirker staten til å realisere og rehabilitere viktige bygg og annen infrastruktur for kulturinstitusjonene våre.

I 2022 er blant annet følgende tiltak ferdigstilt:

- Nybygg for Nasjonalmuseet ble åpnet for publikum 11. juni 2022 og har siden hatt en overveldende tilstrømning av publikum fra både inn- og utland.
- Saemien Sijte på Snåsa ble åpnet for publikum 17. juni 2022. Museet er en viktig arena for å forvalte, formidle, forske på og fornye sørsamisk identitet, språk og kulturarv.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR)

NDR er en viktig aktør for å sikre og bevare steinarkitektur fra middelalderen. I rollen som nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, holder NDR ved like og viderefører unike håndverkstradisjoner. Gjennom samfunnsoppdraget og gjennom tilpasninger i driften bidrar NDR til flere av bærekraftsmålene, særlig delmål 11.4 om styrking av innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv. NDR bidrar også til mål 4.4 om å øke antall unge og voksne som har kompetanse i yrkesfag, og mål 17.6 og 17.7 om partnerskap mellom flere interesser.

I 2022 har NDR blant annet iverksatt følgende tiltak:

- gjort forberedelser til restaurering av søndre tverrskip
- arbeidet med tetting av taklekkasjer på Nidarosdomen
- ferdigstilt forvaltningsplan for Erkebispegårdskomplekset

- utført eksterne oppdrag i rollen som Nasjonalt kompetansesenter for restaurering av verneverdige bygninger i stein, samt videreutviklet ulike samarbeid, bl.a. med øvrige bygghytter innskrevet på UNESCOs liste over god vernepraksis

Musikk og scenekunst

Bevilgningene til musikk- og scenekunstinstitusjoner bidrar til produksjon og formidling av musikk- og scenekunstuttrykk av høy kvalitet, kunstnerisk utvikling og fornyelse, og et musikk- og scenekunsttilbud som er tilgjengelig for et bredt publikum i hele landet, jf. rapporten i kap. 323. Musikk- og scenekunstinstitusjonene utgjør et viktig fundament i norsk kunst- og kulturliv. De representerer en nasjonal infrastruktur for produksjon og formidling av musikk og scenekunst, og er viktige bidragsyttere for å gjøre kulturlivet relevant og tilgjengelig for flere. Aktiviteten bidrar til å sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, jf. delmål 10.3, samt utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer, jf. delmål 16.6.

I 2022 har regjeringen blant annet iverksatt følgende tiltak:

- videreføring og økt tilskudd til musikk- og scenekunstinstitusjoner over hele landet
- fordeling av spillemidler til kulturformål, jf. kap. 5

Språk, litteratur og bibliotek

Bibliotek, språk, litteratur og immateriell kulturarv er i skjæringspunktet mellom kultur, utdanning, livslang læring og folkehelse. Sammen utgjør disse viktig demokratisk infrastruktur og bidrar til flere bærekraftsmål slik som mål 4 om god utdanning, delmål 9.1 om utvikling av pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, delmål 10.3 om å sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, og delmål 11.4 om styrking av innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv.

Med 23 millioner besøkende bare i folkebibliotekene har biblioteksektoren en unik mulighet til å nå befolkningen med kunnskap om 2030-agendaen, og bidrar derfor til at alle skal kunne tilegne seg nødvendig kompetanse om bærekraftig utvikling, jf. delmål 4.7. Mye av Nasjonalbibliotekets aktivitet kan knyttes til ulike bærekraftsmål. Den nasjonale bibliotekstrategien løfter fram bærekraftsmålene. Nasjonalbiblioteket har lagt stor vekt på bærekraftsmålene når virksomheten har

lyst ut prosjektmidler til bibliotekene i perioden 2020–2023.

Nasjonalbiblioteket er vårt viktigste instrument for å ta vare på alle former for allment tilgjengelig informasjon. Etaten er også en viktig tjenesteyter for arkivinstitusjoner, bibliotek og museer i hele landet med oppdrag å digitalisere kulturarvsmateriale. Nasjonalbiblioteket har et særlig ansvar for bibliotektenester til personer med funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese visuell tekst.

I 2022 er blant annet følgende tiltak iverksatt:

- Ny språkløst trådte i kraft 1. januar 2022. Loven skal styrke norsk språk og fremme likestilling mellom bokmål og nynorsk. I tillegg slår loven fast at samiske språk skal brukes, utvikles og styrkes. Loven skal bidra til at norsk tegnspråk og de nasjonale minoritetsspråkene i Norge blir vernet og fremmet.

Museer

Museer er sentrale aktører i den grunnleggende infrastrukturen for demokrati og frie ytringer, jf. omtale under kap. 328. Tilskudd til museer i Det nasjonale museumsnettverket innebærer blant annet å sikre og utvikle arenaer for kunnskapsopplevelser for alle. Museer som når ut til et bredt publikum, medvirker til refleksjon, gode samtaler og et tillitsbasert samfunn. Museene skal være trygge rom for meningsutveksling og diskusjon, og representere en motvekt til ekkokammer og konspirasjonsteorier. Museene besitter kunnskap innenfor materialbruk, tradisjonshåndverk og tradisjonelle former for samspill mellom kultur og natur. Museene forvalter også handlingsbåren kunnskap og annen immateriell kulturarv. Interessen for slik kunnskap er økende i vår tid, når bærekraft og samspill mellom natur og kultur for alvor er satt på dagsorden. Museene har en viktig rolle i dette arbeidet framover. Flere museer har utarbeidet egne bærekraftstrategier. Andre museer bruker FNs bærekraftsmål som en del av sin strategiplan, og noen har innlemmet et utvalg prioriterte bærekraftsmål i overordnet planverk. Museer bidrar derfor til en rekke bærekraftsmål, f.eks. mål 4 om god utdanning, mål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn og mål 16 om fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Museer bidrar dessuten spesielt til å styrke innsatsen for å verne og sikre verdens kultur- og naturarv, jf. delmål 11.4.

I 2022 er blant annet følgende tiltak iverksatt:

- I arbeidet med implementering av UNESCOs konvensjon om vern av den immaterielle kul-

turarven (2003-konvensjonen), har Kulturdirektoratet fulgt opp signaler og føringer i Norges andre periodiske rapport til UNESCO som ble levert i 2021. Periodiske rapporter gir interessante og ferske data og tall som kan brukes i arbeid med å målrette innsatsen både for statspartene og regionen, men også for UNESCO som helhet.

- 2003-konvensjonens bidrag inn i arbeidet med å nå bærekraftsmålene er blitt vektlagt de siste årene, og effekten av arbeidet kan sees i kommunikasjonen rundt konvensjonen og i aktivitet på feltet generelt. Stadig flere aktører relaterer eget arbeid til konkrete bærekraftsmål og bidrar i så måte til å løfte den kulturelle dimensjonen i FNs bærekraftsmål. Dette ble også understreket med en resolusjon under MONDIA CULT 2022, UNESCOs kultur- og bærekraftskonferanse.

Arkivformål

Arkivene dokumenterer og er unike kilder til innsikt og kunnskap om vår samtid og fortid. Det å ha arkiver er en viktig del av infrastrukturen i Norge som rettsstat og demokrati, og er avgjørende for å sikre forsvarlig offentlig virksomhet, og å kunne dokumentere rettigheter og plikter både for offentlige myndigheter og private aktører. Tilgang til arkivene beriker kunnskapen om samfunnet, fremmer demokratiet og beskytter innbyggernes rettigheter. Arkivene bidrar derfor til en rekke bærekraftsmål slik som mål 4 om god utdanning, mål 9 om innovasjon og infrastruktur, mål 10 om mindre ulikhet og mål 16 om fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. I tillegg bidrar arkivene til bærekraftige byer og lokalsamfunn, jf. mål 11, og vern av verdens kultur- og naturarv, jf. delmål 11.4.

I 2022 er blant annet følgende tiltak iverksatt:

- Digitalarkivet er utviklet som en nasjonal fellesløsning for digital langtidsbevaring og tilgjengeliggjøring av samfunnets arkiver. Både offentlige og private bevaringsinstitusjoner kan benytte løsningen som verktøy til selv å forvalte og gi tilgang til sine arkiver. Jo flere institusjoner som tar løsningen i bruk, dess enklere vil det være for innbyggerne å finne og bruke informasjonen i arkivene, uavhengig av hvor de bor. En viktig milepæl ble nådd i 2022 da løsningen for langtidsbevaring av digitalt skapte arkiver kom på plass. Halvparten av Norges kommuner er nå tilknyttet Digitalarkivet, noe som gjør fellesløsningen til en viktig

del av nasjonens digitale infrastruktur. Arkivverket utvikler og forvalter fellesløsningen.

- Fjellanlegget i Mo i Rana ble tatt i bruk i 2022. Dette innebærer en betydelig utvidelse av den fysiske magasinkapasiteten for Arkivverket, og vil ha en viktig rolle i å sikre vår felles hukommelse for kommende generasjoner.
- Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek (Arbark) har et nasjonalt bevaringsansvar for privatarkiver fra politiske partier og relaterte politiske bevegelser og organisasjoner. Arbark ferdigstilte i 2022 en bevaringsplan som gir en analyse av eksisterende samlinger og beskriver institusjonens framtidige bevaringspolitikk. Den retter særlig oppmerksomhet mot det å fremme likestilling mellom kjønnene og hvordan inkludere underrepresenterte samfunnsgrupper i samlingene.

Film- og dataspillformål

Film- og dataspillpolitikken bidrar til livskvalitet og bærekraftige lokalsamfunn (3, 10, 11) ved at det opprettholdes en kinostruktur over hele landet og at det arbeides mot en trygg og tilgjengelig dataspillkultur. De siste årene har Bygdekinoen vært et satsingsområde for regjeringens filmpolitikk, og det arbeides for å skape gode og trygge møteplasser for dataspill over hele landet. Den regionale filmpolitikken bidrar til å bygge talenter fra hele landet, særlig er arbeidet for barn og unge viktig. At det skapes og fortelles historier som gjenspeiler hele befolkningen (16) bidrar til å legge til rette for demokratiet og informasjons- og ytringsfriheten. Bevilgningene til film bidrar særlig til frie ytringer (16). Satsingen på norske dataspill bidrar til styrking av norsk som minoritetsspråk i verden (11.4). Innretningen av Norsk film-instituttts tilskuddsordninger legger til rette for likestilling og representativitet, rekruttering av nye talenter og produksjon av filmer for barn og ungdom.

I 2022 iverksatte regjeringen blant annet følgende tiltak:

- Iverksatte ekstraordinære ordninger som følge av Covid-19-pandemien som blant annet bidro til å opprettholde og stimulere produksjon, tilgjengeliggjøring, formidling, finansiering og lansering av norsk audiovisuelt innhold.
- Økte bevilgningene til Filmfondet og Norsk film-instituttts driftsbudsjett for blant annet å styrke arbeidet med mangfold og internasjonalisering.
- Økte bevilgningene over Filmfondet til utvikling av dataspill helt fram til ferdigstilling, samt

til formidling av dataspill, herunder datatreff og andre typer spillarrangement.

- Bidro økonomisk gjennom Filmfondet til et nytt internasjonalt fond for filmmangfold, som delfinansierer filmprosjekter der underrepresenterte grupper har sentrale posisjoner.
- Styrket bevilgningene til regionale filmsentre, Bygdekinoen og Internasjonalt Samisk Film-institutt.

Medieformål

Et mangfold av medier som befolkningen har tillit til er avgjørende for å legge til rette for et velfungerende demokrati, og for informasjons- og ytringsfrihet. Derfor er mediepolitikken viktig for å nå bærekraftsmål 16 om fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner. Bevilgningene på mediefeltet skal legge til rette for ytringsfrihet, pressefrihet, tilgjengelighet, nyhetsproduksjon over hele landet og en bredt anlagt offentlig samtale i det digitale mediesamfunnet. De siste årene har lokalmediene vært prioritert i mediestøtten, noe som også kan bidra til å oppnå bærekraftsmål 11 om bærekraftige byer og lokalsamfunn.

I 2022 iverksatte regjeringen blant annet følgende tiltak:

- Det ble vedtatt endringer i produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier, og innovasjons- og utviklingstilskudd som sikrer mer til de minste lokalmediene og bidrar til et stabilt høyt antall små lokalaviser.
- Sikret fremme av norskprodusert innhold som reflekterer norsk språk, kultur og identitet og norske samfunnsforhold gjennom bevilgning til NRK og avtale om kommersiell allmennkringkasting.

Kompensasjons- og vederlagsordninger

Gjennom kompensasjonsordningen for kopiering av åndsverk til privat bruk bidrar regjeringen til å sikre opphavsrettighetene til skapere av kultur og underholdning innen blant annet TV, film og musikk. Dette medvirker til å sikre en fortsatt levedyktig kulturbransje, der rettighetshavere kan leve av det de skaper (3, 4, 8, 16).

Pengespill, lotterier og stiftelser

De overordnede målene for pengespillpolitikken er å forebygge spilleproblemer og andre negative konsekvenser av pengespill og å sikre at pengespill gjennomføres på en ansvarlig og trygg måte. Dette bidrar til bærekraftsmål 3 om å sikre god

helse og fremme livskvalitet for alle. SPILL-FORSK ved Universitetet i Bergen undersøker omfanget av data- og pengespillproblemer i Norge på oppdrag fra Lotteri- og stiftelsestilsynet. Befolkningsundersøkelsen som ble publisert i 2023 viser at antall nordmenn som defineres som problemspillere er halvert fra 2019 til 2022. Antall risikospillere er også redusert i samme periode.

I 2022 iverksatte regjeringen blant annet følgende tiltak:

- Den nye pengespilloven og -forskriften, som ble vedtatt i 2022 og trådte i kraft 1. januar 2023, ivaretar og styrker en streng pengespillpolitikk med ansvarlighet som hovedformål.
- Bevilgningen til Lotteri- og stiftelsestilsynet bidrar til å sikre et ansvarlig pengespilltilbud og beskytte sårbare spillere på flere måter, blant annet gjennom tilsynet med enerettsaktørene Norsk Tipping og Norsk Rikstoto, og tilsynets arbeid med å holde utenlandske, uregulerte spillingskaper ute fra det norske markedet.

Likestilling og diskriminering

Det overordnede målet for likestillings- og diskrimineringspolitikken er at flere skal få større frihet og mulighet til å leve det livet de ønsker. Regjeringen vil ha en aktiv politikk for å bekjempe holdninger og handlinger som bidrar til diskriminering og forskjellsbehandling. Dette bidrar til sikring av flere bærekraftsmål, blant annet delmålene i bærekraftsmål 10, som 10.2 om å sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, og 10.3 om å sikre like muligheter og redusere forskjellene i levekår, blant annet ved å avskaffe diskriminerende lover.

- Regjeringens tilskuddsordninger skal bygge opp under et sterkt sivilsamfunn med aktører som bidrar til økt likestilling. Ordningene skal bidra til å utvikle og styrke lokalt, regionalt og nasjonalt likestillingsarbeid, hindre diskriminering og bidra til inkludering og deltakelse.
- Strategier og handlingsplaner rammer inn regjeringens prioriteringer på de ulike diskrimineringsgrunnlagene. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer arbeidet med å følge opp tiltak i gjeldende strategier og handlingsplaner.
- Regjeringen vil ivareta et sterkt og effektivt håndhevingsapparat på likestillings- og diskrimineringsområdet for å sikre at folk flest får ivarett sine rettigheter.

Universell utforming

Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025 skal bidra til et bærekraftig og likestilt samfunn gjennom utforming av fysiske og tekniske omgivelser. Kultur- og likestillingsdepartementet koordinerer planen, som blant annet har tiltak innen transport, samfunns- og arealplanlegging og bygninger, boliger og anlegg. Dette er av særlig betydning for personer med funksjonsnedsettelse, som fremheves i bærekraftsmål 11, men også for eldre, barn og befolkningen generelt.

Likestilling mellom kjønnene

Mål 5. Likestilling mellom kjønnene: Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvaret for koordinering av regjeringens likestillingspolitikk, herunder koordineringsansvaret for oppfølgingen av FNs bærekraftsmål nr. 5. Hvert departement har ansvar for likestilling innenfor egne sektorer. Alle offentlige myndigheter har et lovpålagt ansvar for å arbeide aktivt, målrettet og planmessig for likestilling. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har som lovpålagt oppgave å følge opp aktivitets- og redegjørelsesplikten etter likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24, 25, 26 og 26 a, samt rapporteringsplikten om likestilling og ikke-diskriminering etter regnskapsloven § 3-3 c. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) er fagdirektorat for likestilling og gir også veiledning om aktivitets- og redegjørelsesplikten.

I World Economic Forums *Gender Gap Report 2023* er Norge rangert på andre plass av 146 land, opp fra tredje plass i 2022. Rangeringen er basert på de fire hovedområdene yrkesdeltakelse og økonomi, utdanning, helse og politisk gjennomslag. Norge har redusert forskjellene mellom kvinner og menn med 3,4 prosent sammenlignet med 2022.

Selv om Norge ligger nest øverst på statistikken over likestilte land, ønsker regjeringen å oppnå mer. Norge har fortsatt store likestillingsutfordringer. Regjeringen vil ha en sterkere innsats i likestillingspolitikken gjennom en strategi for likestilling mellom kvinner og menn. Likestillingsstrategien har seks hovedprioriteringer:

- økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv
- færre kjønnsdelte utdanningsvalg
- et samfunn uten vold, seksuell trakassering og netthets

- frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold
- bedre kvinnehelse
- bedre likestilling for menn

Delmål som er særlig relevante for kultursektoren, er delmål 5.1 om å få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner, delmål 5.2 om å avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner og delmål 5.5 om å sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivå der avgjørelser tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige livet. Kunstnermeldinga omtaler utfordringen med at kvinnelige kunstnere har lavere inntekt enn mannlige kunstnere, og tar også opp seksuell trakassering i kulturlivet.

Kunst- og kulturlivet har flere trekk til felles med andre deler av arbeidslivet når det gjelder utfordringer knyttet til kjønnslikestilling. Lønnen til kvinner utgjorde i gjennomsnitt 87,6 pst. av lønnen til menn i 2022. Det er en forskjell på 12,4 pst. Blant kunstnere er forskjellen på 27 pst. Dette skyldes blant annet at menn og kvinner har ulike typer kunstneryrker. Kunstnerundersøkelsen 2013 viser at der er flest kvinnelege visuelle kunstnere, dansere og koreografer – som er kunstnergrupper som ligger lavt lønnsmessig. Menn utgjør hovedvekten av forfatterne og musikerne – som har høyere lønn. Man ser også at de norske kunstverkene som når et større marked og et større publikum i hovedsak er skapt av menn. Og det er flere mannlige kunstnere som får solgt sine verk til gallerier og museer. Det er fremdeles store forskjeller på hvem som blir kjøpt inn til museer og samlinger. Globalt utgjør kunst av kvinner 2 pst. av auksjonssalget.

Man ser de samme tendensene innenfor musikk. Musikken som spilles i strømmetjenerne og på orkesterscenene her i landet, er hovedsakelig komponert av menn. En undersøkelse som Komponistforeningen gjennomførte høsten 2019, viser at 96 pst. av musikken som blir fremført av norske orkestre, er laget av menn. Foreningen anslår at om lag 20 pst. av norske komponister er kvinner.

I musikkbransjen har flest menn høy inntekt, mens kvinner har en større del inntekter fra pedagogisk virksomhet, arrangement og offentlig støtte. Her ser man at offentlig støtte er med å jevne ut forskjeller. Men også bransjen har ansvar for å sette i gang tiltak som bidrar. En rekke festivaler, som Risør kammermusikkfest og Molde International Jazz festival har vært bevisste dette under programmeringen av årets festival og har

satset på å få flere kvinnelige musikere fram på scenen. Regjeringen har et mål om et fritt og uavhengig kulturliv som er representativt, og som gir kunstnere like muligheter uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet og bakgrunn ellers. Dette forutsetter et systematisk og målrettet likestillingsarbeid som bidrar til at man greier å oppfylle plikten til aktivt likestillingsarbeid etter likestillings- og diskrimineringslova, FNs bærekraftsmål og hovedprinsippet i bærekraftsmålene om at ingen skal utelates. Kulturelt mangfold og likestilling er viktige pilarer i bærekraftsmålene.

Delmål 5.1) Få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden.

Regjeringen fører en offensiv likestillingspolitikk med mål om at alle blir inkludert i samfunnet, uavhengig av kjønn, seksuell orientering, funksjonsevne og etnisitet. Det skal arbeides målrettet for økt mangfold i arbeidslivet og bedre kjønnsbalanse i de kjønnskjevne bransjene.

Internasjonalt har Norge en tydelig stemme for styrking av jenters og kvinners stilling og rettigheter. Det vises til Utenriksdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale av likestillingssatsingen i Norges internasjonale arbeid.

Delmål 5.2) Avskaffe alle former for vold mot alle jenter og kvinner både i offentlig og privat sfære, inkludert menneskehandel, seksuell utnyttning og andre former for utnyttning.

Kvinner utsettes i større grad enn menn for alvorlig fysisk vold i nære relasjoner, seksuell trakassering, voldtekt, negativ sosial kontroll, kjønnslemlestelse og tvangsekteskap. En handlingsplan mot voldtekt ble lagt fram i 2019. En handlingsplan mot vold i nære relasjoner, med en egen samisk del, ble lansert i august 2021. Regjeringen vil legge fram en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner i løpet av høsten 2023. Også denne planen vil inneholde en egen samisk del.

Regjeringen har i Prop. 48 LS (2022–2023) *Endringer i arbeidsmiljøloven (trakassering) og samtykke til ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet av 21. juni 2019* fremmet forslag for Stortinget om ratifikasjon ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet. Det ble også foreslått å presisere at vernet mot trakassering i arbeidsmiljøloven omfatter et vern mot seksuell trakassering, å innta definisjoner av trakassering og seksuell trakassering i loven, samt å presi-

sere verneombudets oppgaver når det gjelder psykososialt arbeidsmiljø. Forslagene ble vedtatt av Stortinget i juni 2023. Regjeringen planlegger å legge fram en stortingsmelding om seksuell trakassering i 2024.

Skeive maktforhold og usikkerhet rundt konsekvenser for framtidig karriere kan gjøre det vanskelig å si fra om uheldige maktstrukturer, ukultur og seksuell trakassering i kulturlivet. Ifm. Metoo-kampanjen i 2017 samlet 624 norske skuespillere seg under oppropet *Stille før opptak* og fortalte historier om seksuell trakassering og overgrep i skuespillerbransjen. Oppropet *Når musikken stilner* fra 706 kvinnelige norske musikere og 295 sangere fortalte lignende historier fra musikkbransjen. I en undersøkelse innenfor film, TV, scene, musikk og spill fra 2018 svarer 32 pst. at de har vært utsatt for seksuell trakassering i løpet av karrieren sin. Kvinner opplever seksuell trakassering tre ganger så ofte som menn. Søkelyset på problemer knyttet til seksuell trakassering har de siste årene ført til større forståelse av grenser, relasjoner og makt. Det skal være trygt å arbeide i kunst- og kulturlivet. Kultur og likestillingsdepartementet gir tilskudd til Balansekunst, et samarbeid med 78 norske kunst- og kulturorganisasjoner som arbeider for et likestilt og mangfoldig kulturliv. Slike samarbeid er viktige for at kulturlivet selv skal ta tak i ukultur og seksuell trakassering. Regjeringen har økt tilskuddet til Balansekunst for 2023 blant annet for å styrke arbeidet mot seksuell trakassering i kulturlivet.

Risikoutsatte voksne, herunder personer med ulike funksjonsnedsettelse, høy alder eller andre utfordringer, er mer utsatt for vold og overgrep enn andre grupper. Dette gjelder særlig kvinner.

På vegne av Kultur- og likestillingsdepartementet driver Bufdir prosjektet TryggEst, en ny og helhetlig modell for håndtering av mistanke om vold og overgrep mot risikoutsatte voksne, som for eksempel utviklingshemmede og mennesker med funksjonsnedsettelse. Piloten TryggEst ble prøvd ut i 12 kommuner (2018–2020). Følgforskning har kartlagt hvordan kommunene har arbeidet mot vold mot målgruppene de to årene før piloteringen startet. Forskningen viser at kommunene har hatt en seksdobling av antall saker etter innføringen av TryggEst. TryggEst er styrket, og det er åpnet for at nye kommuner kunne delta i programmet. Per april 2023 dekker TryggEst over 39 pst. av befolkningen.

Det vises til Justis- og beredskapsdepartementets og Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjoner for nærmere omtale av regjerin-

gens arbeid mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn.

Delmål 5.3) Avskaffe all skadelig praksis, som barneekteskap, tidlige ekteskap og tvangsekteskap, og kjønnslemlestelse.

Det er en absolutt 18-årsgrense for å inngå ekteskap i Norge. Etter en lovendring våren 2021 er det vedtatt at ekteskap inngått før 18 år etter utenlandsk rett, som en klar hovedregel ikke vil bli anerkjent i Norge. Lovendringen er ikke satt i kraft. Straffeloven har også egne bestemmelser mot tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Regjeringen har sendt forslag om forbud mot søskenbarneekteskap i ekteskapsloven på høring.

Arbeidet mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse følges opp gjennom handlingsplanen på området, *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold* (2121–2024). Viktige innsatsområder er kompetanseheving av ansatte i hjelpetjenestene og styrking av rettsvernet for utsatte personer.

Det vises til Arbeids- og inkluderingsdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale av oppfølgingen av delmål 5.3.

Delmål 5.4) Anerkjenne og verdsette ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk, og fremme delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land.

Norge har en god og fleksibel foreldrepengeordning som er med på å fremme delt ansvar i husholdet og familien. Det er innført tredeling av foreldrepermisjonen som gir begge foreldre verdifull tid med barnet det første leveåret og stiller kvinner og menn likere på arbeidsmarkedet. Det vises til Barne- og familiedepartementets budsjettproposisjon for mer detaljert omtale av foreldrepengeordningen.

Foreldre til barn med alvorlig funksjonsnedsettelse og sykdom er pårørende med store omsorgsoppgaver. De må ofte forholde seg til flere deler av det offentlige tjenesteapparatet. Mange opplever at det er utfordrende å forholde seg til hjelpesystemet og å få hjelp fra riktig instans, og bruker ofte mye ressurser på å koordinere og administrere tjenester framfor det å være foreldre. Dette er ansvarsoppgaver som ofte faller på kvinner.

Fra 1. august 2022 er det innført en egen rett til barnekoordinator. Dette skal gjøre det enklere for familier som har eller venter barn med alvorlig

sykdom, skade eller funksjonsnedsettelse. Barnekoordinatoren skal blant annet sørge for å koordinere det samlede tjenestetilbudet og passe på at kommunene ivaretar ansvaret for oppfølging og tilrettelegging for familien og barnet.

Pårørendestrategi og handlingsplan, *Vi – de pårørende* har tre hovedmål; 1. Anerkjennelse pårørende som en ressurs, 2. God og helhetlig ivaretagelse av alle pårørende slik at pårørende kan leve gode egne liv og kombinere pårørenderollen med utdanning og arbeid, 3. Ingen barn skal måtte ta omsorgsansvar for familie eller andre. Helsedirektoratet har fått i oppdrag å følge opp strategien slik at tiltakene fases inn i planperioden.

Delmål 5.5) Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv.

Norge er et av landene med høyest sysselsettingsgrad i Europa. En av årsakene er at sysselsettingen blant kvinner er relativt høy. I 2022 var i overkant av 67 prosent av kvinnene i alderen 15-74 år sysselsatt. Stadig flere kvinner jobber heltid. Likevel er det langt flere kvinner enn menn som jobber deltid. Regjeringen vil øke bruken av hele stillinger i offentlig og privat virksomhet, jf. endringer i arbeidsmiljøloven for å styrke retten til heltid. Heltidskultur er viktig for å sikre økonomisk frihet og sentralt for arbeidstakernes medvirkning, trygghet og forutsigbarhet.

Ungdommers utdanningsvalg er fortsatt kjønnsstradisjonelle, noe som fører til et kjønnsdelt utdanningsmarked. Regjeringen har satt i gang arbeid for å bedre kjønnsbalansen i utdanningssektoren, blant annet med et pilotprosjekt ved Universitetet i Tromsø for å rekruttere flere gutter til helse- og omsorgsutdanning og en satsing for å få flere menn og personer med innvandrerbakgrunn til grunnskolelærerutdanning og barnehagelærerutdanning ledet av Høgskolen på Vestlandet. Regjeringen støtter også prosjektet Jenter og Teknologi.

Fortsatt tjener kvinner i gjennomsnitt mindre enn menn. I 2022 var kvinners lønn 87,6 pst. av menns lønn. Den viktigste forklaringen på forskjellen er det kjønnsdelte arbeidsmarkedet, dvs. at kvinner jobber i yrker og bransjer med lavere gjennomsnittslønn. Plikten til lønnskartlegging fordelt etter kjønn for alle offentlige og store private arbeidsgivere er en nøkkel til mer likestilling i arbeidslivet. CORE – Senter for likestillingsforskning skal framskaffe kunnskap om hvorvidt lønnskartlegging er gjennomført i ulike virksom-

heter, om resultater, og hvilke tiltak som er satt i gang. CORE skal også utrede mulighetene for å utvikle et system for å få oversikt over nasjonal status.

Ifølge CORE Topplederbarometer 2022 er kun 15,5 pst. av administrerende direktører kvinner i Norges 200 største selskaper. Færre enn tre av ti toppledere i toppledergruppene er kvinner. 41 selskaper har fått ny styreleder siden forrige måling (2020). 6 av disse var kvinner.

Det er stor forskjell på hva slags lederstillinger kvinner og menn får. Kvinner er i mindretall i operative stillinger med resultatansvar (19 pst. kvinner). Dette er stillinger som ofte anses som viktige å ha innehatt for å bli toppsjef. Kvinner er i flertall i stillinger med støttefunksjon (62 pst. kvinner). Dette er stillinger som langt sjeldnere leder til toppen. Kvinner innehar mellomposisjoner i langt mindre grad enn menn (32 pst. kvinner). Dette er stillinger med tett kobling til resultatansvar.

CORE – Senter for likestillingsforskning har gjennomført et forskningsprosjekt om hva som kan øke andelen kvinnelige toppledere i næringslivet. Den viser at kvinner oftere tar mer omsorgsansvar, noe som reduserer sannsynligheten både for å ha en stilling på høyt nivå med resultatansvar og høy inntekt. Menn har oftere partnere som arbeider mindre og som tar mer ansvar hjemme. Dermed har de bedre betingelser for å kunne fortsette å arbeide mer og si ja til jobbmuligheter med mer ansvar og lønn. Derfor blir det viktig å iverksette gode tiltak som kan bidra til bedre balanse mellom jobb og familieliv. Tredelt foreldrepermisjon og barnehage tilbud av høy kvalitet er slike tiltak.

På toppen i statlig sektor er det god kjønnsbalanse. I 2022 var 53 pst. av lederne i statlig sektor kvinner.

Regjeringen vil arbeide for mer kjønnsbalanse på toppen av privat næringsliv. I juni 2023 fremmet regjeringen Prop. 131 LS (2022–2023) *Endringer i foretakslovgivningen mv. (kjønnssammensetning i styret) og samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse av direktiv (EU) 2022/2381 i EØS-avtalen*. Regjeringen foreslår krav til kjønnsammensetningen i styret i norske foretak av en viss størrelse. Det foreslås en gradvis innføring fram til 1. juli 2028.

Når det gjelder politisk presentasjon er det 44,9 pst. kvinner på Stortinget og 40,5 pst. kvinner i kommunestyrene. 35 pst. av ordførerne er kvinner. Det er likevel partipolitiske forskjeller, noe som betyr at representasjonen på overordnet nivå

ikke nødvendigvis gjenspeiler kjønnsfordelingen i de enkelte partiene.

Delmål 5.6) Sikre tilgang til god seksuell og reproduktiv helse og reproduktive rettigheter for alle, i samsvar med handlingsprogrammet fra den internasjonale konferansen om befolkning og utvikling, handlingsplanen fra Beijing og beslutningsdokumentene fra deres respektive tilsynskonferanser.

Regjeringens strategi for seksuell helse *Snakk om det! Strategi for seksuell helse (2017–2022)* samlet for første gang arbeidet for seksuell helse i en felles strategi. Det tas sikte på å lansere en ny strategi for seksuell helse fra 2024.

Det vises ellers til Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon for omtale av regjeringens oppfølging av dette delmålet.

Delmål 5.a) Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning.

Det er et uttrykt mål i landbrukspolitikken at kvinner og menn skal ha de samme mulighetene til å drive næringsvirksomhet i landbruket. For nærmere omtale og statistikk vises det til Landbruks- og matdepartementets budsjettproposisjon.

Delmål 5.b) Styrke bruken av muliggjørende teknologi, særlig informasjons- og kommunikasjonsteknologi, for å styrke kvinners stilling i samfunnet.

Norge er et av landene i verden med den aller høyeste andelen av kvinner som har tilgang til og bruker digital teknologi daglig. SSB Norsk mediebarometer for 2022 viser for første gang akkurat samme andel kvinner som menn som bruker internett. For aldersgruppen mellom 9–79 år bruker 93 pst. fra begge kjønn internett på en gjennomsnittsdag i 2022.

Det vises til Kommunal- og distriktsdepartementets budsjettproposisjon for nærmere omtale.

Delmål 5.c) Vedta og styrke god politikk og vedta gjennomførbar lovgivning for å fremme likestilling og styrke jenters og kvinners stilling på alle nivåer i samfunnet.

Norge har kommet langt når det gjelder likestilling. Kvinner og menn har de samme formelle rettighetene og pliktene. Gode velferdsordninger støtter opp under de formelle rettighetene. Norske kvinner er i dag i flertall i høyere utdanning og kvinner har lønnet arbeid i nesten samme grad som menn. Dette har i løpet av de siste tiårene bidratt til økonomisk utvikling og store samfunnsendringer. Likevel har vi likestillingsutfordringer i Norge i dag. Regjeringen vil sikre aktivt likestillingsarbeid og løfte samarbeidet med arbeidslivets parter om likestilling.

11 Omtale av klima- og miljøsaker

Regjeringens klima- og miljøpolitikk bygger på at alle samfunnssektorer har et selvstendig ansvar for å legge miljöhensyn til grunn for aktiviteten og for å medvirke til at de nasjonale klima- og miljømålene kan nås. Klima- og miljødepartementets fagproposisjon gir en samlet omtale av regjeringens klima- og miljørelevante saker.

Frivillighet og idrett

Sivilsamfunnet spiller en sentral rolle i arbeidet med å nå bærekraftsmålene innen klima og miljø. En rekke sivilsamfunnsorganisasjoner er pådriverne i arbeidet med å nå klimamålsettinger og er også kunnskapsleverandører på feltet.

Paraply- og samarbeidsorganisasjoner innen frivilligheten arbeider overordnet med klima og miljø i sivilsamfunnet, hovedsakelig som kunnskapsleverandører og koordinatører for medlemsorganisasjoner. Frivillighet Norge har satt klima og miljø på dagsorden i en seminarrekke om sivilsamfunnets bidrag til bærekraftsmålene, og LNU har opprettet en verktøykasse og en informasjonsside om FN's bærekraftsmål.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité (NIF) har tatt ansvar for arbeidet med bærekraftig utvikling innen idretten, herunder klima og miljø. Idrettens påvirkning på miljø og klima skjer gjennom bygging og drift av idrettsanlegg, og i selve aktiviteten – på treninger, arrangementer og reiser blant medlemmer i om lag 9 500 idrettslag. I 2022 vedtok idrettsstyret en bærekraftstrategi og NIF gjennomførte en vesentlighetsanalyse av NIFs og idrettens klima- og miljøavtrykk i samarbeid med konsulenthuset PwC. NIFs arbeid med bærekraft, klima og miljø er todelt; på den ene siden retter tiltakene seg mot egen virksomhet i NIF sentralt og i Olympiatoppen. På den andre siden gjennomfører NIF aktiviteter for å bidra til en bærekraftig idrettsorganisasjon og for å redusere klima- og miljøavtrykket i resten av idrettsorganisasjonen. NIF har vedtatt mål om å redusere egne klimagassutslipp med minst 55 pst. innen 2030. Basert på dette igangsatte administrasjonen arbeidet med NIFs handlingsplan for klima og miljø. Arbeidet startet med

å iverksette klimaregnskap, miljøfyrtårnsertifisering av organisasjonen og av NIFs største arrangementer. NIF har også utviklet en grønn, digital verktøykasse for idretten og etablert et klima- og miljøfond.

Regjeringen ønsker å bidra til at det utvikles et reelt og bærekraftig alternativ til gummigranulat, i lys av EUs kommende omsetningsforbud. Regjeringen foreslår å bevilge midler til å kartlegge status og alternativer til gummigranulat på kunstgressbaner.

Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet

Departementet forutsetter at mottakere av spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet følger bestemmelsene i plan- og bygningsloven og andre aktuelle forskrifter, for eksempel forurensningsforskriften, når det gjelder klima- og miljørelaterte saker. Det er et vilkår for alle søkere til ordinære anlegg, at anlegget er omtalt i en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet. Alle ordinære anlegg¹ vil derfor være omfattet av kommunale prosesser og prioriteringer også på dette området.

Det gis allerede i dag høyere tilskudd fra spillemidlene til baner uten gummigranulat, enn til de med, og søkere kan legge inn miljøtiltak som følge av lovpålagte krav² som kostnadsgrunnlag når de søker om spillemidler til disse banene. Det er i tillegg mulig å søke om tilskudd til å rehabilitere lysanlegg etter 10 år, mot 20 år som er hovedregelen.

Kulturdirektoratet, Kulturrådet og Kulturtanken m.m.

En overveiende andel av Kulturdirektoratets direkte klimaavtrykk skyldes reiseaktivitet. I 2022 videreutviklet direktoratet digitale arenaer for å få

¹ Gjelder ikke orienteringskart eller skilting/merking av eksisterende turveier, tur-/skiløyper og turstier.

² Forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften), kapittel 23A. Utforming og drift av idrettsbaner der det brukes plastholdig løst fyllmateriale.

ned klimaavtrykk fra reiseaktivitet. De forberedte også miljøsertifisering av virksomheten for gjennomføring i 2023.

I Kulturrådets strategi heter det at «Kulturfondet skal tilrettelegge for at produksjon, distribusjon og formidling av kunst og kultur bidrar til økt bærekraft i samfunnet.»

Gjennom Norsk kulturfond er det initiert internasjonalt samarbeid om å bidra til reduserte klimautslipp i kulturaktiviteter. Kulturrådet har et samarbeid med Arts Council England, Julie's Bicycle og Statens kunsthåndverk, Danmark, om økt bærekraft i internasjonal turnering og samarbeid på scenekunst- og musikkområdet. Pilotprogrammet skal gjennomføres i 2023-2024.

Videre har Kulturrådet vedtatt en framdriftsplan for klima- og miljøarbeidet som omfatter gjennomgang av forventninger og krav i retningslinjer, kunnskapsheving, mulig bistand til kultursektorens omstilling og formidling av gode eksempler. Arbeidet skal ikke påvirke kunstneres og kulturaktørens anledning til å uttrykke seg fritt og kritisk, men skal bidra til at kunst- og kulturaktivitet organiseres på måter som styrker det grønne skiftet i samfunnet.

Kulturtanken har arbeidet strategisk med klima og miljø. Kulturtankens nye strategi bygger på bærekraftsmålene og har som mål både å redusere eget klimaavtrykk og inspirere samarbeidspartnere til å gjøre det samme, blant annet gjennom verktøyark for grønnere turneer i DKS. I 2022 deltok flere ansatte på kurs i strategisk miljø- og bærekraftsledelse og etaten gjennomførte miljøsertifisering (Miljøfyrtårn) av egen virksomhet. Kulturtanken deltar også i forum for miljøledelse i direktoratene og opprettholder dialog med KS og fylkeskommunene.

Som del av oppdraget om å løfte barn og unges stemmer målbærer Kulturtanken barn og unges bærekraftsengasjement og sikrer at deres stemmer blir hørt, blant annet gjennom seminarer og et eget ungdomsråd. Kulturtanken deltar også i styringsgruppen for bærekraftige livsstiler i Norden på vegne av departementet.

Bygg og offentlige rom

Det nye Nasjonalmuseet åpnet i 2022. Museet er Miljøfyrtårnsertifisert og er et forbildeprosjekt i FutureBuilt. Dette er en ambisiøs satsning innen utvikling av klimanøytrale løsninger og arkitektur med høy kvalitet. Målinger gjort ved ferdigstillelse av bygget, viser at museet har redusert CO₂-forbruket med nesten 48 pst. sammenlignet med referansebygg. Flere av byggene som er oppført

med tilskudd fra kap. 322, post 70 Nasjonale kulturbygg, har også klimavennlige løsninger, deriblant Anno museums nye bevaringssenter og magasin på Elverum, som også ble åpnet i 2022.

Nidaros domkirkes restaureringsarbeider (NDR)

Gjennom utførelsen av sitt samfunnsoppdrag og gjennom tilpasning i driften bidrar NDR til nasjonale klima- og miljømål knyttet til kulturminner og kulturmiljø innen områdene friluftsliv, klima og forurensning.

Nidarosdomen og Erkebispegården har en enestående verneverdi og er blant landets viktigste kirke- og kulturhistoriske bygningsverk. NDRs kontinuerlige sikring og vedlikehold av bygningene bidrar til en forsvarlig forvaltning av denne kulturarven.

Nasjonalt pilegrimssenter er en del av virksomheten ved Nidaros domkirkes restaureringsarbeider og fungerer som pådriver og koordinator for den nasjonale pilegrimssatsingen. Pilegrimserfardsel er «grønn» turisme, og sammen med andre initiativer utgjør miljøaspektet en viktig del av pilegrimssatsingen, både for miljøet, de ulike aktørene og for pilegrimene selv.

NDR har tatt flere grep knyttet til ansvarlig forbruk og produksjon, bl.a. strømsparing, miljøvennlig forvaltning av kjemikalier, reduksjon av avfallsmengden og bærekraftige ordninger for offentlige anskaffelser.

Musikk- og scenekunstinstitusjonene

Kulturfeltet har selv tatt ansvar for å utarbeide et grønt veikart, med strakstiltak for både selskaper og organisasjoner, enkeltaktører og kunstnere, og myndighetene. Grønt veikart for kunst og kultursektoren ble lansert våren 2021. I september 2022 ble det inngått en intensjonsavtale mellom Kultur- og likestillingsministeren og kultursektoren om klimakutt. Denne intensjonsavtalen skal også være grunnlaget for en senere klimapartnerskapsavtale mellom regjeringen og kultursektoren.

Kultursektoren står ikke samlet sett for de største klimaavtrykkene, men det er et potensiale for reduksjon i klimagasser og omstilling til grønn kulturproduksjon. Sektoren ønsket derfor å komme i gang med å sette sine klimatiltak i system i samarbeid med myndighetene.

Formålet med intensjonsavtalen er å utvikle kunnskapsgrunnlag og identifisere konkrete forslag til regjeringen og kultursektoren om hvilke tiltak som kan bidra til kutt av klimagasser. Målet

er å redusere kultursektorens karbonavtrykk, og bidra til å gjøre Norge til et foregangsland på klima for resten av verden.

Avtalens overordnede visjon er at kultursektoren i 2030 er verdensledende innen grønn kulturproduksjon og -formidling, og bidrar til at Norge viser vei til klimanøytralitet innen 2050, i tråd med FNs klimamål og Parisavtalen.

Norsk teater- og orkesterforening har på vegne av musikk- og scenekunstinstitusjonene utarbeidet en overordnet bransjestandard på klima- og miljøområdet. Standarden består av seks tydelige mål som gir uttrykk for foreningens og bransjefellesskapets forventninger til seg selv.

I de årlige tilskuddsbrevene til institusjonene har Kultur- og likestillingsdepartementet lagt inn krav om rapportering av aktuelle miljø- og klimatiltak for den enkelte virksomhet. Rapporteringen for 2022 viser at mange har ambisjoner og vurderer bærekraft, klima og miljø inn i strategier, med konkrete tiltak for institusjonenes drift, produksjon og formidling. Flere institusjoner er sertifisert som miljøfyrtårn eller er i gang med å bli sertifisert.

Klima- og miljøhensynet ivaretas på flere nivåer i Riksteatret og teaterbransjen, fra mikro- til makronivå. Teatret har etablert en egen klimagruppe som analyserer konkrete endringer på de enkelte fagområdene innen teaterproduksjon. Dette har ført til endringer i innkjøp av og mer klimariktige valg i produksjonen. Det er gjennomført energisparende tiltak i teatrets lokaler, samt etablert et avfallssorteringssystem, som jevnlig analyseres med tanke på forbedringer. På sikt ønsker teatret å etterstrebe en utskiftning av turnébussene til en mer grønn profil, men per i dag er ikke distribusjonsnettet for verken hydrogen eller e-lading tilstrekkelig utbygget.

Teatret hadde i 2022 representanter på en internasjonal miljøkonferanse for scenekunstheltet, og er en aktiv pådriver for at bransjeorganisasjonene skal samle seg om klima- og miljøarbeidet.

Språk, litteratur og bibliotek

Nasjonalbiblioteket har satt i gang et flerårig forsøksprosjekt for å undersøke mulige energibesparelser ved langtidslagring av materiale. Forsøket går ut på å redusere tiden klimaanlegg er aktive. Nasjonalbiblioteket undersøker effekter knyttet til endringer i inneklimate som følge av kortere nedstengning av klimaanlegg. Hensikten er å finne ut om det er mulig å spare energi knyttet til klimaregulerte lokaler.

Nasjonalbiblioteket bidrar til klimamålene blant annet gjennom redusert reisevirksomhet og har innarbeidet rutiner for anskaffelser som ivaretar regjeringens krav om å utøve miljø- og samfunnsansvar ved anskaffelser. Virksomheten har også rutiner som sikrer resirkulering av papir og gjenbruk av datautstyr der det er aktuelt. Økt digital distribusjon av lydbøker til personer som har lånt bøker fra NLB, har bidratt til miljøgevinst ved at CD-utsendingene reduseres.

Virksomheten til Språkrådet påvirker i liten grad det ytre miljøet. Språkrådet vurderer klima- og miljøhensyn i alle aktiviteter der det er relevant og følger opp handlingsplanen for miljøledelse. De overordnede målene er god avfallssortering og -håndtering, redusert energibruk, mer vekt på miljøvennlig transport og miljøvennlige innkjøp. Språkrådet arbeider for å minske virksomhetens CO₂-avtrykk med god reiseplanlegging og bruk av digitale møteromsløsninger som alternativ til reising.

Museer

Museene bidrar til å spre kunnskap om sammenhenger og endringer i de natur- og kulturmiljøene som omgir oss. Museene forvalter kulturminner i form av bygninger og anlegg, i alt ca. 4 800 kulturhistoriske bygninger. Det er et stort udekt behov for istandsetting og restaurering av disse, ikke minst som følge av klimaendringer. Museene forvalter dessuten ca. 170 kulturlandskap og ca. 190 hageanlegg. I tillegg forvalter de også teknisk-industrielle kulturminner, flytende fartøy og museumsbaner, som alle har særskilte behov for vedlikehold.

Tilskuddsbrevene til museene for 2022 fastslår at museene skal ta selvstendig ansvar for å legge miljøhensyn til grunn for aktivitetene sine og vurdere klima- og miljøtiltak i sin virksomhet.

Samtlige museer i Det nasjonale museumsnettverket rapporterer om tilpasninger for å redusere museets totale klimaavtrykk som ved energibesparelser i bygg og drift, miljøkrav i innkjøp og større samarbeid med lokale og regionale aktører. Kulturdirektoratet anslår at de fleste museene har satt i gang klima- og miljøtiltak i sine virksomheter, og rapporteringene tyder på et stadig økende søkelys på klima og miljø, og på en helhetlig tilnærming til bærekraft i museene.

En fjerdedel av museene rapporterer at en eller flere avdelinger i virksomheten var Miljøfyrtårnsertifisert i 2022. Andre miljøsertifiseringer som nevnes, er blant annet Fairtrade, DEBIO og BREEAM-NOR.

Tilnærmet alle museene rapporterer om tiltak som reduserer museets klimagassutslipp og økologiske fotavtrykk. Flere av museene viser til strømbesparende tiltak. Eksempelvis har Museumssenteret i Hordaland redusert strømforbruket med 25 pst. i 2022 med ENØK-tiltak. Andre tiltak inkluderer kildesortering, digital møtevirksomhet, montering av el-ladepunkt og innkjøp av elektriske biler. Flere museer stiller høyere krav til andre aktører på markedet gjennom miljøkrav i anbudsprosesser, ved kjøp av kortreiste varer og varer fra miljøsertifiserte leverandører til butikk og kafé.

Museum Stavanger og Ryfylkemuseet rapporterer om opprettelse av henholdsvis et bærekraftsutvalg og en arbeidsgruppe for klima og miljø for å sørge for iverksettelse og oppfølging av tiltak.

Enkelte museer jobber utadrettet med samarbeid om klima- og miljøtiltak. Nasjonalmuseet er en del av et næringslivsnettverk hvor lokale aktører går sammen for å bidra til å nå Oslos klimamål. Nynorsk kultursentrum har inngått avtale med fylkeskommunen om bærekraftskartlegging og er samtidig med i det internasjonale nettverket Citta Slow. Både Verdensarvsenter for Bergkunst – Alta Museum og Svalbard Museum samarbeider med lokale reiselivsaktører om et bærekraftig reiseliv.

Mange museer rapporterer om klimarelatert formidling, og om lag halvparten av museene er involvert i FoU-prosjekter som omhandler tematikken. Et eksempel er samarbeidet FLYT som finansieres gjennom Kulturdirektoratets utviklingsprogram for museum. Prosjektet FLYT har som mål å finne innganger til å tematisere bærekraft i formidling og forskning på museenes kjernetemaer. Prosjektet er et samarbeid mellom MiA – Museene i Akershus, Varanger museum, Helgeland Museum, Østfoldmuseene, Anno museum, UiT Norges arktiske universitet, NTNU, Universitetet i Oslo, ICOM, Viken fylkeskommune og Riksantikvaren og går over perioden 2021–2024.

Oppgaver knyttet til klima og miljø er viktig for mange museer. Romsdalsmuseet bemerker hvordan deres ansvar som samfunnsaktør er en sentral driver for forskning på og formidling av bærekraft. Museet samarbeider med Klimafestivalen, Besteforeldrenes klimaaksjon, DNT, Friluftsrådet, lokale husflidslag m.fl., hvor sosial og kulturell bærekraft gjennom gjenbruk, redesign og reparasjon står sentralt og utvikles videre i form av formidling på museet. En kjerneoppgave for Norsk Bergverksmuseum er å ivareta naturmangfold og kulturmiljø, og bærekraftsspørsmål har fått økt

fokus i museets formidling av Sølverkets historie.

Kulturdirektoratet forvalter tilskuddsordningen for sikringstiltak ved museene. Det ble i 2022 tildelt i underkant av 11,5 mill. kroner til slike tiltak. Hovedsakelig går midlene til tiltak mot brann, deretter tyveri, ran og hærverk, og noe mot naturskade. Gjennom årene har flere museer fått midler til å utarbeide sikringsplaner, og ved inngangen til 2022 hadde 98 pst. av museene med driftstilskudd fra Kultur- og likestillingsdepartementet helhetlige sikringsplaner.

For perioden 2021–2023 forvalter Kulturdirektoratet tre utviklingsprogram som til sammen skal bidra til å styrke museene:

- Digitalisering – mangfold, dialog og samarbeid
- Forskning – forskningskompetanse, samarbeid og infrastruktur
- Museene som samfunnsaktører – mangfold, relevans og bærekraft

Formålet med programmene er å bidra til utvikling i tråd med museumspolitiske føringer for museumssektoren. De skal sikre nødvendig kompetanse, organisasjon og verktøy for å løse museumsfaglige oppgaver, men skal også bidra til å styrke nytenkning, prioritering, dialog og kritisk refleksjon i museene. Denne kunnskapen bidrar til interne evalueringer og for videre relevant utvikling av Kulturdirektoratets virkemidler overfor sektoren.

Arkivformål

Arkivverket har gjennom flere år jobbet med energieffektivisering. Arbeidet ble intensivert i 2022. Felles tiltak for alle av Arkivverkets tjenestesteder er nedjustering av driftstider på ventilasjonsanlegg og nedjustering av kjernetemperaturen i lokalene. Arkivverkets arealbehov har også endret seg, og det ligger en miljøgevinst i arealeffektivisering. Resultatet blir bedre bruk og utnyttelse av eksisterende bygg, samtidig som det kan bidra til et redusert behov for nybygg for fremleietakerne.

Bruken av digitale møter er etablert praksis i Arkivverket, som har elleve arbeidssteder over hele landet. Selv om reiseaktiviteten har økt noe i 2022, er den lavere enn den ville ha vært uten slike møter.

Film- og dataspillformål

Norsk filminstitutt (NFI) har gjennom 2022 jobbet med å strukturere sitt arbeid innen bærekraft. I

løpet av 2023 skal en ha på plass en handlingsplan for bærekraft for NFI, som også vil dekke klima og miljø. Som en del av dette arbeidet gjennomførte NFI en kartlegging i 2022 med mål om å utforske hvordan instituttet bør styre innsatsen for å drive bærekraftig virksomhetsstyring og hvordan instituttet kan tilrettelegge for at bransjene totalt sett får en strategisk tilnærming til bærekraft som er tilpasset bransjens aktører, både med utgangspunkt i å påvirke positivt og redusere negativ påvirkning på omverden.

Likestilling og diskriminering

Under FNs kvinnekommisjon (CSW66) i 2022 ble sammenhengen mellom klimaendringer og likestilling satt på dagsorden. Det arbeides også med denne problemstillingen på nordisk nivå. Nordisk ministerråd for likestilling og LGBTI (MR-JÄM) lanserte i 2022 en erklæring for å styrke det nor-

diske samarbeidet om likestilling i klimapolitikken. Erklæringen følges opp gjennom et tverrfaglig program som skal bidra til økt bevissthet, kunnskap og erfaringsutveksling om koblingen mellom kjønn og klimatiltak i Norden og internasjonalt. I 2022 hadde Norge ordførerskapet i Nordisk Ministerråd, og Kultur- og likestillingsdepartementet arrangerte blant annet et rundebord om klima og likestilling og deltok i forberedelsene og gjennomføringen av arrangementer som satte søkelys på sammenhengene mellom klimaendringer, klimatiltak og likestilling under FNs klimatoppmøte (COP27). Meld. St. 26 (2022–2023) *Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn* slår fast at klimaendringer kan påvirke likestilling negativt, og at det trengs mer kunnskap om likestillingskonsekvenser av klimaendringer og klimatilpasningstiltak. Regjeringen vil skaffe mer kunnskap om disse sammenhengene gjennom nasjonale klimasårbarhetsanalyser.

12 Forskning og utvikling på kultur-, frivillighets- og likestillingsfeltet

Forskning og kunnskapsinnhenting inngår i mange deler av Kultur- og likestillingsdepartementets arbeid og legger grunnlaget for en kunnskapsbasert politikkutvikling, faglig utvikling, lovgivning og forvaltning. Norsk forskningspolitikk er organisert etter sektorprinsippet. Det enkelte departement har ansvar for forskning og kunnskapsutvikling innenfor sine sektorer for å bidra til faglig utvikling og god måloppnåelse på de aktuelle områdene. Kultur- og likestillingsdepartementet har sektoransvar innenfor områdene kultur, medier, idrett, pengespill og lotteri. Kultur- og likestillingsdepartementet er også med på å stimulere til og koordinere forskning og kunnskapsutvikling på tvers av departementer og sektorer på de områder departementet har et koordineringsansvar for. Dette gjelder den statlige likestillings- og diskrimineringspolitikken og frivillighetspolitikken.

I tråd med sektoransvaret skal departementene:

- ha oversikt over sektorens kunnskapsbehov
- systematisk vurdere forskning som virkemiddel for å nå sektorpolitiske mål
- bidra til forskning og kompetanseutvikling for sektoren
- sørge for forskning for politikkutforming og forvaltning
- legge til rette for høy vitenskapelig kvalitet og relevans i forskningen
- være bevisst på hvilken kanal som velges for forskningsfinansiering
- samarbeide med andre departementer
- følge opp internasjonalt forskningssamarbeid innenfor sektoren

Kultur- og likestillingsdepartementet følger opp dette på ulike måter og de viktigste virkemidlene er:

- bevilgninger til Forskningsrådet
- bevilgninger til underliggende etater med FoU-ansvar
- tilskudd til forskningssentre

- tilskudd og bevilgninger til statistikkutvikling, blant annet til SSB
- fortløpende utlysninger/bestillinger av kunnskapsoppdrag, evalueringer og utredninger

Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning (2023–2032)

Et sentralt forskningspolitisk virkemiddel er Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. Planen rulleres hvert fjerde år. Regjeringen la høsten 2022 fram *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning (2023–2032)*. Det er god kontinuitet i målene og prioriteringene mellom den nye planen og den forrige, men også gjort noen viktige endringer for å løfte fram bærekraft, helse, samfunnssikkerhet og tillit på en tydeligere måte. De tre målene er:

- styrket konkurransekraft og innovasjonsevne
- miljømessig, sosial og økonomisk bærekraft
- høy kvalitet og tilgjengelighet i forskning og høyere utdanning

I tillegg til målene har regjeringen seks prioriterte områder:

- hav og kyst
- helse
- klima, miljø og energi
- muliggjørende og industrielle teknologier
- samfunnssikkerhet og beredskap
- tillit og fellesskap

Behovet for langsiktig kunnskapsutvikling innenfor Kultur- og likestillingsdepartementet ansvarsområder blir løftet særlig fram under prioriteringen «Tillit og fellesskap». For en utdypende omtale vises det til Del III, kapittel 5 i Prop. 1 S (2023–2024) for Kunnskapsdepartementet.

Tematiske områder

Under følger en kort presentasjon av tematiske områder når det gjelder forskning og kunnskaps-

innhenting på Kultur- og likestillingsdepartementets områder.

Idrett, sivilsamfunn og frivillighet

Kultur- og likestillingsdepartementet er med på å finansiere forskningsinnsatsen ved blant annet Forskningscenter for barne- og ungdomsidrett (Norges Idrettshøgskole) og ved Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor (Institutt for Samfunnsforskning). Sistnevnte fokuserer på temaer som rammevilkår for frivilligheten, endringer i organisasjonslandskapet i frivillig sektor og sivilsamfunnets samfunns effekter. Et viktig felles tema ved begge ovennevnte sentre er perspektiver på deltakelse, både i barne- og ungdomsidretten og i frivillige organisasjoner generelt. Denne forskningen er viktig for å forstå hva som fremmer og hva som hemmer deltakelse i frivilligheten. Faktorer som sosioøkonomisk bakgrunn, kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering og funksjonsevne påvirker alle graden av deltakelse i frivillige organisasjoner. Forskningen er dermed med på å belyse sentrale ekskluderings- og inkluderingsmekanismer i det norske samfunnet, og utgjør et viktig bidrag når det gjelder kunnskap om utviklingen av sosiale ferdigheter, fysisk og mental helse og inkludering.

Likestilling og diskriminering

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har som Kultur- og likestillingsdepartementets fagdirektorat for likestilling og diskriminering, ansvar for å bidra til forskning og utvikling på dette feltet. En rekke forsknings- og evalueringsprosjekter gjennomføres hvert år som del av implementeringen av ulike meldinger, handlingsplaner og strategier. Direktoratet har de senere år utviklet et indikatorsett som blant annet dekker likestilling, diskriminering og levekår blant utsatte grupper. Det gis i tillegg årlige tilskudd til CORE, kjernemiljø for forskning om likestilling og til en likestillingskoordinator i Statistisk sentralbyrå.

Kultur- og likestillingsdepartementet har etablert et samarbeid med Forskningsrådet med sikte på å fremme en tverrsektoriell strategi for forskning og utvikling. Aktuelle departementer vil bli involvert i strategiutviklingen. Arbeidet skal bidra til en mer målrettet og helhetlig innsats for forskning og innovasjon på likestillings- og diskrimineringsfeltet, på tvers av samfunnssektorer og diskrimineringsgrunnlag. Formålet er å sørge for relevant og oppdatert kunnskap av høy kvalitet,

som grunnlag for politikk, lov- og tjenesteutvikling, i årene framover.

Arbeidet med en ny FoU-strategi startet opp i 2022, og strategiarbeidet er et av regjeringens tiltak i ny Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2027.

Kunst, kultur og medier

Kultur- og likestillingsdepartementet kanalisere i hovedsak midler til kultur- og medieforskning gjennom Norges forskningsråd. Forskningsrådet lyser ut midler til formålet gjennom porteføljen Velferd, kultur og samfunn. Porteføljen omfatter fag som medievitenskap og journalistikk, bibliotekvitenskap, sosiologi, statsvitenskap, økonomi, rettsvitenskap, kulturvitenskap, kulturhistorie, filmvitenskap, musikkvitenskap, og det er mye tverrfaglig samarbeid. Forskningen belyser kultur- og mediepolitiske temaer knyttet til blant annet digitalisering, samfunnsrolle og offentlighet, økonomiske endringstrekk og politikktutvikling i sektorene. Det forskes også på kunst og samisk identitetspolitikk. Faglig tyngdepunkt er i samfunnsvitenskap og humaniora.

Også underliggende virksomheter som Kulturdirektoratet, Medietilsynet, Norsk filminstitutt (NFI) og Kulturtanken bidrar på ulike måter til forskning og kunnskapsutvikling på det kultur- og mediepolitiske området gjennom sitt FoU-arbeid. Dette omfatter blant annet ny kunnskap om kunstfeltens utvikling og kunstens rolle i samfunnet og barn og unges møter med kunst og kultur.

Bevilgninger til SSB sikrer statistikk på departementets områder og ligger til grunn for analyser og forskningsarbeid utført av vitenskapelige miljøer.

Medietilsynet innhenter og formidler kunnskap om den økonomiske og markedsmessige situasjonen for norske medier. Videre rapporterer tilsynet jevnlig om status for kritisk medieforståelse i befolkningen, befolkningens tillit til mediene og utviklingen i mediemangfoldet. Medietilsynet har de seneste årene styrket arbeidet med innsikt, analyse og kommunikasjon innenfor tilsynets arbeidsområder.

Deler av kultursektoren er også en forskende sektor. Kultur- og likestillingsdepartementet har ansvar for arkiv- bibliotek- og museumsfeltet og gir for eksempel driftsstøtte til 61 museer i det nasjonale museumsnettverket. Kunnskapsarbeidet i disse institusjonene, og i Nasjonalbiblioteket og Arkivverket, bidrar til ny viten om den kulturarven som disse institusjonene ivaretar.

Kultur- og likestillingsdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2023–2024) om statsbudsjettet for år 2024 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et framlagt forslag.

Forslag

Under Kultur- og likestillingsdepartementet føres det i Prop. 1 S (2023–2024) statsbudsjettet for budsjettåret 2024 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 300–353, 3300–3350 og 5568

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
300	Kultur- og likestillingsdepartementet		
	01 Driftsutgifter	196 369 000	
	21 Spesielle driftsutgifter	1 210 000	
	78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.	12 730 000	
	79 Til disposisjon	15 290 000	225 599 000
	Sum Administrasjon		225 599 000
Frivillighetsformål			
315	Frivillighetsformål		
	21 Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	10 850 000	
	60 Tilskudd til frivilligsentraler	259 250 000	
	70 Merverdiavgiftskompensasjon til frivillige organisasjoner	2 440 000 000	
	71 Strømstøtteordning for frivillige organisasjoner, <i>kan overføres</i>	140 400 000	
	73 Tilskudd til studieforbund m.m.	191 000 000	
	75 Aktivitetsstøtta	5 378 000	
	78 Frivillighetstiltak	31 050 000	
	82 Merverdiavgiftskompensasjon ved bygging av idrettsanlegg	389 800 000	
	86 Idrettstiltak	43 000 000	3 510 728 000
	Sum Frivillighetsformål		3 510 728 000
Kulturformål			
320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.		
	01 Driftsutgifter	210 676 000	
	51 Fond for lyd og bilde	52 240 000	
	55 Norsk kulturfond	1 007 760 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	71	Statsstipend	7 000 000
	72	Kunstnerstipend m.m., <i>kan overføres</i>	301 170 000
	73	Garantiinntekter og langvarige stipend, <i>overslagsbevilgning</i>	180 530 000
	74	Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.	377 495 000
	75	Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.	298 755 000
322		Bygg og offentlige rom	2 435 626 000
	01	Driftsutgifter	26 073 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	43 610 000
	50	Kunst i offentlige rom	12 500 000
	70	Nasjonale kulturbygg, <i>kan overføres</i>	398 300 000
323		Musikk og scenekunst	480 483 000
	01	Driftsutgifter	105 740 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	70 000 000
	22	Forsvarets musikk	56 230 000
	60	Landsdelsmusikerordningen i Nord-Norge	25 400 000
	70	Musikk- og scenekunstinstitusjoner	2 839 495 000
325		Allmenne kulturformål	3 096 865 000
	01	Driftsutgifter	72 057 000
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	31 500 000
	52	Norges forskningsråd	30 510 000
	71	Kultur som næring	21 000 000
	72	Kultursamarbeid i nordområdene	13 530 000
	73	Bodø – Europeisk kulturhovedstad 2024	32 270 000
	75	EUs program for kultur og audiovisuell sektor m.m., <i>kan overføres</i>	140 160 000
	78	Barne- og ungdomstiltak	33 940 000
	82	Nobels Fredssenter	37 500 000
	86	Talentutvikling	55 000 000
326		Språk- og bibliotekformål	467 467 000
	01	Driftsutgifter	817 877 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	18 235 000
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	60 400 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	
	73	Språktiltak	38 550 000	
	74	Det Norske Samlaget	23 475 000	
	75	Tilskudd til ordboksarbeid	14 650 000	
	80	Bibliotek- og litteraturtiltak	102 350 000	1 075 537 000
327		Nidaros domkirkes restaureringsarbeider mv.		
	01	Driftsutgifter	82 732 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	4 680 000	
	70	Utenlandske krigsgraver i Norge	4 320 000	
	71	Tilskudd til regionale pilegrimssentre	9 180 000	100 912 000
328		Museer m.m.		
	70	Det nasjonale museumsnettverket	2 506 300 000	
	78	Andre museums- og kulturverntiltak	92 305 000	2 598 605 000
329		Arkivformål		
	01	Driftsutgifter	452 315 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	5 270 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	19 500 000	
	78	Arkivtiltak	10 210 000	487 295 000
		Sum Kulturformål		10 742 790 000
		Medieformål m.m.		
334		Film- og dataspillformål		
	01	Driftsutgifter	135 897 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	7 420 000	
	50	Filmfondet	655 000 000	
	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner, <i>kan overføres</i>	42 000 000	
	73	Regionale filmvirksomheter, <i>kan overføres</i>	145 000 000	
	75	Internasjonale film- og medieavtaler, <i>kan overføres</i>	21 330 000	
	78	Film- og dataspilltiltak	39 265 000	1 045 912 000
335		Medieformål		
	01	Driftsutgifter	62 113 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	3 980 000	
	70	Kompensasjon til kommersiell allmennkringkasting	150 000 000	
	71	Mediestøtte	490 030 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner
	73	Medietiltak	15 420 000
	74	Tilskudd til lokale lyd- og bildemedier, <i>kan overføres</i>	23 000 000
	79	Norsk rikskringkasting AS – NRK	7 216 454 000
337		Kompensasjons- og vederlagsordninger	
	70	Kompensasjon for kopiering til privat bruk	58 090 000
	71	Vederlagsordninger mv., <i>kan overføres</i>	299 850 000
339		Pengespill, lotterier og stiftelser	
	01	Driftsutgifter	101 568 000
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	6 695 000
		Sum Medieformål m.m.	9 473 112 000
		Likestilling	
350		Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda	
	01	Driftsutgifter	31 393 000
351		Likestilling	
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 70</i>	37 440 000
	70	Tilskudd til likestilling	60 030 000
	72	Kjønns- og seksualitetsmangfold	38 155 000
	73	Likestillingssentre	23 470 000
352		Nedsatt funksjonsevne	
	21	Forskning, utredning og spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres, kan nyttes under post 71</i>	28 480 000
	70	Funksjonshemmedes organisasjoner	269 940 000
	71	Universell utforming og økt tilgjengelighet	23 000 000
	72	Funksjonshemmedes levekår og livskvalitet	27 600 000
353		Likestillings- og diskrimineringsombudet	
	50	Basisbevilgning	53 380 000
		Sum Likestilling	592 888 000
		Sum departementets utgifter	24 545 117 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner
Administrasjon			
3300	Kultur- og likestillings- departementet		
	01 Ymse inntekter	100 000	100 000
	Sum Administrasjon		100 000
Kulturformål			
3320	Kulturdirektoratet og Kulturrådet m.m.		
	01 Ymse inntekter	4 881 000	4 881 000
3322	Bygg og offentlige rom		
	01 Ymse inntekter	155 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	35 853 000	36 008 000
3323	Musikk og scenekunst		
	01 Ymse inntekter	388 000	
	02 Billett- og salgsinntekter m.m.	32 405 000	32 793 000
3325	Allmenne kulturformål		
	01 Ymse inntekter	2 444 000	2 444 000
3326	Språk- og bibliotekformål		
	01 Ymse inntekter	23 672 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	18 336 000	42 008 000
3327	Nidaros domkirkes restaurerings- arbeider mv.		
	01 Ymse inntekter	34 589 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	4 620 000	39 209 000
3329	Arkivformål		
	01 Ymse inntekter	2 444 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	5 747 000	8 191 000
	Sum Kulturformål		165 534 000
Medieformål m.m.			
3334	Film- og dataspillformål		
	01 Ymse inntekter	6 723 000	
	02 Inntekter ved oppdrag	7 738 000	14 461 000
3335	Medieformål		
	02 Inntekter ved oppdrag	4 101 000	4 101 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner
3339	Inntekter fra spill, lotterier og stiftelser		
	02 Gebyr – lotterier	8 695 000	
	04 Gebyr – stiftelser	220 000	
	07 Inntekter ved oppdrag	7 870 000	16 785 000
	Sum Medieformål m.m.		35 347 000
	Likestilling		
3350	Sekretariatet for Diskrimineringsnemnda		
	85 Tvangsmulkt	1 000 000	1 000 000
	Sum Likestilling		1 000 000
	Skatter og avgifter		
5568	Sektoravgifter under Kultur- og likestillingsdepartementet		
	71 Årsavgift – stiftelser	27 850 000	
	73 Refusjon – Norsk Rikstoto og Norsk Tipping AS	47 100 000	
	75 Kino- og videogramavgift	30 000 000	104 950 000
	Sum Skatter og avgifter		104 950 000
	Sum departementets inntekter		306 931 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og likestillingsdepartementet i 2024 kan:

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 300 post 1	kap. 3300 post 1
kap. 320 post 1	kap. 3320 postene 1 og 3
kap. 322 post 1	kap. 3322 post 1
kap. 322 post 21	kap. 3322 post 2
kap. 323 post 1	kap. 3323 post 1
kap. 323 post 21	kap. 3323 post 2
kap. 325 post 1	kap. 3325 post 1
kap. 326 post 1	kap. 3326 post 1
kap. 326 post 21	kap. 3326 post 2
kap. 327 post 1	kap. 3327 post 1
kap. 327 post 21	kap. 3327 post 2
kap. 329 post 1	kap. 3329 post 1
kap. 329 post 21	kap. 3329 post 2
kap. 334 post 1	kap. 3334 post 1
kap. 334 post 21	kap. 3334 post 2
kap. 335 post 21	kap. 3335 post 2
kap. 339 post 1	kap. 3339 postene 2 og 4
kap. 339 post 1	kap. 5568 post 71
kap. 339 post 21	kap. 3339 post 7

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 1 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

III

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Kultur- og likestillingsdepartementet i 2024 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
322		<i>Bygg og offentlige rom</i>	
322	50	Kunst i offentlige rom	5,6 mill. kroner
322	70	Nasjonale kulturbygg	448,4 mill. kroner
334		<i>Film- og dataspillformål</i>	
	72	Insentivordningen for film- og serieproduksjoner	130,0 mill. kroner

IV

Fastsetting av fordelingsnøkler for visse tilskudd

Stortinget samtykker i at:

1. det ordinære offentlige driftstilskuddet til musikk- og scenekunstinstitusjoner på kap. 323 Musikk og scenekunst, post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner, skal fordeles mellom de offentlige tilskuddspartene med 70 pst. på staten og 30 pst. på regionen.
2. fordelingsnøkkelen ikke gjelder tilskuddet til Dansens Hus, Den Nationale Scene, Den Norske Opera & Ballett, Det Norske Teatret, Musikksekskapet Harmonien, Nationaltheatret og Oslo-Filharmonien.

V

Fastsetting av gebyrer og avgifter m.m.

Stortinget samtykker i at for 2024 skal avgiften per videogram for omsetning i næring være 3,50 kroner.

Vedlegg 1**Gjeldende romertallsvedtak fra tidligere år**

Nedenfor følger en oppstilling av romertallsvedtak for Kultur- og likestillingsdepartementet som gjelder uten tidsavgrensning eller utover ett budsjettår.

Romertallsvedtak VII i Prop. 1 S (2019–2020) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at det gis adgang i henhold til statsansattelovens regler å benytte åremål for kuratorer som forestår utvikling og gjennomføring av kunstproduksjoner i KORO. For disse gis det mulighet for åremål i en periode på fire år for konsulentene og inntil seks år for leder, med mulighet til én gangs fornyelse.»

Romertallsvedtak IV i Prop. 1 S (2020–2021) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet kan inngå avtale om at staten over årene 2022–2024 forplikter seg til å bidra med en tredjedel av de samlede utgiftene til planlegging og gjennomføring av prosjektet Bodø – europeisk kulturhovedstad 2024. Statens samlede bidrag skal ikke overstige 100 mill. kroner (i 2020-kroner).»

Romertallsvedtak VI i Prop. 1 S (2020–2021) for Kulturdepartementet:

«Stortinget samtykker i at Kulturdepartementet gis adgang til i henhold til statsansattelovens regler å benytte åremål for filmkonsulenter og ledere som forvalter tilskudd til utvikling og filmproduksjon i Norsk filminstitutt. For disse gis det mulighet for åremål i en periode på fire år for konsulenter og inntil seks år for ledere, med mulighet til én gangs fornyelse.»

Romertallsvedtak VI i Prop. 1 S (2022–2023) for Kultur- og likestillingsdepartementet:

- «1. Den direkte mediestøtten, jf. kap. 335, Medieformål, post 71 Mediestøtte, skal for årene 2024–2026 justeres hvert år i takt med pris- og lønnsvekst.
2. NRKs økonomiske ramme, jf. kap. 335 Medieformål, post 79 Norsk rikskringkasting AS – NRK, skal for årene 2024–2026 justeres hvert år i takt med pris- og lønnsvekst.»

Vedlegg 2

Fordeling av enkeltstående tilskudd

Kap. 300, post 78 Tilskudd til priser og konkurranser m.m.

	(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Arne Bendiksens talentpris	100	100
Arne Nordheims komponistpris ¹		350
Den internasjonale Ibsenprisen	3 900	4 155
Den Norske Forfatterforening – ytringsfrihetspris	225	225
Dronning Sonjas Internasjonale Musikkonkurranse / Prinsesse Astrids musikkpris	3 375	3 800
Ibsen Scope	2 180	2 300
Ingrid Espelid Hovig stipend ²	100	0
Kim Frieles minnepris		1 500
Kultur- og likestillingsdepartementets nynorskpris for journalister	300	300

¹ Prisbeløpet er på 200 000 kroner.

² Prisen deles ut hvert andre år og skal ikke deles ut i 2024.

Kap. 315, post 78 Frivillighetstiltak

	(i 1 000 kr)	
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Frivillighet Norge	9 240	9 800
Frivillighetens år 2022	1 500	
Innsamlingskontrollen ¹		300
Norsk musikkråd	5 610	5 950
Oslo kommune – Groruddalssatsingen	5 000	5 000

¹ I 2023 mottok Innsamlingskontrollen 300 000 kroner av bevilgningen på kap. 300, post 79.

Kap. 315, post 86 Idrettstiltak

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Arctic Race of Norway	15 000	15 000
Ekstremспортveko på Voss	3 000	3 000
Femundløpet		2 000
Lillehammer Olympiske bob- og akebane	3 200	3 400
Vikersund Hoppcenter	3 880	4 100

Kap. 320, post 74 Tilskudd til organisasjoner og kompetansesentre m.m.

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Applaus Scenekunst	2 210	2 340
Arkivforbundet	1 125	1 190
Balansekunst	5 675	6 010
Bergen Dansesenter	1 525	1 615
BRAK	1 800	1 905
Bærum kulturhus – Dans Sørøst-Norge	4 515	4 775
Dans i Trøndelag	1 530	1 620
Danse- og teatersentrum	6 745	7 260
Danseinformasjonen	6 005	6 350
Dansekunst i Østfold	630	670
DansINN ¹	210	225
DansiT – Dansekunst i Trondheim og Midt-Norge	4 235	4 480
Davvi – Senter for scenekunst	5 355	5 670
Dissimilis Norge	5 970	6 320
Dramatikkens hus	18 520	19 600
European Norge	945	1 000
Fargespill ¹	3 105	3 285
Finsk-norsk kulturinstitutt	170	180
Fjelldansen	630	670
Folkemusikk Nord	840	890
FolkOrg – organisasjon for folkemusikk og folkedans ²	7 420	6 850
Foreningen Norden	6 570	6 950
Fransk-norsk kultursamarbeid	710	750
Interkultur og Aktiv fritid	2 415	2 555

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Kirkemusikksenter Nord	935	990
Klassisk	1 255	1 330
Kulturalliansen	1 625	1 720
Kunstsentrene i Norge	7 395	8 430
Landslaget for lokalhistorie	970	1 025
Leveld Kunstnartun	465	490
Midtnorsk jazzsenter	2 315	2 450
Midtnorsk senter for folkemusikk og folkedans	570	600
Music Norway	31 220	33 150
MØST – Musikknettverk Østlandet	2 185	2 300
NORA – Nasjonal og regional arena for dans i Vestfold og Telemark	1 535	1 630
Nordisk kunstnarsenter Dale	4 345	4 600
Norges Husflidslag	15 455	16 350
Norges kulturvernforbund	1 985	2 100
Norges museumsforbund	2 120	2 250
NORLA	23 840	25 310
Norsk arkivråd	555	580
Norsk Folkeminnelag	115	120
Norsk folkemusikklag	120	125
Norsk Forfattersentrum	17 785	18 820
Norsk ICOM	350	370
Norsk jazzforum	13 690	14 500
Norsk kritikerlag	420	440
Norsk kulturforum	1 030	1 090
Norsk publikumsutvikling	1 000	1 050
Norsk senter for folkemusikk og folkedans	15 290	16 180
Norsk Skuespillersenter	2 245	2 380
Norsk tidsskriftforening	835	880
Norske konsertarrangører	4 970	5 250
Norske Kunstforeninger	5 360	5 670
Norske Kunsthåndverkere	5 785	6 120
Norsk-finsk kulturfond	400	420
Norsk-islandsk kultursamarbeid	1 850	1 960
Norwegian Crafts	4 825	5 110

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Office for Contemporary Art (OCA)	21 530	22 780
Ole Bull Akademiet	6 605	6 990
Oslo Arkitekturtriennale	1 030	1 090
PRODA profesjonell dansetrening	2 970	3 140
R.E.D. (Residency Eina Danz) ¹	630	660
RAS – Regional Arena for Samtidsdans	2 640	2 800
Rom for Dans	2 292	4 430
RYK – Rytmask kompetansenettverk i Nord ¹	1 535	1 625
Samspill International Music Network	850	900
Scenekunst Sør	1 210	1 280
Skuespiller- og danseralliansen	29 475	31 200
Slekt og Data	215	230
Sound of Happiness	565	600
STAR	670	710
SØRF – Sørnorsk kompetansesenter for musikk	1 100	1 160
Sørnorsk jazzsenter	2 120	2 250
TEMPO	1 140	1 200
Transcultural Arts Production (TrAP)	4 410	4 670
Vestnorsk jazzsenter	3 615	3 830
VISP – Produksjonsenhet for visuell kunst	855	900
Voksenåsen – kulturvirksomhet	870	920
Østafjelske kompetansesenter for musikk – ØKS	935	990
Østnorsk jazzsenter	2 345	2 490

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

² I driftstilskuddet for 2023 inngikk også et engangstilskudd til markering av jubileumsåret 2023.

Kap. 320, post 75 Tilskudd til litteraturhus, kunstscener og kompanier m.m.

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Bergen Kunsthall	10 745	11 370
BIT Teatergarasjen	10 280	10 880
Black Box Teater	11 960	11 660
Bomuldsfabriken Kunsthall	5 400	5 720
Designtreff BeyondRisør	305	325
Det Norske Kammerorkester	10 880	11 510
Det Norske Solistkor	11 555	12 220
Edvard Grieg Kor	8 220	8 700
Figurteatret i Nordland	7 685	8 130
Forbundet Frie Fotografer	970	1 025
Fotogalleriet	2 480	2 625
Galleri Format	2 250	2 380
Grenland Friteater / Porsgrunn Internasjonale Teaterfestival ¹	7 060	7 470
Jo Strømgren Kompani	3 155	
Kraft Bergen	1 320	1 400
Kristiansand Kunsthall	2 500	2 650
Kulturfestivalen Peer Gynt	4 300	4 550
Kunsthall 3,14	1 335	1 415
Kunsthall Oslo	2 610	2 765
Kunsthall Stavanger	2 630	2 785
Kunsthall Trondheim	2 610	2 760
Kunstnerforbundet	2 170	2 300
Kunsternes Hus	11 825	12 510
Kvääniteatteri		4 000
Landsforeningen Norske Malere	2 510	2 660
Litteraturhuset i Bergen	2 695	2 850
Litteraturhuset i Fredrikstad	1 505	1 590
Litteraturhuset i Oslo	5 315	5 630
Litteraturhuset i Skien	465	490
Litteraturhuset i Trondheim	1 930	2 040
Melahuset	10 815	11 440
Nasjonal Jazzscene	11 400	12 080
Nordic Black Theatre	7 630	9 080

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Norsk Billedhoggerforening	2 860	3 030
Norske Grafikere	1 905	2 015
Norske tekstilkunstnere	2 065	2 185
Oslo Kunstforening	1 740	1 840
Protestfestivalen	345	365
Riksscene for nasjonal og internasjonal folkemusikk, joik og folkedans	21 730	22 990
ROM for kunst og arkitektur	1 955	2 070
Rosendal Teater	11 565	12 240
Samovarteatret	3 975	2 730
Scene Finnmark	3 000	3 175
Statens Kunstutstilling, Norske Billedkunstnere	5 555	5 880
Stella Polaris	1 160	1 225
Studium Actoris	585	620
Teater Manu ¹	18 920	20 020
Tegnerforbundet	2 765	2 930
Tromsø Kunstforening	1 760	1 860
Trondheimsolistene	5 595	5 920
Unge Kunstneres Samfund	4 585	4 850
Unge Viken Teater	8 030	8 500
Verdensteatret	3 155	
Vestfossen Kunstlaboratorium	4 240	4 490
Østfold Internasjonale Teater	9 415	9 960

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

Kap. 323, post 70 Musikk- og scenekunstinstitusjoner

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Arktisk Filharmoni	70 515	74 600
Bergen Nasjonale Opera	23 355	27 710
Brageteatret – Regionteater for Buskerud	16 810	17 780
Carte Blanche	31 325	33 140
Dansens Hus	55 365	58 570
Den Nationale Scene	148 400	157 000
Den Norske Opera og Ballett	705 500	743 770

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Det Norske Blåseensemble anno 1734	28 385	30 030
Det Norske Teatret ¹	199 950	215 540
Det Vestnorske Teateret	21 585	22 830
Haugesund Teater	14 265	15 090
Hålogaland Teater	57 295	60 610
Kilden teater og konserthus	135 820	143 690
Musikkselskapet Harmonien ²	155 860	168 150
Nationalteatret	245 830	260 080
Nordland Teater ³	33 950	35 920
Opera Nordfjord	5 410	5 725
Opera Rogaland	2 970	3 145
Opera Trøndelag ¹	5 185	5 485
Opera Østfold ¹	6 715	7 105
Operaen i Kristiansund	18 460	19 530
Operalåven i Hallingdal	1 900	
OscarsborgOperaen ¹	5 015	5 305
Oslo-Filharmonien	186 630	197 450
Ringsakeroperaen	5 480	5 800
Rogaland Teater	69 275	73 290
Stavanger Symfoniorkester	95 045	100 550
Teater Ibsen – Telemark og Vestfold Regionteater	30 300	32 050
Teater Innlandet ⁴	34 600	36 600
Teater Vestland ¹	25 615	27 100
Teatret Vårt – Regionteatret i Møre og Romsdal ⁴	37 815	40 000
Trondheim Symfoniorkester & Opera	99 090	104 830
Trøndelag Teater ¹	81 790	86 530
Turnéteatret i Trøndelag	18 090	20 140

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

² I bevilgningsforslaget til Musikkselskapet Harmonien inngår et særskilt tilskudd som skal dekke renter og avdrag for den statlige andelen av rehabiliteringsprosjekt ved Grieghallen. Dette tilskuddet utgjør i 2024 kr 4 750 000.

³ I bevilgningsforslaget til Nordland Teater inngår et særskilt husleietilskudd som i 2024 utgjør kr 2 927 000.

⁴ I bevilgningsforslaget til Teater Innlandet inngår et særskilt husleietilskudd som i 2024 utgjør kr 7 030 000.

⁵ I bevilgningsforslaget til Teatret Vårt inngår et særskilt husleietilskudd som i 2024 utgjør kr 3 155 000. I tillegg er det også innarbeidet et særskilt husleietilskudd til Molde Internasjonale Jazzfestival som i 2024 utgjør kr 1 199 000.

Kap. 325, post 72 Kultursamarbeid i nordområdene

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Arctic Arts Summit	500	1 500
Artica Svalbard	2 900	3 000
Barentskult	1 600	1 500
Det nordlige dimensjons kulturpartnerskap	300	300
Kunsterkollektivet Dáiddadállu	1 000	2 000
Longyearbyen lokalstyre	185	230
Pikene på broen	3 375	3 900
Riddu Riddu-festivalen	0	1 100

Kap. 325, post 78 Barne- og ungdomstiltak

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Antirasistisk senter – Agenda X		1 490
Assitej Norge	2 300	2 440
Det Norske Teatret – DUS – Den unge scenen		3 100
Festspillene i Nord-Norge – NUK – ny ung kunst	525	
Fluks – senter for ung kunst og kultur – Trafo.no		2 900
Fyllingsdalen Teater	535	
Jeunesses Musicales Norway (JM Norway)		1 850
Nidarosdomens Guttekor	430	
Noregs Ungdomslag	2 030	2 960
Norges Ungdomskor	430	
Norsk Scenekunstbruk	18 090	19 200
Norsk Ungdomssymfoniorkester	410	
Trondheim International Chamber Music Competition	855	
UKM Norge	13 500	
Ungdomssymfonikerne	3 645	
Valdres sommersymfoni	2 290	

Tiltak uten bevilgningsforslag i 2024 foreslås finansiert av spillemidler til kulturformål. Det legges opp til at tilskudd skal kunne videreføres på samme nivå. Tiltak uten oppføring i 2023 fikk tidligere tilskudd fra Norsk kulturfond, kap. 320, post 55.

Kap. 326, post 73 Språktiltak

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Det Norske Akademi for Språk og Litteratur	140	150
Kainun institutti – Kvensk institutt	7 885	8 390
Landssamanslutninga av nynorsk kommunar	2 995	3 180
Noregs Mållag	6 375	6 770
Norges Døveforbund	2 785	2 960
Nynorsk avissenter	3 410	3 620
Nynorsk Pressekontor	7 075	8 520
Riksmålsforbundet	1 775	1 880
Ruijan Kaiku – kvensk avis	1 360	1 440

Kap. 326, post 75 Tilskudd til ordboksarbeid

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Det Norske Akademis ordbok (NAOB)	2 160	3 700
Standard Norge – Terminologiarbeid	2 060	2 200
Universitetet i Bergen – Ordboksarbeid (Norsk Ordbok, Bokmålsordboka og Nynorskordboka)	9 570	8 750

Kap. 326, post 80 Bibliotek- og litteraturtiltak

(i 1 000 kr)

Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Bok og bibliotek	1 750	1 850
Døves Media	7 605	8 050
Døves Tidsskrift	495	525
Finsk bibliotekjeneste	450	475
Foreningen !les	6 045	6 400
Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte	3 755	3 970
Landsforbundet for kombinert syns- og hørselshemmede / døvblinde	330	350
Leser søker bok	8 455	8 950
Norsk barnebokinstitut	17 580	18 600
Norsk Bibliotekforening	715	760
Norges Blindforbund – punktskriftrykkeriet	5 510	5 830
Store norske leksikon	5 985	6 340
Tegn.tv	1 565	1 655
Tiltak for døvblinde	5 200	5 505

Kap. 328, post 70 Det nasjonale museumsnettverket

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Anno museum ¹	71 710	79 570
Aust-Agder museum og arkiv	24 790	26 230
Baroniet Rosendal	2 160	2 285
Blaafarveværket	11 330	11 990
Buskerudmuseet ¹	24 845	26 290
Bymuseet i Bergen	20 285	21 470
Dalane Folkemuseum	4 130	6 370
Drammens Museum for kunst og kulturhistorie	8 875	9 390
Galleri F 15	14 010	14 830
Gudbrandsdalsmusea	5 235	5 545
Hardanger og Voss museum	12 865	13 615
Haugalandmuseet	7 405	7 835
Helgeland Museum	19 885	21 040
Henie Onstad Kunstsenter	14 315	15 150
Jærmuseet	22 055	23 340
KODE Kunstmuseer og komponisthjem	53 315	46 450
Kraftmuseet	7 650	8 095
Lillehammer museum	80 310	84 970
MiA – Museene i Akershus	32 045	36 440
Midt-Troms Museum	5 085	5 390
Mjøsmuseet	10 625	11 245
Musea i Sogn og Fjordane ¹	42 530	45 000
Museene Arven (tidl. Stiklestad Nasjonale Kultursenter)	28 060	29 690
Museene for kystkultur og gjenreisning i Finnmark	6 495	6 875
Museene i Sør-Trøndelag	143 425	164 510
Museet Midt	14 410	15 250
Museum Nord	24 995	26 450
Museum Stavanger	25 560	27 050
Museum Vest	20 555	22 750
Museumssenteret i Hordaland	13 370	14 150
Nasjonalmuseet	863 700	936 100
Nordlandsmuseet ¹	19 850	21 010
Nordmørsmusea (tidl. Nordmøre museum)	9 905	10 485

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Nordnorsk Kunstmuseum	33 900	37 870
Nord-Troms Museum	4 645	4 920
Norsk Bergverksmuseum	18 430	19 500
Norsk Folkemuseum	187 725	205 620
Norsk Industrierbeidermuseum	21 490	24 740
Norsk Luftfartsmuseum	15 175	16 060
Norsk Teknisk Museum	35 810	38 890
Nynorsk kultursentrum	24 115	25 520
Næs Jernverksmuseum	2 785	2 950
Oslo Museum	14 815	15 680
Perspektivet Museum	4 035	4 270
Preus museum ¹	17 315	18 320
Randsfjordmuseet	9 020	9 545
Romsdalsmuseet	10 205	10 800
Ryfylkemuseet	6 790	7 190
Sunnhordland Museum	4 595	4 865
Svalbard museum	2 095	2 220
Sørlandets Kunstmuseum	13 120	24 890
Sør-Troms Museum ¹	14 630	13 480
Telemark museum	18 950	18 050
Valdresmusea	12 680	13 420
Varanger museum	15 520	16 420
Verdensarvsenteret for bergkunst – Alta Museum ¹	4 135	4 380
Vest-Agder-museet ¹	33 645	35 600
Vestfoldmuseene ¹	41 875	44 310
Vest-Telemark Museum ¹	7 815	8 270
Viti ¹	25 840	27 340
Østfoldmuseene	32 905	34 820

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

Kap. 328, post 78 Museums- og kulturverntiltak

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Det Internasjonale Barnekunstmuseet	4 960	5 250
Fullriggeren Sørlandet ¹	13 470	14 250
Ishavsmuseet Aarvak	1 050	1 100
Jødisk Museum i Oslo	7 735	8 190
Jødisk Museum Trondheim	2 630	2 785
Norsk Skogfinsk Museum	3 355	5 550
Sametinget – Dávvirat Duiskkas	2 100	2 220
Skibladner	2 890	3 060
Skoleskipet Christian Radich ¹	11 710	12 390
Statsraad Lehmkuhl ¹	17 430	18 440

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

Kap. 329, post 78 Privatarkiver

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek	8 310	8 830
Stiftelsen ASTA	1 300	1 380

Kap. 334, post 78 Filmtiltak m.m.

Tiltak	(i 1 000 kr)	
	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Bygdekinoen ¹	10 630	12 300
Den Nasjonale Filmkommisjonen	3 090	4 480
Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI)	16 800	18 670
Noneda – Norsk nettverk for dataspillbedrifter	205	215

¹ I tillegg til det ordinære driftstilskuddet foreslås også tiltaket tildelt et engangstilskudd i 2024. Dette engangstilskuddet er ikke inkludert i tabelloversikten ovenfor, men framkommer av vedlegg 3.

Kap. 335, post 73 Medietiltak

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Institutt for journalistikk – etterutdanning i mediebransjen	5 755	6 100
Kristelig Pressekontor	450	450
Landslaget for lokalaviser	690	730
Nordiske Mediedager	485	510
Fagutvalget for medieforskning	4 180	4 440
Senter for undersøkende journalistikk	2 060	2 190

Kap. 351, post 70 Tilskudd til likestilling

(i 1 000 kr)		
Tiltak	Tilskudd 2023	Forslag 2024
Agder fylkeskommune – Likestilt arbeidsliv	1 030	1 090
CORE – Senter for likestillingsforskning	4 735	5 030
FOKUS – Forum for kvinner og utviklingsspørsmål	260	175
Kilden informasjonssenter for kjønnsforskning	360	400
NHO – Jenter og teknologi	3 600	3 830
Norges kvinnelobby		1 000
Norske Kvinners Sanitetsforening	360	400
Norges Handikapforbund – Stopp Hatprat	1 130	1 200
TryggEst	7 500	7 500

Vedlegg 3**Fordeling av engangstilskudd til lokale tiltak og prosjekter**

			(i 1000 kr)
Kap.	Post	Tiltak	Forslag 2024
300	79	Operafest Røykenvik 2024	1 000
300	79	Stavanger kommune – Kulturhøyden Stavanger	2 000
320	74	DansINN – prosjektmidler	290
320	74	Fargespill – Fargespill Trondheim	500
320	74	R.E.D. (Residency Eina Danz) – prosjektmidler	510
320	74	RYK (Rytmask kompetansenettverk i Nord) – Northern Expo 2024	400
320	75	Grenland Friteater – Teaterparken	600
320	75	Teater Manu – «Det multinorske 2»	250
323	70	Det Norske Teatret – satsing i Groruddalen / Rommen scene	1 350
323	70	Opera Trøndelag – «Folk er folk»	250
323	70	Opera Østfold – aktiviteter rettet mot barn og unge	1 000
323	70	OscarsborgOperaen – utviklingsarbeidet av operaen «Kommandanten»	750
323	70	Teater Vestland – teaterprosjekt med ungdom	1 000
328	70	Anno museum – utvandrerjubileet 2025	1 500
328	70	Buskerudmuseet – vedlikehold av kulturhistoriske bygninger	2 200
328	70	Musea i Sogn og Fjordane – Tusenårsstaden Gulatinget 2024	300
328	70	Nordlandsmuseet – samarbeidsprosjekt med Árran om samisk utstilling i Bymuseet i Bodø	1 000
328	70	Preus museum – samlingsforvaltning	1 500
328	70	Sør-Troms Museum – skonnerten Anna Rogde	2 000
328	70	Verdensarvsenteret for bergkunst – Alta Museum – etablering av aktivitetspark ved verdensarvsenteret	1 000
328	70	Vest-Agder-museet – miljøsanering av brygger	3 500
328	70	Vestfoldmuseene – Herregården i Larvik	3 000
328	70	Vest-Telemark Museum – vedlikehold av kulturhistoriske bygninger	2 000
328	70	Viti – modernisering og fornying av drifts- og publikumsbygninger	1 500
328	78	Fullriggeren Sørlandet – vedlikehold	4 000
328	78	Skoleskipet Christian Radich – vedlikehold	4 000
328	78	Statsraad Lehmkuhl – vedlikehold	4 000

			(i 1000 kr)
Kap.	Post	Tiltak	Forslag 2024
329	01	Arkivverket – forprosjekt for samisk språkutvikling og samiske lydarkiv i Sámi Arkiiva	2 000
334	78	Bygdekinoen – Bygdekinoring i Finnmark	3 000
334	78	Spillhuset Bergen – møteplass for inkluderende dataspillkultur	600
335	73	World Expression Forum – Wexfo Youth Lillehammer 2024	1 000
351	70	Skeivt arkiv – «Den skeive bevegelsens historie, 1900–2000»	1 000
351	70	Universitetet i Tromsø – pilotprosjekt for rekruttering av menn til helsefaglige utdanninger	1 000

Vedlegg 4**Omtale av ledernes ansettelsesvilkår
i heleide statlige foretak**

Den Norske Opera & Ballett AS – administrerende direktør Geir Bergkastet

Årslønn	Kr 1 750 198
Lønn i oppsigelsestiden / etterlønn	Ved oppsigelse fra arbeidsgiver gjelder seks måneders oppsigelsestid og rett til etterlønn i seks måneder etter utløpet av oppsigelsestiden. Lønn eller vederlag fra annen arbeids- eller oppdragsgiver opptjent i perioden etterlønnen utbetales, kommer til fradrag i etterlønnen krone for krone.
Pensjon	Administrerende direktør omfattes av den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i DNO&B.

Nationaltheatret AS – teatersjef Kristian Seltun

Årslønn	Kr 1 576 214
Lønn i oppsigelsestiden	Daglig leder er ansatt på åremål og har en avtale om ventelønn på 3 måneder for hvert år han arbeider som teatersjef, maks 12 mnd. Ventelønnen opphører dersom teatersjefen går inn i arbeidsforhold eller engasjement som enkeltvis eller samlet gir en høyere lønn enn ventelønnen. Er lønnen lavere enn ventelønnen, skal teatret betale differansen.
Pensjon	Daglig leder er omfattet av Nationaltheatrets ordinære pensjonsordning.

Norsk Tipping AS – administrerende direktør Thor Gjermund Eriksen

Årslønn	Kr 1 075 000 ¹
Lønn i oppsigelsestiden	Ved ufrivillig fratreden er det avtalt etterlønn på inntil 6 månedslønner dersom annet ikke avtales særskilt. Ved frivillig avgang vil det ikke utbetales sluttvederlag eller etterlønn.
Pensjon	Det er ikke inngått særskilte avtaler om pensjon med administrerende direktør utover de generelle betingelser som gjelder for alle ansatte.

¹ Selskapet fikk ny administrerende direktør 12. september 2022 da Thor Gjermund Eriksen erstattet Åsne Havnelid. Den oppgitte årslønnen i 2022 reflekterer at Eriksen ble ansatt i september.

NRK AS – kringkastingssjef Vibeke Først Haugen

Årslønn	Kr 2 498 066 ¹
Lønn i oppsigelsestiden	Ledende ansatte i NRK har ikke individuelle avtaler om etterlønn, men NRK praktiserer en ordning med sluttvederlag i forbindelse med omstillinger/ nedbemanning. Ledende ansatte er omfattet av denne ordningen.
Pensjon	Alle ansatte i NRK har samme pensjonsordning fastsatt i egen pensjonsavtale. Kringkastingssjefen er medlem i NRKs kollektive personforsikringsordning. Det er innbetalt 166 010 kroner i pensjonspremie til selskapets kollektive pensjonsordning i 2022 for kringkastingssjefen, som ikke har en særskilt pensjonsordning. Ansatte i NRK er omfattet av ordningen for avtalefestet pensjon (AFP) i privat sektor.

¹ Vibeke Først Haugen tiltrådte som ny kringkastingssjef 1. mai 2022. Hennes årslønn er derfor delt mellom lønn som direktør for Marienlyst-divisjonen fram til 1. mai 2022 og fra og med 1. mai 2022 som kringkastingssjef.

Bestilling av publikasjoner

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

www.publikasjoner.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: Aksell AS – 10/2023

Trykksak
2041 0379